ה׳ בתשרי תש״ן, 4.10.1989 מיספר 2718 המחיר: 7.00 שקלים (כולל מע״מ), באילת: 6.00 שקלים שנה 54

העולם הזה

אורי אבנרי משוחח עם עזר וייצמן

עוברים את קולומביה — ופיפ״א תתחיל להזרים את הדולארים

ניצחון שווה מיליון

כדורגלן עופר מיזרחי

גיליתי הלוואה מעושרת
רק 2½% ריבית לשנה

חשבון מעושר

עו״ש עם זכויות יוצאות מהכלל

כבעל ״חשבון מעושר זהב״ בבינלאומי, יש לי זכות להלוואה צמודת מדד לתקופה של 25 חודש, בריבית קבועה של 2½% לשנה בלבד!

גם אתה יכול ליהנות מיתרונות השיטה החדשנית לניהול חשבון עובר ושב בבינלאומי – **״חשבון מעושר״** ו**״חשבון מעושר זהב״.**

משיכת יתר – בבינלאומי משיכת יתר גדולה במיוחד בריבית ״פריים״ + 0.75% לשנה בלבד!
עד 10,000 ש״ח ב**״חשבון מעושר זהב״.**
ועד 6,000 ש״ח ב**״חשבון מעושר״.**

ריבית זכות – בבינלאומי תקבל ריבית על יתרות זכות יומיות של עד 1,000 ש״ח.

הנחות – בבינלאומי הנחות על כרטיסי אשראי ודמי שימוש ב״טלר־פון״.

ב״חשבון מעושר זהב״ הטבות ייחודיות נוספות:

- **גם פטור מדמי ניהול חשבון (למעט משיכת שיקים) וגם ״שיק זהב״ – פנקס שיקים מיוחד המכיל שיקים אמינים שלא יוחזרו מסיבת חוסר כיסוי.**

חשבון מעושר מיועד ללקוחות המקבלים משכורתם בחשבונם בבינלאומי, או לקוחות שלזכותם השקעות של 10,000 ש״ח ומעלה.
חשבון מעושר זהב מיועד ללקוחות שלזכותם השקעות של 50,000 ש״ח ומעלה.

פרטים נוספים בסניפים.

- משיכת היתר, ההלוואה ופנקס ״שיק זהב״ ינתנו כנגד בטחונות, כנהוג בבנק.
- ההטבות תינתנה בחשבון שבו מופקדות ההשקעות.
- הבנק יהיה רשאי לשנות מפעם לפעם את התנאים דלעיל כולם או מקצתם.

הבנק הבינלאומי הראשון. יוצא מהכלל.

מישל פייפר: הפנים של השנה בקולנוע

„העולם הזה" בחר בסרטים הטובים והרעים של השנה, בשחקן ובשחקנית.

(עמודים 26—28)

היריד

אין מחירי מציאה ביריד המתנחלים בתל־אביב. „העולם הזה" בדק כמה דוכנים. לעבור לגור בלב המדינה

(עמוד 6)

נעדר

הוא הצליח מאוד בסחר־יהלומים באמריקה. פתאום, אחרי פגישה עם בלונדית מיסתורית, נעלם

(עמוד 22)

ליכוד

הפורץ טען שהמפעיל גילה לו שפרץ ל„מצודת זאב" בשם קליינר. אין הוכחות

(עמוד 32)

שר־החינוך

גם לכהנא לא התייחסו ברצינות, עד שנבחר לכנסת. שר־החינוך של מדינת יהודה לא רוצה כנסת. רק מדינה עצמאית

(עמוד 10)

בתוך הגליון

קורא יקר — ועוד על איש השנה	4
מיכתבים — שושנת מרדכי	4
עימות — „איי אס"	5
יריד ההבלים — ב„בית הרופא"	6
שולה וגאולה — קמים ור"צים לתחייה	8
תשקיף — רבין מוחק מרצים	9
ישראל שפלר — כבוד שר־החינוך	10
גרוזיה — ארץ בלי שרותים	12
במדינה — חנינה לשיפלות	14
הנדון — הפרי האסור	15
אנשים — סי ומי בבאר־שבע	16
עזר וייצמן — מחכה לרבין	18
יוסף זרקי — יהלומן שנעלם	22
זה וגם זה — עם קצת פרוטקציה	24
יומן אישי — מיזכר לראש השב"כ	25
קולנוע — סירטי השנה	26
הורוסקופ — פאזיים בנחש	29
דף חדש — ועוד על זילות בית־המישפט	30
ליכוד — הפריצה למצודה	32
לילות ישראל — אייבי נתן נפרד מהחבר'ה	34
מה הם אומרים — גרשון גלמן, אלי בדקסוס, אלי רוזן, תומאס קוזיאשוילי, גילי, איתן אטינגר	36
רחל המרחלת — החיים הטובים של הבנקאים	38
נבחרת ישראל — והקשר הקולומביאני	40
דיעה אחרת — אורי דן ● מרדכי הורוביץ ● רענן לוריא ● גיל סמסונוב ● א. אכדיב ● דניאלה אשכנזי ● ענת גטנירסמרי ● עיתונות ערבית ● ליפשיץ והחברים של אופירה	42
זיכרונות מאבו־כביר — שלושה ימים וילדה	48
חוג הסילון — מדריך לרעבי־מין	50

קורא יקר,

בשבוע האחרון הצטרף אריק ונונו (31) לשורה הארוכה של ציירים ישראליים, שציירו את אנשי־השנה של העולם הזה.

השער של איש־השנה הראשון — העולה החדש האלמוני, איש־השנה תשמ״א (1951) — לא היה מצוייר. לקחנו תמונה מיקרית של עולה חדש והבאנו אותו על רקע של תצלומי מעברות. מעניין שדווקא שער זה הפך לסמל של תקופה, והוא מובא באחרונה לעיתים קרובות בתערוכות ובספרים על התקופה ההיא.

איש־השנה השני היה מבקר־הסוכנות היהודית, אמיל שמורק, שחשף בראשונה את השחיתות של עסקני המדינה החדשה. בשער הופיע תצלום, על רקע שצוייר בידי דוש — הוא קריאל גרדוש — שהיה אז עורך־התבנית וצייר־המערכת של העולם הזה. הוא בא אלינו ישר מחו״ל, שם צייר קאריקטורות בביטאון של לח״י.

את ארבעת השערים הבאים של אנשי־השנה צייר צעיר בלתי־ידוע. שמו שמואל בק.

איך מתגבש ציור־שער של איש־השנה? קודמים לו תמיד התייעצויות ודיונים.

לפעמים קל לבחור ברקע. כשיש מאורע חשוב אחד, ואיש־השנה הוא האיש המסמל אותו, הציור כאילו נתון. אבל יש שנים שבהן נבחר איש־שנה המסמל תהליך, ואז זה קשה הרבה יותר.

כשבחרנו באריאל שרון בתשל״ג (1973), אחרי פרישתו מהצבא ועל רקע הצלחתו בהקמת הליכוד, הרכבנו את ראשו על טנק, ותקענו בפיו קנה־תותח במקום סיגאר.

כשרצה עמירם שמיר לתאר את משה דיין, שנבחר כאיש־השנה אחרי מילחמת ששת־הימים, הוא שם בפיו את חלקי הארץ כמו חלקים של פאזל, על רקע הדם והזוועות של המילחמה. כשבחרנו בגולדה מאיר, שהיתה אז שליטה־יחידה של ישראל, שנה לפני מילחמת יום־הכיפורים, הלבשנו אותה בבגדי המלכה אליזבת ה־1.

לא תמיד מצאו ציורי־השער חן בעיני אנשי־השנה עצמם. לא יכולנו לשאול לדעתו של האיית־אללה רוח־אללה חומייני, איש־השנה תשל״ט, אך היו גם בארץ מי שהסתייגו מן הציור, שהראה את האיש בצורת ערפד

צייר ונונו ושער איש־השנה
שלושה מחוץ מיקטרת

כשבא אלינו היה חייל בן 18, עולה חדש. מכיוון שהיה בצבא ואסור היה לו לעשות עבודות בחוץ, הוא חתם בשם „ברתור".

כעבור כמה שנים הצטרף אלינו שימעון צבר, שכתב וצייר. הוא צייר שלושה שערים של אנשי־שנה. אחריו בא שלמה שוורץ, ואחריו יוסי שנון, עורך־התבנית הנוכחי של העולם הזה. ציור אחד צוייר על־ידי עמירם שמיר, החי עתה בניו־יורק.

החל בתשל״ז (1977) ועד השנה האחרונה צייר את כל אנשי־השנה דב ליף — בסך־הכל 12 שערים. הוא נפטר בשנה שעברה.

אריק ונונו נבחר השנה למלא את מקומו. אין זה אלא מיקרה שהוא יליד־קזבלנקה — בן־מארוקו כמו איש־השנה אריה דרעי עצמו. לפני כמה ימים זכה בפרס בתערוכת־אמנות בינלאומית בניו־יורק.

היוצא כג'ין מבקבוק. אמרו שזה גזעני. במקור צייר דב ליף רקע קיצוני עוד יותר, אך ביקשתי ממנו למתן את הציור. כיום, אחרי מילחמת־זוועה של שמונה שנים, יתכן שהציור לא היה מעורר ביקורת כזאת.

השנה היתה הבעייה קשה במיוחד. איש־השנה דרעי מסמל תהליך מורכב. פתרנו את הבעייה על־ידי ציור שלוש דמויות — הרב עובדיה יוסף, חוסני מובארכ והמלך חסן ממארוקו — היוצאים מעשן־המיקטרת של דרעי, והמייצגים ביחד את הסוגיות שהצגנו בכתבה על איש־השנה. קיבלתי השבוע לא־מעט מחמאות על ציור זה.

מיכתבים

אומדן מעורכן

על מחיר האינתיפאדה.

מדי שבוע מלעיט אותנו מאיר ליפשיץ, יחד עם חבורה של זרזירי־עט וחזרזירי מכונת־כתיבה, בקובץ של רשימות־רפש, המעוררות בקורא השפוי בחילה.

בין הרשימות האלה, במדור דיעה אחרת, מתפרסם גם, מדי שבוע, אומדן של קורבנות „מאורעות האלימות הערבית".

המגמה המסתתרת מאחורי הבאת המיספרים הללו היא ברורה: הערבים הם ברברים ונטולי צלם־אנוש.

ברם, עיני ליפשיץ וחבורתו טחו מראות את המעשים הברוטאליים המבוצעים באותם „פורעים ערביים" ובבני־מישפחותיהם.

להלן: אומדן מעשים אלה, לפי מקורות מהימנים:

כ־700 הרוגים; כ־3000 פצועים; כ־16 אלף כלואים; שלא לדבר על גירושים, הריסת בתים או אטימתם.

עיסאם אבו־פיג'לה, יפו

● ● ●

גבר לעניין

על פסילת קריקטורה על־ידי המו״לית של מוניטין־פנטהאוז („איבר־מין פסול", „תשקיף", העולם הזה 13.9.89).

כל הכבוד לגליה אלבין, המו״לית של פנטהאוז הישראלי, על שמצאה לנכון לפסול

מו״לית אלבין
כל הכבוד לגברת

לפירסום בירחונה קריקטורה וולגארית ומבחילה.

מתברר שהגברת היא ממש גבר לעניין.

שרה בן־דור, ראשון־לציון

● ● ●

קריעת „כתר"

על מיסחור הוצאת־ספרים („ב„כתר" קורעים מחירים", „דף חדש", העולם הזה 20.9.89).

אפילו כתיבתו העילאית של נתן זך איננה מצדיקה בעיניי את קטילתו (או, בסיגנון כתיבתו של זך בנושא זה, את קריעתו) של קונצרן בכלל, על שהוא מבקש שאחת מן החברות־הבנות שלו, הוצאת־הספרים כתר, תהיה ריווחית ולא תישא הפסדים.

אם זך יודע כיצד לקרוע, מן הראוי שיידע שהקוראים, או, לפחות, קורא זה, גם יודעים כיצד לקרוא.

מה זאת ההערה הזאת בסוף הכתבה על מיסחור כתר, המזכירה כי זך היה קשור בעבר לכתר (כאחד מעורכי השנתון איגרא). האם אין בכוונת ההערה הזאת להכניס את הקורא לדילמה:

כי אם זך כל כך ישר שהוא מקפיד לציין שהוא בנושא כתר מה שנקרא, בלשון־הבורסה, בעל־עניין, אז הוא אכן מבקש להיראות חסר־פניות בכל ניתוחו את פרשת כתר.

או, לחליפין, הוא מזכיר לנו שהוא מקור־בנות מיסחור כתר ומבקש להיאחז בהערת־הסיום שלו ולומר לנו: מה אתם רוצים ממני, הרי הודיתי בעובדות מראש.

ובכלל, מה רע כל כך בזה שהוצאת־ספרים מבקשת להרוויח. וכי חיים נחמן ביאליק, למשל, לא טרח כל ימיו כדי שהוצאת־הספרים שבבעלותו, דביר, תרוויח וכמה שיותר?

יוסי רוזן, תל־אביב

● ● ●

בעל טור אינגו כתב

על זהותו של כותב („מגפי־עור ונעלי־צנחנים", העולם הזה 13.9.89).

הננו מבקשים להבהיר, כי החבר עודד ליפשיץ אינו כתב על המישמר ואינו עובד בעל המישמר.

עודד ליפשיץ כותב טור בחותם (מוסף של על המישמר).

לעל המישמר ולמוספיו יש כותבים רבים שכלל וכלל אינם כתבי על המישמר.

יעקב גרוספלד, מנכ״ל, „על המישמר", תל־אביב

● ● ●

כל מיני שלישים

על זיהוי בעיקבות שרות־מילואים („מילה טובה", „גם זה וגם זה", העולם הזה 6.9.89).

זה סיפור נחמד מאוד על איש הבנק ששרת במילואים בתפקיד שלישותי וגילה בין תיקי החיילים ביחידה את שמו של אחד, שהבנק, שבו אותו שליש עובד באזרחות, מבקש לאתר זה ימים רבים על־מנת שייהנה מסכום כסף העומד לרשותו בבנק.

רק שלי קרה בדיוק ההיפך.

לפני שנים רבות נטלתי הלוואה לרכישת ריהוט בדירתנו הראשונה, בחדרה, והיה נדמה לי ששילמתי את כל התשלומים.

לרגל עבודתי עברנו לעיר אחרת ואחר־כך שהינו כמה שנים בחו״ל ולבסוף השתקענו בבאר־שבע וכמובן ששוב נקראתי לשרות־מילואים, וכפי שזה יכול לקרות רק בצה״ל, מי הוא השליש בגדוד אם לא פקיד־בנק מחדרה, שביום הראשון להתייצבותי לשרות פנה אליי בזו הלשון: אברהם אלקלעי? אברהם אלקלעי? אתה לא מוכר לי מאיזה מקום?

בכלל לא הבנתי על מה הוא מדבר. אבל כשהגיעה אליי, כמה שבועות אחר סיום שרות־המילואים, דרישה (מוצדקת, התברר) מן הבנק בחדרה על יתרת־חוב מלפני שנים פלוס הצמדה פלוס ריבית, כבר הבנתי מאיפה הייתי מוכר כל כך לאותו שליש.

אברהם אלקלעי, באר־שבע

העולם הזה
השבועון של ישראל
העורך הראשי: אורי אבנרי
מנהל: אברהם סיטון
מנהלת מחלקת־מודעות: רינה מיטרני

המערכת והמינהלה:
תל־אביב, רחוב גורדון 3
(ת.ד. 136, מיקוד 61001)
טלפונים: 232262/3/4־(03), 5230662־(03)
פקס. FAX. (03)־245130
המו״ל: העולם הזה בע״מ
הדפסה: הדפוס החדש
הפצה: גד
תל־אביב, יד חרוצים 7
טלפון: 377056־(03)

המנהל הכללי: דויד גרשונוביץ

יעקב צור סוגר את סדנאות AM־I. את בעיית ההשתלות הוא כבר פתר

תמחקו את החיוך!

„רגע אחד,״ אמר לעצמו שר־הבריאות, „אני מוכרח לדאוג לשפיות האזרחים.״ אמר והחליט לסגור את סדנאות „איי אם״

כל **החברים שלי** ואני מתכוון למילה **כל**, שהלכו לסדנת האיי אם (אני קיים) חזרו מרוצים. לומר את האמת, התופעה הזו הרגיזה אותי. אפילו מכנסי החזרה בתשובה של אורי זוהר לא כולם חוזרים משוכנעים.

זה התחיל מטיפטוף דק והפך למבול טורר־ני. הראשונים שהלכו חזרו מלאי תישבחות ובמהירות הפכו למטיפים בשער. מתחילים לנדנד, דוחקים בך ללכת ולנסות: „מה איכ־פת לך לעבור חוויה?״ אחריהם ניסו חברים נוספים, שתוך זמן קצר חזרו גם הם והצטרפו לקבוצת המשכנעים.

לא אהבתי את הגל הזה. בשנים האחרונות שלחו אותי להרבה מקומות, שבהם צריך קו־דם כל להתנסות בחוויה ורק אחר־כך אפשר להבין במה מדובר. אני גם לא נלהב מתיאו־ריות הזוקפות לזכותן מאה אחוזי הצלחה, ביי־חוד לא כשמדובר בדינמיקה פסיכולוגית.

כשגבר הלחץ, יצאתי למיתקפת־נגד מלג־לגת שהתקבלה, בדרך־כלל, ברוח טובה. המ־שוכנעים, לפחות אלה שאני מכיר, לא הפכו למיסיונרים שוטים. לא שינו את אורחות חיי־הם, רק דיברו על חוויה טובה, על מגע פנימי עם עצמם וגם על היכרויות חדשות שעשו במהלך הסדנות.

בין גיל 30 ל־40 עברו מרבית חבריי גם את חווית הטיפול הפסיכולוגי. משברי גי־רושין, מימוש עצמי, בעיות חברתיות ואחרות הביאו את רובנו אל הפגישה השבועית עם הפסיכולוג. פגישות שנמשכו בין חודשים ספורים לשנים רבות.

הצלחת הדיסציפלינה הפסיכולוגית לה־פוך את חיינו לקלים יותר (שלא להעז ולומר מאושרים יותר), לא היתה משכנעת. סכו־מי־עתק הוציאו חבריי בחודשים של פגישות ומעולם לא שמעתי מאחד מהם אפילו חלק מהתישבחות ששמעתי מיוצאי סדנת איי אם.

אני יודע שמדובר בתחומים שונים. אני יודע שחוויה ריגעית מהנה אינה שקולה לטיפול פסיכולוגי יסודי, הנוגע בשורשי הבעיות והמנסה לפתור אותן. אני יודע זאת, ומשום כך אינני קורא לשר־הבריאות לאסור את הטיפול הפסיכולוגי בארץ ולהוציאו מחוץ לחוק. ילכו אלה המוכנים לשלם תמורת שיחה עם אישיות מנוכרת, האמורה לטפל בבעיותיהם, ילכו וישתדלו להפיק את המירב.

חלק מחבריי, שעברו את החוויה המתישה הזאת, לא חזרו בריאים בנפשם. שיחות ארו־כות עם „המטפל״ שברו פעמים רבות את רוחם והביאו אותם למצב של דיכאון מתמ־שך. גם בעיקבות הכישלונות הללו לא נשמ־עה הקריאה הציבורית להפסקת הטיפולים הפסיכולוגיים.

אז עכשיו יש לו לשר־הבריאות הישג ברי־אותי משמעותי. כמה אלפי בני־אדם, שהצלי־חו בדרך זו או אחרת להשיג כמה ימים של הנאה, לא יוכלו להמשיך ולהתכנס. יעקב צור דואג לבריאות שלכם וחיוך של הנאה עלול לפעמים להזיק לבריאות. צור גם שמע שבין האלפים שנהנו היו מעטים שהסדנה השפיעה עליהם באופן שלילי. מעניין אם בדק את מצב רוחם לפני שבאו להרצאות.

אני יודע שמדובר ביאפים תל־אביביים המחפשים את עצמם, ושאין טעם להתרגז מעור תקנה שטותית שמוציא מישרד ממשלתי בשעות המעטות שהוא מגלה יעילות. אבל דווקא בהזדמנות זאת אני מוצא לנכון לבקש בקשה מעומק הלב: אנא הרפו מהנאות חיינו הקטנות. המשיכו להתמודד עם בעיות האינתיפאדה, הכלכלה והביורוקרטיה, שבהן אתם מצטיינים כל כך ועשו מאמץ שלא לגלות עניין בחיינו היום־יומיים. כל דבר טוב שנגעתם בו עד היום, הצלחתם רק לקלקל וסדנת האיי אם, לפחות עד עכשיו, לא הרגיזה אפילו את הרב יצחק פרץ.

לא הלכתי לאיי אם, למרות מאמצי־השיכ־נוע של חברי. אינני מתלהב ממיפגשים פסי־כולוגיים המוניים. אינני יוצא מעורי בחשיפה אישית לפני קהל לא־מוכר. אינני מאמין בפתרונות קלים ומהירים למצוקות קיומיות. לא הלכתי, למרות שתמיד קינאתי במי שחז־רו עם חיוך ועם זווית חדשה אל תוך חייהם.

לא הלכתי, ועכשיו, אפילו אם ארצה, לא אוכל ללכת. שר־הבריאות אסר. האח הגדול עינו פקוחה ומישהו צריך לדאוג שלא תעשו שטויות.

שמואל שם־טוב ■

ציפי מנשה, העולם הזה

שר־הבריאות צור
ריח רע

מס חיובי

על הבעייתיות של הפסקת גידול הקוקאין.

חקלאי־ישראל יכולים תמיד לבחור בין גידולים שונים — תירס, עגבניות, כותנה, פרחים או מטעים. אבל איזו אפשרות יש לחק־לאי דרום־אמריקה כדי שייכנעו ויסכימו שלא לגדל קוקאין? הרי באזורים רבים בד־רום־אמריקה צמח הקוקאין הוא הצמח היחיד המסוגל לגדול בסוג האדמה המצוייה שם.

זה קל מאוד להגיד לחקלאי לא לגדל את הצמח היחיד שהוא מסוגל לגדל, „כי זה לא נוח לנו״, אבל מה יקרה לאותו חקלאי?

לכן, תחת להשקיע כספים כה רבים בהרי־סת פרנסתם של החקלאים הדרום־אמרי־קאיים, כדאי למצוא שימושים חיוביים לסם.

יונתן נורדק, כפר חיים

● ● ●

המִזהית היא עתק

על חלופה עברית לפאקסימיליה („יומן אישי״, העולם הזה 13.9.89).

בקשר למילה פאקסימיליה, אשר לה לא קבעה האקדמיה ללשון העברית חלופה נאו־תה, הייתי מציע את המילה מזהית, רוצה לומר, מכשיר היוצר העתקים זהים, וברבים מזהיות (בדומה למגבית או מטלית).

באשר לפעולה המתבצעת במכשיר זה: לזהות.

איתי רון, תל־אביב

מכונת פאקסימיליה: מכונת־עיתוק או מכונת־עֶתק (מלשון להעתיק).

בעט, או במכונת־כתיבה, מעתיקים; במ־כונת־העיתוק (או העֶתק) מעתקים.

שמואל אילון תל־אביב

גם הסינים והערבים

על תכונות בני־נוער („בעולם קור־אים לזה חוצפה ישראלית״, העולם הזה 30.8.89).

העולם הזה כותב, כי „התחום היחיד שבו הנוער הישראלי מצטיין הוא להרוג.״

האמנם?

הנוער הסיני הורג 10 אלפים סטודנטים במכה אחת. לא מצטיין?

הנוער הערבי מפוצץ מטוס פאן־אם באוויר והורג 370 נוסעים תמימים. לא מצטיין?

אז מי מצטיין בלהרוג? לפי העולם הזה: הנוער הישראלי.

ציון חובב, רמת־גן

● ● ●

מלחי א/ק „הר ציון״

על אנדרטת־הנצחה לחללים אר־צישראליים של מילחמת־העולם.

אני מבקש מכל קרובי המלחים אשר טבעו במילחמת־העולם, בשנת 1941, באונייה הר ציון, כתוצאה מפעולת צוללות גרמניות, להודיע לי על כתובותיהם ו/או מיספר הטל־פון שלהם, אלי — וילי ולך, תל־אביב, ת.ד. 28316, בכדי שנפעל יחד להנצחת שמם באנ־דרטה הראוייה להם.

וילי ולך, תל־אביב

● ● ●

מלקחי ההיסטוריה

על אפשרות שלום עם הערבים.

אני לא מבין כיצד יכול העולם הזה להיות כל כך נאיבי ולהאמין ששלום עם הערבים יצליח.

ההיסטוריה מלמדת אותנו, כי אין מה לע־שות, הערבים שונאים אותנו. ההיסטוריה מל־מדת אותנו שבגלל הנאיביות של העם היהו־די ומפני שהעם היהודי סמך על כך שפני אויביו כביכול להיטיב עימו, העם אכל אותה.

אני לא מבסוט מהמצב הקיים ואין לי פית־רון לבעייה, אבל זה לא אומר שבהיעדר פית־רון עלי לקבל כל פיתרון, למשל הפיתרון של העולם הזה.

פריץ שלום, מעלה־אדומים

● ● ●

גבולות הדמוקרטיה

על שיחתו של אורי אבנרי עם רחבעם („גנדי״) זאבי („לתת להם הצעה שאי־אפשר לסרב לה״, העולם הזה 6.9.89).

חברים יקרים: בואו נקרא לילד בשמו. אתם חושבים שזה שיא הדמוקרטיה מיגוון־הדיעות הזה, מה שבהעולם הזה נקרא דיעה אחרת; שזה שיא הדמוקרטיה לתת את הבימה המכובדת של העולם הזה לאחד כמו רחבעם (טראנספר) זאבי. אבל אני חושב שזה שיא העיוורון.

אולי כבר שמעתם על הליברלים ברפוב־ליקה של ויימאר, בגרמניה שלפני היטלר, שסברו שחייבים לתת לנאצים חופש־דיעה וחופש־בחירה וכו׳ וכו׳ ומה היה הסוף?

דמוקרטיה, דמוקרטיה, אבל גם לדמוקרט־יה יש גבולות, בעיקר כאשר המדובר על עצם קיומה.

יוסף לביא, תל־אביב

● ● ●

שושן מרדכי

על הצלחותיו התיקשורתיות של אלוף פיקוד־המרכז („מגילת מרד־כי״, העולם הזה 6.9.89).

חבל שיונתן שם־אור, שירד כסאח על איציק מרדכי, שכח את הכלל שיותר משהע־גל רוצה לינוק, הפרה רוצה להיניק.

אולי אין זה הדחף הבלתי־ניתן־לשליטה של מרדכי, כל הפירסומים החיוביים האלה עליו, אלא אולי הם אלה דווקא כלי־התיק־שורת המחפשים נושא למלא בו את עמודיהם ואת מהדורותיהם.

ובכלל, אם שם־אור לא נלאה מלפרט פיר־סום אחר פירסום של עלילות מרדכי, כיצד זה נעלם ממנו הפירסום הכי מעניין, הכי מקדם את תדמיתו של מרדכי והכי חביב, זה של נישואיו הקרובים של מרד־כי לחברתו הצעירה ממנו ב־20 שנה, הדוק־טורנטית לביולוגיה היפהפיה מאשקלון, ליאור שושן?

ז׳ק אלמוס, אשקלון

● ● ●

אמריקהו

על עלילות עיתונאית מבאר־שבע („עיתונאית במהירות מופרזת״, העולם הזה 23.8.89).

אם העיתונאית מיכל קדם אכן עשתה מה שעשתה — „טיפלה״ בדוח־תנועה כדי שיהיה לה סיפור טוב לעיתונה — היה לה ממי ללמוד.

היא בוודאי למדה מהעיתונות שהיא, ללא ספק, הטובה בעולם, העיתונות האמריקאית. הלא גם שם היה לפני כמה שנים מעשה בעיתונאית צעירה ושאפתנית, שהביאה לעי־תונה, אחד המכובדים והיוקרתיים ביותר בארצות־הברית, תחקיר על רשת־סמים של קטינות (מאוד קטינות, בנות עשר ומשהו), תחקיר שזיכה אותה בפרס ארצי ובקידום בעיתונה, עד שהתברר שלא דובים ולא יער.

רק שבניגוד לארצנו, באמריקה על דבר כזה אין עוברים לסדר־היום ומפטרים על המ־קום, וזה בדיוק מה שקרה לאותה עיתונאית.

אתי חכמי, תל־אביב

השומרון לא מוזכר בחוברת־הפירסום

„כוססאומו,” מאיר ירד במדרגות של חצר בית הרופא. „אני יורד מה־ארץ. נותנים רגל אחת, וחותכים את השניה. נותנים בית, אבל מאיפה אני אביא את הכסף, אה? מאיפה? מאיפה אני אחזיר 80 אלף דולר?”

„מאיפה הוא יחזיר 80 אלף דולר,” חוזרת האשה של מאיר, שנגררת אחריו על המדר־גות של בית הרופא, מעל החצר שבה פזורים ביתני־המכירות של ישובי מערב־השומרון, „מאיפה יש לו הכסף?”

„יאללה,” מאיר לא אוהב לשמוע את ה־נימוקים שלו מפי אשתו, „יאללה, סתמי כבר. בואי, מה שיש לעשות זה לרדת מהארץ.”

והם עזבו את החצר, עם התינוק הקטן, ועם נקישות הקבקבים של מאיר. לוס־אנג'לס תרוויח את מה שאריאל הפסידה.

אלא שלמרות העזיבה של מאיר, ולמרות האינתיפאדה, ולמרות המחירים הלא־זולים של הבתים שמישרד־השיכון מציע בשמונה נקודות־יישוב במערב־השומרון, קרוב מאוד לקו הירוק, יש שם, ביריד־המתנחלים, שבר־חוב הפסמן בתל־אביב, בחצר של בית הרופא, תנועה של אנשים מתעניינים. לא התנפלות. לא שיטפון. אבל נכנסים ויוצאים. בשבוע ה־ראשון ביקרו במקום 250 איש, ונחתמו 10 עיסקות.

במישרד־השיכון מקווים שחול־המועד יהיה קצת יותר פעיל, כי בשמונה הנקודות האלה מוצעות למכירה 800 יחידות־דיור, וכל כמות שתימכר מתחת ל־100, תיחשב לכישלון. ככה, על כל פנים, אומרים הנציגים של המישרד.

מקום בלב

לקראת המיבצע הזה, הוציא מישרד־הבינוי־והשיכון חוברת־מכירות מהוד־רת. כרומו, צבע, תמונות שעושות לך חשק לקפוץ אל תוך בריכות־השחייה הכחולות ה־מוצעות לך. כל יישוב קיבל כמה עמודים, המפרטים את מיבנה האוכלוסיה, ואת המר־חק, בקילומטרים, מתל־אביב.

דויד לוי, בעמוד־הפתיחה, ליד צילומי ענ־נים לבנים בשמיים כחולים מפתה אותך: „רחוק מהרעש קרוב אל הלב. האם זה לא מה שהיית רוצה? להתגורר בלב הארץ, לזכות בכל אותם יתרונות שמציעים המגורים במר־כז, ועם זאת, לחיות רחוק מהרעש, מהעשן, מהצפיפות, מחוסר־הפרטיות המביך. אפשר לגור בלב המדינה, קרוב לכל מקום, ביישוב מקסים שמציע חיי־קהילה מאורגנים ועשי־רים, להיות בעל קוטג' או דירה משלך, שעלו־תם נמוכה והסיוע ברכישתם מוגבר. אתה מטפס לאיכות־חיים אמיתית, בלב ישראל.”

„זה משונה,” אומר לי מאיר אלונים, איש מישרד־הבינוי, „רק העיתונאים שואלים על האינתיפאדה. אף אחד לא שואל. מתעניינים

יונתן שם־אור

במחירים, במועדי־כניסה. דברים כאלה. למה אתם מתעסקים עם האינתיפאדה?”

באמת, מה יש להתעסק עם האינתיפאדה. אלו ימי סוף הקיץ, והשמיים, גם בתל־אביב, מעל חצר־המכירות של בית הרופא, כחולים, העלמות היושבות מאחורי השולחנות של היישובים נחמדות ונאות, פקידי הבנקים ל־משכנתאות, הנמצאים בתוך אולם־הכניסה, מסבירי־פנים, המודלים של הגבעות הנבנות ממריצות את בלוטות העשייה, נציגי חברות־הבנייה חלקי לשון כמו תמיד, ורק עיתון חדשות, המחולק חינם לבאי־המקום, מספר על שישה ערבים שנהרגו בסוף־השבוע.

אבל למי יש זמן לקרוא, כאשר מציעים וילה בחצי חינם חוץ מלזקן ההוא, שמגיע לחצר הזאת מדי יום, ומצטרף לטיול היומי המאורגן לכל מי שרוצה, כדי שיראה בעצמו את המקומות הנפלאים האלה, ואת הדרך החדשה, כביש עוקף־קלקיליה, העובר בארץ נקייה מאינתיפאדה. יש עוד כפר אחד בלבד,

עזון, שגם הוא יינטש בעזרת הכביש החדש, ואיפה אתה, ואיפה האינתיפאדה.

מישפחת ישראלי

מישפחת ישראלי הגיעה למקום. מר־מת־גן. זה שמם באמת. חיים ודלית ישראלי. נהג מונית עצמאי בלונדרי וגדל־גוף, ואשתו שנולדה בקיבוץ יחיעם של השומר הצעיר, שרוצים בבית משלהם. אריאל, גינות שומרון, אלפי מנשה — לא חשוב. העיקר שיהיה בית.

„הצרה”, אומר ישראלי, „שאין כאן שום בית מוכן. כל החברות אומרות שהן יבנו, רק אם יהיו מספיק אנשים. זה פשוט בלוף, כל המיבצע הזה.”

„זה לא מדוייק”, אומר אלונים ממישרד־השיכון, „יש מקומות עם בתים מוכנים לכני־סה. לא הרבה. אבל האמת היא שהמיבצע הזה נועד גם להמריץ את הפעלת הבנייה.”

בהתחלה עשיתי פרצוף של אחד שמבין מה שאומרים לו, אבל זה לא עזר. לא הבנתי.

„תראה, מדיניות מישרד־השיכון היא לב־נות בשנה ממוצעת 22 אלף יחידות־דיור. כל כמות מתחת לזה תגרום לעודפי ביקוש ולה־עלאת מחירים. בשנה האחרונה הסתבר לנו שאנחנו עומדים ב־1000־1500 דירות פחות מהרצוי. לכן אנחנו מעודדים את הפעלת ה־בנייה. זה לא אומר שאנחנו בונים בעצמנו. גם אתה יכול לקנות מיגרש ולבנות. זה נקרא אצלנו הפעלת הבנייה.”

העניין הוא שאין שום עידוד לקניית קרקע. מישרד־השיכון, באמצעות הבנקים ל־משכנתאות, נותן הלוואות רק עבור המיבנה. וההלוואות שניתנות במיבצע הזה, למרות שהן מאפשרות לך לקבל מימון כמעט מלא עבור הדירה שלך, כרוכות בהחזר חודשי לא־קטן. דירה במערב־השומרון איננה, כמו ש־אוהבים לחשוב, מתנה. רחוק מזה.

כמה זה עולה

נניח שלא איכפת לך, כמו שלא איכפת לכל מי שהגיע למקום ההוא, בחצר של בית הרופא, מענייני האינתיפאדה. נניח ש־אתה גם חושב, כמו מירון בנבנישתי, שהמצב

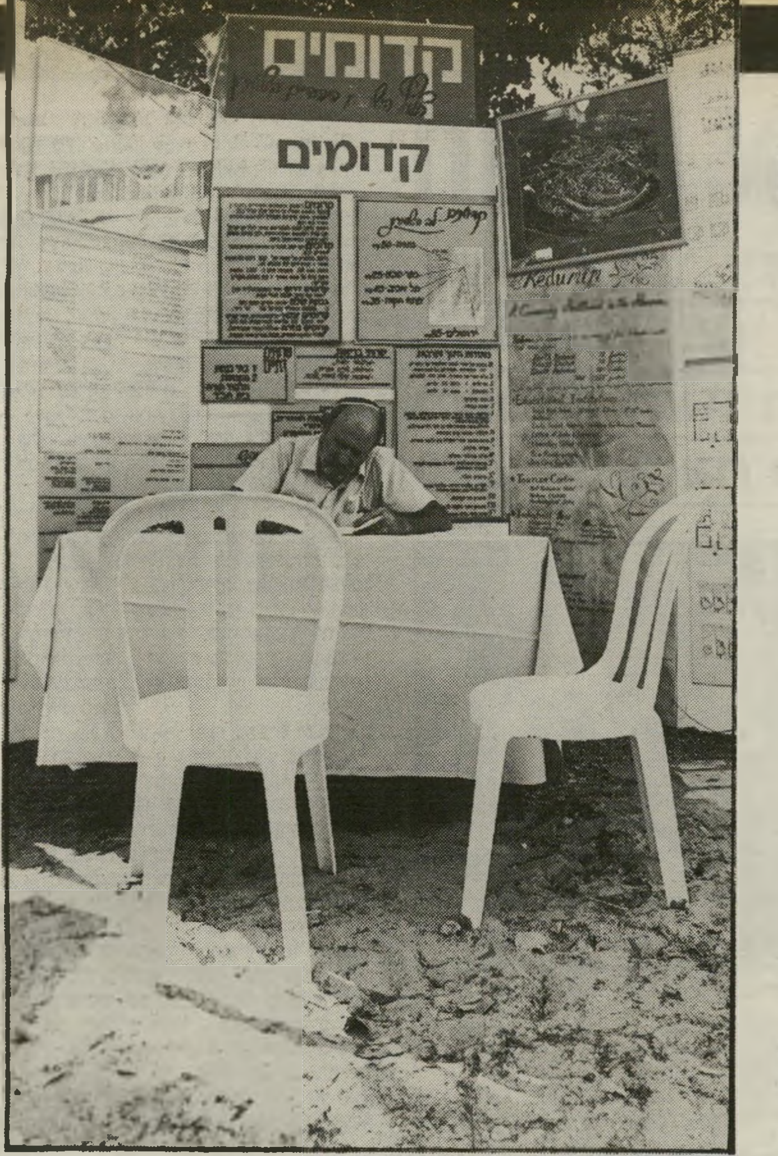

מוכרים את קדומים: אין הרבה קונים

בתים מקרטון יש הרבה: בשטח עוד לא התחילו לבנות

הוא בלתי־הפיך, ולעולם לא יפנו את היישו־בים האלה, שהולכים ונבנים ליד קלקיליה. נניח שיש לך דירה, או שהיתה לך, ואתה כבר לא בקטגוריית זכאי מישרד־השיכון. המיבצע הזה פונה אליך, ומציע לך, בקובץ שלם של הלוואות, 77 אלף שקלים. קצת יותר מ־30 אלף דולר, בהחזר חודשי של 512 ש"ח. צמוד.

דירה באריאל עולה כפול מזה, ובית פרטי, שהוא מחוז־חפצם של ילידי שיכוני חולון ור־מת־גן, הוא הרבה יותר יקר. תוכל, אומרים לי נציגי הבנקים, לקבל הלוואות משלימות, אבל הלוואה משלימה היא אותה הלוואה שאתה מקבל בתל־אביב, ועלותה זהה.

בחישוב מסובך שערכתי יחד עם נציגי הבנקים, שלצורך זה נטשו את השולחנות ה־שוממים שלהם, בצהרי היום („בחול המועד יהיה כאן מלא, תבוא אז”), ואחרי בדיקת המחירים עם החברות הבונות, מסתבר שאם אתה רוצה וילה באריאל, תצטרך לשלם יותר מ־600 דולר במשך 20 השנים הבאות. בכוכב־יאיר המחיר יותר גבוה, ובאלפי־מנשה, יישוב יוקרתי בעיני עצמו, אין מה לדבר על וילה בפחות מ־130 אלף דולר, לא כולל את הוצאות־הפיתוח.

של מישרד־השיכון. מדברים על „לב ישראל", כמו „לב דיזנגוף"

„אני קורא אותך במדוייק," אומר שלמה קטן, ראש־המועצה של אלפי־מנשה, „ואני גם קורא אותך בין השורות." הוא מחייך, אבל אני אמור גם לקלוט איזה מסר מאחורי השיניים החשוקות. גם אני קראתי במדוייק את מה שהוא כתב בחוברת הציבעונית שהיישוב שלו הוציא: „היישוב עצמו ממוקם על גבעת־טרשים בגובה ממוצע של כ־300 מ' מעל פני הים וכל תושב המגיע למקום מוקסם מהנוף המיוחד הנשקף מכל פינה ביישוב, ממערב נופי מישור החוף ממפרץ זכרון יעקוב ועד לאשדוד שממש מולינו ערי גוש דן עם שלל

בעיות. אולי בעיתונים יש. אם תבוא ליישוב, תראה שזו ממש לא בעייה."

● **זה מה שאתם אומרים גם לרמטכ"ל ולאלוף־הפיקוד?**

„לא, אבל זה לא חשוב. חוץ מזה, הרי בנו את כביש עוקף־קלקיליה."

עוקף אינתיפאדה

המיבצע הזה, שנועד גם „לתמרץ את הפעלת הבנייה," ומציע לאוכלוסיית שבתחומה, מספרים לי, קיימת עכשיו איזה תנופת־פיתוח הראוייה לעידוד מיוחד.

גם שאר היישובים של המיבצע הזה, אלפי־מנשה, גינות־שומרון, צופים, בית־אריה, קדומים ואריאל, נמצאים בקירבה ממשית לקו הירוק, ועם עוד כמה כבישונים עוקפים, אפשר יהיה לחיות שם בלי מגע עם אוכלוסיה ערבית, טעונת־רגשות אינתיפאדיים.

„זה טוב מאוד לגור כאן," אומרת לי הבחורה הבלונדית והיפה, שמסתובבת ליד הדוכנים, „זה טוב מאוד."

יש לה מיבטא זר.

האלה, ארבעה שקלים האחת. „אני גר באריאל," הוא מספר, „אבל ביזנס ביפור פלז'ר. לא רק שאני מוכר את המפות האלה, ובכיף, אם תסתכל טוב, תראה שכולן מלאות פירסומות, ששילמו עבורן בכסף טוב. למה לא להרוויח?"

יצחק, יהודי מזוקן, מתקרב להתקהלות שנוצרת. כאן, בחצר של בית הרופא, שני אנשים שמשוחחים ביניהם, זו התקהלות.

הוא רוצה שיחה פוליטית. שיהיה.

אני שואל אותו איך תיפתר הבעייה הפוליטית .

„פשוט מאוד. עם ישראל תמיד היה עם

צילום: ציון צפריר, העולם הזה

יריד ההבלים

בחוץ מתנופפים הרבה דגלים. על השולחנות מיבנים מקרטון. המוני בית־ישראל מוזמנים אל יריד המתנחלים שברחוב הפטמן 1 בתל־אביב. יש תנועה, ואנשים אפילו כועסים על המחירים הגבוהים. המילה אינתיפאדה לא מוזכרת כאן. פיתרונות־דיור לגוש־דן. למי שלא איכפת לו מאבנים

אורותיהם בלילה, ממזרח נופי השומרון גבעות טרשים, כפרים ציוריים ויישובים יהודיים עם נופי זיתים וחרובים מקסימים." ככה במקור, עם הפיסוק, הכתיב והניקוד.

● **מה עם האינתיפאדה?**

„מה איתה?"

● **זה לא משונה קצת שלא מתייחסים כאן בכלל למצב הפוליטי?**

„אין שום בעיות. תאמין לי, שאין כאן גוש־דן כ־800 פיתרונות־דיור, הוא באמת מיבצע הבנוי על טישטוש מכוון של הרמה הפוליטית.

לא רק שהשומרון לא מוזכר בחוברת אלא בשם „לב ישראל", כמו לב־דיזנגוף, שני יישובים, שנכללו במיבצע, מצויים בכלל בצד הישראלי של הקו הירוק. כוכב יאיר, היישוב שנוסד על־ידי צעירי־חרות, שאולי ידעו טוב מכולם שהעתיד האישי יהיה בטוח לחלוטין רק בתוך ישראל הישנה, וראש־העין,

„אני מגרמניה," היא מחייכת, „ואני שנתיים בארץ."

היא באמת נחמדה.

● **במה את עובדת?**

„בחברת־בנייה."

● **שבונה באלפי־מנשה?**

„כן."

ביציאה מיריד־המתנחלים יש עוד דוכן, שעליו מונחות מפות השומרון. מאחורי השולחן יושב כרמל, שמנסה למכור את המפות

שמעל הטבע, וככה יהיה גם הפיתרון הפעם. זהו."

הוא הביט בי בפנים מאירות, וחייך כמו רמפול אחרי טיעון המחץ מול השופט. מול טיעון כזה אין באמת מה לומר, ובעיקר כאשר נמצאה הדרך הישראלית לטיפול באינתיפאדה, שהיא הדרך הישנה והטובה. גדרות מסביב לישובי „לב ישראל", וכבישים עוקפים הלוקחים אותך לשם. ניצח הטרקטור את האבן. עובדה.

הבוחרים באים מאותם המקומות. בשתי המיפלגות האכזבות דומות, וגם הסיכסוכי

ר"צים וקמים לתחייה

כשרואים את חברת־הכנסת שולמית אלוני עולה על דוכן הנואמים בכנסת אחרי חברת־הכנסת גאולה כהן, מתרשמים לעיתים שזהו המשך של אותו הנאום. התחייה ור"ץ נלחמות זו בזו מילחמת־חורמה אידיאו־לוגית, אך למעשה הן סובלות מאותם הק־שיים, הקונפליקטים והאכזבות ונהנות מאותו קהל המצביעים. בבחינת „מצא את ההב־דלים". חוץ מהאידיאולוגיה, כמובן.

■ ■ ■

התחייה ור"ץ, לכאורה שני עולמות שונים, דבר והיפוכו, מייצגות רעיונות ללא האינטרסים והשרה של שתי המיפלגות הגדולות. הן מנהלות את הוויכוח הציבורי בין „ארץ־ישראל השלמה" לבין „שטחים תמורת שלום".

אך המיטיב להתבונן יוכל לראות שה־דימיון בין שתי המיפלגות הללו בתרבות ה־פוליטית, בקהל־המצביעים, במנהיגיהן (יותר נכון: במנהיגותיהן), בסיכסוכים הפנימיים — רב מהשוני. רב אף יותר מן הדימיון המ־דומה בין הליכוד והמערך. מה דומה? הנה התשובה.

● מצביעים:

לר"ץ, ובצדק, יש דימוי של תנועה עיליתנית (אליטיסטית) ואריסטוקרטית,

שתיהן נתפסות בציבור כתנועות אידיא־ליסטיות, לוחמות. לא אחת נשמע מאנשים שהוויכוח האמיתי הוא בין התחייה לר"ץ, בעוד שבין שתי המיפלגות הגדולות אין כמ־עט כל הבדל. גם בתשדירי־התעמולה ערב הבחירות האחרונות לכנסת ביימו שתיהן את מה שכינו „העימות האמיתי" בין יושבת־ראש ר"ץ, שולמית אלוני, ויושב־ראש התחייה, הפרופ' יובל נאמן, כמישקל־נגד לעימות שמיר־פרס.

מצביעיה הם תושבי צפון תל־אביב ודומיהם בערים האחרות. הכוונה לאזרחים המשכילים והמבוססים היטב מבחינה חברתית־כלכלית. לתחייה הודבק, משום־מה, בתודעת התיקשו־רת, דימוי של תנועה בעלת קהל מצביעים דומה לזה של הליכוד, כלומר — בציבור המיזרחי, מהשכבות הפחות־מבוססות כלכ־לית והפחות־משכילות. אין טעות גדולה מזו.

האמת היא שלשתיהן יש בדיוק אותו צי־בור־המצביעים. עשירים ומשכילים, אשכנזים יוצאי מיזרח־אירופה וארצות אנגלו־סכסיות. לשתיהן, גם לתחייה, כמעט ואין אחיזה בצי־

גילה ריזן, העולם הזה

שולה וגאולה — שתי תאומות סיאמיות. גם התחייה ור"ץ. לפחות מבחינת קהל הבוחרים. כך אומר חוקר שמאלי דווקא, שבדק את הנתונים

גידעון סער (סרצ'נסקי)

בור המיזרחי, בשכונות ובעיירות־הפיתוח, ב„ישראל השניה".

זוהי בדיוק המסקנה שאליה הגיע הד"ר בני טמקין, שהוא גם איש־אקדמיה (מרצה וחוקר בחוג למדע־המדינה באוניברסיטת תל־אביב) וגם אדם פוליטי: מזכ"ל ר"ץ.

טמקין שחקר את דפוסי־ההצבעה למיפ־לגות שונות, לאורך מיספר מערכות־בחירות, והקשר בינם לבין איזורי־מגורים, גילה מית־אם מדהים בין איזורי־המגורים של מצביעי ר"ץ והתחייה.

לדוגמה: בבחירות 1984, כשהתחייה זכתה ב־4% מקולות המצביעים בממוצע ארצי, היא קיבלה בסביון — 7%, ברמת השרון — 5.3%, בגיבעתיים — 5.4%, ברעננה — 4.8%. כולן ערים „אשכנזיות" ומבוססות.

לעומת זאת היא קיבלה בשלומי — 2.5%, בשדרות — 2.6%, בנתיבות — 2.2%, באו־פקים — 2.1%, בירוחם — 1.5% בלבד.

בר"ץ התמונה דומה להפליא. בבחירות 1984 היא קיבלה בממוצע ארצי 2.4% מן הקולות הכשרים, אבל בסביון היא קיבלה 6.4%, ברמת השרון — 5.1%, וברעננה — 3.6%. לעומת זאת, בשלומי היא קיבלה 0.1%, בשדרות — 0.3%, בנתיבות — 0.1%, באו־פקים 0.3%, בירוחם — 0.5%.

בממצאים אלו אין כל הפתעה לגבי ר"ץ. מפתיע, לעומת זאת, להיווכח שלתחייה, בניגוד לליכוד, למאיר כהנא ולש"ס אין כמעט אחיזה בישראל השניה. לפחות ככל שהדבר נוגע לציבור־מצביעיה, היא דומה מאוד למיפלגות כמו ר"ץ, שינוי, של"י וכדומה.

יתכן כי אחת הסיבות להיחלשותה של התחייה בבחירות האחרונות, ולבריחת המצ־ביעים ממנה לכיוון צומת ומולדת, היא שהת־חייה לא ידעה לדבר בשפתם של מצביעיה, ותחת להישען על הסברה רציונלית היא דיברה בלשון משיחית ומיסטית. בכל אופן, אין ספק שר"ץ והתחייה שתיהן תנועות־עילית אשכנזיות, המחלקות ביניהן נתח עבה ביותר מהשיכבה הישראלית המבוססת וה־משכילה.

● נשים/מנהיגות:

אלה שתי התנועות היחידות בארץ שבראשן עומדות נשים. בראש התחייה עו־מד, פורמלית, הפרופ' נאמן, אך למעשה המנ־היגה, המובילה במאבקים, הבולטת בכנסת, בתיקשורת ובחיי־התנועה היא גאולה כהן. בר"ץ זוהי כמובן (גם פורמלית) שולמית אלוני.

גם בין שתי הנשים הללו עצמן יש דימיון רב.

שתיהן פרשו ממיפלגות גדולות: אלוני מהמערך, כהן מהליכוד, תוך כדי שמרדו ב־מנהיגים הוותיקים, הכריזמטיים והכל־יכו־לים: כהן במנחם בגין ב־1979, ואלוני בגולדה מאיר ב־1973.

לשתיהן סיגנון־ויכוח לוהט, אמוציונלי, „מן הבטן".

באחרונה הן אף התווכחו מרות בכנסת, כשהנושא הוא: בניהן.

שולמית אלוני טענה שבנה (אודי אלוני) נלחם בשעה שצחי הנגבי, בנה של גאולה, עסק בתיגרות, כשהוביל את התאחדות ה־סטודנטים. (גם צחי הנגבי שירת שרות קרבי. הוא היה בצנחנים, למרות האסטמה שממנה הוא סובל).

שתיהן נשים לוחמות, הנלחמות בעולם ה־פוליטי הגברי.

שתיהן אמהות־מייסדות בתנועותיהן. שתי־הן התמרמרו כשהתחילו להתעורר בעיות בתנועותיהן, וכשעירערו על הדומיננטיות המוחלטת שלהן שם. לגבי כהן זכורים במיוחד הקרבות המפורסמים עם חבר־הכנסת רפאל („רפול") איתן, ולאלוני יש באחרונה בעיות רבות בתנועתה, בעיקר עם חבר־הכנסת הצעיר והמוכשר, דדי צוקר.

שתיהן נראות כיום עייפות במיקצת, ב־השוואה לעבר. דור חדש בא ומאיים על מעמדן, אם כי בשעה זו זה יותר מוחשי בר"ץ.

● סיכסוכים פנימיים:

בשתי המיפלגות, הנראות כעשויות מיקשה אידיאליסטית אחת, יש בקיעים ושסעים רבים, הנובעים מבעיות־יסוד דומות.

שתי התנועות הן בעצם פדרציה של כמה גורמים:

התחייה היא פדרציה של ניצי המיפלגות השונות, שפרשו ממיפלגותיהם וחברו להקמ־תה אחרי הסכמי קמפ־דייוויד: ניצי תנועת־העבודה, אנשי גוש־אמונים שפרשו מהמפ־ד"ל, ופורשי חרות.

בר"ץ נמצאים היום: יוצאי של"י (בראשות רן כהן), פורשי שינוי (בראשות מרדכי וירשו־

הפנימיים. בשתיהן שולטות נשים

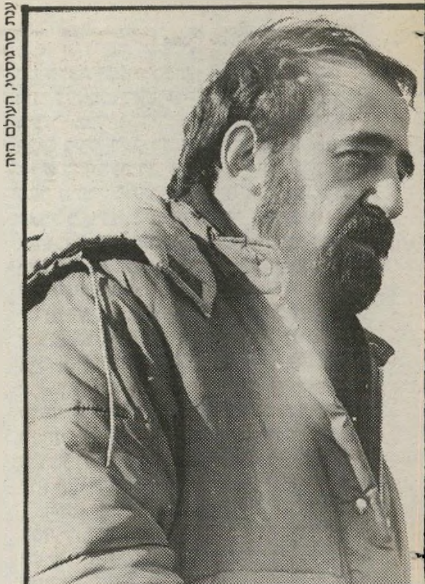
ענת סרגוסטי, העולם הזה

מזכ"ל טמקין
אותם המצביעים!

בסקי) הגרעין המייסד שבא עם אלוני, אנשים משלום־עכשיו (דדי צוקר), ויוסי שריד, פליט המערך.

מהבחינה הזאת שתיהן (ובעיקר התחייה) הן קוקטיילים מעורבים ביותר של זרמים שונים בפוליטיקה הישראלית.

בשתיהן יש מאבקי־כוח רבים, תחת החזות המטעה של מיפלגות אידיאולוגיות מונולי־טיות.

בתחייה היו מאבקי־כוח רבים, שהסתיימו בפרישות רבות מהתנועה או מהפעילות בה (למשל: משה שמיר, הפרופ' המנוח יוסף נדבה, הד"ר ישראל אלדד, חנן פורת, צבי שילוח ועוד). המאבק הגדול ביותר ניטש בה בין השנים 1984־1987, בין „מחנה גאולה" ו„מחנה רפול", ושבעיקבותיו פרש מהתחייה רוב הזרם ה„מפא"יניקי" (וכן צעירים רבים), והיא נותרה רק עם שני יסודות (הדתי והרביזיוניסטי).

בשתיהן מתעוררים מאבקים בינדוריים בין צעירים לוותיקים.

בר"ץ הצעירים העולים הם בכנסת — דדי צוקר ורן כהן. בתחייה הם עדיין נושפים מא־חור, חסרי תעסוקה פוליטית של ממש, וחלקם חסרי־סבלנות.

בשתיהן מסתמן כבר שדה־הקרב של ה־מילחמה הבאה: בר"ץ, לאחר אלוני, תיערך התמודדות חסרת־פשרות בין מחנה רן כהן למחנה דדי צוקר. שניהם כוחות אירגוניים, היודעים להעריך חשיבותו של מנגנון, בני־גוד ליוסי שריד, למשל, שהוא „חיה פוליטית תיקשורתית".

בתחייה שתי אופציות אפשריות: מרד הצ־עירים ודור־הביניים: התאחדותם של אליקים העצני, אבי פרחן, בני קצובר ודני דיין במ־אבק להחלפת ההנהגה הוותיקה והאוליגרכית (יובל נאמן, גאולה כהן, הרב אליעזר ולדמן והמזכ"ל גרשון שפט). אם לא יתרחש מרד כזה, צפוי המשך תהליך הניוון והדעיכה, ל־טובת המשך עלייתן של צומת ומולדת הרעננות.

● אכזבות אלקטורליות:

לפני שנה נראו ר"ץ והתחייה ככוחות עולים. הסקרים שלפני הבחירות האח־רונות ניבאו לשתיהן שיבעה־שמונה מנדטים, ובמיוחד היו שתיהן פופולריות בקרב בני־הנוער. באו הבחירות ושתיהן ננגסו קשות, יותר על־ידי מיפלגות קרובות מאגפן, מאשר על־ידי המיפלגות הגדולות.

התחייה נפגעה באופן אנוש. היא ירדה מחמישה לשלושה מנדטים. צומת ומולדת, שתיהן מיפלגות שהוקמו חודשים ספורים לפני הבחירות, זכו בשני מנדטים כל אחת.

התחייה גם ירדה באופן מוחלט במיספר מצביעיה: מ־037, 83 ב־1984 ל־730, 70 ב־1988. ר"ץ אומנם עלתה משלושה לחמישה מנדטים, אך בהתחשב בעובדה שווירשובסקי ושריד ערקו אליה עוד במהלך הכנסת הקוד־מת, נשאר לה אותו מיספר המושבים בכנסת. מי שנגסה בכוחה היתה כנראה, מפ"ם, שבני־גוד לתחזיות, שצפו את התמוטטותה האלק־טורלית המוחלטת, זכתה בשלושה מנדטים.

עבור שתיהן, האכזבות בבחירות אינן תופעה חדשה. בר"ץ התאכזבו קשות ב־1977, כשהתנועה ירדה משלושה מנדטים למנדט בודד. הם התאכזבו שנית ב־1981 כשזכו שוב בתוצאה זהה.

בתחייה ציפו ב־1981, בבחירות הראשונות שהשתתפה בהן, להישג מרשים, שיאפשר להם „לעצור את הנסיגה מסיני", 10 חודשים לפני פינוי חבל־ימית. גם ב־1984, אחרי הצטרפות רפול, ניבאו הסקרים לתחייה הרבה יותר מאשר חמשת המנדטים שבהם זכתה לבסוף.

שתי התנועות נעות באותו המיתחם, ואף אחת מהן לא הצליחה לפרוץ את מחסום־חמשת־המנדטים, למרות הציפיות הגבוהות שנקשרו בהן. נראה שסיבה מרכזית לכך היא חוסר־יכולתן לפרוץ את המעגל העיליתני ולחדור לפוטנציאל האלקטורלי האדיר של ישראל השניה. לשתיהן אין עקומה אלקטור־לית בכיוון אחיד, אלא של עליות וירידות לסירוגין.

ובכל זאת נראה שעתידה של ר"ץ מבטיח בהרבה מזה של התחייה. בבחירות המוניציפ־ליות האחרונות היא הצליחה להשיג הישגים ואף שותפות בשילטון במיספר ערים (ירוש־לים, תל־אביב, רמת־גן). לעומת זאת, התחייה שהשתתפה בבחירות המוניציפליות במיספר מוגבל של מקומות, לא הצליחה להשיג הישג כלשהו אף בישוב אחד שבו התחרתה.

בבחירות הקרובות בהסתדרות אין התחייה משתתפת כלל, לאחר שבניסיון הקודם חסרו לה רק כמה עשרות קולות לאחוז־החסימה הנהוג בהסתדרות (2.5%).

הבחירות הבאות לכנסת יהוו עבור התחייה מיבחן־הישרדות, ואילו ר"ץ תיבחן ביכולתה לעבור את מחסום חמשת־המנדטים. שינוי שיטת־הבחירות, אם אכן יבוצע, שוב יציב לפני שתיהן דילמות זהות.

ציון צפריר, העולם הזה

אבי פרחן
מרד או ניוון?

תשקיף
אורית זרובבל

■ קוראים להתפטרות שמיר

שמיר

חברי־מרכז בליכוד יזמו החתמה על עצומה הקוראת לראש־הממשלה, יצחק שמיר, לפטר את שר־הביטחון, יצחק רבין, מתפקידו, ובאם לא יעשה כן, להתפטר בעצמו, מכיוון שהדבר יתפרש כהסכמה למדיניות רבין.

עשרות חברי־מרכז כבר חתמו על נוסח העצומה, הנחשבת במצודת־זאב כנועזת. בין החותמים ח"כ מיכאל איתן.
יוזמי העצומה שואפים להגיע להחתמת מאות חברי־מרכז.

■ רבין מוחק מרצים

בעיקבות פירסום ב„מוקד", ירחון הליכוד, על הופעתו של הד"ר חיים גנז, מרצה בפקולטה למישפטים באוניברסיטת תל־אביב, ביום־עיון שקיים צה"ל, הורה שר־הביטחון, יצחק רבין, להפסיק את הזמנתו לאירועים צבאיים.

הד"ר גנז ידוע כמי שתומך פומבית בסרבני־השטחים.
השר רבין ענה בתשובה לשאילתה בכתב של ח"כ מיכאל איתן: „לא ידענו על השקפותיו הפוליטיות ועל התבטאויות פומביות שלו בנושא הסרבנים... מאז נודע לנו, הוריתי להפסיק הזמנתו לאירועים צבאיים... כשנודע שעמדות אישים, המיועדים להרצאות, אינן עומדות בקנה אחד עם הקונסנזוס הציוני, הם נמחקים מיידית מרשימת המרצים הפוטנציאליים."

לקוראי

העולם הזה

לרגל יום־הכיפורים יוקדם הגיליון הבא. הוא יהיה מצוי בקיוסקים ברחבי הארץ כבר ביום הראשון בבוקר, ערב יום־כיפור.

■ ברעם למוסקווה

עוזי ברעם יוצא למוסקווה ביום השלישי, מייד אחרי יום־כיפור.
באירגון נסיעתו של ברעם, מעורב, בין היתר, גם אמנון קפליוק, שליח ידיעות אחרונות למוסקווה.

■ חלוקת הארץ בליכוד

בעיקבות ביקורת, שנמתחה בליכוד על ההיערכות האירגונית לקראת הבחירות בהסתדרות, חילק בשבוע שעבר יו"ר מטה־הבחירות, בני בגין, את הארץ ל־12 איזורים.

על 11 איזורים הועמד ח"כ כאחראי־איזור, ואילו על האיזור ה־12, איזור הדרום, מונה כאחראי ישראל כץ, שהיה עוזרו של השר אריאל שרון.

■ „אגד" מסרב לאוטובוסים

„אגד" מסרב לקבל אוטובוסים שהזמין בחברת „הארגז".
בשבוע שעבר מסרה חברת הארגז בטכס חגיגי את האוטובוס המיפרקי הראשון מתוצרתה לאגד. כבר באוטובוס זה, הראשון מבין כמה עשרות שאגד אמור לקבל, התגלו כמה תקלות חמורות.
אגד החזיר את האוטובוס ומסרב לקבל בינתיים אוטובוסים נוספים.

■ המישטרה עברה על החוק

מישטרת־ישראל לא שילמה זכויות־יוצרים על קלטת שהפיקה.
בערב החג נודע לאקו"ם שהמישטרה הפיקה 25 אלף קלטות לשוטרים ולגימלאים, מבלי לשלם עבור זכויות־יוצרים.
באקו"ם נדהמו ופנו לצמרת המישטרה. עדיין מחכים לתשובות.

■ הרוסים לא רוצים בכץ־עוז

כץ־עוז

מדיווחים שהגיעו מנציגות ישראלית באחת ממדינות אירופה, המהווה צינור למגעים דיפלומטיים לא־רישמיים עם ברית־המועצות, התברר כי ממשלת ברית־המועצות אינה מתכוונת לאשר את הזמנתו של שר־החקלאות אברהם כץ־עוז.

מאז המיקרה שבו הוזמן כץ־עוז לביקור באסטוניה, אך לא הותרה כניסתו, ניסה שר־החקלאות, באמצעות גורמים שונים, לקבל הזמנה נוספת, כדי להיות השר הראשון שיגיע לביקור בברית־המועצות.

תשקיף

הליכוד במפ"ם

שמות צופן הקשורים לליכוד שימשו את אנשי־הביטחון כאשר שוחחו ברשת־הקשר ב־מועצת הדור הצעיר של מפ"ם, שנערכה ב־22־23 בספטמבר.
כך נקרא מיגרש־החנייה „ועידת חרות", אולם־הכינו־סים נקרא „המצודה", חדרי־ה־אוכל — „מעוז בית"ר", כי־תות החוגים השונים — „חי־שוקים" ואילו לשומרים ניתנו שמות כמו ז'בוטינסקי, שמיר, ארנס ואפילו גאולה כהן.

■ מונסה במצב קשה

עוזי קרן
מונסה

מקורבים משווים את מצב בריאותה של הדסה מונסה, שנידונה לחמש שנות־מאסר כנווה־תירצה, לזה של אן פולארד.
מונסה חולה מאוד זה זמן רב. היא סובלת ממיגרנות קשות ואינה יוצאת ללא מישקפי־שמש. ערב־החג אושפזה בגלל הידרדרות במצבה.
באחרונה הגישה מונסה כתב־הגנה בתביעת־הפיצויים הגדולה שהוגשה נגדה ונגד כל מנהלי בנק צפון אמריקה. בכתב־ההגנה היא טוענת כי בעיסקת־הטיעון שלה עם המדינה הוסכם שלא יוגשו נגדה תביעות אזרחיות.
מונסה הגישה גם עתירה לבג"ץ, שבה ביקשה מנשיא־המדינה להימנע מלהחליט בשלילה על בקשת־החנינה שלה, מכיוון שבנו הוא אחד הנתבעים עימה בתביעה האזרחית, ועל כן יש לנשיא עניין אישי במישפט. עתירתה נדחתה, מכיוון שהוגשה ללא תצהיר, כנדרש על־פי החוק.

625

ביום החמישי, ה־28 בספטמבר, דיווח דובר־צה"ל על 487 הרוגים פלסטיניים בשטחים הכבושים. מיספר זה כולל הרוגים מירי חיילי־צה"ל בלבד.
לפי ספירת „העולם הזה" עומד מיספר ההרוגים הפלסטיניים, ביום השני, ה־2 באוקטובר, על 625 הרוגים פלסטיניים.
לעומת זאת, מוסרים מקורות פלסטיניים על 760 הרוגים, לפי הפירוט הבא:

- **547 הרוגים מירי חיילי־צה"ל ומתנחלים.**
- **81 הרוגים כתוצאה משאיפת־גאז.**
- **52 הרוגים כתוצאה ממכות ומהתחשמלות.**
- **80 הרוגים כתוצאה מסיבות אחרות.**

■ שינויים פרסונליים באוצר?

במיסדרונות מישרד־האוצר מעריכים שלא יהיה מנוס מלבצע שינויים פרסונליים בפקידות הבכירה בצמרת המישרד.
הסיבה — מתיחות שנוצרה בין לישכת־השר לכמה פקידים. למרות ההכחשות, דויד בועז, הממונה על התקציבים באוצר, אינו שבע־רצון ומסרב לקבל תכתיבים, במיוחד מסגן שר־האוצר, יוסי ביילין.
עכשיו מתברר שיש מוקד־מתיחות חדש בין מנכ"ל־האוצר, יעקב ליפשיץ, לבין לישכת־השר.
סימן נוסף היתה התבטאות של מנכ"ל מישרד־האוצר, שאמר בראיון עיתונאי בסוף־השבוע, כי הוא מתנגד ל־100 הפרוייקטים.

■ האוצר מתנגד לסוסים

בכירים במישרד־האוצר התייחסו השבוע בגיחוך לשמועה כי שימעון פרס שוקל לשלב בין 100 הפרוייקטים גם מסלול למירוצי־סוסים בבאר־שבע.
האוצר דן בעבר בהצעה, וכשהתברר שהכוונה היא להפעיל גם הימורים בלתי־חוקיים, התנער האוצר מההצעה מכל וכל.
בשנים האחרונות היו כמה ניסיונות להפיח רוח־חיים ברעיון. למשקיעים שונים הובטח כי בקרוב עומד לקום מסלול כזה. לפני שנה וחצי ביקנעם; לפני שנה בעפולה; לפני חצי שנה בקיסריה והפעם בבאר־שבע.
הניסיונות הסתיימו בלא־כלום, אך הותירו אחריהם שובל ארוך של חקירות מישטרה ומס־ערך־מוסף.

■ פורטיס לבלגיה

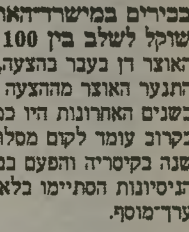
אילן צפריר, העולם הזה
פורטיס

למרות ההצלחה שנחל בסיבוב־ההופעות שלו ובמכירת תקליטו האחרון, עוזב בקרוב הזמר רמי פורטיס את הארץ.
פורטיס נוסע לבלגיה להקליט תקליט באנגלית עם הרכב שנקרא "FOREIGN AFFAIRS". הוא יחזור לארץ רק בעוד חמישה חודשים, כדי להקליט תקליט חדש בעברית, ששמו הזמני הוא „יומו של העכבר".
הופעת־הפרידה של פורטיס תהיה ב־19 באוקטובר.

אם תרצו, זו כבר לא אגדה... ש

רונן בר

הם די חיכו לזה. לאקט שיעלה אותם על סדר־היום הציבורי, ושיתן להם סוף־סוף את הפירסום שאותו ניסו להשיג זה זמן רב. מישטרת ישראל כאילו פעלה לפי התפילות שלהם, וערכה את מה שייקרא לימים: „יומם של הוזי מדינת־יהודה".

ביום הראשון, ה־6 באוגוסט, ערכה המיש־טרה פשיטה על כל פעילי מדינת יהודה. אחרי חיפושים בבתים והחרמת חומר־תעמולה, הובלו הפעילים לחקירה במישטרת פתח־תיקווה. מה שהחל כמיבצע־ראווה, עם הוד־עות לתיקשורת והרבה רעש, הסתיים בקול־ענות־חלושה. המישטרה לא הצליחה להוכיח אי־חוקיות כפעולות מדינת יהודה. אנשי הגוף פעלו לפי הוראותיו של עורך־הדין רחמים כהן, ואם נעשו פעולות בלתי־חוקיות הן לא נחשפו.

גם על דלת דירתו של ישראל חיים שפלר בחיפה הקישו אנשי המישטרה באותו היום־הראשון הזכור־לטוב. הרב שפלר סירב להיע־זר בעורך־הדין, ואיפשר לשוטרים לערוך חי־פוש בדירתו ללא הפרעה. הם מצאו בולים חדשים, היישר ממכבש־הדפוס של המדינה. הם מצאו עשרות כרזות וכרוזים, המסבירים את עקרונות־הפעולה ושיטות־האירגון של המדינה־שבדרך.

לפני שיצאו וביקשו משפלר להתלוות אליהם, שאלו החוקרים את הרב אם יש אצלו עוד משהו, העלול לעניין אותם. הרב אמר: „כן, יש לי תפילין. ברוסיה מכניסים יהודים לכלא על זה."

שפלר קיבל את המישרה הרמה של שר־ה־חינוך של מדינת יהודה בטכס־הייסוד של המ־דינה. 500 איש נכחו בקונגרס, שנערך במלון פלאזה בירושלים.

מיכאל בן־חורין נבחר אז כ„נאמן" המדי־נה, תואר המקביל לראש־ממשלה, ולידו נבחרו גם שרי חוץ, ביטחון, כלכלה וחינוך.

גם הרב שפלר מודה שבעצם אין היום למדינת יהודה עובדי־מדינה רבים. בשולי הימין קיימים כמה שמות, החברים כל אחד בכמה תנועות. כך למשל חברים בכירים מאוד במדינת יהודה הם גם חברים בכך. שמות כמו יקותיאל בן־יעקב, משה ניומן, ברוך מרזל ועוד. למעשה פועלת מדינת יהודה מתוך קרביה של כך ומטה המדינה שוכן במשרדי כך בירושלים.

לעומת מיספר הפעילים הנמוך, מציין הרב שפלר בגאווה את האחוז העצום של תומכים ברעיון, לטענתו. לפי שפלר 60% מכלל התו־שבים היהודיים בשטחים הכבושים (הוא אמר משוחררים) תומכים במדינה חליפית למדינת ישראל. שפלר יודע לספר על מיכתבי־תמיכה שמגיעים מכל הארץ, ואף מחו"ל.

● ● ●

ביאוגרפיה מעניינת יש לו לרב. הוא נולד למישפחה מחסידי־ויז'ניץ בווינה. עם השנים עשה שינוי דרך לליטאים. את רוב שנותיו עשה באנגליה, שם קיבל הסמכת־רב. ב־1951 עלה לארץ, ושימש בין השאר כרב ישיבת פרוזדור־ירושלים, וגם כמורה בכיר במקומות אחרים. מחלה במיתרי־הקול הוצי־אה אותו ממעגל ההוראה, והוא פנה לכתיבה.

במשך שנים עסק בפירסום מאמרים בביט־אונים חרדיים שונים ובעיתון נקודה של גוש־אמונים. במקביל למד גם פיסיקה, ובימים אלה עומד לצאת לאור סיפרו השני על תיאו־ריה שפיתח, כחלופה לתורת־היחסיות של אלברט איינשטיין.

אדם נחמד, שפלר. רחוק מאוד מדמות המיפלצת הפאשיסטית, שרבים בוודאי מציי־רים לעצמם כשמדובר בשר במדינת יהודה. דיבורו שקט ומדוד, וחסר הפאתוס המאפיין רבים בעלי רקע דומה לשלו.

שולחן־העבודה שלו מוקף סיפרי־הלכה, בצד סיפרי פיסיקה וספרים כלליים. כיתבי קארל מארכס, ביאוגרפיה של דויד בן־גוריון. ההשכלה שלו חובקת תחומים רבים, ובצירוף יכולת־הכתיבה שלו הפכה אותו בעצם לנסח של מדינת יהודה.

● הרב שפלר, מי מרכיב היום ב־עצם את „מדינת יהודה"? אילו פל־גים בעולם החרדי? כמה חילוניים?

„כמובן שרוב רובנו חרדים. גם כאלה ש־משתייכים למה שמכונה המחנה הציוני, וגם המחנה הלא־ציוני. לגביי השאלה היא חסרת־משמעות לחלוטין. יש מדינה ציונית, והוויי־כות הוא עקר.

„אני עצמי ליטאי, ויש לנו כמעט מכל הסיעות והמיפלגות. אין כמעט נטורי־קרתא. הם לא רוצים לשבת עם מי שיש להם קשר עם המדינה הציונית. ההסברה שלנו מכוונת כמובן לכל עם ישראל."

● איך נולד הרעיון? אצל מי? מה פתאום?

„זמן קצר אחרי שהתארגנה הקבוצה הרא־שונה בירושלים בהנחיית מיכאל בן־חורין, פנו אלי בבקשה להצטרף. הרעיון מצא חן בעיני, והוא נתן לי תשובה ודרך להרבה דב־רים שהציקו לי. מאז אנחנו עובדים.

„אנחנו קבוצת־אנשים המשוכנעת בכל ליבה שממשלת־ישראל לא תעמוד בלחץ ותחזיר את השטחים. הממשלה לא מספיק חזקה היום כדי שלא להיכנע לרצון העולם וללחץ השמאל.

„לנו ברור שצריכים ליצור אלטרנטיבה למדינת־ישראל בשטחי יהודה, שומרון וחבל־עזה. הפיתרון הוא הקמת מדינה עצמאית בשטחים האלה, מהרגע שישראל תיסוג מהם. הדבר דורש הכנה כבדה וגדולה מאוד. יש להתחיל מעכשיו.

„לי, אישית, נראה הרעיון הזה גם מפני שמוסכם וברור מאליו שהמדינה עומדת להיות מדינת־הלכה. אין אנו צריכים ספר־חוקים, יש לנו כבר השולחן ערוך, שהוא מעורכן ונכון תמיד. הקמת מדינה יהודית לפי חוקי־התורה היתה תמיד דבר שהטפתי לו. בהקמת מדינת יהודה ראיתי אפשרות להש־פיע על אורח־החיים בכל מדינת ישראל."

● ואתם מצפים ממיליון וחצי הפלסטינים בשטחים לחיות לפי מערכת החוקים שלכם?

„מובן שלא נחייב אותם להיות יהודים. אבל המדינה תהיה בשליטתנו. ברור לנו שהם לא יקבלו את התנאי הזה."

● וזה אומר מילחמה ...

„כן, סביר להניח."

● תסלח לי על השאלה הטיפשית, אבל איך תצליחו אתם, קומץ קטן של אנשים, עם כמה אקדחים ורו־בים, לנצח מיליון וחצי איש?

„קודם כל ובעזרת השם, לא נהיה קומץ. הרעיון הזה יהיה אפשרי רק בתנאי שיהיו לו מספיק תומכים. אנחנו לא מאמינים בניסים שיבואו להציל אותנו. חוץ מזה, יש כלי־נשק הרבה יותר משוכללים מרובים ואקדחים."

„אנחנו מקיימים מגעים עם חברי־כנסת ועם הממשלה, כדי לקבל אישור לקניית נשק כבד."

● כלומר אתם אוגרים עכשיו מחסני־נשק ומכינים למעשה את הצבא לעתיד?

„בוא הנה, אתה לא מצפה שאני אפליל את עצמי ואגיד שאנחנו קונים ואוספים נשק בצורה בלתי־חוקית. אנחנו מקיימים מגעים עם חברי־כנסת ועם הממשלה, כדי לקבל אישור לקניית נשק כבד. בכלל, בזמן האחרון חיזקנו מאוד את הקשר עם הכנסת. אין לנו שום עניין ללכת נגד המדינה."

● מדינת־ישראל. אם באמת תחתום הממשלה על הסכם לפיו יוחזרו השטחים, תוצג המדינה כמי שאינה עומדת בהתחייבויותיה. אתם תישארו שם, ועל ישראל יופעל בוודאי לחץ בינלאומי רב לפנות אתכם.

„לא נראה לי. בשביל מדינת־ישראל אנחנו נהיה חוץ־לארץ. אז זה בכלל לא מעניינה.

„התסריט שלי הוא אחר. לדעתי, הערבים יתקפו אותנו, ואנחנו נחזיר מילחמה. כאן יחזור הסיפור של 48', מילחמת־העצמאות. אנחנו ננצח במילחמה, וכל הערבים יברחו."

כשיכנוע אחרים בפעולות וברעיונות שלנו.

„יש בישראל ציבור עצום, רוב הציבור שלא רוצה לראות אותנו נסוגים מהשטחים. אנחנו מטים אותם בכיווננו. אנו מסבירים להם שזה או מדינת אש"ף או מדינת יהודה. אין אפשרות שלישית. הממשלה בטוח תיסוג."

● האם הציבור החילוני, תומך ככל שיהיה, לא מפחד מהמילים „מדינת־הלכה"?

„למי שאין לו דיעות קדומות, לא תהיה שום בעייה עם זה. אנחנו ניתן לו לחיות איך שירצה, ולהצביע בבחירות שנערוך מיד עם ייסוד־המדינה. רק שהנבחרים יהיו כולם יראי־שמיים."

● אתה נשמע בטוח בכוח שלך. אולי תרוצו לכנסת?

„זו בהחלט אפשרות מעניינת, שתישקל בכובד־ראש, למרות שיש כאן סתירה מסויי־

חריגים של חיילים הנותנים לשטן הקטן שלהם לפרוץ החוצה?

„אני לא מתייחס לאינתיפאדה כאל סיכסוך־שכנים רגיל. זוהי מילחמה. מילחמה אמיתית. במילחמה קורים דברים לא־יפים, אבל זוהי מילחמה. ההסתכלות עליה חייבת להיות שונה מאשר על סיכסוך רגיל. זוהי הסיבה שאני שולל כל התערבות מישפטית בנושאים האלה. זה עניין צבאי טהור, ולא עניין מישפטי. החייל לא יכול לחשוב כל רגע לפני שהוא לוחץ על ההדק.

„כל מילחמה גורמת לאיבוד מסויים של צלם־אדם, אבל זו מילחמה, וככה זה."

● ובכל זאת, אין שום פיתרון אחר, רק מילחמה?

„חוזה־שלום על נייר לא שווה כלום, זה רק נייר. אנחנו צריכים להבין שהבעייה היא לא השטחים, זו בדייה או אשלייה. לאף אחד לא חשובים השטחים באמת. הבעייה של הפלס־

תעמולה מתוכננת היטב אל ציבור־היעד. יצירת קשרים בכנסת, בבתי־מישפט. דאגה שהמישטרה תבצע מעצרים. ראיונות בעיתונות כולה. אפילו העולם הזה התקבל בברכה השבוע אצל שפלר על המירפסת. הוא אינו מפחד מביקורת. הוא בטוח שהמסר יעבור. כרגע ממשיכים בגיוסים, בשיכנוע, בטוויית עוד חוטים בחלום של מדינת יהודה.

● האם לא מפריע לו שהכסף ברובו, וגם חלק מהאנשים, מגיעים מתנועת כך?

שפלר כמובן לא מותח ביקורת, ואף ציין את שמו של מאיר כהנא כאחד המועמדים להיות ראש־ממשלה טוב בישראל. אך בכל זאת נראה שלא נוח לו שהתנועה מתוחזקת בידי כהנא. „היינו מעדיפים יותר גיוון," הוא אומר.

רונן בר, העולם הזה

כבוד שר־החינוך

באמת איש נחמד, הרב שפלר, שר־החינוך של „מדינת־יהודה". שונא אלימות. למרות שמעשי־זוועה בשטחים אינם מפריעים לו. במילחמה הבאה, הוא מבטיח, יברחו מיליון וחצי ערבים. בינתיים הוא רוצה לצבור נשק כבד, כדי להקים בשטחים את מדינת־ההלכה. מאיר כהנא בהחלט יכול להיות ראש־הממשלה

● מיליון וחצי פלסטינים יברחו? זה לא נשמע לך קצת בלתי־אפשרי?

„זה בהחלט סביר. גם על מדינת־ישראל אמרו פעם שזה רק חלום, שלא ייצא מזה כלום, ותראה מה קרה."

● לא נראה לך שיחזור כאן התסריט של ימית? המון מילים, המון נאומים, קצת התעמתות עם חיילי צה"ל, וזהו?

„בהחלט לא. הבעייה הגדולה של ימית הייתה שהם היו קשורים בטבורם למדינת־ישראל, ואפילו לא היו מסלקים אותם, הם היו הולכים בסוף, כי ישראל הלכה. אנחנו עצמאים. לא קשורים לאף גוף בשום צורה."

● איך עושים תעמולה? את מי רוצים לשכנע?

„ברור שכרגע רוב העבודה שלנו היא

מת. אנחנו באים להקים מדינה חדשה ורוצים להיכנס לפרלמנט של אחת אחרת."

**● אתה שר־החינוך, תפקיד חשוב ונעלה בכל ממשלה. האם לא מפריעים לך, כשר־חינוך המופקד על ערכים של בני־אדם, הדברים הנעשים מדי יום בשטחים (הכבושים, המשוחררים, איך שתרצה), מעשים

טינים היא מחנות־הפליטים. מקומות היוצרים שינאה ותסיסה והמהווים כל אחד אקדח נגד מדינת־ישראל. אני הייתי מציע להשקיע משאבים בשיקום המחנות האלו תחת שילטון יהודי, זה יביא שלום."

● ● ●

למרות הקו התמים הזה שמאפיין אותם, טוו לעצמם אנשי מדינת יהודה מערכת־

מיספר אנשי־שמאל קיבלו איומים, לאחרים שרפו את האוטו. האם הוא בעד?

„לא מפריע לי שאנשים קוראים לי בן־אדם מסוכן, כי אני לא כזה. אני נגד אלימות, אלא בעד מאבק אידיאולוגי חריף מאוד. לא אנחנו אחראים לפיגועים האלה. זה פשוט לא כדאי לנו. תראה את המיקרה של אמיל גרינצווייג, ואיזה טובות זה עשה לשמאל.

אפריים גור יוצא למסע־נוסטלגיה אל מחוזות ילדותו. הוא לקח את כל

אז אם אתם שוקלים ירידה מהארץ, והחלטתם שארצות־הברית אינה די מושכת, הנה לפניכם אלטרנטיבה ממשית. נכון, יש בעייה קטנה עם השרותים, אבל האוכל, לעומת זאת, לא רע, ויש כמה בתי־כנסת למי שרוצה להתפלל. שליחת „העולם הזה" לגרוזיה מסכמת עשרה ימי־מסע בשלוש מילים: זה שווה נסיעה

ענת סרגוסטי

קשה לשים את האצבע על הדבר המרשים ביותר שעבר עלינו, חברי המישלחת הישראלית, במסענו בן השבועיים ברפובליקה הגרוזית של ברית־המועצות.

בתחילה היתה זאת הסקרנות של ביקור במדינה קומוניסטית. מדינה שמעבר למסך־הברזל. אחר־כך היה זה השוק הגסטרונומי שתיעתע בנו במהלך כל ימי הביקור. בהמשך השתאינו לנוכח תוכנית־הביקור ואורח חייהם של הגרוזים. נדהמנו מגלריית האנשים שפגשנו — באופן רישמי ולא־רישמי. התפלאנו מאוד על לוח־הזמנים הגמיש. התרשמנו מהיחס האוהד והמעריץ של הגרוזים לישראל. התלהבנו מן הקהילות היהודיות שם.

אבל אולי יותר מכל נרעשנו ממשהו שהוא אינו בתחום התרבותי, לא בתחום הגסטרונומי, רחוק מעניינים לאומיים ושאין לו נגיעה כלכלית. זה היה משהו טריוויאלי, יום־יומי, פשוט, קטן, שמימדיו התעצמו וחשיבותו גדלה מיום ליום, היה זה בית־השימוש, האסלה, הנוחיות. המקום הקטן, הפרטי הזה, שאליו נהגו אבותינו ללכת כדי לעשות את צרכיהם, שאליו אפילו מלכת בריטניה הולכת לבד, שבו משתמש נשיא ארצות־הברית, המזכיר הכללי של המיפלגה הקומוניסטית, הפועל הפשוט ואפילו חבר מישלחת ישראלית, הנוסע לביקור ברפובליקה של גרוזיה.

רץ על הדשא

את המישלחת הישראלית קיבץ חבר־הכנסת אפריים גור. גור, גרוזי במקור, שהיה פעם גוריאלשווילי, הוא אחד מצעירי מיפלגת־העבודה, שרצו על הדשא בתשריר־הבחירות של המיפלגה ושזכה להיבחר לכנסת. מאז שנבחר הפך את העניין הגרוזי לדגל שאותו הוא נושא ובגאווה. הוא אירח בישראל כמה מישלחות גרוזיות רמות־דרג והפגיש אותן עם מנהיגי ישראל. הוא מרבה לדבר על הנושא הגרוזי ונמצא בקשרים הדוקים עם אישי שילטון ותרבות שם.

הוא הקים, ביחד עם ישראלים אחרים יוצאי גרוזיה, את אגודת־דרך — אגודת ידידות ישראל־גרוזיה. רבים מחברי האגודה הם חברי־ילדות של גור, שנולדו ושגדלו איתו באותה עיירה. הם ונשותיהם היוו חצי מחברי המישלחת. בשבילם היה זה מסע נוסטלגי אל מחוזות ילדותם. מסע היכרות מחודש עם ארץ ועם שעזבו לפני 17 שנה. מסע־פגישות עם חברים ותיקים ובני־מישפחה שהשאירו מאחור. החצי השני של המישלחת היה מיגוון של עיתונאים ישראלים מכל העיתונים ומשתי תחנות־הרדיו — קול ישראל וגלי־צה"ל.

רבות דובר וסופר בארץ על העלייה הגרוזית. רוב הסיפורים היו גזעניים, סיפורים שנבעו מדיעות קדומות, שליליות לרוב והמון בריחות בוטות ומעליבות.

גם אנחנו, כמו כל ישראלי ממוצע, היינו טעונים בכל אלו כשעלינו למטוס איירופלוט, שהוביל אותנו ממוסקווה לטביליסי, בירת גרוזיה.

המטוס, של חברת־התעופה הסובייטית הלאומית, נראה, ובעיקר הריח, כמו קרון של מחלקה שלישית ברכבת הודית (וסליחה עם ההודים). השטיחים קרועים, הכיסאות שבורים, המעברים סתומים בארגזים, חבילות מלופפות בחבלים, מיזוודות מתפקעות. היה שם אפילו כלב אחד. הריח הזכיר את ריחו של שוק בסוף־שבוע עמוס־קונים, מעורב בריחות זיעה והבל־פה. הטיסה, בת השעתיים־פלוס, היתה, לעומת זאת, חלקה.

שלושה ימים בבירה הגרוזית הספיקו לנו כדי להבין, שמיקצוענו העיתונאי הוא, לגבי חלק מהמארחים, רק עניין שולי ושבעצם מצפים מאיתנו להתנהג כנציגים רישמיים של מדינת־ישראל.

תוכנית הביקור הגיעה לידינו בשפה האנגלית רק אחרי יומיים, והיא כללה בעיקר ביקורים במוסיאונים שונים ופגישות רישמיות שהתגלו — בכל פעם מחדש — כארוחות ארוכות, מתישות, מלאות ומשופעות בנאומים ובדיברי־ברכה.

מה שנראה בתחילה כמסע בארץ לא־נודעת, הפך עד מהרה למסע דרך שולחנות עמוסי־אוכל.

מישרד־התרבות המקומי, בראשותו של ואלרי אסטיאני, ואגודת הידידות גרוזיה־ישראל, היו אחראים על האירוח. הם עשו מאמצים כבירים ויצאו מגידרם כדי לנסות ולעניין אותנו. הם הכינו תוכנית גדושה, אולי גדושה מדי, והשאירו מעט מאוד מקום לפגישות עם מה שנהוג לכנות „האיש מהרחוב".

התוכנית היתה מפורטת בשמות זרים, בתפקידים לא־מוכרים וביעדים מיסתוריים, שרק אחרי ימים קיבלו צורה וצבע והפכו מוכרים יותר ויותר.

דגל ישראל בקיוסק

קשה להסביר את ההערצה לישראל שמצאנו בין האנשים הנושאים במישרות השילטון; בקרב אנשי אקדמיה; בין האמנים ואנשי־התרבות ואצל האדם הפשוט ברחוב.

ביום השלישי לשהותנו בטביליסי, הצלחתי להתחמק מביקור באחד המוסיאונים שבכיכר לנין בעיר. ערכתי סיבוב־היכרות ברחובות הסמוכים לכיכר. באחד הקיוסקים גיליתי, לתדהמתי, זוג דגלים מתנוסס בחזית. היו אלה דגל גרוזיה החופשית ודגל ישראל לצידו, צמוד אליו. רכשנו כמה דגלים במחיר אפסי. כאשר הצגנו את הרכישה לפני המארחים שיצאו מן המוסיאון, הם הזדרזו לומר שהייצור נעשה במיוחד עבורנו, המישלחת מישראל. מוזר.

העם הגרוזי, עם עתיק בן 2600 שנה, נמצא עכשיו בתקופה של התעוררות לאומית. בגרוזיה, כמו ברבות מן הרפובליקות הסובייטיות, יש מצב דינמי־לאומי־בדלני. הגרוזים, בניגוד לרפובליקות אחרות, לא היו חלק אינטגרלי מן הברית הסובייטית המקורית של מהפיכת 1917. גרוזיה סופחה לברית־המועצות רק ב־1921. עובדה זו מהווה טיעון מרכזי ועיקרי בעד ההינתקות מן השילטון המרכזי.

במהלך ההיסטוריה ארוכת־השנים שלטו בגרוזיה עמים רבים. עתה רוצים הגרוזים בעצמאות. יתכן שזו הסיבה שישראל כה נערצת ברפובליקה זו. זו אינה הערצה תרבותית או הערצה כלכלית במובן הפשוט של המילה, אלא הערצה לעם שנלחם על עצמאותו והצליח, לפי המונחים הגרוזים.

הערצה זו ליוותה אותנו לכל אורך ורוחב ביקורנו בגרוזיה. הערצה זו גרמה לכך שנהגי מוניות, כשנודע להם שאנחנו ישראלים, סירבו לקבל מאיתנו תשלום. הערצה זו גרמה לכך שבמקומות רבים סירבו לקבל מאיתנו תשלום עבור מוצרים שרכשנו. הערצה זו גרמה לכך שדלתות רבות נפתחו לפנינו, גם כאשר לא באנו יחד עם מארחינו במיסגרת המישלחת. הערצה זו גרמה לכך שבמשך כל ימי ביקורנו ברפובליקה הגרוזית — 14 במיספר — לא דיברו איתנו אפילו לא פעם אחת על הסיכסוך הישראלי־פלסטיני, לא הזכירו אפילו במילה אחת את העניין התופס את כותרות העיתונים בישראל כבר שנתיים — את האינתיפאדה.

ארץ בלי

דגל ישראל בקיוסקים של טביליסי, בירת גרוזיה, מוכרים דגלי ישראל קטנים, לצד דגל גרוזיה החופשית. דגלים גרוזים כאלה מוכרים גם בצמוד לדגלים אמריקאים, קנדים ואחרים. ההערצה לישראל בגרוזיה היא דבר לא מוכר לישראלי המצוי, המורגל ביחס עויין בארצות המערב.

אוכל, קדימה אוכל!

מישלחתנו היתה — כך סיפר לנו ח"כ גור בשיחת־תידרוך לפני הנסיעה — המישלחת הראשונה בסדר־גודל כזה, המגיעה לביקור רישמי בהזמנת שר בממשלת גרוזיה. המישלחת היתה, כך הוסיף גור, ראש־חץ למישלחת גדולה נוספת של אנשי־עס־

התיקשורת הישראלית כדי לתעד את המיפגש

קים, שאמורים היו לבוא ולבדוק אפשרויות השקעה ברפובליקה הרחוקה. הוא אמר עוד שבמהלך 14 ימי ביקורנו שם נפגש עם כל דרגי השילטון, עם אנשי תרבות בכירים, עם עיתונאים עמיתים ועוד ועוד.

זמן היה למכביר. גם פגישות, אם כי לא לפי המושגים המקובלים במערב. הביקור כולו — מרגע הנחיתה במוסקווה ועד רגע העלייה למטוס בחזרה מערבה — מומן על־ידי מישרד־התרבות הגרוזי.

כבר ביום הראשון לשהותנו שם, דאג מישהו המקורב למישלחת לשמש עבורנו חלפן־כספים במישרה חלקית. השער הרישמי של הרובל הוא 0.65 לדולר. אנחנו קיבלנו 10 רובלים לדולר. בדיעבד התברר לנו שהחלפן גבה מכל אחד מאיתנו דמי חלפנות בגובה של 50%־60%. וכך, כאשר בכיסו של כל אחד מאיתנו היו מונחים לפחות 500 רובל, יצאנו לכבוש את גרוזיה. או כך, לפחות, חשבנו וקיווינו.

מהר מאוד גילינו שזמן לכבוש את העיר אינו בנמצא. כבר מן היום הראשון לביקור הובלנו אחר כבוד מאתר לאתר, ממישרד למישרד ובעיקר משולחן אוכל אחד לאחר.

האוכל היה חלק עיקרי בביקורנו בגרוזיה.

כל הפגישות הפוליטיות, התרבותיות, החברתיות, האישיות ואחרות, נעשו סביב שולחנות עמוסים לעייפה. כל הפגישות התגלו מהר מאוד כשיחה חד־צדדית.

למשל: ערכנו סיור מרתק בעיר טביליסי. ביקרנו בשכונות העתיקות, בכיכרות, ברחובות הרחבים. ואז, כאשר עינינו הסקרניות עוד לא שבעו מן המראות החדשים, התחילו המארחים לזרז אותנו ולהאיץ בנו. כאחוזי־תזזית נדחפנו אל המכונית שהובילה אותנו למיסעדה מרווחת/ לבית גדול/ למועדון מקומי/ או לכל אולם אחר. שם, כמו בסרט שראינו כבר מאה פעם ויותר, המתין לנו אותו שולחן־אוכל, עמוס בעשרות צלחות מלאות במיטב מטעמי המיטבח הגרוזי. ואנחנו, הישראלים, עוד בטרם הספקנו להבין את השיגרה הגסטרונומית, נרחפנו למקומות של כבוד.

הסעודה הגרוזית המסורתית מתנהלת כך: לכל שולחן יש מעין יו"ר, המנהל את הארוחה. זמן קצר אחרי שהכל מתיישבים על כיסאותיהם, קם היו"ר, מרים את כוסית־המשקה שלו ופותח בנאום נרגש. במהלך ביקורנו שמענו עשרות נאומים כאלה, כולם בגרוזית שוטפת. כל הנאומים היו דומים אלה לאלה (כך הבנו מהתרגום).

כל הנאומים כללו דיברי הערכה למכביר לישראל, לישראלים, ליהודים, לנו ובמיוחד לח"כ אפרים גורי (כך אומרים בגרוזיה), שעזב את גרוזיה בגיל 17, וכעבור 17 שנה חזר למחוזות ילדותו. רק פלא הוא שאחרי שבועיים של נאומים כאלה עדיין לא דיברנו גרוזית שוטפת.

ועוד בטרם הספיק היו"ר לסיים את דבריו ולהתיישב אל השולחן, כבר קם מישהו נוסף, מרים את הכוסית שלו ופוצח בנאום מאותו הסוג. למותר לציין שלא הבנו מילה. למותר לציין שגם התרגום היה, אחרי כמה עשרות ארוחות כאלה, מיותר לחלוטין. למותר לציין שמינהג זה של נאומים מאריך את הארוחה בשעות רבות.

רק בסיומה של כל ארוחה התברר לנו שהפעם אנחנו „נפגשים" עם שרי־ממשלה, מדענים מן האקדמיה למדעים או אנשי תרבות ואמנות. ניסיונות נואשים שעשינו ליצור קשר מילולי עם ידידינו השונים לארוחות, התגלו במהרה כניסיונות־נפל. מעטים מהם דוברים אנגלית. איש מאיתנו, ילידי הארץ, לא דיבר גרוזית שוטפת, וגם כאשר נמצא מי מביניהם דובר אנגלית והתחילה להתפתח שיחה, מייד היה מי שהיסה אותנו בתקיפות, כדי שלא נפריע לסידרת הברכות הבלתי־נגמרת לתיפארת מדינת־ישראל.

נוסף על כך היתה לאוכל גם השפעה מכרעת עלינו. שילשולים פקדו את כל חברי המישלחת, שלא לפי סדר האלף־בית. הם לא פסחו גם על יוצאי גרוזיה שבינינו. וכך עברנו כולנו ימים של טיהור מעיים יסודי וכאבי־בטן עמוקים.

ביום השישי בערב זומן לנו ביקור בבית־הכנסת הגדול של טביליסי. לבשנו בגדי־חג. הנשים עטו על עצמן שמלות ארוכות־שרוולים ורכוסות עד צוואר. הגברים התהדרו בחליפות ובכיפות ונסענו באור אחרון של היום השישי אל העיר העתיקה של טביליסי, שם שוכן בית־הכנסת.

רבים מבני הקהילה היהודית באו לשזוף בעיניהם את האורחים המכובדים מישראל. קשה לומר שהיתה זו פגישה עם קהילה יהודית נידחת ומנותקת. קשה גם לומר שאנחנו הישראלים הראשונים שכף רגלם דורכת במקום הקדוש והמעוטר בכתובות בשפת־הקודש. לרבים מהם מישפחה בישראל, חלקם ביקרו בארץ. אחרים קיבלו את בני־מישפחתם הישראלים לביקור. אחרי תפילת יום השישי בבית־הכנסת, שגם במהלכה נישאו נאומים, כמובן, ושגם שם זכינו לכבוד גדול, נלקחנו (במהירות כמובן) ל„פגישה" נוספת. „פגישה" שהיתה גם היא שם־קוד לארוחה רבת־מנות.

שרותים

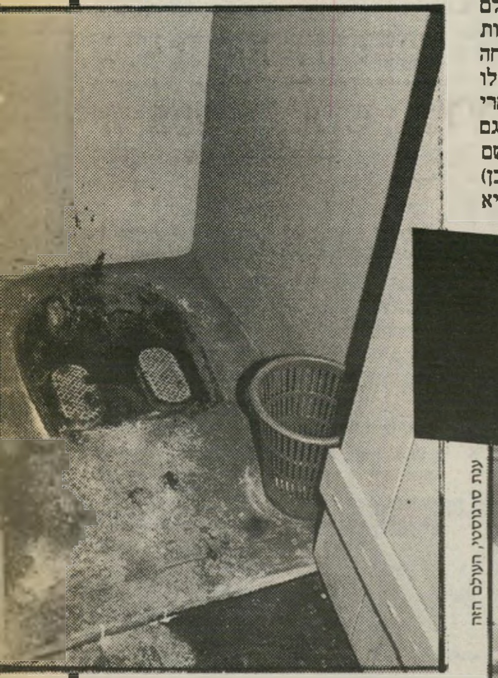

ענת סרגוסטי, העולם הזה

נוסעים בחוץ **למי שביקר במצריים אין זה מחזה יוצא־דופן לראות מספר נוסעים הנתלים מבחוץ, ונדחסים, כאשכולות, על מדרגות האוטובוס. כך נהוג גם בטביליסי, בירת גרוזיה, למרות שיש שם גם חשמליות וגם רכבת־תחתית. על האוטובוס, כמו בכל מקום בגרוזיה, מופיעות כתובות בשפה הגרוזית ובשפה הרוסית.**

הפעם התקיימה הפגישה בבית פרטי של צייר ופסל מפורסם, זורא צרטלי שמו, גרוזי במוצאו, המרבה להציג את עבודותיו במוסקווה, בארצות־הברית וגם בארצות מערביות נוספות.

הבית נמצא על ראש הר והוא צופה על כל העיר טביליסי. הוא משתרע על שלוש קומות ומשופע ביצירות אמנות, מעשה ידי בעל־הבית ובהרבה שכיות חמדה, רהיטים מפוארים, כלי־חרסינה מסוגננים, כלי־כסף, שלושה מזגנים, כיסאות מגולפים, ריהוט עור שחור, טלוויזיה סוני עם שלט־רחוק (מוצר נדיר אצל פשוטי העם), ניברשות מפוארות, חצר מרווחת, דשא ורהיטי־גן לבנים, טלפון אלחוטי, טלפון לחצנים, כוסות קריסטל והעיקר: כמה וכמה בתי־שימוש, ממש כמו אצלנו — עם אסלה, קרש־ישיבה, נייר־טואלט ועוד אביזרים הנפוצים כל־כך כאן והחסרים כל־כך שם.

אז עוד לא הבנו מה גודל המציאה, מכיוון שגם בבית־המלון שבו שכנו בטביליסי, היו בתי־שימוש צמודים לחדרים.

ואז הגיע הרגע הגדול. אחרי שסיימנו „להיפגש" עם מיטב ומירב האנשים החשובים בטביליסי, נלקחנו, כפי שהובטח לנו, למסע־טיול ברחבי גרוזיה. ארזנו מעט מיטלטלים, נארזנו לתוך אוטובוס גרוזי טיפוסי ויצאנו לדרך לא־נודעת.

הכיוון היה מערב. ארץ יפהפיה נתגלתה לעינינו. כולה נהרות, יערות, הרים ונופים נפלאים. כפרים קטנים פזורים לאורך הדרך, עיירות קטנות, שעל פניהן חלפנו בסערת אגזוז רועשת. אנשים אלמונים, שאת פניהם ראינו מבעד לחלונות. וכך נסענו במהירות, לא עוצרים לרגע. בקשה אחת היתה בפינו, כבר מן היום הראשון שבו הגענו לגרוזיה: לבקר בעיר הולדתו של סטאלין — גורי. ואכן, אחרי שעות של היטלטלות בדרכים עקלקלות, עצר האוטובוס ואנחנו יצאנו לאוויר החופשי.

הובלנו אל שדרת עצים רחבה, שבקצה עמד בניין גבוה ומפואר. הבניין נבנה מעל הבית הקטן שבו נולד סטאלין. האיש, כך הסתבר, עדיין נערץ על חוגים רבים בגרוזיה, ולא רק בגלל עובדת היותו גרוזי במוצאו. הבית שמור היטב, השדרה מטופחת. בצמוד עומד גם מוסיאון לזיכרו. בסוף השדרה יש כיכר רחבת־ידיים, שבמרכזה ניצב פיסלו של האיש המתנשא לגובה רב.

מחפשים מזכרת

רמוצאי שלל רב מיהרנו אל הפסל. הצטלמנו לידו בכל פוזה אפשרית, הבטנו בו, סובבנו אותו וכמו תיירים מיקצועיים רצנו אל הקיוסקים הסמוכים לכיכר, לחפש מזכרות, פסלים קטנים של האיש, סיכות, תמונות. לא מצאנו דבר.

מארחינו, מארגני־הטיול, כבר היו בלחץ. הם זירזו אותנו כמו עדר. האיצו בנו לשוב אל האוטובוס הממתין, אספו אותנו כמו חבורת ילדי־גן. „ממתינים לנו," הם אמרו בתקיפות. ושוב מצאנו את עצמנו סגורים באוטובוס מרעיש, מביטים בנופים קסומים מבעד לחלונות, חולפים על פניהם בסערה רועשת.

„ממתינים לנו" היתה כמובן ארוחה נוספת ברוח ערכי גרוזיה.

ה„ממתינים לנו" היו, בדרך כלל, ערים ועיירות יפהפיות במערב גרוזיה, שגם אותן

(המשך בעמוד 46)

במדינה

העם
ראש השנה

הילדים בעלי הרוגטקות סיכנו את חייהם של החיילים החמושים מכף־רגל עד קודקוד. אש. מוות.

אם מאורעות ראש־השנה מלמדים על השנה הבאה כולה, הרי תש"ן תהיה שנת האינתיפאדה.

במשך חג ראש־השנה נהרגו בשטחים הכ־בושים שישה פלסטינים. 51 נפצעו בעימותים עם הצבא. שלוש תלמידות נפגעו משאיפת־גאז. שני פלסטינים הוצאו להורג על־ידי בני־עמם כחשודים במסירת ידיעות לשב"כ.

במחנה־פליטים תפסו חיילי צה"ל שלושה צעירים כחשודים בזריקת אבנים. „קבוצה של מקומיים התקהלה סביב החיילים וניסתה לפ־גוע בהם באמצעות רוגטקות. לדברי המקו־רות הצבאיים, פתחו החיילים באש כשחשו סכנה לחייהם."

רוגטקות. סכנה לחיים. אש. מוות.

בשכם: נער בן 15, פצוע. במחנה בלאטה, נער בן 12, פצוע. וכן הלאה, וכן הלאה.

קרייני־הטלוויזיה, שהודיעו על ההרג, לא חדלו לחייך. הם איבדו מזמן כל יחס לידיעות מסוג זה. כך, נדמה, המדינה כולה.

שרים בעלי־רוגטקות. בשעה שהיל־דים בעלי־הרוגטקות נהרגו, והנערות שאפו גאז, היתה לחברי ממשלת־ישראל בעייה: איך לקיים את הממשלה המונעת אף צעד זעיר אחד קדימה לקראת התחלה של תהליך־שלום, תוך העמדת־פנים שרוהרים לקראת השלום.

כל אחד מן השרים פעל בגלוי, כמעט בלי הסוואה, לקידום האינטרסים האישיים שלו. כל אחד עשה לעצמו חשבון: מעוניין בנפילת הממשלה או לא? זה יקדם את הקאריירה שלי או לא?

לכמה שרים היה כדאי להפיל את הממש־לה. לרובם לא. אבל את הממשלה אפשר לקיים רק במחיר של קיפאון מוחלט, בשעה שנהרגים הילדים בעלי־הרוגטקות, המסכנים את חייהם של חיילים המצויידים בתת־מיק־לעים, ברובים, באלות, בגאז מרמיע, ובציוד אחר.

רק לגבי שר אחד קיים ספק: יצחק רבין. השבוע הוא יכול לזכות בעולמו או להפסיד אותו. מעטים האמינו שיזכה בו.

צה"ל
חנינה לשיפלות

אם זוהי „הראייה הכוללת" של האלוף. הוא לא צריך להיות שם.

המעשה האחרון של צה"ל בשנת תשמ"ט לא בישר טובות לשנה הבאה.

אלוף פיקוד־הדרום, מתן וילנאי, בנו של איש־ידיעת־הארץ ואיש ארץ־ישראל־השל־מה, המתיק את עונשם של שלושת חיילי גיבעתי, שהפכו סמל.

על שלושה אלה, ועל חברם שכבר שוחרר קודם לכן, אמרו שלושת הקצינים שישבו ב־דינם: „שמענו כאן תיאורים מזעזעים, שהע־בירו בנו חלחלה, על עוצמת האכזריות וה־שיפלות מצידם של חיילים, שקרוב לוודאי איבדו כל צלם אנוש."

אחרי דברים נוראים אלה, שלחו אותם ה־שופטים לתקופות־מאסר מגוחכות. את התקו־פות האלה קיצר עכשיו האלוף הרחמן, אחרי שהפרקליטות הצבאית החליטה להגיש עיר־עור על קולת־העונש.

בכך הכתים וילנאי את עצמו, את צה"ל ואת המדינה כולה.

„ראייה כוללת". ברור כי האלוף ידע שהוא עושה מעשה מחפיר. לכן לא ניסה כלל לנמק או להסביר אותו.

במקום הנמקה בא גיבוב של מליצות צב־איות ריקות־מתוכן: „אני משתמש בסמכות שנתן לי המחוקק, ויש הפרדה ברורה בין הד־רג השיפוטי לדרג הפיקודי. כמפקד, אני חייב בראייה כוללת והחלטה לגופו של עניין."

איזו ראייה כוללת? איזה גופו של עניין?

איזה אינטרס צה"לי עליון מצווה לשלוח לחופשי שלושה אנשים, שמעשיהם עוררו פלצות אף בלב שופטיהם? הרי הראייה הכול־לת והאחריות הפיקודית חייבו בלי כל ספק את ההיפך: קביעה חד־משמעית שצה"ל מקיא מתוכו אנשים כאלה.

האלוף לא טען כלל שהם הביעו חרטה על מעשיהם. להיפך, לפחות אחד מן השלושה, רון הקהל, בן־טובים מרחובות, התפאר פומ־בית, אחרי פסק־הדין, בביצוע מעשי־זוועה אחרים.

בלתי־חוקי. „ההחלטה התקבלה לאור שיקולים פיקודיים ומנקודת־ראות כוללת," טען הדובר. כל הארץ ידעה מה היו „השיקו־לים הפיקודיים".

הקאריירה של כל קצין בצה"ל תלוייה ב־שר־הביטחון, יצחק רבין. רבין לא הסתיר כלל שהוא רוצה בשיחרור החיילים, ובעיסקה שתימנע מהם להגיש עירעור. כי עירעור כזה היה עלול להוביל לבירור השאלה: מי נתן את הפקודה הבלתי־חוקית בעליל, שבשמה ביצ־עו החיילים את ההתעללות הנוראה?

התשובה ידועה: את ההוראה להכות כדי לשבור עצמות נתן שר־הביטחון עצמו, באוזני העולם כולו, כאשר עמד חסר־אונים מול רא־שית האינתיפאדה. הקצינים הבכירים והזוט־רים תירגמו את ההוראה ללשון צה"לית: להוציא אנשים מן הבתים בלי הבחנה, לגרור אותם לחורשה או למיגרש ריק, ולשבור להם באופן שיטתי ובדם קר את העצמות. ההוראה היתה שלא לפגוע בראש ובאיברים חיוניים, אך כאשר ניתן לחיילים להשתולל, קשה לש־מור על הוראה זו. מה גם שאחוז הסאדיסטים בצה"ל אינו נופל ממיספרם בכל אוכלוסיה אחרת.

יצחק רבין רצה כי יושם סוף לפרשה זו, לפני שתוביל אליו. אלוף הרוצה בקידום יודע שכדאי לרצות את השר שלו. וילנאי הוכיח שהוא קורץ מן החומר המתאים לצבא־כיבוש.

קלגסים. ישראלי אחד הגיב בו במקום. אדם קלר קנה לעצמו שם מסויים כאשר כיסה, במשך שני לילות של שרות במילואים, 117 טנקים ורכבים אחרים של צה"ל בסיס־מות נגד הכיבוש. על כך נשפט ונכלא.

השבוע הודיע קלר שלא יסתפק עוד בסי־רוב לשרת בשטחים הכבושים, אלא שהוא מסרב מעתה לשרת במילואים בכלל. „חיילים הפורצים לבית והמתעללים התעללות סא־דיסטית באב לעיני ילדיו הם קלגסים. צבא המעניק חנינה לקלגסים הופך צבא־קלגסים. בצבא כזה איני יכול ואיני רוצה לשרת."

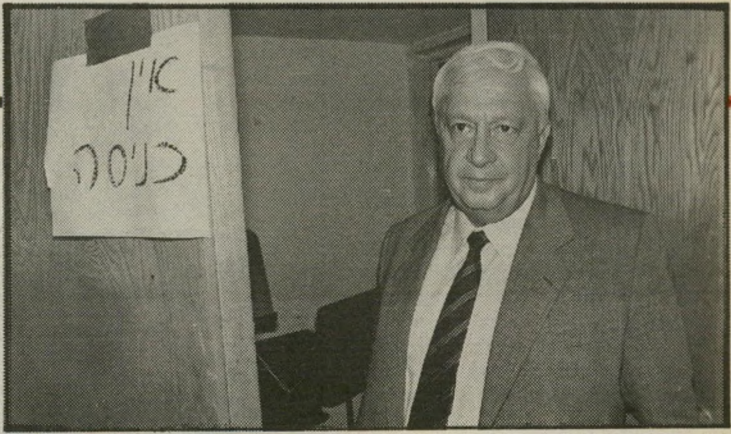

ציון צפריר, העולם הזה

מה ששרון אמר לחבר'ה

בכל יום חמישי, לפני פגישת שרי החי־שוקים וח"כיהם, נפגש השר אריאל שרון עם פורום מצומצם של פעילים מרכזיים במח־נהו.

ביום החמישי האחרון הגיעו לפגישה הזאת פחות פעילים מאשר בדרך־כלל. „מכיוון שה־פורום היום מצומצם, אפשר לדבר ביותר חופשיות," אמר שרון.

„סוף־סוף הוא דיבר איתנו פתוח על הכל," אמר אחד הפעילים. שרון אינו ידוע כמי שמ־שוחח בדרך כלל עם פעיליו על תוכניותיו והערכות־המצב שלו. הפעם חרג ממינהגו. הוא הבטיח לפורום, המורכב מרכזים איזוריים של מחנהו, ש„הפעם לא נוותר!"

שרון מתכוון להתמודד לקראת הבחירות הבאות על תפקיד מועמד הליכוד לראשות־הממשלה, בניגוד להערכות שרווחו בעיקר במחנה־לוי, ששרון לא טרח להכחישן, של־פיהן יתמוך שרון בדויד לוי לתפקיד ראש־הממשלה, ויזכה בתמורה בתפקיד שר־הבי־טחון.

שרון אמר לפעיליו שהוא מעוניין בהת־מודדות במתכונת מאוד מסויימת, שהיא כנראה הבסיס להבנה בין שרי־החישוקים:

● מי שיזכה במיספר הקולות הרב ביותר במרכז יהיה מועמד המיפלגה לראשות־הממשלה. השני יבחר בתיק הרצוי לו. השלי־שי אחריו בתיק הרצוי לו, וכן הלאה.

התמודדות במתכונת כזאת תאפשר לשרון לזכות בכל מיקרה באחד התיקים הבכירים (ביטחון, אוצר או חוץ), ולא תאפשר למנצח להשאירו במישרד לא־חשוב.

● התמודדות תהיה בשני סיבובים. דויד לוי יתמודד, הוא עצמו יתמודד, אולי גם יצחק מודעי יתמודד. האחד מבין השלושה שיזכה בקולות הרבים ביותר יעלה לסיבוב השני, מול יצחק שמיר או משה ארנס, ויזכה בתמיכת שני האחרים. אם יתמודדו כל השלושה בבת אחת, ולא בנוהל של שני סיבובים, כמעט ואין ספק שמחנה שמיר־ארנס, הגדול בתנועה, יזכה בניצחון.

בניגוד לרושם השורר בליכוד, כאילו התחזק מחנה שמיר־ארנס, שירטט שרון לעיני פעיליו תמונה שונה בתכלית, הכוללת מיספר גילויים מעניינים: שרון בונה על התרחבות מחנה־החישוקים בליכוד, ובאוזני פעיליו ציין את שמותיהם של חברי־הכנסת ראובן ריבלין (ממחנה־לוי, אך עד היום תומך ביוזמת־השלום של שמיר) ויהושע מצא, כמי שיצטרפו למעגל תומכי־החישוקים.

לגבי שרי מחנה שמיר־ארנס הפתיע שרון את פעיליו: „אולמרט — מעניין אותו רק אולמרט, והוא דואג לשמור איתי על קשר ולעדכן אותי במה שקורה שם (במחנה שמיר־ארנס)."

„ארנס זה ארנס, אתם מכירים," אמר שרון ולא פירט. לעומת זאת רמז שרון שהוא בונה על חבירה עתידית של השר רוני מילוא. מילוא, לפי שרון, מתוסכל מקירובם של השרים דן מרידור ואהוד אולמרט על־ידי ראש־הממשלה שמיר לעניין המדיני, ומטי־פוח סגן־השר בנימין („ביבי") נתניהו על־ידי השר ארנס, ומנהל מגעים עימו.

„דן מרידור, לפי דיעותיו, איננו חלק מה־תנועה," טען שרון „ומשה קצב בונה לעצמו מחנה עצמאי, מפני שחוסמים אותו במחנה שמיר־ארנס."

גילוי נוסף: שרון סיפר לפעיליו ששמיר שלח אליו שליח, בבקשה שלא יתמודד איתו ואף יתמוך בו, במיקרה של הקדמת הבחירות. שרון טען כי נתן לשליח תשובה שלילית, וכי הוא נחוש בדעתו להתמודד.

מעבר לטענה שהשר אולמרט מדליף ל־שרון את המתרחש בחצר שמיר־ארנס, מזד־קרות שתי עובדות פוליטיות חשובות מפגי־שת שרון עם פעיליו:

● הוא נחוש בדעתו להתמודד על רא־שות־הממשלה, ולא לסלול את הדרך לפני דויד לוי או כל מועמד אחר לתפקיד. הוא סומך על התמודדות במתכונת של שני סיבו־בים, וזה, כנראה, גם הבסיס להבנה בין שרי־החישוקים. הוא בונה על־כך שהמיקום של המתמודדים יקבע את בכירות תפקידיהם בממשלה הבאה. כך שגם אם שמיר ייבחר מחדש כראש־הממשלה, ל.. יוכל להרכיב ממשלה כרצונו, אלא ייאלץ לקבל את שרון כשר־הביטחון.

● שמיר, לאחר שניסה, ללא הצלחה, ל־שלוף את דויד לוי ממחנה־החישוקים, מנסה לפלגם, וינסה לפתוח גם את שתי הצלעות האחרות של משולש־החישוקים, שרון ומו־דעי.

גידעון סער (סרצ'נסקי)

הנדון:

יש רק דרך אחת לפתור את הבעייה: להתיר את כל הסמים

הפרי האסור

על סדר היום עמדה בעיית הסמים. עמדתי על דוכן הכנסת. בין הנוכחים באולם־המליאה היתה גולדה מאיר, אז עדיין חברת־כנסת מן־המניין.

באמצע הנאום הפסקתי ואמרתי: „אני רוצה להשיב לחברת־הכנסת גולדה מאיר...״

יושבת־ראש הישיבה הפסיקה אותי: „אבל חברת־הכנסת גולדה מאיר לא אמרה שום־דבר!״

הסברתי: „אינני משיב לקריאות־ביניים של חברת־הכנסת גולדה מאיר, אלא להעוויות־הביניים שלה.״

כי גולדה ליוותה את דברי בהעוויות של גועל־נפש וסלידה, שחרגו אף מגילויי־השינאה הרגילים שלה כלפיי.

הצעתי אז לכנסת לשקול את הרעיון של ביטול האיסור על השימוש בסמים „קלים״, כמו חשיש ומריחואנה.

אם היתה התגובה של גולדה על הצעה זו כפי שהיתה, בוודאי היתה מזדעזעת שבעתיים אילו יכלה לקרוא את דבריי הבאים.

כי אחרי לבטים קשים וממושכים, הגעתי למסקנה שהגיע הזמן לשקול את ביטול האיסור הפלילי על הסמים בכלל, קלים כקשים.

■ ■ ■

כדי למנוע אי־הבנה, הנה הצהרה אישית קצרה: **אינני משתמש, ומעולם לא השתמשתי, בכל סם שהוא.**

כמה פעמים בחיי עישנתי חשיש, כדי לנסות את השפעתו עלי. (זה לא השפיע.) פעם אחת השתמשתי באל־אס־די, שוב כדי לבחון את העניין. היתה לי חוויה לא־טראומטית, דיי־נעימה. לא ניסיתי מעולם שום סם אחר.

ראיתי כיצד משפיעים סמים על מכרים, והדבר קומם אותי. אני חושב שהשימוש המופרז בסמים הוא רעה חולה, שיש להילחם בה בכל האמצעים הסבירים.

ראיתי בטלוויזיה ובסרטים את השפעת הסמים הקשים על צעירים וצעירות, וליבי התמלא חמת־זעם על סוחרי־הסמים למיניהם.

משום כך הגעתי רק באי־רצון רב, ממש בעל־כורחי, למסקנה כי ההיגיון הפשוט מחייב את התרת הסמים, קלים כקשים.

כי העיסוק הפלילי משיג בדיוק את ההיפך. הוא גורם לתוצאות הרבה יותר חמורות מאשר התועלת הכרוכה בו. **המלחמה בסמים גרועה מן הסמים עצמם.**

זוהי הדיעה הגוברת כיום אצל כמה מהוגי־הדיעות הרציניים ביותר בעולם, שטיפלו בתופעה זו.

הם שיכנעו אותי.

■ ■ ■

ועוד הערה: אולי אנחנו צריכים להודות לאל״מ (מיל׳) יאיר קליין, על כי הכניס אותנו לבעיית־הסמים העולמית.

איננו יודעים עדיין אם פעל קליין ביודעין בשרות איליי־הסמים בקולומביה. אבל גם אם התשובה היא שלילית (שהוא לא היה מעורב, או לא ידע שהיה מעורב), הוא הכניס אותנו לעניין הזה.

עכשיו אנחנו צד למיסחר העולמי בקוקאין, כשם שההרפתקה הלבנונית הכניסה אותנו למיסחר העולמי בחשיש. איננו יכולים עוד לטעון שזה לא נוגע לנו.

אנחנו חלק מהאנושות, והמיסחר בסמים הוא מכה עולמית, כלל־אנושית.

ואם זה נוגע גם לנו, מוטב לנו לחשוב על זה.

■ ■ ■

הנימוק המבריע למען התרת השימוש בסמים מכל סוג שהוא הינו ששום איסור אינו עוזר. שום איסור גם אינו יכול לעזור.

פועל פה הכלל הקפיטליסטי הפשוט של היצע וביקוש — כלל שהוכיח את יעילותו המוחלטת בכל התחומים. **אם יש ביקוש, יהיה היצע.**

אם ההיצע אסור, התוצאה היחידה היא שמחיר הסחורה עולה ועולה, עד שהוא יתאים לסיכון ולקושי הכרוכים בהספקתו.

ראיתי בסטאטיסטיקה אמריקאית (עוד משנת 1983) כי גרם אחד של קוקאין עולה בבית־המירקחת 1.80 דולר. זהו קוקאין נקי, לצרכים רפואיים ועל־פי מירשם של רופא. **גרם אחד של קוקאין, באיכות הרבה יותר ירודה, עלתה בשוק החופשי באותה שעה 800 דולר — פי 45 (ובאחוזים: 45,000%!)**

באותה השנה הגיע מחזור־העסקים בקוקאין בלבד בארצות־הברית ל־30 מיליארד דולר. לכך יש להוסיף את מחזור המיסחר בהרואין, בחשיש, במריחואנה, בסמים כימיים ועוד. **כאשר יש ביקוש עצום כזה, שום פעולה פלילית אינה יכולה לעזור. אין גבול למעשים שאנשים מוכנים לעשות ולסיכונים שהם מוכנים לקבל על עצמם — מוות, כליאה — תמורת סכומים כאלה.**

זהו היגיון פשוט, שהוכיח את עצמו במציאות.

מול מציאות זו עומדים שיגרת־המחשבה, רגשות סוערים, האינטרסים של דמגוגים פוליטיים ומנגנוני־ההפעלה.

לאלה היגיון אחר: זבנג וגמרנו. ואם זבנג לא גמר, יותר זבנג. ואם גם זה לא עזר, זבנג עוד יותר גדול.

שום דבר לא עזר. שום דבר לא עוזר.

■ ■ ■

חוסר־התועלת שבמאמצים הכבירים להפעלת החוק הוא רק חצי צרה. החצי השני, החמור הרבה יותר, הוא שיש לכך תוצאות שליליות נוראות.

אילו היה השימוש בסמים חוקי, וניתן היה לקבל כל סם בבית־המירקחת הסמוך, במחיר רגיל, היו בתי־הסוהר בכל העולם, וגם בישראל, מתרוקנים. לפחות מחצית האוכלוסיה שלהם היתה יוצאת לחופשי.

מרבית אוכלוסיית בתי־הסוהר נחלקת כיום לשני חלקים: הסוחרים והצרכנים.

הסוחרים מוכנים לכל מעשה־תועבה כדי לשים את ידם על חלק מן הרווחים האגדתיים הנובעים ממיסחר זה. הם רוצחים זה את זה בסיטונות, הורגים את שומרי־החוק והמודיעים, מבריחים גבולות ומגלגלים סכומי־עתק בדרכים בלתי־חוקיות.

כל הפעולות האלה מבוצעות על־ידי דרגים נמוכים. אילי־הסמים עצמם והדרגים הגבוהים של הפשע המאורגן אינם נתפסים לעולם.

צרכני־הסמים מוכנים לעשות כל מעשה־נבלה כדי להשיג את הכספים העצומים הדרושים לסיפוק תאוותם. הם רוצחים זקנות, שודדים, פורצים, גונבים, עוסקים בזנות. מרבית האוכלוסיה של בתי־הסוהר בעולם המערבי (ובישראל) מורכבת מאנשים כאלה.

אילו יכלו להשיג את הסם בזול, כפי שמשיגים סיגריות ואלכוהול, היתה כל הפשיעה העצומה הזאת נעלמת כבמטה־קסמים. בתי־סוהר היו נסגרים, הביטחון ברחובות היה חוזר לקדמותו, המוני שוטרים, סוהרים, שופטים ופרקליטים היו צריכים למצוא לעצמם עיסוק אחר. החוואים בקולומביה היו נאלצים לגדל קפה.

■ ■ ■

יש עוד צד לעניין. מכיוון שכל האמצעים למילחמה בסמים אינם עוזרים, קיים לחץ מתמיד להחריף את השיטות המותרות למישטרה.

כיום תופסת המישטרה האמריקאית (והישראלית) חלק זעיר מן הסמים העוברים לסוחר. יש המון פירסומת, המון הכרזות בומבסטיות, ומעט מאוד הישגים של ממש.

גם ההישגים מיזעריים אלה אין שום תועלת. כאשר מצליחים להקטין את ההיצע של סם אחד, קוקאין למשל, מוצפת ארצות־הברית (וישראל) בסמים כימיים. כאשר מצמצמים את ייבוא החשיש והמריחואנה, מגדלים אותו בתוך ארצות־הברית (ובישראל).

כאשר מגבירים את האמצעים שבידי המישטרה, מצמצמים בהכרח את זכויות־האדם. נותנים למישטרה להתפרץ לבתים, לצותת לשיחות, לפתוח דואר, לשבור את הסוד הבנקאי — מאה ואחד דברים שדעת־הקהל היתה מתקוממת נגדם, אילמלא בוצעו בשם מסע־הצלב נגד הסמים.

מכיוון שהתוצאות שואפות לאפס, יהיה צורך להחמיר שיטות אלה עוד ועוד, עד שמצב זכויות־האדם בארצות־הברית (ובישראל) יהיה דומה למצב ברמאללה ובעזה.

■ ■ ■

הנימוק העיקרי נגד התרת הסמים הוא שהדבר עלול להביא לעלייה ניכרת במיספר המכורים.

בארצות־הברית היה קיים במשך 13 שנים (1920־1933) איסור על הייצור והשתייה של משקאות אלכוהוליים („הפרוהיבישן״). בשנים אלה קמה ממלכה אדירה של פשע מאורגן. השחיתות פשתה בכל מנגנוני המישטרה והשילטון. הכבוד למערכת־החוק התערער ללא־תקנה.

לבסוף החליטו האמריקאים שהאיסור הוא אידיוטי, וביטלו אותו. התוצאה היתה שמיספר צורכי־האלכוהול גדל מייד ב־300%.

אם הסמים יהיו זולים וזמינים, אותו הדבר יכול לקרות גם בתחום זה. תחילה תהיה מן הסתם עלייה ניכרת במיספר צרכני־הסמים.

אולם אם החברה תקדיש אך שבריר מן האמצעים, המוקדשים כיום למאבק באמצעות המישטרה ובתי־הסוהר, למערכת חינוך והסברה, קרוב לוודאי שמיספר זה יירד, כפי שיורד בימינו בארצות־הברית מיספר צרכני הסיגריות והאלכוהול.

שני סמים אלה מותרים, אף שאיש לא בדק ברצינות אם האלכוהול, למשל, מזיק פחות מקוקאין. למרות כל התעמולה הרועשת, מיספר המיתות כתוצאה משימוש בכל הסמים נופל לאין־שיעור מהמיספר היחסי של המיתות מסיבות הקשורות בשתייה ובעישון.

ג׳ון סטיוארט מיל, הפילוסוף והכלכלן הבריטי מהמאה שעברה, קבע: „המטרה היחידה שלמענה מותר להשתמש בכוח נגד אדם כלשהו בחברה תרבותית, בניגוד לרצונו, היא למנוע פגיעה בזולת.״ לכן אין מקום לאיסור עישון־הטבק, לאיסור שתיית־האלכוהול, לאיסור התאבדות. ואכן, ביטלנו בישראל את החוק הבריטי, שהפך את ההתאבדות לעבירה פלילית.

מותר להתאבד — אבל החברה מפעילה את כל כוחה המוסרי והחינוכי כדי לשכנע אנשים שלא לעשות זאת.

■ ■ ■

אני אומר את הדברים בפשטנות. במציאות הם מסובכים, כמובן, הרבה יותר. אך לדעתי, במרכז הבעייה עומד שיקול פשוט לגמרי:

„המילחמה בסמים״, שעליה מכריזים מדי פעם פוליטיקאים ומפקדי־מישטרה בפאתוס עילאי, אינה אלא חנטריש. היא עולה הון־עתק, הנלקח מזקנים ומחולים, ממובטלים ומנכים. היא הורסת את מירקם החברה, ומגבירה את הפשע עד למימדים בלתי־נסבלים.

הגיע הזמן לחשוב על זה מחדש — בעולם ואצלנו.

מאת אורי אבנרי

ברק סוגר חשבון עם מלובן ★ ובעיות איכות־החיים של מיס־תבל לשעבר

■ מפיק־הטלוויזיה הוותיק **חיים מלובן** ועוזרתו, **נאווה בודק**, הופתעו לגלות שהם בין המעטים שלא קיבלו כרטיסי־הז־מנה לבכורת הסרט באטמן. מלו־

אלי דסה, העולם הזה

גיורא פורטיס שלישו של נשיא־המדינה, חיים הר־צוג, פגש במסיבה את הבדרנית ציפי שביט, שלמדה איתו בבית־הספר התיכון „בליך" ברמת־גן. הזמרת שולה חן (למטה), פגשה במסיבה באיש־הרדיו שלום קיטל (לידה), שעימו למדה בבית־הספר היסודי שבמושב נהלל.

אלי דסה, העולם הזה

בן לא התעצל והתקשר עם יחצן הסרט, **אריה ברק**, לשעבר איש סי־בי־אס, ובעלה של היחצ־נית **רונית ארבל**, כדי לברר מדוע לא קיבל הזמנות. לתדהמ־תו שמע מברק שהסיבה לכך היא שבעבר פנה אליו ברק וביקש ממנו שיכניס וידיאו־קליפ של סי־בי־אס לתוכנית עד פופ, שב־הפקת מלובן. העניין לא יצא ל־פועל, וכעת סגר ברק את החש־בון עם מלובן.

■ מאות רבות של אנשים ליוו למנוחת־עולמים את **גלית גרזון**, בת ה־21, שנפטרה באופן פיתאומי ממחלה ממארת שתק־פה אותה לפני שבועיים. גלית, בתה של **גילה גרזון**, קצינת־הקישור של הצי השישי בארץ, היתה נכה וסבלה ממחלות שונות מאז ילדותה. אמה היא דמות מו־כרת בחיפה, בעיקר בגלל פעילו־תה הציבורית.

■ איש־העסקים הישראלי־אמריקאי **אמנון בחשיאן**, שהיה במעצר־בית בהילטון, עמד בשבוע שעבר לחזור ללוס־אנג׳לס, עיר מגוריו. את יומו האחרון הוא חגג בחברת חבריו באחת ה־מיסעדות בעיר, ולאחר מכן המ־שיך לפאב אופנתי. שם שהה עד השעות הקטנות של הבוקר, של־אחריהן היה אמור לטוס. אך אש־תו התקשרה עימו ויעצה לו להי־שאר בארץ עוד כמה ימים, עד שיתבהרו העניינים בלוס־אנג׳לס.

■ כשמיס־תבל לשעבר, **רי־נה מור־גודר**, עברה להתגורר עם בעלה בכפר־שמריהו, היא ח־שבה שהיא רכשה בית בעל אי־כות־חיים. בחודש האחרון התב־רר לה שהיא טעתה. במרחק מט־רים אחדים מביתה נבנה גשר עילי להולכי־רגל. לגברת מור־גודר אין טענות עקרוניות לגבי נחיצותו של הגשר. מה שמפריע לה זה שהוא נבנה כה קרוב לבי־תה, בעוד שניתן היה להקימו במרחק של 100 מטרים מביתה, מבלי לפגוע בשימושו. כעת היא שוקלת לפנות לגורמים המתאי־מים, כדי לברר מדוע נבנה הגשר במקום הפוגע באיכות־החיים הב־סיסית של בני־מישפחתה.

■ ליו"ר הקודם של קבוצת־הכדורגל בית"ר־ירושלים, **בני נחמיה**, ולרעייתו **מאירה**, יש שלוש בנות. אך נפשם חשקה ב־בן. מאירה שמעה על הרב **בן־טוב**, המתקין מזוזות בבתים, והלכה לקבל את בירכתו. הרב הבטיח לה שהפעם יהיה זה בן, ואכן, לשימחתם של בני־הזוג, נולד בן. הם חגגו את טכס ברית־המילה במלון ירושלמי, בחברת מאות ידידים ובני־מישפחה.

■ במהדורת הספר מי ומי בב־אר־שבע והדרום מופיעה תמונ־תו של מנכ"ל כור, **בני גאון**, וקורות־חייו, בין עשרות תמונות של תושבים מקומיים הפעילים בבאר־שבע בתחום החברתי, הצי־בורי והפוליטי. כשנשאל על כך המהנדס **יוסף עמר**, המוציא לאור של הספר, הוא טען שגאון תרם רבות להתפתחותה של העיר, בהקמת סופרמרקט גדול, ולמרות שלא נולד ולא התגורר מעולם בבאר־שבע, הוחלט לכ־לול אותו בספר. התשובה המוז־רה לא סיפקה, כמובן, את הנוכ־חים, והעיתונאית **אירית רוי־תם** ממעריב העירה שלפי דעתה צריך גם לכלול בספר את נהגי אגד, המביאים כל יום אלפי נוס־עים ועובדים לבאר־שבע, ותור־מים לפעילות השוטפת של ה־עיר.

■ בשבוע שעבר נכתב במדור זה שהשופט **אריה אבן־ארי** לא הסכים לבקשתו של עורך־הדין **ציון אמיר** לדחות הופעה ב־בית־המישפט, מכיוון שאמיר היה אמור להתחתן באותו ערב. למעשה, נעתר השופט הדתי ב־שימחה לבקשה, ואמר: „מי אני שאשבית את שימחתך? אבל אני משחרר אותך בתנאי אחד — ש־תשמח במשך שיבעה ימים רצו־פים אחרי החתונה, ולא תעבוד." אמיר הבטיח, ואכן קיים את ההב־טחה: הוא וכלתו, **גליה**, בתו של חבר־הכנסת **אריאל וינש־טיין**, בילו שבוע־דבש במלון בנהריה.

■ במשך חמש שנים, עד ל־אחרונה, עבד עורך־הדין **ארנון גרפי** כשכיר במישרדו של עו־רך־הדין **משה זינגל**, ועזר לו בפירוק חברות שונות. גרפי עזב לא־מזמן את עבודתו שם, וזינגל נדהם לקרוא בעיתונים ידיעה

רחל אבנרי, העולם הזה

אורנה קדוש כתבת „העיר", קיבלה החלטה מהפ־כנית. לראשונה מגיל 12 היא קיצצה את שערה, ושינתה תדמית. ביום שבו נבחרה כאשת־העיתונות של תשמ"ט טסה קדוש לארצות־הברית, לביקור ראשון שיימשך חודשיים. ליתר ביטחון לקחה איתה את אחיה ועוד ידידה.

פסוקי השבוע

● ג'יימס בייקר, שר־החוץ של ארצות־הברית, על עתידם של תושבי קמבודיה, שבה נלחמים אנשי החמאר רוז' ה־זכורים לשימצה, בממ־שלה שבחסות ויאט־נאם: „הם יצטרכו לבחור אם להיטרף על־ידי נמר או להיבלע על־ידי תנין!"

● המזכיר הכללי של ה־הסתדרות, ישראל קי־סר, על בן־כיתתו ללימו־דים באוניברסיטה, יצחק קאול, כיום מנהל רשות־הדואר: „קאול הגיע להיות מנכ"ל ואני – רק מזכ"ל!"

● איש־העסקים יע־קב נימרודי, שבבעלו־תו גם מלון בצפת: „פעם היתה צפת ראשי־תיבות של ציציות, פיאות, תפי־לין. היום צפת היא רא־שי־תיבות של ציירים, פסלים, תיירים!"

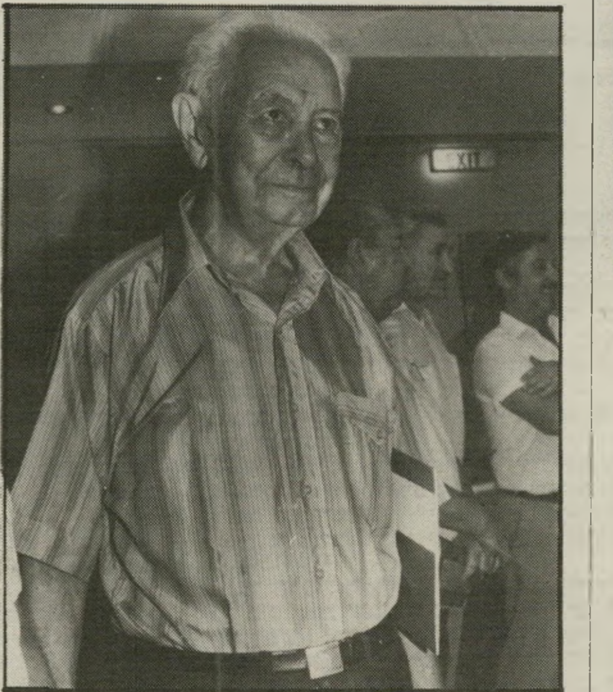
אלי דסה, העולם הזה

משה כרמל מפקד חטיבת־כרמלי במילחמת־העצ־מאות ושר־התחבורה לשעבר, היה אחד מאורחי הכבוד במסיבה שערך ידידו, דב בן־מאיר, מי שהיה סגן ראש־העיר תל־אביב, העוסק בעריכת הספר „מי ומי בתל־אביב". כרמל הפנסיונר, עוסק כיום בכתיבה, יעזור לבן־מאיר בעבודתו.

אלי דסה, העולם הזה

מלכה רוזנשטיין

אשת־החברה שהפכה לפסלת, אירחה מאות ידידים, שבאו לפתיחת תערוכת־הפסלים שלה, שהפתיעה רבים בהיקפה וברמתה. פסלי־הברונזה עוררו את סקרנותם של המבקרים, שהתעניינו לגלות מי הן הנשים ששימשו כמודל עבורה. רוזנשטיין שהיי־תה אחת מבליניות תל־אביב בצעירותה, החלה לפסל כאשר ילדיה התבגרו וכל אחד הלך לדרכו. שירה, בתה בת ה־16 (בצילום משמאל) נצמדה לאמה כל הערב.

בנוסח: שיתוף־הפעולה בפירוק החברות התפרק. מהידיעה אפשר היה להבין שגרפי היה שותפו של זינגל. כך הבינו ידידיו של זינגל, שאמרו לו: „לא ידענו שגרפי היה שותפך," וגרמו לו לרוגז רב, בכל פעם שהוא שמע מילים אלה, ב־עיקבות הידיעה בעיתונים.

■ חודשיים אחרי שחזר אר־צה, הצליח איש האופנה **איציק ויטונסקי**, מבעלי חברת־האופ־נה פיצי, להקים עסק חדש. וי־טונסקי, המכונה פיצי על שם חברתו, ברח מהארץ לפני שנה והותיר חובות רבים. בחודשים האחרונים הוא ניהל משא־ומתן עם נושיו, וכשהגיע להסדר הח־ליט לחזור ארצה. בשבועיים ה־אחרונים הגיע להסכם עם אשת־החברה **סלבי שפורן** מהרצ־ליה־פיתוח על הקמת מיפעל חדש לאופנה, בהשקעה התחל־תית של 100 אלף דולר.

■ הזמרת **עדנה גורן** שוב בארץ, אחרי שלוש שנים באר־צות־הברית, וכבר קיבלה הצעה להופיע עם תיזמורת הטיילת של **דויד קריבושי**. גורן, הנשואה (בשלישית) לחבר שלה מזה שנים, **ריצ'רד דן**, העובר בארץ כאיש חברת־תעופה, היא כבר סבתא לנכדה בת שנה, **לבלי**, בתו של בנה הבכור **אלון** (26) מנישואיה הראשונים. בזכות

שבים שהיא אמה של התינוקת, כאשר היא מטיילת איתה.

■ בנה השני של עדנה, **שי** (18) מנישואיה השניים, חי בש־נים האחרונות עם אביו בדרום־אפריקה. באחרונה הוא הגיע במ־יוחד לארץ, כדי לשרת בצבא, והיא מאוד שמחה על כך.

■ **יאיר עמיקם**, שהיה במ־שך שלוש השנים האחרונות ראש ענף־קישור־לעיתונות בי־חידת דובר־צה"ל, והעומד להיות מעתה ראש אגף הסברה וקשרי־חוץ בכנסת, נפרד בשבוע שעבר במסיבה בשעת צהריים, בבית סוקולוב. **נחמן שי**, דובר־צה"ל החדש וידיד ותיק של עמי־קם, אמר במסיבה: „בתנאים מסויימים יאיר ואני היינו יכולים להיות אחים." וגילה שאביו של יאיר, **אליהו עמיקם** ואמו של שי היו זוג בצעירותם, כאשר למדו יחד באוניברסיטה בפולין.

■ **מוטי גילעדי** הופיע ב־לונה־גל בטבריה, לפני מישפחות של שוטרים. כולם ציפו לבואו של שר־המישטרה, **חיים בר־לב** אבל במהלך הערב, כאשר היה ברור שהשר לא יגיע, אמר גילעדי: „אני רוצה להודיע שהשר לא הגיע, מכיוון שעצרו אותו על נסיעה באיטיות מופ־רזת".

נעמי רון וזוהר אוהליאב ■

מדונה הערביה

משה שמש, אופנאי ירושלמי, ביקר בשבוע שעבר במצ־ריים, וזכה להכיר שתי אמניות מפורסמות בעולם הערבי – הזמרת הלבנונית מדונה, שהשתמשה בשם זה עוד לפני שמדונה האמריקאית הפכה כוכבת, ושריהן, אחת משח־קניות־הקולנוע המפורסמות ביותר במצריים.

הוא הלך להופעה של מדונה, במלון „שרתון", ואחרי ההו־פעה הוצג לפני הזמרת על־ידי אחד מנגני־הליווי שלה, שאותו הכיר. שמש חשב שהלבנונית תסתייג ממנו, אבל היא שמחה לפגוש אותו ושאלה: „למה אתם לא עוזרים לנוצרים בלבנון?" שמש ענה: „עשינו טעות פעם אחת, אני לא חושב שנחזור עליה."

מדונה הבלונדית, הדומה לפנינה רוזנבלום, הזמינה את שמש להופעה שלה למחרת, בערב־הנעילה של פסטיבל ה־קולנוע. הסרט שזכה במקום הראשון הוא בכיכובה של שריהן, יפהפיה בת 25, שזכתה לפני חודש בפירסום אדיר במצריים.

רומאן שלה עם בימאי־קולנוע נשוי זכה בכותרות בעי־תונות, כאשר התפוצץ ברבים, בעיקבות תאונת־דרכים שבה היו השניים מעורבים. בעיקבות הסקנדל הגישה אשתו של הבימאי תביעת־גירושין.

מדונה הציגה את שמש לפני שריהן, שהיתה נחמדה אל תרווק הירושלמי, ושאלה אותו: „כל הישראלים נחמדים כמוך?" הוא ענה: „יותר!" והיא אמרה שהיא מקווה לבקר בישראל.

שמש ומדונה
כולם כל־כך נחמדים?

„אני קם בבית שלי בקיסריה ומהמירפסת

אורי אבנרי
שוחח עם
עזר וייצמן

● **מדוע לא נפגשת עדיין עם יאסר ערפאת?**

אני טוען כל הזמן בפומבי, בלי שום כחל ושרק, שהשותף — אני שונא את המילה „פרטנר"...

● **זוהי המצאה של רבין, כדי שלא להגיד „שותף".**

לא, אני לא... אני, כיום, דווקא נותן גיבוי מלא לרבין במהלך שלו.

אני מאמין שאש"ף הוא השותף, שאיתו אני צריך לחיות.

מרבית הישראלים קמים בבוקר, מתים לראות את האלפים. זה לא סתם שקראו ליערות הכרמל „שוויצריה הקטנה". למה „שוויצריה הקטנה"? אפשר לקרוא לזה יער אליהו הנביא, אבל לא. שוויצריה הקטנה. יש בזה משהו די מעניין ודי עמוק. מרבית הישראלים מתים לקום בבוקר ולראות את האלפים, או את המונט־ז'נב, או את הרוקיס.

אני קם בבוקר בבית שלי בקיסריה, ומהמירפסת של חדר־השינה שלי אני רואה את ג'יסר־אל־ירקה, ואם אני מתאמץ חזק אני רואה את אום־אל־פחם. לכן גם כל החיפושים אחרי עזרה מהחוץ, קרי ארצות־הברית, לא יעזרו. יכול להיות שיותר טוב לעשות שלום בעזרת ארצות־הברית מאשר בלעדיה. לי יש כאן תמונה שלי עם ג'ימי קרטר בקמפ־דייוויד. אבל אנחנו צריכים פעם אחת ולתמיד לצאת מן הגלות הזאת. אנחנו לא צריכים שתדלן כדי למצוא דרך אל הצד השני. אני צריך לחיות עם השייגץ ברחוב, ואני צריך לחיות עם הערבים מסביבי. יש לי איתם ויכוח מאוד־מאוד מהותי. אני חושב שאלמלא היינו נלחמים זה בזה, זה לא היה נורמאלי. אני חושב שהרבה יותר נורמאלי, לדאבוני הרב, שיש ההתמודדות הנוראה הזאת, שהולכת כבר 100 שנה בינם לבינינו.

זה לא התחיל ב־1936. מי כמוך יודע. אחד מהדודים החביבים עלי נהרג בחיפה ברחוב קינגסוויי, שקוראים לו היום רחוב־העצמאות. ובכן, הסיכסוך בינם לבינינו הוא דבר שהיה כמעט ברור שיקרה בעת תקומת עם־ישראל בארצו.

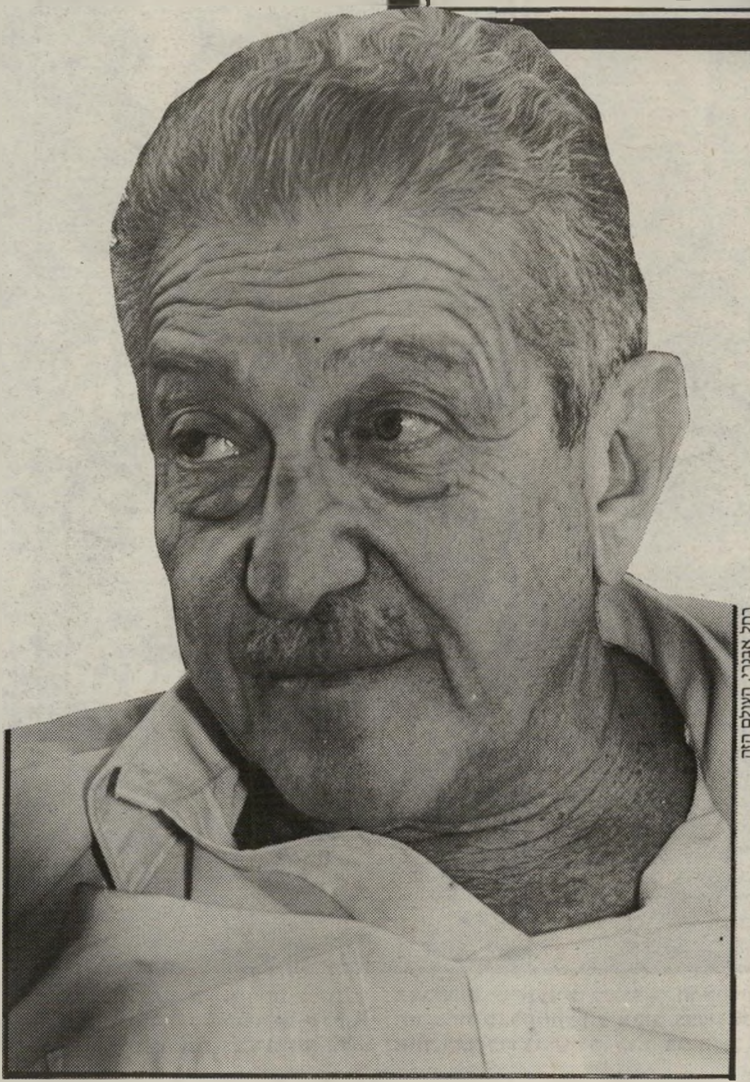

רחל אבנרי, העולם הזה

שאלה היפותטית: מה היה קורה אילו עמד עזר וייצמן כיום בראש הליכוד? וייצמן לא נותן תשובה לשאלה הזו. הוא גם לא מצטער על המהלך שהביא אותו לבדידות מזהרת במישרד־המדע. האיש שדחף את השלום עם מצריים יודע שעכשיו הזמן להשיג שלום כולל. מבטי התיקווה שלו נשואים אל שר־הביטחון

וייצמן

היה ברור שפה תהיה איזשהי התנגדות.

אני לא יודע אם זה אנלוגיה למה שקורה היום באירופה, להתנגשות הנוראה שהיתה תמיד בינם לבין עצמם, בין צרפת לגרמניה, כדאי לזכור, נדמה לי שפאריס נכבשה על־ידי הגרמנים ב־1871. ב־120 השנים האחרונות פאריס נכבשה פעמיים על־ידי הגרמנים, ועוד פעם אחת כמעט, ב־1914.

יש כנראה תהליך מטופש אצל החיה הדו־רגלית, הידועה כמין האנושי, שבאיזה שהוא שלב היא מתחילה לחשוב שאולי כדאי לנסות אחרת. בשלב מסויים השכל נעצר ואומר: אוקיי, עכשיו צריך לעשות סדר אחרי המילחמה.

נראה שיותר קל לעשות מילחמה מאשר שלום. זה כמעט ברור לי. אני עברתי את כל המילחמות, חוץ ממילחמת־הלבנון. עברתי גם את מילחמת־העולם השנייה.

אני לפעמים אומר באכזריות הכי גדולה: אנחנו צריכים להיזהר מליצור פה אווירה של גטו.

מה זה גטו? גטו זה לא עניין פיסי בלבד. אני לא חייתי בגטו, לשימחתי הרבה. אני נולדתי פה. אמי נולדה פה. אבי בא בעלייה השנייה.

הגטו זה ההרגשה שאני סגור בתוך תוכי, שטוב לי כך, שכאשר אני יוצא החוצה משהו קורה לי, שבכל פעם מישהו רוצה לתפוס אותי.

● **זה הפסיכולוגיה היהודית.**

הציונות היתה צריכה לעקור את הפסיכולוגיה הזאת. היא היתה צריכה לתת לנו הרגשה אחרת בשלושה מישורים: ביטחון פיסי, ביטחון כלכלי וביטחון מסורתי. אתה יהודי, אני יהודי, וזה יהודי, כל אחד עם המסורת שלו.

ליהודי אמריקאי יש ביטחון פיסי, ביטחון כלכלי, ולפעמים גם ביטחון מסורתי יותר מאיתנו. עובדה שיושבים עשרות אלפי ישראלים בחו"ל. עובדה שזעקנו ליהדות רוסיה LET MY PEOPLE GO, והם הלכו לאמריקה.

● **אולי הסיסמה היתה צריכה להיות LET MY PEOPLE COME.**

אני תמיד הייתי אומר לחברים שלי באמריקה, שהיו מתגאים בזה שהשתתפו בהפגנה עם פלקטים LET MY PEOPLE GO: תורידו את הפלקטים ובואו.

אז אנחנו על פרשת־דרכים בדרך הארוכה של ציונות. תמיד הרבה יותר קל לעשות את המהפכה מאשר לבסס את פירותיה. בצרפת, ברוסיה, בכל העולם. הציונות מכה בחיים היהודיים. היום אנחנו נמצאים בשלבים — אני לא יכול להגיד מתקדמים או לא־מתקדמים — של הניסיון לבסס את המהפכה. ואז בא הנושא הערבי.

כשאתה קורא את כל הכתבים של כל גדולי־הדור, של זיקני־העדה, ז'בוטינסקי, בן־גוריון, וייצמן, כולם מדברים על הבעייה הערבית. וכולם אומרים שבסופו של דבר צריך להגיע איתם להסכם.

אני חוזר ואומר: הסיכסוך היה צפוי, אבל צריך לשים לו קץ. אנחנו הרבצנו בהם והם הרביצו בנו.

הנה, הקונפליקט עם מצריים. סאדאת אמר לי כמה פעמים — ולי היו הכי הרבה שעות־סאדאת במדינת־ישראל — הוא אמר לי: אחרי מילחמת יום־כיפור אני יכול לדבר איתכם במצפון נקי. מה זה מצפון נקי? המצפון שלו היה מלוכלך? לא, אלא כלפי העם המצרי, שהוא עבר את התעלה בכוחו, זה כואב לי, אבל זו עובדה.

● **אתה משווה את זה לאינתיפאדה, מבחינה פלסטינית?**

תיכף נגיע לזאת.

אתה שאלת אותי על ערפאת. אני עוד בערפאת. אז אין לי כל ספק שצריך לשבת איתו. אני היום הייתי יושב עם ערפאת.

אבל שאלת אותי למה אני לא נפגש איתו. אז בתי־הקברות מלאים בגיבורים מתים ואני יכול להיות מת — פוליטית, אני מתכוון.

אני כמה פעמים חשבתי — ואני לא צריך שיפגישו לי אותו דרך איזה סוכן, או דרך איזה סנטור, או איזה שתדלן יהודי בברוקלין שיש לו איזו גישה לערבי שיש לו חנות־מכולת בלוס־אנג'לס והוא בן דוד של מישהו. אילו הייתי מחליט, הייתי נוסע לתוניס, הכי קרוב הייתי נפגש איתו בקהיר.

אז הייתי מקבל כותרות, ללא ספק, ועוד כמה צרות, אך מה הייתי מועיל בזה?

בעיקרון, אני הייתי מוכן להיפגש איתו. למעשה, אני חושב שכרגע זה איננו תורם, ואני חושב שהוא מבין את זה גם כן.

● **אילו היתה מתפרסמת תמונה של שר ישראלי יושב ודן עם ערפאת, האם לא היתה לזה השפעה חינוכית? להפוך משהו שאינו עולה בדימיון למשהו מעשי?**

באופי שלי זה מאוד קוסם לי, ואתה מכיר אותי. אני לא כל־כך משווה בדיוק את המיפגש שלך למיפגש שלי, עם כל הכבוד.

אני לא בטוח. אני חושב שצריך לעבוד הרבה־הרבה יותר על שינוי דעת־הקהל.

חינוך והשפעה הולכים בדרך־כלל בצורה הרבה יותר הדרגתית.

אני מקבל שיש, לפעמים, זבנגים, וגם מורה לפעמים מצליף. זה לא מזיק.

● **נחזור למצריים.**

שלי רואה את אום־אל־פחם. לא צריך אמריקאים כדי לעשות איתם שלום!"

כרגע, 12 שנה אחרי שסאדאת הגיע לארץ — זה יהיה בעוד חודשיים, זה המון זמן! — כל היהודים מדברים על זה שצריך הסדר־ביניים, להתרגל, לראות איך נחייה יחד. חברים יקרים, כמה זמן אנחנו צריכים עוד להתרגל?

בואו נראה איך התרגלנו למצריים. נכון, זה לא הבעייה הפלסטינית, הם לא יושבים ליד כפר־סבא והם לא יושבים ליד ירושלים.

אני מתחיל בזאת: האם אני האמנתי, כשאני התמניתי כשר־הביטחון ביוני 1977, שבסוף השנה נשב עם סאדאת ועם שר־הביטחון המצרי? תהרוג אותי! אם היית בא ואומר לי — אולי אתה ראית והיית בא ואומר — אתה שר־הביטחון, אתה תשב בעוד ארבעה־חמישה חודשים עם סאדאת, הייתי אומר: עזוב, אורי, אל תבלבל את המוח!

אבל לאחר שקרה הדבר הגדול הזה — וכאן מגיעים קומפלימנטים לשניים, גם לסאדאת וגם לבגין, בגין יכול להיכנס להיסטוריה כראשון שחתם על הסכם־שלום. אני הייתי מוסיף מישפט ואומר: הוא גם זה שעיכב את התהליך. שיסלח לי בגין, שאולי יקרא את זה והוא יושב בביתו, ואני לא רוצה לפגוע בו, שיחיה עוד חיים ארוכים וטובים, ויכול להיות שאני מבין אותו, כי באיזה מקום יכול להיות שתיקוותו היתה רק להגיע להסכם עם מצריים, ולשים את סיני על שולחן העסק, לתת איזה מס־שפתיים לפלסטינים ולעבור לסדר־היום.

● יש להניח שזה מה שהיה.

יכול להיות...

● אתה לא בטוח?

תראה, ישבתי פעם באיסמעליה עם סאדאת, אשתו, אשתי, ראש־המודיעין ואשתו, ואמרתי לו: תדע לך, כשאתה ובגין החלטתם ללכת לפוליטיקה, התיאטרון הפסיד שני ארטיסטים גדולים. ראש־המודיעין המצרי כמעט עשה חור בריצפה.

וזה נכון. בשביל שינויים גדולים כאלה אולי צריכה להיות איזושהי דרמטיזציה, ובשביל זה צריך להיות ארטיסטים. ואלה היו שני ארטיסטים.

עוד דבר. אמרתי לגאולה כהן הרבה פעמים: גאולה, אני עזבתי את בגין מפני שהוא סתם את הדרך שאנחנו התחלנו בה. את עזבת את בגין בגלל הדרך שהוא התחיל בה.

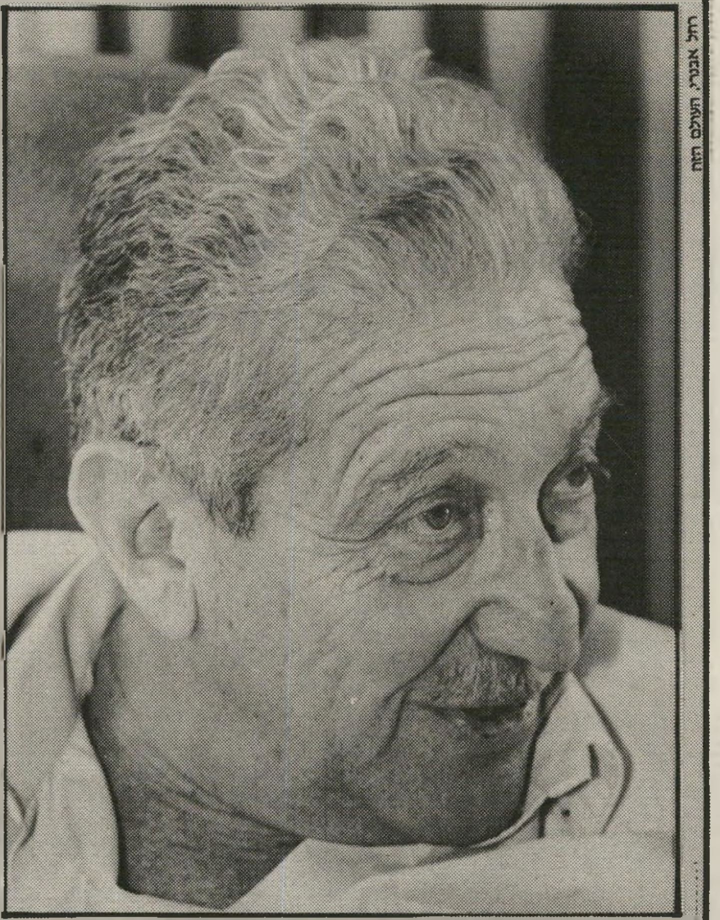

אבנרי: אז צא עכשיו להיפגש עם ערפאת!
וייצמן: עקרונית אני מוכן. אבל מה זה היה מועיל? הייתי מקבל כותרות ועוד כמה צרות, אבל כרגע זה אינו תורם. אני חושב שגם ערפאת מבין את זה.

מחכה לרבין

מה שקרה כאן זה שהמצרים לא היו מוכנים ללכת, לפני שהם הבטיחו לפחות באחוז מסויים שתהליך־השלום עם מצריים יהיה גם התחלת תהליך הפיתרון של הבעייה הפלסטינית.

● דיין נפגש עם טוהאמי במארוקו, לפני ביקור סאדאת, האם הבטיח לו משהו בעניין זה?

אינני יודע. אני יודע מה היה באיסמעליה. אדבר רק על דברים שבהם הייתי נוכח. ב־27 בדצמבר 1977 נפגש בגין עם סאדאת, עם הפמליה, משה ואני, הוא עם ראש־ממשלתו, שכבר הלך לעולמו...

● זה היה כשעשית לי היכרות עם מובארכ על הדשא?

נכון, וואלה, אתה זוכר את המיפגש הזה. היו תיקוות אדירות. על מה הוא נשבר? על הצהרה משותפת על הבעייה הפלסטינית. ואם אתה זוכר, אז נשבר עם שר־החוץ המצרי, איברהים כאמל — דרך אגב, כולם ששיחקו אז במישחקים — אינם. ראש־הממשלה המצרי נפטר, איברהים כאמל התפטר, גאמסי עף. אצלנו, בגין יושב בבית, שייבדל לחיים ארוכים, משה דיין בנהלל, ואני עוד איך שהוא מחזיק. באמת זה לא חשוב.

זה נשבר על הנושא הפלסטיני. זה לקח אז עוד 10 חודשים, עם משברים פוליטיים אדירים. אני נסעתי, בין מיפגש איסמעליה ובין מיפגש קמפ־דייוויד, וואלה, אני חושב שהייתי במצריים איזה שמונה־עשר פעמים. היה לי קו־טלפון ישיר פה מהמישרד שלי בקרייה, ממישרד־הביטחון, לשר־הביטחון המצרי, דברים שכבר שכחנו, לפני 11 שנה.

● הרי זה מוכיח, יותר מכל דבר אחר, גם כשיש כבר רצון, כמה שהידברות האישית חיונית.

נכון. לכן אני מלא תיקווה. התעוררתי, כמו אחד שנתנו לו דקירה, כשיצחק (רבין) נסע למצריים. אני חושב שזה המעשה הכי חשוב שקרה כרגע.

אבל קודם נגמור את עניין בגין. אני לא בא אליו עכשיו בטענות רטרו־אקטיביות. משה (דיין) התפטר כמעט שנה לפניי. הוא בפברואר 1979, ואני ביוני 1980.

אני מעריך שבאיזה שהוא מקום, ואני אשתמש אפילו במילים בוטות, בגין התחרט על חתימת הסכם קמפ־דייוויד. הוא הבין באיזה שהוא מקום שהוא שם את עתיד ארץ־ישראל השלמה על קרן־הצבי. התגובה של גאולה כהן, מנקודת־הראות שלה, היתה נכונה. כמו שהתגובה שלי, מנקודת־הראות שלי, היתה נכונה.

ולכן, השהייה הארוכה הזו של 10 שנים, כששום דבר לא זז.

מצבנו הפוליטי היום פחות טוב ממה שהיה. מצבנו הכלכלי היום פחות טוב ממה שהיה. מצבנו הביטחוני־פנימי היום פחות טוב ממה שהיה. מצבנו הביטחוני הכללי הוא כסדר. הנושא המדיני נעצר.

בין השאר זה קיבל תנופה בגלל האינתיפאדה. אבל אני חוזר ואומר, אי־קיום תהליך האוטונומיה — ויכתבו שהמצרים אשמים, כולם אשמים. בוודאי אנחנו לא נקיים, וגם למצרים היה חלק בזה. כל העסק נכנס לאיזו הקפאה עמוקה, שבאמצע עוד מילחמת־הלבנון, ועוד כמה דברים, רציחתו של סאדאת ב־1981.

במאמר מוסגר, אני מוריד את הכובע לפני מובארכ, אני אומר זאת לא רק כדי למצוא חן בעיניו, אתה מכיר אותו ממתי. גם זה שהוא מחזיק שמונה שנים. הוא קיבל את מצריים בתנאים לא־נורמליים, הוא נכנס לנעליו של אדם גדול, שנרצח, לא מת מוות טיבעי, כשמצריים לגמרי מנודה על־ידי העולם הערבי, חוץ מנסיכות עומאן. וההאשמות שאתם, המצרים, מכרתם את נישמתכם בשביל לקבל בחזרה את סיני.

היום יושב לך נשיא אחרי שמונה שנים, כשהמצב הפנימי במצריים יציב. קשה לתקן אותו, כי יש ריבוי טיבעי של 1.2 אחוז. בכל אופן, אתה ראית את קאהיר בזמן האחרון, התקדמות אדירה.

כל העולם הערבי איתו, מי קצת יותר, מי קצת פחות. ואם הוא יושב בתוניס ונואם נאום, ובקהל יושב אסד, ויושב קדאפי, ויושב ערפאת, וערפאת הוא בן־בית במצריים, וחוסיין בן־בית במצריים. יש תמונה של מובארכ כשהוא מחזיק ביד אחת את ערפאת וביד שנייה את חוסיין. הוא הגיע להיות פיגורה ערבית מרכזית. יחסים מצויינים עם סדאם חוסיין. אפילו סוריה, שהיא אנטי כזו, היא לא לגמרי תוקפת אותו, לא לגמרי.

ועם כל זאת הוא ממשיך בהסכם־השלום עם ישראל.

יהודים תיכף יגידו: תעשה לי טובה. אני לא עושה טובה, אבל צריך להבין את זה ולכבד את זה.

עכשיו, במצב הזה, אני כן מאמין שהשותף שלנו, בר־השיח, צריך להיות ערפאת. אבל אם אני אפגש איתו היום, אני חושב שאני אקבל כותרת יום־יומיים, סקנדל גדול — תרומה גדולה זה לא יהיה. להמשיך ולדבר כפי שאני מדבר, ולטעון במשך כל הזמן שמצריים היא הגורם, כשכולם התנגדו לזה — אני יכול להגיד שזה מה שאמרתי לממשלה במשך חמש השנים האחרונות — לדעתי זה חשוב. ואם תרמתי את תרומתי הקטנה, מה טוב. ואני לא חושב שזה רק אני. לאמריקה יש השפעה, ולמצב יש השפעה, ולאינתיפאדה יש השפעה. זה שאחרי הרבה זמן שר־הביטחון ונשיא־מצריים ישבו ודיברו ביחד, וכנראה התחילו למצוא שפה משותפת, אינשאללה, אני חושב שזה יותר חשוב מאשר אם הייתי נפגש עם ערפאת, מרביץ צילום וחוטף כותרת. אני חושב שגם ערפאת מבין זאת.

■ ■ ■

● לאן זה מוביל? לאן רבין מוביל?

עד עכשיו זה הרצאה ארוכה. (שם לב ליונה שישבה ליד החלון) דרך אגב, אני לא מאמין ביונים ובניצים. כבר אמרתי את זה. אני מחפש נמרים. יש לי נחשים ועקרבים. אני לא צודק? ציפור זה דבר כזה יפה, מה אתם מכניסים אותה לפוליטיקה! בפוליטיקה יש עקרב, זה אני מבין, שועלים, צבועים, מקסימום אם אתה רוצה אריה או נמר. אבל יונים וניצים?

בכלל, מה זה היום ימין ושמאל? אני היום „שמאלני", עם בריכת־השחייה שלי בקיסריה ודויד לוי ימני. זה קישקוש. צריך להפסיק עם הטרמינולוגיה של ימין ושמאל. מה זה רוסיה? ובאותו יום שאיאקוקה קיבל 100 מיליון דולר מהממשלה הפדרלית, כדי להציל את קרייזלר, נגמר הקאפיטליזם האמריקאי האמיתי. אני בעד זה, אני חושב שצדקו, אבל עכשיו, ברגע שזה מתפוצץ ברוסיה, הולך העולם למצוא את שביל־הזהב בין שני הדברים.

אבל פה יושבים ולא מסתכלים על מה שקורה בעולם. כולנו יושבים ומסתכלים על

(המשך מעמוד 19)

הערבים ומה קורה, והערבי מסתכל על היהו־די.

אני רואה במצריים מפתח, מפתח רציני, עם נשיא שהראה דבקות במטרה, הוא לא סאדאת, הוא לא בגין, אבל הוא מתמיד. ראיתי אותו בטלוויזיה. אמנם תוקפים אותו הישראלים. הוא לא חלקלק. הוא לא עושה ערפל. אבל הוא צדק.

● אתה מאמין שבממשלת־האחדות אפשר בכלל להתקדם?

בוא נראה קודם את ההשפעות בשטח.

יש לנו 10 שנים לגמור את המאה הזאת, אינשאללה. אנחנו נהיה בני 75. לא רע. כש־אני מסתכל על הורי אשתי אני בכלל מקבל אומץ.

אף אחד לא היה מאמין, לפני שבע־שמונה שנים, שמשהו כזה יקרה לעולם כפי שקורה עכשיו.

וכשאני לוקח את עצמי ואותך — נולדנו שש שנים אחרי סוף מילחמת־העולם הרא־שונה, עברנו למילחמת־העולם השנייה ששי־נתה את החצי השני של המאה ה־20. יש כוח גרעיני, מטוס־סילון, טילים, פניצילין, אלק־טרוניקה. כל המושג אלקטרוניקה לא היה קיים. למדו אז חשמל. זה עולם שונה לחלוטין, שהביא גם שוני חברתי, שוני כל־כלי, ואנחנו רואים שאחרי מילחמת־העולם השנייה שבה לחמו בגרמניה וביפאן, ושבה נהרגו 50 מיליון איש בעולם, גרמניה ויפאן הן כיום המעצמות הגדולות ביותר. יפאן היום מוכרת מכירה אדירה לכולם. ואני לא רוצה להיכנס לנתונים כלכליים. יש היום דיונים אדירים באיזה מצב נמצאת ארצות־הברית מבחינה כלכלית.

עובדה היא שפולין נפתחה היום ומשוועת לעזרה, ומי שעוזר לה זה גרמניה. זה לא פוליטיקה, זה פינקס־צ'קים. ואם בוש נתן לה, כך אני שומע, 65 מיליון דולר, זה מה שנות־נים טיפ למישהו אחרי הארוחה, במושגים העולמיים. ואם יושב היום שוורנדזה עם בייקר, בנוף נהדר, וגומרים מה שגומרים, אז יהודי ספקני יכול להגיד: אפשר להאמין לו? בצורה כזאת אי־אפשר לחיות. כי אחת השא־לות הנשאלות תמיד היא: האם אתה יכול להאמין לערפאת? אז אני אומר: אני לא יודע. אני ארבר איתו, ואז אני אחליט אם כן או לא.

לפני שסאדאת בא לארץ אפשר היה לדעת אם להאמין לו? לפי הרוחות של המודיעין לא היה צריך להיפגש איתו.

● מוטה גור (שהיה אז הרמטכ"ל) אמר שהכל רמאות.

הוא בא אלי לבית־החולים — אני שכבתי עם רגל שבורה — ורצה לגייס את המילו־אים. אתה יודע את זה. הוא בא ורצה לקרוא לכוננות, מפני שבא השועל הנוראי, הנמר הנוהם.

לכן יש גם עולם שצריך לנתח אותו, לא אני צריך למצוא פרופסור באוניברסיטה ש־יעשה ניתוחים כדי להגיד לי מה המשמעות שהמיזרח הרחוק, יפאן, קוריאה, טייוואן, סינ־גפור והונג־קונג יושבות היום על מטרוני העולם, ובעצם כמעט שולטות בהרבה דברים.

אני נוסע במיצובישי' עכשיו, תאמין לי, מכניס את הוולבו לכיס. קודם כל ב־50 אלף שקל יותר זול, ואם 20 שרים היו קונים כזה — אני לא עושה פירסומת למיצובישי' — 20 שרים זה מיליון שקל, וזה חצי מיליון דולר, תן לי את זה למדע. אני משתולל. לא חשוב. אולי רוצים לנסוע בוולבו, שייסעו בוולבו, לי תמיד היתה מכונית, לא חסרה לי בבית מיום שנולדתי. לא איכפת לי לנסוע במיצובישי, זה יוצא מן הכלל.

העולם שמחפש היום הסדרים, לא בגלל אהבת מרדכי, חי תחת מיטריה גרעינית נור־אה, שאנשים לא מבינים מה זה בכלל. מדב־רים על הירושימה, על נגאסאקי. לא מבינים בכלל מה זה. לא מבינים שהיום פצצה גר־עינית זה נפץ לפצצה יותר גדולה. והיום מדברים על צ'רנוביל, ומיד עוברים לדבר אחר.

אירופה מתאחדת. אני חוזר עכשיו מפא־ריס ומלונדון, זה לא יהיה אף פעם אותו הד־בר. גבולות פתוחים. אתה יושב עם שר־המדע הגרמני ועם שר־המדע הצרפתי, והם חברים. גרמני וצרפתי, 44 שנה אחרי שהם חרשו את גרמניה, אחרי שהמנוולים האלה הרגו 50 מיליון איש. היום הגברת תאצ'ר נוסעת לטוקיו, עולה לרגל, לטוקיו, לצעוק עליהם נו־נו־נו על זה שהם לא עושים ביזנס.

אנחנו חיים עכשיו בעולם חופשי. זה עולם שמשתדלים עכשיו לפרק נשק, ואנחנו צרי־כים להיזהר מלהיות היבלת האחרונה בתוך עולם משתנה. כפי שאנחנו הולכים עכשיו, אנחנו צריכים להיזהר. אנחנו צריכים ללכת בדרך הנכונה, לא להישאר היבלת האחרונה.

השגריר וולטרס, הנציג האמריקאי באו"ם, אמר לי לפני חצי שנה: נמאס לנו מהפסיכוסו הזה.

ולכן, אני חושב כרגע, ליצחק רבין יש מקום בהיסטוריה הזאת. אולי במיקרה, לא במיקרה, אין מיקריות בחיים. הוא יצר לעצמו עמדה, דרך האינתיפארדה, לא דרך האינתי־פארדה, חבל לי על האינתיפארדה, אבל אנחנו צריכים ללכת קדימה. היום יש לו מה להגיד, כולל בממשלת־האחדות. עד שהוא נסע למצ־ריים, כולם הסתכלו עליו כשר־הביטחון של שמיר.

זה בא ללמדך: שום דבר לא קבוע בחיים.

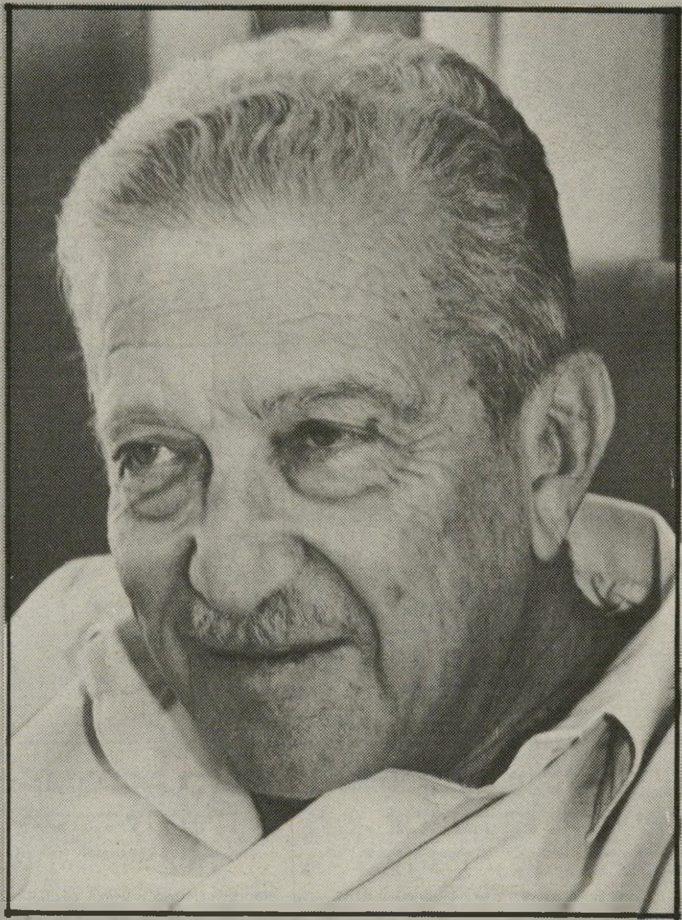

רחל אבנרי, העולם הזה

אבנרי: בקמפ־דייוויד רצה בגין לשלם מס־פתיים לפלסטינים?

וייצמן: אני לא בא אליו עכשיו בטענות. אני מעריך, ואני אשתמש במילים בוטות, שבאיזה שהוא מקום בגין התחרט על חתימת הסכמי קמפ־דייוויד. הוא הבין שהוא שם את ארץ־ישראל השלמה על קרן־הצבי.

קיבל הזמנה, מסיבה זו או אחרת, זה לא רלוונטי, משום שמבארכב הבין שצריך להז־מין אותו. ואני מעריך, ולא בטוח, שהוא היום מבין שחייבים לקחת את מצריים כרמות־מפ־תח, בלי לאבד את אמריקה. ולכן היום יש לי הרבה יותר תיקווה מאשר היתה לי לפני שבו־עיים.

■ ■ ■

● לאן רבין רוצה להגיע? לאן רבין מסוגל להגיע? אתה פעם מתחת ביקורת על יכולתו לעמוד במצבי לחץ. עכשיו הוא נכנס למצב־לחץ.

אני לא מתכחש לזה, אני לא אכחיש דב־רים שאני אמרתי. אז קודם כל, הדברים מש־תנים. ואדם מתחשל עם הזמן. יש הרבה מיק־רים בהיסטוריה שאדם בעל תפקיד נראה אח־רת לחלוטין מאשר לפני התפקיד. אתה חשבת שבגין יחזיר את סיני? בחיים לא, לא חשבת!

● בהחלט לא.

גם אני לא. אני בבחירות ב־1977, כשני־הלתי את הבחירות בשביל הליכוד, אמרתי אתם חושבים שבגין חסר לו מילחמה? אז הוא יביא שלום. זה לא היה... אני לא יודע מה, גמרתי לנאום ולקחתי כוס קוניאק. קיוויתי.

היתה פה, לפי דעתי, השפעה פסיכולוגית. אני חושב שהוא יצא מגידרו כדי להיות לא כזה. שמונה פעמים הוא הפסיד בחירות, מפני שחשבו שהוא איש־מילחמה. והנה מבחינה היסטורית קרה דבר אדיר, שאותו בן־אדם, שכל חייו היה באופוזיציה, „ללא חרות ומ־ק"י", עשה דרך כזאת.

את הרחיפה הראשונה נתן לו אשכול. שו־אלים אותי מה התוצאות של מילחמת ששת־הימים. מבחינתי זו המשמעות הכי גדולה: לא כיבוש סיני או ירושלים או רמת־הגולן, צה"ל מימין וצה"ל משמאל, אלא שזו פעם ראשונה בהיסטוריה שחרות ישבה בממשלה. מבחינה פוליטית, היסטורית, זה המומנט הכי חשוב.

אני ישבתי עם בגין בממשלה של גולדה. גולדה ישבה ויגאל אלון ומשה דיין ופרס ויעקב־שימשון שפירא וספיר ומנחם בגין.

עכשיו יש ליצחק (רבין) הזדמנות בלתי־רגילה.

● הזדמנות יש, ללא ספק. אבל הד־שאלה היא אם ההזדמנות תנוצל.

היום הוא נמצא במצב שהוא מוכרח ללכת קדימה. אם הוא לא ילך קדימה, זאת יכולה להיות נסיעתו הראשונה והאחרונה למצריים.

■ ■ ■

● בתוך ממשלת־האחדות היכו־לת להחליט תלוייה בשמיר. לשמיר יש גם חישוק עצמי וגם את החישו־קים של השלושה.

אתה רוצה לדעת את דעתי הפשוטה? הלי־כוד לא רוצה לקבל את התהליך. הליכוד לא יכול.

אני חושב שמה שקרה לליכוד בקמפ־דיי־וויד זה שהליכוד, שדיבר על שטח משוחרר, הוא שהביא להחזרת שטחים ולהורדת יישו־בים. זה הביא לו טראומה די רצינית. גם לחבר'ה הצעירים, שלא יהיה לך שום ספק.

● נניח שהליכוד באמת לא יכול לזוז. מה נשאר? איפה נשאר רבין? איפה היוזמה?

נשאר שפעם אחת ולתמיד הליכוד צריך להחליט מה הוא רוצה. האם זו מיפלגה שת־ביא את המדינה הזאת לתהליך־שלום נוסף? כל פעם מדברים שצריך להביא שלום. כבר הביאו שלום עם מצריים. לא מיפלגת העבודה — היא הצביעה בעד, כן, לא כולם, אבל זוהי ההזדמנות להזכיר ששמיר נמנע ושארנס הצ־ביע נגד. אני לא יכול לסבול שלא להגיד את זה. והיום הכל מדובר על המשך תהליך הסכם קמפ־דייוויד. אז גם כן מותר לאנשים להשת־נות.

אז זו הזדמנות להציג מיפלגת־עבודה מאוחדת.

● וללכת לבחירות?

ואפילו ללכת לבחירות. ואני מאמין שאם יראו פה נחישות, ודרך ברורה, ישנה סבירות גדולה, במנהיגות נכונה, שאפשר להשיג הי־שג. אני לא מקבל את העניין הזה שרק ממ־שלת־האחדות יכולה להוביל, בגלל הקונ־פליקטים. ושרק ממשלה כמו הליכוד יכולה להעביר את זה, מפני שהמערך לא יתנגד. המערך צריך לדעת שאפילו אם יש לו רוב של חמישה, הוא יעביר את זאת. הוא צריך לעמוד בזה שיהיה פה לחץ פוליטי אדיר, אם לא יותר מזאת.

● אולי המערך, בהכרה או מתחת לסף ההכרה, פוחד מהמיבחן הזה, כלומר שהוא יצטרך להעביר משהו, כשכמעט חצי המדינה תתנגד?

למערך זה צריך להיות, תיאורטית, יותר קל. מה זה תוכנית־אלון? תוכנית־אלון זה להחזיר את כל יהודה ושומרון, חוץ מהביק־עה. כולל פרוזדור. בבקשה, אז נעשה פרוזדור קצת יותר גדול, אני לא רוצה כאן...

בעצם, יגאל, לפני 22 שנה, אפשר לומר

* *משפחת שוורץ, הוריהן של ראומה וייצמן ורות דיין.*

שהוא הראשון שחזה וראה שזה לא יכול לעבור, והוא חיפש פיתרון. היום זה בעצם כל השטח, חוץ מביקעת־הירדן ואיזה שטח אחר. בבסיסה, מיפלגת־העבודה דיברה כל השנים על עזיבת יהודה ושומרון. באחוז גבוה. עכשיו צריך להתווכח. תראה, את הפרינציפ קבענו... אני לא חושב שצריך שפה יותר יפה...

● בשנים האחרונות המערך לא דיבר על זה בקול רם מאוד.

היום יש הזדמנות. אם המערך לא יצליח לעשות את זה, יהיה משבר אדיר עם העולם הערבי. מצבנו הכלכלי והכל ימשיכו להידרדר.

אני חושב שזו שעתה הגדולה של מיפלגת־העבודה להזיז את העניין קדימה. ואם רבין יוביל, אז שרבין יוביל. שימעון יוביל, אז ששימעון יוביל. כרגע לא נכנס לוויכוח הזה. אבל צריך לקחת את העניין הזה בידיים. זו ההזדמנות לשים את הקלפים על השולחן, ולרבין יש הזדמנות לאחר את מיפלגת־העבודה, ויש לזה אפקט גם כן, גוש מרכזי, ניצים, יונים, כל מיני חבר'ה כאלה. פה אפשר להוביל מיפלגה מאוחרת ב־95%, אם לא יותר, לכיוון...

● בתנאי שבראשה יעמוד רבין.

אתה יודע, שתחליט על זה המיפלגה, אני בעד זה שמי שיכול להוביל את המהלך הזה הכי טוב שיעמוד בראש. אני לא התחתנתי לא עם זה ולא עם זה. ואני לא הצטרפתי למיפלגת־העבודה כדי לתת גיבוי לזה או לזה. אני בעד כולם עם השלושה מנדטים שלי.

■ ■ ■

● אילו היית נשאר בליכוד, האם היית יכול היום להוביל אותו?

לא, בהחלט לא. אני אגיד לך, אני חוזר ואומר, הליכוד אחרי הסכם־השלום, עם החזרת סיני, וההבנה מה זה הסכמי קמפ־דייוויד, ולכן הניסיון לטרפד את הסכמי קמפ־דייוויד על־ידי מציאת כל מיני קישקושים, למנוע את האוטונומיה... אל תשכח, אני ישבתי בדיוני האוטונומיה, ועזבתי בגללה. ראיתי לאן זה מוביל. לכן, אילו הייתי נשאר, אני הייתי זה שגרם לקמפ־דייוויד, ולא רק שלא היו נותנים, היו מטרפדים את זה הרבה יותר. אני בסך־הכל לא עזבתי את תנועת־החרות. גירשו אותי, כי הצבעתי אי־אמון. כח"כ הצבעתי אי־אמון, לא כשר.

● זה לא מעשה הכי רגיל.

תשמע, ואז הורחתי מהמיפלגה, אמרתי שלום, תודה רבה, והלכתי הביתה.

לא, אני חושב שלאחר הטראומה המיפלגתית, ששטח משוחרר לא יוחזר, והורדת פית־חת־רפיח וסיני, התלכדו בתוך תנועת־החרות ונסגרו, עכשיו תפקידנו זה להגן על ארץ־ישראל השלמה. אני לא הייתי בנוי לזאת, אם הייתי נשאר, רק הייתי נכחד בעניין הזה.

יש לי יותר סיכוי היום, לאחר יציאה לגלות, ישיבה בחוץ וכניסה למיפלגת־העבודה בדרכי. לא הצלחתי, אולי אני מגושם מדי...

אגב, גם אריק עשה בדיוק אותו הדבר עם חרות, ואדון דיין עם רפ"י שלו עשה בדיוק אותו הדבר. מפא"י מתה. אדון פרס ואדון דיין הלכו לבד, ואחר־כך הצטרפו. אז אני לא חדש בעסק הזה.

אילו הייתי נשאר לא היו נותנים לי לעשות את מה שאני עושה, ולא היו נותנים לי לדבר מה שאני מדבר. מה שקרה לרב הזה בגוש־אמונים (הרב פרומן), בדיוק אותו הדבר היה קורה לי. לכן זו שאלה מאוד אקדמאית. אולי אני עונה מתוך הגנה עצמית, אני לא חושב ככה.

● טוב, זו היתה שאלה היפותטית.

תראה... אני תמיד אומר, אני מאוד מצטער שהתפטרתי מהממשלה, אבל גם לא מתחרט.

■ ■ ■

● שאלה מסוג אחר: יש הרגשה שהעם פוחד מן השלום. יש איזה פחד. יותר קל לעשות מילחמה מאשר שלום. אצלנו יש פחות פחד מן המילחמה מאשר מן השלום. למה? איך אתה מסביר את זה?

אי־אמון בגויים.

תהליך ארוך־ארוך של היסטוריה של חוסר־ביטחון. האם אתה יכול לסמוך, ולא להסתכל במצב? למשל, אילת ועקבה חיות זו לצד זו כבר הרבה זמן, לא בדלתות פתוחות, אבל בשכנות יחסית טובה, לאורך כל הגבול. היו כמה מיקרים, אבל בסך־הכול חיים בסדר.

יש הרצון הזה להישאר סגורים בתוך עצמנו. הפחד לצאת לשטח הגדול.

לשבת פה, בתוך ארץ־ישראל, בידיעה ברורה שאנחנו מוקפים ערבים, שהתנגשנו איתם התנגשויות קשות, ואני מבין למה התנגשנו, ודפקנו אותם והם דפקו אותנו.

הציונות לא הצליחה לעקור בצורה שורשית את הגלות, שרואה מאחורי כל שיח אוייב, שאיננה מוכנה לקחת מהלך אינטלקטואלי, בפרט לאחר שהיא רואה את הניסיון שיש לתותח ולמטוס ולטנק, ונצח ישראל לא ישקר.

זה מהלך מאוד קשה. ולכן, דרושה מנהיגות מאוד רצינית במילחמה, וכנראה בשלום צריך מנהיגות הרבה יותר גדולה.

עובדה שיש הרבה מנהיגים במילחמות, ובדחיפה לקראת שלום בערבון מוגבל.

ולכן אני חושב שכאן ההיסטוריה שמה לרבין — בוא נגיד עט לחתימה, ולא חרב. והשאלה איך הוא יקח אותו, איך הוא ישתמש בו.

● אתה אומר שהמהפכה הציונית נכשלה בתחום הפסיכולוגי. שהיא לא יצרה את האומה המתאימה לחיות בארץ.

לא אגיד שנכשלה. היא נמצאת במאבקים אדירים בתהליך הפסיכולוגי של הבנת ההווייה הישראלית כאן. היא עדיין לא הצליחה, אני לא רוצה להגיד שנכשלה. היא עדיין לא הצליחה, ואני מקווה שהיא תתקדם. ותיקוותי הגדולה היתה הפתיחות עם מצריים.

לכן אם יהיה הישג עם הפלסטינים, זו תהיה עוד דוגמה למה שאני חושב שלא נעשה.

הציונות, שהיתה צריכה להביא את הביטחון, עדיין לא הביאה אותו. ואם היום חצי העם חושש להגיע אפילו לשיחה להסדר...

על מה אנחנו מדברים היום? אנחנו מדברים היום על מציאת נציגים פלסטיניים שיישבו וישוחחו איתנו על נוהלי־בחירות, שכשתהיינה בחירות יהיה גוף אשר מדבר על... השלום עוד רחוק כמו האלפים!

על מה מדברים בכלל? לא מדברים על שלום. לא מדברים אם הגדה תהיה ככה ואם ירושלים תהיה ככה, או עזה תהיה ככה. מדברים על מציאת קבוצה, שאיתה יהיה אפשר לדבר על נוהלים, שיביאו לבחירות, שמי שייבחר בהם יהיה אפשר לדבר איתו על שלום.

● אם זה מעורר פחדים באלה, אז פסימיסט היה יכול לומר שלעם הזה חסרה תכונה יסודית לחיים ממלכתיים. מינימום של ביטחון עצמי, המאפשר לו לחיות בתוך ההיסטוריה.

תראה, אני לא מנתח עמים, דרוש בסך־הכל איזה פסיכולוג לאומי, זה בטוח...

● או פסיכיאטר לאומי.

פסיכיאטר נותן תרופות, יכול להיות, בהחלט. ואז שואלים אותי מה קרה לך, מתי השתנית, נכון...

■ ■ ■

● זוהי השאלה שבדיוק רציתי להגיע אליה. אתה בעצם האדם היחיד כמעט מהבולטים במדינה שהשתנה, ששינה את דיעותיו ואת כל גישתו בעיקבות בואו של סאדאת. אני זוכר שפעם ניהלנו שיחה, לפני הרבה מאוד שנים, על בקבוק ויסקי, ואתה הסברת לי מדוע הגדה המערבית חיונית מבחינה ביטחונית. הנה בא סאדאת, ואתה השתנית, ומעטים מאוד השתנו כמוך. אתה בעצם התגלמות של תהליך שאנחנו דורשים מהמדינה כולה.

אורי, אורי, אורי, אני לא יכול לשפוט על עצמי, עובדה שיש פה...

● התהליך היה כולו מודע, כולו אינטלקטואלי, או שהיה גם ריגשי?

יש פה רגשות. אתה לא יכול להיות אינטלקטואלי גמור — אני לא מייצג אינטלקטואלים — בלי שיהיה לך קצת רגש. אחרת אתה מהנדס מרובע. הבעיות של המהנדסים בפוליטיקה — בלי להזכיר שמות — זה שאצל מהנדסים 2 ועוד 2 זה 4, ואצל אחרים זה 3 או 5.

עכשיו לשאלתך — זוהי שאלה שאני שואל את עצמי. אני חושב שאני הענקתי כנפיים ליותר מ־250 טייסים. לא אדבר על זה. אבל אני גא על זה, והייתי אחר־כך האיש הראשון שהיה אלוף במטה הכללי ושאגתי יחד עם אחרים על אשכול במילחמת ששת־הימים, ואחר־כך נפל בגורלי להיות שר־הביטחון, זה השיא בשביל איש־צבא, והיה לי די כוח להתפטר מהעניין הזה.

אז לשאלתך, קודם כל, כשהמצב משתנה אדם חייב להשתנות.

● אבל אנשים בדרך־כלל לא משתנים.

רגע־רגע, גורבצ'וב כן השתנה. למה לי ללכת לגורבצ'וב? האיש שהשתנה יסודית היה סאדאת. סאדאת עמד בראש 50 מיליון מצרים, הוא היה חבר בצוות־המהפכה, נגד פארוק, לאומי מצרי ברמ"ח אבריו בלי חוכמות, והוא בא ואומר לא עוד מילחמה. בין השאר בגלל מילחמת יום־כיפור. אתה צריך להיות מטומטם טוטאלית כדי לא לנסות לראות מה קרה לו, ולראות אם אתה בעצמך לא יכול להיכנס לתוך המיסגרת הזאת. אז היו כאלה ששללו לחלוטין את העניין. אני חושב שהם לא חשבו עד הסוף. אני חושב שבמידה מסויימת הם מגלמים את הגלות. בזאת, שהגלות כל הזמן נשארה סגורה בתוך עצמה. עזוב אותי עם העולם הגויי. אני ואפסי. אז היה סאדאת. ניקח את בגין.

● לבגין זה לא קרה.

זה קרה, בדרך ארוכה מאוד.

● בגין נסחב.

בגין חתם הסכם־שלום והחזיר את כל סיני, והוריד יישובים.

● נכון, זה הישג אדיר.

אתה יכול להגיד שהוא לא השתנה כמוך. אתה השתנית יותר מ־90%, הוא השתנה ב־74%. אבל אתה לא יכול להגיד שהוא לא השתנה.

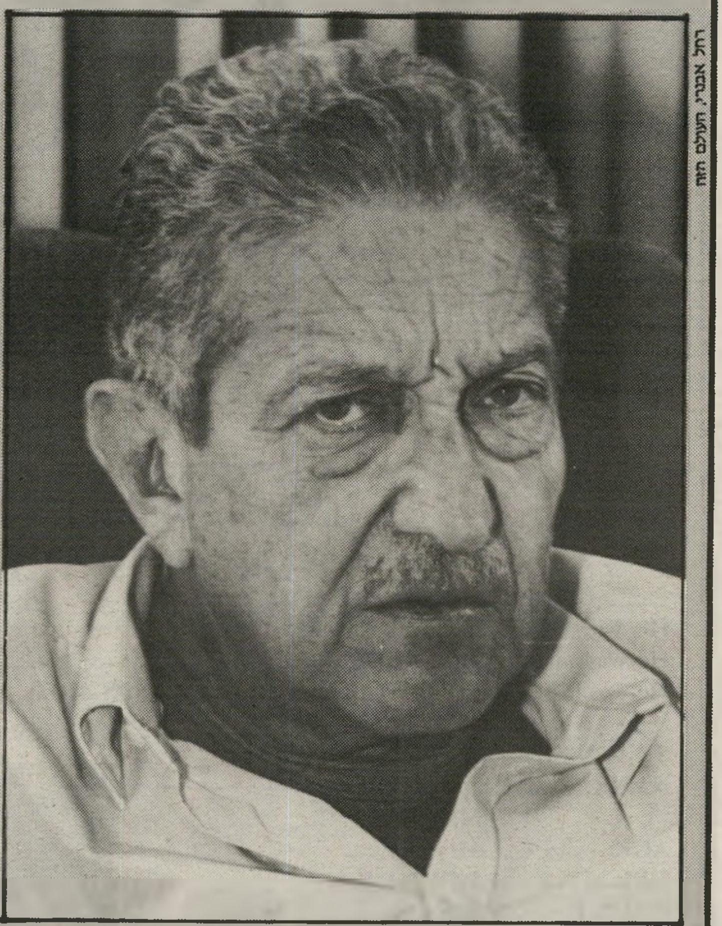

רחל אבנרי, העולם הזה

אבנרי: רבין יקח על עצמו את התפקיד להביא שלום?

וייצמן: למילחמה צריכים מנהיגות. לשלום צריכים מנהיגות גדולה יותר. אני חושב שכאן ההיסטוריה שמה לרבין, בוא נגיד, עט לחתימה ולא חרב, והשאלה היא: איך הוא יקח אותו, איך הוא ישתמש בו.

היכן אתה, יוסף זרקי?

בכספת נשאר הדרכון. בחשבונות־הבנק נשאר כסף. רק חבילת־היהלומים

יוסף זרקי נראה באחרונה ב"רחוב היה־לומנים" במנהטן, בשעה 5 וחצי בערב ה־31 באוגוסט 1987. היה לו כסף רב בכספת בבנק. היה לו בית יפה, שקנה זמן קצר לפני־כן. היתה לו לימוזין ונהג פרטי. והיו לו גם כמה סודות אפלים, שהחלו לצוץ רק אחרי שהיהלומן הדתי בן ה־41 נעלם, כאילו בלעה אותו האדמה.

לאחיו של הנעדר, אהרון זרקי, מיספרה קטנה בדרום תל־אביב.

בכל שנה נעלמים בארץ האפשרויות־הבלתי־מוגבלות אלפי אנשים. אולם מנוי וג־מור עם אהרון זרקי לפצח את התעלומה, שמיטב חוקרי האף־בי־איי מתלבטים בה.

בתחילה חשבו שזו עוד היעלמות שיגר־תית של איש־עסקים, שכספו אזל. עד שחוק־רי מישטרת ניו־יורק, מלווים בבני־המישפחה, פתחו את כספתו של היהלומן בסניף בנק לאומי במנהטן.

לתדהמת החוקרים התברר כי זרקי השאיר בחשבונותיו בבנק סכומי־כסף לא מבוטלים. הכספת הכילה את דרכונו וכל מיסמכיו, וגם תכשיטים. אבל, בהתאם לרישומים בבנק נעלמה מן הכספת חבילת־תכשיטים בשווי 200 אלף דולר.

מישהו בשם אדי

האחרון שראה את זרקי היה גיסו, סמי אהרונוף. זרקי נראה פוסע ברחוב 47 במנהטן. לתדהמת הגיס, זרקי התעלם ממנו לחלוטין.

אשתו של זרקי, ברכה, ושני ילדיהם (אבי בן 6, רוני בן 8 וחצי) שהו באותו הזמן בחופשה בלוס־אנג'לס.

ברכה סיפרה לחוקרי־המישטרה בניו־יורק כי שוחחה עם בעלה בערב שלפני היעלמו. היא טענה כי במהלך השיחה סיפר לה שהוא צריך להיפגש עם מישהו בשם „אדי". היתה זו שיחתם האחרונה.

עדי־ראייה אחרים ראו את יוסף בשעות הבוקר ובשעות אחרי הצהריים, נכנס לבנק לאומי במנהטן, למדור הכספות האישיות. אחר־כך נראה יוצא מן הבנק. לא ברור מה היה בכיסיו.

יוסף זרקי התמחה בתיווך בין יהלומנים בעיסקות של אבני־חן ותכשיטים. את חבילת־התכשיטים שנעלמה הוא קיבל, לדברי אחיו, מקרוב של אשתו.

ליוסף זרקי היו חלומות גדולים. הוא נולד בישראל להוריו ילידי־בוכרה, שעלו בשנות ה־50 ושושכנו במעברה עלובה. לאחר־מכן, כשהשתפר מעט מצבם הכלכלי, עברו לגור ברחוב לוינסקי בתל־אביב.

יוסף, כך מספרים בני מישפחתו, גדל כבן־זקונים מפונק למישפחתו העניה.

הוא התגלה כשאפתן מלידה. הוא חלם להתקדם ולהיכנס לעיסקי־היהלומים. אחרי שסיים את בית־הספר העממי, הלך לעבוד בניסור יהלומים. בגיל 17 התייתם מאימו. זמן קצר לאחר־מכן נפטר אביו. יוסף נכנס למש־בר עמוק.

עקב מצבו הנפשי הקשה באותה תקופה קיבל פטור משרות צבאי, המשיך לעבוד, ובגיל 20 נסע לכבוש את אמריקה.

האכזבה לא איחרה לבוא. התברר לו שה־מדרכות באמריקה אינן מצופות בזהב. הוא שב לארץ והמתין להזדמנות נוספת.

כלה עשירה

מה שנראה לו כהזדמנות חייו הוצע לו ב־1979. אחד מקרוביו הציע לו שידוך מפתה עם בת למישפחת יהלומנים אמידים — יהודים ממוצא אפגאני, שעשו חיל בניו־יורק. יוסף, שהיה גבר נאה, קפץ על המציאה והחליט לנסוע ולהכיר את הכלה העשירה.

הצעיר השאפתן הכיר את ברכה אהרונוף. הם התחתנו ברוב פאר והדר. אחרי טכס־הני־שואין העניקה מישפחת־הכלה לזוג הטרי ירח־דבש באיי הוואי ובהאמה. לאחר־מכן נכ־נס לעיסקי־היהלומים בממדים גדולים, תחת כנפיהם של קרוביו החדשים.

בהתחלה הלך הכל למישרין. יוסף הגא שלח תמונות ארצה לאחיו ואחיותיו, ומיכ־תבים בהם סיפר כי הוא מאושר מאוד. הוא התפאר בהישגיו העיסקיים, אולם אחרי שנולדו לבני־הזוג ילדים, החלה המציאות להיראות פחות ורודה.

אהרון זרקי מספר כי חילוקי־הדיעות בין יוסף לאשתו היו בעיקר על רקע דתי. „יוסף גדל בבית מסורתי, ונושא שמירת־המיצוות בבית היה חשוב לו. אשתו לא הבינה את חומ־רת העניין, ועל מה בכלל כעסו." מאוחר יו־תר, על־פי עדותה של האשה שנמסרה במיש־טרת ניו־יורק, הפכו יחסיהם לאלימים. הוא היה מרביץ לה וממרר את חייה. יוסף הס־תכסך גם עם חותנו וטען ש„קנו אותו בכסף", וכי מישפחת אשתו אינה מעניקה לו גיבוי מספיק.

זמן קצר לפני היעלמו של יוסף, רכשו בני־הזוג וילה בת שיבעה חדרים באיזור טוב

W.G.H

PLEASE HELP US

REWARD $20,000.-

FOR ANY INFORMATION ON THE WHEREABOUTS

MISSING

JOSEPH ZARKY

His wife, Children, brothers and sisters of the missing are looking for him.
He was missing since 8.31.87
He was last seen in New-York in **THE DIAMONDS AREA, 15 WEST 47 St. MANHATTAN.**

SIGNS:

NAME:	**Joseph Zarky**
	Male White
AGE:	**41 years**
HEIGHT:	**5,5" 165 cm**
HAIR:	**Black**
EYES:	**Brown**
LANGUAGES:	**English, Hebrew, Bucharit**
OCCUPATION:	**Diamond Merchant**
	Merchant and Cantor.

We shall be grateful, if anybody who has seen him, or who was in touch with him recently or in the past, who knows anything about his whereabouts now or in the past, passes on any scrap of information about him to phone numbers follows:

Queens: 718-575-8578
Manhattan: 212-944-2211
Los-Angeles: 213-476-0543

נעלמה. הידעונית אומרת שהוא חי.

הוא פגש ברחוב בחורה בלונדית. הוא שוחח עם איש בשם אדי. ואז, לפתע, הוא נעלם כלא היה. היהלומן הישראלי, שירד לאמריקה והתחתן עם כלה עשירה, נמוג באוויר

זיוה מויאל

בשכונת־קווינס בניו־יורק. אחרי שעברו לבית החדש, שלח יוסף את אשתו „להתאוורר" אצל אחותה בלוס־אנג'לס.

אשתו ואחיו סיפרו כי באותה התקופה נראה יוסף כמי שנמצא במשבר נפשי. הם סיפרו לחוקרי המישטרה האמריקאית כי לא הבינו את התנהגותו המוזרה שכן, לדבריהם, לא היתה לו סיבה כלכלית לכך.

אירוע מסתורי, שאולי קשור בהיעלמות, הוא שיחת־טלפון מוזרה שהיתה ליוסף, כמה ימים לפני היעלמו, עם אחותו הבכורה, תמר, המתגוררת בישראל. לדברי האחות, סיפר לה יוסף כי הוא לבד בבית, ופרש לפניה תוכנית לא־הגיונית. בשיחה, שארכה זמן רב, סיפר יוסף לאחותו שהוא מתכוון לצאת את אמריקה בדרכון מזוייף, בזהות ערבית, לירדן, ומשם להתגנב לישראל.

אחותו הגיבה בתדהמה: מדוע שלא תטוס ישר לישראל? הוא התחמק מתשובה.

אחרי היעלמו של יוסף, חשף האף־בי־איי קשר שהיה לו עם טיפוס מפוקפק, יורד בשם אהוד ערשי, המכונה אדי. ערשי הורשע ב־1969, כשהיה בן 16, ברצח הגינקולוג הד"ר ישראל אהרונסון, ברחוב פרוג בתל־אביב. הוא נדון אז לתשע שנות־מאסר.

סרדין ולוויייתנים

בתום ריצוי עונשו נסע ערשי לאמריקה. לפני כמה שנים הורשע על־ידי חבר־מושבעים באונס אכזרי של תיירת מאירלנד. הוא גם הואשם בכך שסחט ממנה כספים, ושכלא אותה בדירה בניגוד לרצונה.

ערשי, כך נודע לחוקרים הפרטיים ששכרה מישפחת אהרונוף כדי למצוא את יוסף, הכיר היטב רשת של נערות־ליווי, שהתמחו בפיתוי יהלומנים. חברי־הרשת היו נוהגים לצלם את היהלומנים במצבים עדינים עם הנערות, ולאחר מכן שיכנעו אותם לרכוש מידיהם סחורות שונות.

בערב היעלמותו, נראה יוסף זרקי בחברתה של נערה המקורבת לערשי. מישפחת זרקי מדגישה שאינה חושדת שלערשי קשר להיעלמות, אולם הם מקווים כי בידיו מידע, העשוי לשפוך אור על התעלומה.

היעלמותו של יוסף זרקי הדליקה נורה אדומה אצל מומחי האף־בי־איי, שמיהרו לשלוף מהמחשב תיק של היעלמות דומה להפליא, שלא פוענחה עד היום. זמן לא רב לפני שזרקי נעלם, אבדו עיקבותיו של יהלומן ישראלי שירד לאמריקה, בשם גרינוולד.

אחרי שזה נעלם, וחוקרי המישטרה בילו ימים כלילות בחיפושים אחריו, מצאו את מכוניתו חונה בנמל־התעופה קנדי. בתא־הכפפות שלה נמצאה חבילת שטרות־כסף, ובה כמה מאות אלפי דולארים.

צעירה בלונדית

שמונה חודשים של חקירה אינטנסיווית של מישטרת ניו־יורק והאף־בי־איי לא העלו ולוא קצה של חוט. רק פרט אחד התגלה: מישהו הבחין בזרקי משוחח עם צעירה בלונדית ברחוב 47 במנהטן. זרקי נראה מוטרד, משהבחינו בו. הבחורה סיפרה אחר־כך שזרקי ביקש ממנה לבוא איתו לביתה.

בחודש הראשון להיעלמותו עברו אשתו ברכה ואחיה סמי אהרונוף מסוחר לסוחר ברחוב ה־47, שאלו, חקרו, חיפשו איזו ראייה להיאחז בה, איזה כיוון. שום דבר. חקירה שניה בוצעה על־ידי בלשים פרטיים ישראליים, שנשלחו מטעם אהרון זרקי. נודע שהנעדר היה מיודד עם אדי אחר, דמות שלילית, סוחר ברכוש גנוב ומעורב פעיל בהלוואות של כספי המאפיה האיטלקית. יש אומרים שאדי זה מקורב למאפיה הרוסית והאיטלקית, ושהוא רוצח בדם קר.

להערכת האף־בי־איי, אולי יש לאיש זה קשר לעניין, למרות שהוא מכחיש כל קשר, בטענה שלא היתה לו שום סיבה לפגוע בנעדר. הוא טען שיוסף לא היה חייב לו כספים, והוא „היה סרדין קטן בין לווייתנים".

מגדת עתידות

בינתיים **עברו** שנתיים, ותעלומת היעדרותו של יוסף זרקי עדיין מעסיקה את מישטרת ניו־יורק.

אהרון בן ה־45 נמצא במירוץ. מזה כשנתיים הוא, אשתו וארבעת ילדיהם מתגוררים באיזור המרכז. הוא ספר, והמיספרה הקטנה שלו קיימת מזה 30 שנה. בין לקוחותיו נמנים דויד בלס, שהשתדל לעזור לו, ועורך־הדין המייצג אותו בהתנדבות — עופר שרגיל, וכך יצחק בורובסקי, גם הוא עורך־דין. הם מתרגמים לו את תוכן החקירות, מייעצים לו למי לפנות.

המישפחה הציעה פרס כספי בסך 20 אלף דולר למי שיביא לאיתורו של הנעדר.

אהרון פנה לאישים שונים, ולרשימה אינסופית של רבנים מכל קצוות הארץ. אפילו לרבי מלובביץ' הגיע.

אהרון: „ב־1987, בעיצומה של האינתיפאדה, קראתי בעיתון על אשה בשם אום־עמאר מכפר־עג'ה ליד ג'נין, שנודעה בכוחותיה העל־טבעיים. נסעתי אליה עם חבר. היא הניחה בכף־היד שלי קומץ מלח, ואמרה לי לסגור את היד. אחר־כך יצאה לחדר הסמוך. משם שמעתי קולות של לחשים. כשחזרה, אמרה לי לפתוח את היד, ונדהמתי לראות שבמקום המלח אני מחזיק בגוש סוכר. היא אמרה לי לטעום, וזה אכן היה מתוק. ,סימן שהוא חי', אמרה.

„היא אמרה לי שאחזור אליה, ובפעם הבאה היא תעשה לי טכס הנקרא בערבית ,מנדל', שבמהלכו תוכל לחזות מה קורה עם אחי יוסף.

„כעבור שלושה שבועות חזרתי אליה. הפעם, שמה לי זית ביד, שנהפך לקנה־סוכר. היא צעקה ,אחיך חי, ואין לך מה לבוא אלי יותר'.

פניתי לראש־הממשלה וקיבלתי, לשימחתי, סכום קטן, שנועד לסייע לי בחיפושים. אני בלחץ נפשי עצום, וכמעט לא מסוגל לעבוד. כל היום אני מתרוצץ וחושב מה אני יכול לעזור, כדי למצוא את יוסף."

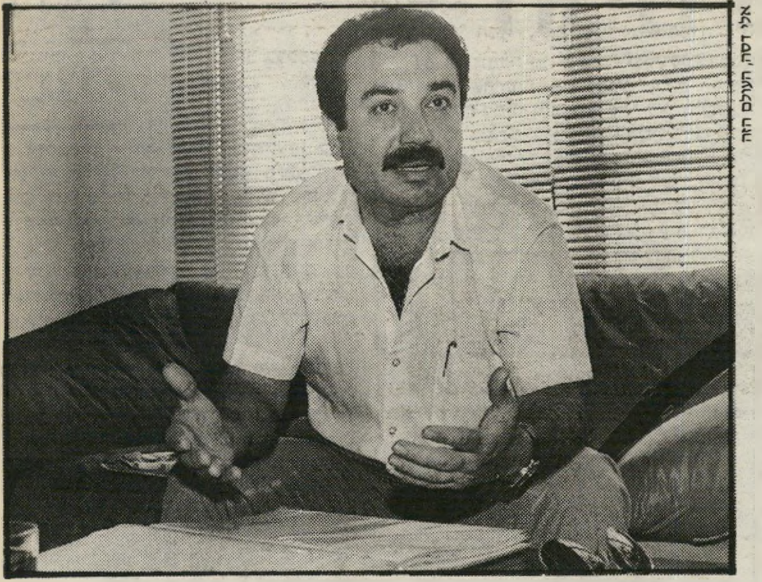

אלי דסה, העולם הזה

האח אהרון זרקי
הזית הפך לסוכר

הבן רוני
אבא הרביץ לאמא

אדי ערשי
אונס אכזרי

סוף סוף

אני לא מצליחה להבין בשום־אופן, למה נזקקה מדינת ישראל, עמה, מיסעדותיה והוצאות־הספרים שלה ל־41 שנים, כדי לגלות את האוכל האיטלקי, ולייבא אותו ארצה.

אבל זה קרה רק השנה. מיסעדות איטלקיות החלו נפתחות; חברות מתחרות על ייצור פאסטות למיניהן, ואפילו הוצאות־הספרים החליטו שאם לאיטלקים זה טעים, בטח יש בזה משהו.

שני סיפרי־בישול לאוכל איטלקי ראו אור בחודש האחרון: איטליה במטבח שלך מאת שולה מוזס, בהוצאת רות סירקיס, ובישול איטלקי מאת ישראל אהרוני ושאול אברון בהוצאת אדם.

מעניין מאוד הוא ששלושה ישראלים, שולה מוזס והזוג אהרוני־אברון, החליטו באותו זמן על כתיבת ספר בישול איטלקי. הם נסעו לאיטליה, בחרו מתכונים והוציאו ספרים, ובכל זאת מיספר המתכונים הזהים בשני הספרים הוא קטן ביותר. מזה, כמובן, אפשר להבין איזו כמות עצומה של מתכונים יש לאיטלקים. ומי שבאמת רוצה לדעת איך מבשלים האיטלקים, כדאי לו לקנות את שני הספרים, או לקנות אחד ולדאוג שהחברה הטובה תקנה את האחר.

סיפרה של שולה מוזס הוא „כשר", ולכן חסרים בו מתכוני פירות־ים ובשר־חזיר, אבל גם בלי זה אפשר לבשל במשך שנה שלמה, כל יום מתכון אחר, וליהנות.

אהרוני ואברון החליטו לעשות מהעבודה על הספר חגיגה בפני עצמה. הם לקחו איתם את הצלם הנפלא נלי שפר ועוד כמה אנשים ופשוט נסעו להם לאיזור טוסקנה (ממה שאני ראיתי עד היום זהו אחד האיזורים היפים בעולם), קנו, בישלו, צילמו וחגגו. רואים את זה היטב בצילומים המרהיבים שבספר.

רוצים איזה דוגמה של מתכון? הנה אחד למנה ראשונה ואחד למנה אחרונה.

סלט פיטריות טריות

מיצרכים: 300 גרם פיטריות שמפיניון טריות, מוצקות ויפות; חצי כוס שמן־זית; מיץ מלימון; שן שום קצוצה; שתי כפות פטרוזיליה קצוצה; מלח ופילפל שחור, טחון טרי.

הכנה: שוטפים ומייבשים את הפיטריות.

פורסים את הפיטריות דק ושמים בקערה.

מערבבים בקערית את שמן־הזית, מיץ־הלימון, השום, הפטרוזיליה, המלח והפילפל.

יוצקים על הפיטריות, מערבבים ומגישים.

● ● ●

טורטוני שקדים

מיצרכים (לשש מנות): שקית שמנת מתוקה; ארבע כפות סוכר; שתי כפות רום (אלכוהול, לא תמְצית); חלבון מוקצף; 50 גרם שקדים מולבנים מושחמים וקצוצים.

הכנה: מקציפים את השמנת, מוסיפים בהדרגה את הסוכר, וממשיכים להקציף עד שהקצף יציב. מוסיפים את הרום, ומערבבים במטרף־יד. מקפלים לתוך הקצפת את קצף החלבון.

מוסיפים את השקדים, ומערבבים היטב. מחלקים לשש צלוחיות אישיות ומקפיאים שעתיים־שלוש.

הערה: אפשר להקפיא את הטורטוני במַכונת־גלידה ולחלק למנות אחר־כך.

שוק הירקות האיטלקי, כפי שצולם בספר־הבישול של אהרוני ואברון
האנטי־פסטה מתחיל בשוק

חגים עלינו...

אני לא יודעת מה עושים הקאתולים, המוסלמים, הבודהיסטים וכו' בחגים שלהם. מה שאני יודעת זה שהיהודים — בחגים שלהם — אוכלים. ואם זאת לא סיבה די טובה, כדי להקדיש עמוד שלם למזון ולהכנתו, אני לא יודעת מה כן.

להזכירכם שאנו עומדים עכשיו לפני ארוחת ערב ראש השנה. ארוחת צהריים בחג עצמו. כמה ימים אחרי זה יש לנו ארוחה מפסקת של יום־כיפור ולמחרת ארוחה חגיגית בסיום הצום, ואחר כך יש ארוחת ערב חגיגית לערב סוכות וארוחת צהריים חגיגית לחג הסוכות, ובטח עוד איזה שתיים־שלוש במשך חול המועד.

למי שרגילים להכין לחג מרק עוף, דג ממולא, כבד קצוץ וכו' — אין לי מה לתרום. אבל למי שחושב שחג מגיע לא רק לנשמה, אלא גם לחיך ולמי שתמיד מחפש רעיונות חדשים למיטבח — יש לי כמה חידושים והמצאות. כמה רעיונות של כחול־לבן, רעיון אחד סיני, ואיך אפשר בלי משהו איטלקי?

שנה טובה וטעימה לכולנו.

חבר סיני, אמיתי

יותר טוב שלא תדעו מה אני חושבת על המתכונים האלה, שתופסים עמוד שלם בעיתון ושצריך לקחת סוף־שבוע עם גשר, כדי לקרוא אותם וחופשת־פסח כדי להכין. מצד שני, אני גם יודעת מה חושבים כל המומחים עלי ועל הבישולים שלי, שפחות משבוע השרייה במרינדה וארבע שעות אפייה נראה להם זילזול בפרודוקטים.

אבל למה כל ההקדמה הזאת? יכולתי פשוט להגיד בקיצור שהפעם המתכון שלי לוקח קצת יותר מקום בעיתון, אבל זה שווה. קיבלתי את המתכון הנפלא הזה מדני ידידי, שמלבד 874 מעלותיו הטובות האחרות הוא גם בשלן אדיר. דני קיבל את המתכון מחבר סיני אמיתי, שהוא, כמו סינים אחרים, מבין עניין כשמדובר באוכל. קוראים למתכון „עוף מעושן".

מה שצריך — ועל זה קשה לוותר — זה ווק (כלי־בישול סיני, שיש היום כמעט בכל בית עברי, מהתקופה שמי שלא הכין אוכל סיני בבית נחשב לא־יוצלח. חוץ מווק צריך נייר־כסף. אבל למה לבלבל, כשאפשר ללכת לפי הסדר. בבקשה:

עוף מעושן בנוסח סיני

מיצרכים: עוף אחד גדול או שניים קטנים (שלמים או חתוכים, אבל יותר יפה שלמים); כוס וחצי רוטב סויה; כוס יין אדום פשוט; מים; חתיכות ג'ינג'ר או אבקת ג'ינג'ר; חצי כוס סוכר; חצי כוס קמח; חצי כוס עלי־תה.

הכנה: מפשירים את העוף, אם הוא קפוא, מורחים בפילפל שחור ומכניסים אותו לסיר גדול (לא ווק). לסיר מוסיפים סויה, יין, ג'ינג'ר ומים עד כיסוי העוף. מביאים לרתיחה ומבשלים 20 דקות.

תוך כדי הבישול לוקחים את נייר האלומיניום ומצפים את הווק מבפנים, גם את החלק התחתון וגם את המיכסה. נייר הכסף גם ישמור שהווק לא יתלכלך מאוד (בגלל עלי־התה) וגם ישמור שהעשן הנוצר בתוך הווק לא יצא החוצה.

העוף בסיר התבשל 20 דקות? יופי! עכשיו מתחילים להעמיס את המיצרכים בתוך הווק, והסדר חשוב! שופכים לווק חצי כוס סוכר. על הסוכר שופכים חצי כוס קמח ועל הקמח שופכים חצי כוס עלי־תה. (אגב, במקום הקמח אפשר לשים אורז, ואז טעם העוף משתנה).

על הערימה הזאת, בגובה שני ס"מ, מניחים את הרשת של הווק (כל ווק מצוייד ברשת), ועל הרשת שמים את העוף או שני העופות.

סוגרים היטב את המיכסה על הווק ומהדקים את חתיכות נייר־האלומיניום שיוצאות ממנו. שמים את כל החגיגה הזאת על אש בינונית ל־15 דקות.

אחרי 15 דקות מכבים את האש, אבל לא פותחים את המיכסה. עוד 10 דקות והעוף מעושן. פותחים את המיכסה ומתגלה עוף בצבע שוקולד וטעם של בשר מעושן מעודן.

אפשר לאכול את העוף ללא כל תוספת, ואפשר להכין לו רוטב מצויין מדבש, סויה, טבסקו, ואפשר גם סתם למרוח את העוף בשמן־שומשום ולהגיש.

זהו זה בעצם. למרות ריבוי המילים, כל העסק לוקח פחות משעה, ואם מגישים לשולחן את הווק הסגור, ושם פותחים ועושים את כל ההצגה, זה מאוד מתאים לארוחות חגיגיות, וכמו שאתם בעצמכם יודעים, החגים בדרך, ואני את תרומתי הצנועה תרמתי בזה הרגע.

בתיאבון.

ועוד הערה: אם בכל זאת אין לכם ווק, אבל אתם לא יכולים לוותר על המתכון הזה בשום אופן, קחו סיר גדול והתאימו לו איזו רשת שמתחתיה תוכלו לשים את הסוכר, הקמח ועלי־התה.

אגב, גם כאן צריך לצפות בנייר אלומיניום את הסיר ואת המיכסה.

שולה מוזס במיטבחה
גם פסטה וגם מנות אחרונות

עם קצת פרוטקציה

אם במיקרה אתם מכירים את יצחק, הבן־דוד של שולה, שאחיה אלי הוא חבר של עובדיה, שעובד בסנפרוסט, תעשו מאמץ ותבקשו שישיגו לכם את לוח־הקיר של החברה הזאת.

גם בגודל מתאים לתלייה במיטבח, גם יפהפה ממש, וגם מלא במתכונים פשוטים של ירקות.

את הצילומים ללוח־השנה עשה מיקי קורן, ומגיעה לו טפיחה הגונה על השכם, וגם לגיתם, שעיצבו והפיקו וכנראה גם שלחו לי את היופי הזה.

אז אתם מכירים את יצחק, הבן־דוד של שולה?

דניאלה שמי

מיזכר לראש השב"כ

אורי אבנרי
יומן אישי

אל: ראש השב"כ.
מאת: לישכת ראש־הממשלה.
הנדון: מישלחת פלסטינית.

(1) ראש־הממשלה החליט להיכנס למשא־ומתן עם מישלחת של עשרה פלסטינים אותנטיים, תושבי יש"ע (להלן: פאת"ים), שאינם חברים או אוהדים של אירגון־המרצחים אש"ף.

(2) מן הדו"ח האחרון שלך למר ראש־הממשלה שכמעט כל תושבי יש"ע הם אוהדי אש"ף, או גרוע מזה.

(3) כמו־כן למד ראש־הממשלה מהדו"ח האחרון שלך שאנשי אש"ף רוצחים פלסטינים אותנטיים ושוחרי־שלום, המסייעים לשילטונות־ישראל לשמור על החוק והסדר על־ידי מסירת ידיעות לשב"כ. מכאן שמודיעי־השב"כ הם הם הפלסטינים האותנטיים שאיתם יש לנהל את המשא־ומתן.

(4) הנך מתבקש על־כן להכין באופן דחוף רשימה של 10 פלסטינים אותנטיים מבין מודיעי השב"כ, לצורך הרכבת המישלחת.

(5) אתה תדאג ליידע את הנ"ל שאם לא יקבלו את התנאים של ממשלת־ישראל לשלום המיוחל, הם יגורשו מן הארץ, ועל־ידי כך יאבדו אוטומטית את המעמד של פלסטיני אותנטי תושב יש"ע, הכשר למשא־ומתן.

(6) מכיוון שכל פאת"י כנ"ל עלול להירצח על־ידי המחבלים, עליך להכין מראש רשימה של 20 פאת"ים רזרוויים.

(7) לביצוע מיידי.

להחריש, מר חריש?

למר יוסף חריש, שלום רב.

אני יודע שאתה משמש כיועץ המישפטי לממשלה, ולא לסתם אזרחים. בכל זאת אני פונה אליך ומבקש ממך עצה מישפטית.

יש לי בעייה. אתה החלטת לתבוע לדין פלילי את ידידי עמוס קינן, בעוון זילות בית־המישפט. קינן תקף בחריפות את השופט יצחק בנאי, על שהי־פלה לכאורה בין דם לדם, ואת השופט אורי שטרוזמן על ש־פסק מה שפסק בעניין נהג משאית שהרג נער ערבי.

חריש

אני אזרח שומר־חוק, וחלילה לי לעבור עבירה, קל וחומר עבירה של זילות בית־המישפט.

אבל איך אפשר להימנע מזה?

איך אפשר להימנע, למשל, מזילות בית־המישפט כשכותבים על פסק־דינו של השופט יצחק שבתאי בעניין הילדה בת ה־14, אינתיסאר אל־עטר?

העובדות ידועות לך. המיקרה היה, אולי, הקש האחרון ששבר את גב הגמל, והוביל כעבור חודש בדיוק להתפרצות האינתיפאדה.

מפסק־הדין אני למד שכורה־המתנחלים שימעון יפרח נרגם באבנים על־ידי תלמידות בחאן־יוניס. אחרי שעבר את איזור־הסכנה עשה סיבוב־פרסה וחזר לכיוון התלמידות כדי לפזרן ולהניסן. יפרח ונהג הרכב הוציאו אקדחים וירו באוויר. „איתרע מזלו של הנאשם שכאשר הרכב נעצר ליד השער המוביל אל תוך חצר בית־הספר הוסטה היד שאחזה באקדח וכדור שנורה מאקדחו פגע במנוחה וגרם למותה... הנאשם לא חפץ ולא התכוון לפגוע במנוחה או לגרום לתוצאה קטלנית. הנאשם נקלע, שלא באשמתו, לאיזור של התפרעות רבתי לראשונה בחייו, היה אפוף פחד וחרדה ופעל מתוך מצוקה נפשית קשה, מבלי שיכול היה באותו רגע לשקול נכונה את תוצאות מעשהו."

(הוא גם לא דיווח למישטרה, וזו נאלצה לערוך חקירה ממושכת עד שגילתה אותו.)

ולהלן: „...גזירת עונש־מאסר על הנאשם... לא תועיל ולא תשיג כל מטרה..." לכן גזר השופט שיבעה חודשי מאסר־על־תנאי. המתנחלים פרצו בקריאת־שימחה ויצאו במחול.

הייתי אומר שגזירת מאסר היתה יכולה להועיל מאוד כדי להוכיח שבית־המישפט אינו רואה בעין טובה רצח של נערים ונערות בידי מתנחלים, וכדי להרתיע אחרים.

באותו היום זיכה בית־המישפט הצבאי, בראשות אלופת־המישנה נילי פלד, שלושה מחיילי גולני, שנאשמו בהתעללות בעציר, שמת. הנאשמים לקחו ערבי לחורשה, ושם היכו אותו באלות במשך כמה דקות רצופות. במישפט העידו קצינים בכירים שהחיילים קיבלו תדריכים „להכות מפירי־סדר לצורך ענישה".

לפי תפיסתי ההדיוטית, ובהתאם לפסק־הדין במישפט חיילי גיבעתי, פקודה כזאת היא בלתי־חוקית בעליל, ומי שמבצע אותה מבצע עבירה חמורה. על טענתם של קלגסים שהם „רק מילאו פקודה" כבר נאמר מה שנאמר בנירנברג.

אז הנה הבעייה, מר חריש:

יש בליבי הרבה מה לומר על פסקי־הדין האלה. אולם כל מילה שאומר תהווה בעליל זילות בית־המישפט.

אז מה לעשות, מר חריש? לכתוב ולעבור עבירה פלילית? להחריש?

האל שיצר ברזל

הלכתי בשדרות רוטשילד בתל־אביב, ונתקלתי בשלט־מתכת הקבוע ליד הכניסה לבית מס' 12. יש בו סמל אצ"ל, והפסוק: „האל שיצר ברזל לא רצה בעבדים".

הייתי בחברת איש ימני, ושאלתי אותו אם הוא יודע את מקור הפסוק. הוא אמר, בלי היסוס, „זה מז'בוטינסקי."

העמדתי את האיש על טעותו. זאב ז'בוטינסקי אמנם הזכיר בסיפרו שימשון את הברזל כסמל לכוח. בצוואתו מצווה שימשון לבני־עמו שלושה: מלך, ברזל וצחוק. במובן מסויים, זוהי צוואתו האמיתית של ז'בוטינסקי עצמו.

אולם את הפסוק ההוא לא חיבר ז'בוטינסקי. הוא לקוח משיר־חיילים גרמני. הגרמנים שרו אותו לפחות בארבע מילחמות.

הוא נקרא „שיר המולדת", והוא נכתב בשנת 1812, כאשר הנוער הגרמני התגייס בהתלהבות למילחמה בנפוליון. זוהי המילחמה שהגרמנים קוראים לה, עד היום, „מילחמת־השיחרור".

השיר נכתב בידי ארנסט מוריץ ארנט, משורר גרמני לאומני ודמוקראטי. בימים ההם שני המושגים האלה חפפו זה את זה במידה רבה, מכיוון שהדמוקראטים הגרמניים רצו בגרמניה מאוחדת, בעוד שאנשי־הריאקציה תמכו בעשרות המלכים והנסיכים, שחילקו ביניהם את הארץ. על אותו רקע חובר גם השיר שהפך לימים הימנון־הרייך, „דויטשלנד איבר אלס".

שירו של ארנט פותח במילים „האל, שיצר ברזל, / לא רצה בעבדים, / לכן נתן ביד־ימינו של הגבר / סיף, חרב וחנית, / לכן נתן לו את אומץ־הלב / את זעם הדיבור החופשי, / כדי שיעמוד כמאבק / עד דם, עד מוות."

רחל אבנרי, העולם הזה

השלט בשד' רוטשילד 12

השיר קורא „הוי גרמניה, מולדת קדושה", ומסתיים במילים: „כאן ננצח או נמות, / מוות מתוק של בני־חורין."

האם בעל־הבית היה קובע את הפסוק על קירו, אילו ידע את מקורו?

מתחת לאפר

בעיקבות השריפה בהר־הכרמל הציע אריה דרעי, שר־הפנים, להקים חיל־כבאים ארצי.

דרוש שר צעיר כדי להציע הצעה כזאת. שר־המביא עימו מחשבה רעננה.

דרעי לא יכול היה לדעת שהצעתי בשעתו הצעה זו עצמה. זה היה כשהוא היה בן 8, עוד לפני הגיעו ארצה.

השמעתי את ההצעה בכנסת אחרי אחת השריפות הגדולות — שכחתי איזו. שוב התעורר הוויכוח הישן והניצחי — מי אשם, מה קרה, מדוע לא הגיעו הכוחות. מדוע התפשטה השריפה כפי שהתפשטה?

חקרתי את הנושא כדי להגיש הצעה לסדר־היום בכנסת. נתקלתי מייד בבעייה מתסכלת: הארץ היתה מלאה ברשויות מקומיות. לכל רשות היתה תחנת־כבאים. כל תחנה רכשה ציוד, העסיקה עובדים, החזיקה בכוחות. אחר־כך הקימו איגודי־ערים לנושאים שונים, ופה ושם נעשה ניסיון כלשהו לייעל את הדברים.

אבל כל זה מגוחך. הארץ כולה היא יחידה קטנה מבחינת הכבאות, קצת יותר גדולה מניו־יורק או מלונדון. יש בארץ מישטרה אחת. יש שב"כ אחד. מדוע שלא יקום בה שרות־כבאות אחד, תחת מיפקדה אחת, אשר ייעל את כל השרותים ויוכל להעביר אוטומטית אנשים וציוד ממקום למקום, כנדרש?

זה נראה לי כמו ביצת־קולומבוס. השמעתי את ההצעה. קרה לה מה שקרה לעשרות הצעות אחרות של סיעתי, שעסקו בשיפור איכות־החיים ואירגון־המינהל: הן נתקלו בקיר של ברזל. אי־אפשר היה להזיז את הביורוקראטיה. יותר מדי אנשים מתפרנסים מן הברדק.

והנה עולה אותה ההצעה עצמה כעבור עשרים וכמה שנים. וגם עכשיו, חוששני, היא תיקבר מתחת לאפר, עד לשריפה הגדולה הבאה. אלא אם כן יהיו לשר דרעי הכוח וההתמדה לכפות את רצונו על תריסר מיפלגות ומאה ראשי עיריות ומועצות.

„כן תאמר למבוגר!"

אבשלום קור דיבר באחת התוכניות האחרונות שלו בטלוויזיה על המילה הבעייתית „זקן".

אנחנו שרים על „הזקן מנהריים", הוא פינחס רוטנברג, אנארכיסט רוסי שהפך ציוני, ושהקים את מיפעל־החשמל הראשון בנהריים. (אגב, אותו רוטנברג חטא בנעוריו ותלה משת"ף של השב"כ הרוסי. לא נעים.) אנחנו נקראנו בבחירות של 1959 או 1961 „להגיד כן לזקן". אחד הרבנים היותר סימפאטיים בשעתו היה „הילל הזקן", להבדיל משמאי האשמאי (לא הח"כ).

בימינו נמחקה המילה „זקן" מן המילון. לא יפה להגיד על מישהו שהוא „זקן". אי־אפשר גם להגיד על מישהו שהוא „קשיש", חלילה.

אותי מעניין שלא מצאו גם מילת־סלנג מן הערבית או האנגלית. אז אומרים „מבוגר".

ומכאן: „המבוגר מנהריים", „הילל המבוגר" ו„כן תאמר למבוגר!"

תמונה מרנינה

ראיתי בעיתון אירופי תמונה שהפיחה בי תיקווה גדולה.

בתצלום נראים רכבים של הבונדסוור, צבא גרמניה המערבית, הנעים על כביש צרפתי לקראת תימרון משותף של צבאות גרמניה וצרפת. הצלם הנציח את הטור בשעה שעבר על פני שלט, ובו שש האותיות הצרפתיות „ורדן".

אם יש שם המזכיר את כל אימי מילחמת־הדורות בין צרפת וגרמניה, הרי זה ורדן. נערך שם הקרב הנורא והארוך ביותר של מילחמת־העולם הראשונה. הוא נמשך יותר משנה, ונהרגו שם מאות אלפים משני הצדדים. גם אבי גיסי נהרג שם, עוד לפני לידת בנו.

ורדן היתה במשך מאות בשנים שטח־מריבה. בוורדן נחתם ההסכם לחלוקת הממלכה של קארל הגדול. עד 1552 היתה שייכת לרייך הגרמני. מאז זוהי עיר צרפתית.

והנה עורכים שם חיילים גרמניים וצרפתיים — שאבותיהם הרגו זה את זה בסיטונות עוד לפני 45 שנים — תימרונים משותפים נגד אוייב משותף, שגם הוא חדל בימים אלה מלהיות אוייב.

אם זה יכול לקרות — מדוע שלא יערכו חיילים ישראליים, פלסטיניים וירדניים בעוד כמה שנים תימרונים משותפים — ליד כראמה, למשל?

1. הוטל טרמינוס (צרפת וארצות־הברית)

2. עת לחיות עת למות (טייוואן)

טוב תשמ"ט ● הסרט הטוב תשמ"ט ● הס

הפעם אין סיבה לקטר. תשמ"ט, למרות שמה, לא היתה שנה רעה כלל וכלל — לפחות לא בקולנוע. הרבה סרטים טובים הגיעו הפעם מטריטוריות חרשות, שאפילו פאריס וניו־יורק אינן מרבות להראות את סירטיהן בגירסה מקורית. דוגמות: קיץ אצל סבא ועת לחיות ועת למות מטייוואן, לוע הזאב מפרו, זוהר ממאלי, ושדות חיטה אדומים מסין העממית.

מפיצי־הקולנוע היו אמיצים דיים והסתכנו בהעלאת אגוזים קשים, כמו קולות רחוקים, דוממים מבריטניה, סיביריאדה וצא וראה מברית־המועצות, או הרפתקה סתומה כמו המלך ליר של **ז'אן לוק גודאר**. לא פחדו אפילו ממארתונים כמו דוריט הקטנה או היו־סן של **דויד פרלוב**.

בקופה, האמריקאים דורסים את כל המתחרים כמובן. האמריקאים. לא משנה מה קרה בבורסה, אבל בקולנוע שער הדולר בעלייה תלולה. מי הפליל את רוג'ר רביט? יגיע עוד מעט לחצי מיליון צופים, כשבעיקבותיו דוהרים סרטים כמו אינדיאנה ג'ונס ומסע־הצלב האחרון, איש הגשם, רשיון להרוג, דג ושמו ואנדה, נערה עובדת, חסינות דיפלומטית, ותייר מזדמן. בטמן כבר ממתין בשער של השנה החדשה.

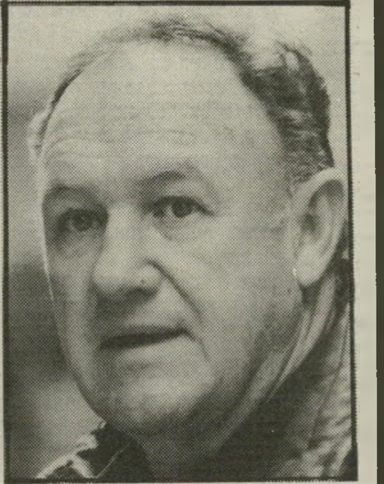

שחקן השנה

ג'ין הקמן

מיסיסיפי בוערת ואשה אחרת

שחקנית השנה

ג'ינה רולנדס

אשה אחרת ואשה תחת השפעה

אפילו החמור שבמבקרים היה חייב להודות שפצצת־המין של השנה הומצאה עבור **בוב זמקיס** על־ידי המאייר ריצ'רד ויליאמס, בדמות תערובת מענטזת של ורוניקה לייק וריטה הייוורת. העונה לשם ג'סיקה רביט.

האירופים אמנם מבכים את סוף הקולנוע, כפי שאפשר היה לראות אצל **אטורה סקולה** בספלנדור ואצל **ג'וזפה טורנאטורה** בסינג פרדיזו. אולי סוג מסויים של קולנוע, כי אצל האמריקאים, השנה לקולנוע היתה דווקא עדנה.

מקום אחר שבו סבל הקולנוע משנה שחונה היה ישראל. ראשית, מבחינת צופים. אף אחד, או כמעט אף אחד לא רוצה לראות סרטים ישראליים. הכישלונות הקופתיים רדפו זה את זה השנה, בין אם מדובר בסרטים שניסו להעביר מסר פוליטי או לזעזע, כמו שדות ירוקים של **יצחק צפל ישורון**, או בנוסטלגיה מיסחרית רדודה, בנוסח יוסלה, איך זה קרה?

אפילו המצלמות הנסתרות החליקו על בננה. הקהל לא רצה יותר לאכול לוקשים או להיפגש כסאפארי.

הניסיון הבומבסטי להפוך את המופע של

שמ"ט ● הסרט הרע תשמ"ט ● הסרט ה

1. החיים הם נהר ארוך ורוגע (צרפת)

2. נבגד (ארצות־הברית)

3. בירד (ארצות־הברית)

4. ואז (יפאן)

הסרט הטוב תשמ"ט • הסרט הטוב תשמ"ט

שלום חנוך לאמירה חברתית חשובה ברומן אמיתי נגמר בתבוסה קופתית וביקורתית גם יחד. ואילו אחד הסטטיסטים בסרט הזה, **מאיר אריאל**, ראה הרבה יותר ברכה בסרט־וידיאו צנוע מוקדש ל"מסע הבחירות" שלו.

גם דרמה קלאסית ורצינית, כמו אלף נשותיו של נפתלי סימנטוב, לא הצליחה לחולל ניסים ונפלאות.

ציון לשבח מגיע למוסיאון תל־אביב, שהעלה את הסרט הישראלי המעניין של השנה, היומן של **דייד פרלוב**. חבל יהיה אם תופסק פעילותו של הקולנוע במוסיאון.

לסרטים ישראליים אולי לא האמינו השנה. לעומת זאת, החלו להאמין, ועוד איך, בקלאסיקה ההוליוודית.

התופעה החלה כבר לפני שנים מיספר, כש**ארנסט לוביטש** המנוח שבר את כל המוסכמות של ההפצה הישראלית. סירטו להיות או להיות היה להיט קופתי, ומשנפרצה הדרך, הלך הנחשול והתגבר. החנות מעבר לפינה רק חיזק את הרושם כי בסרטים הישנים טמון אוצר, והשנה זכינו כבר למבול של ממש. 5 סרטים, **צ'ארלי צ'פלין**, שלכבוד יובל המאה להולדתו הוצגו בארץ שלושה מסרטיו הארוכים, ושוב לוביטש

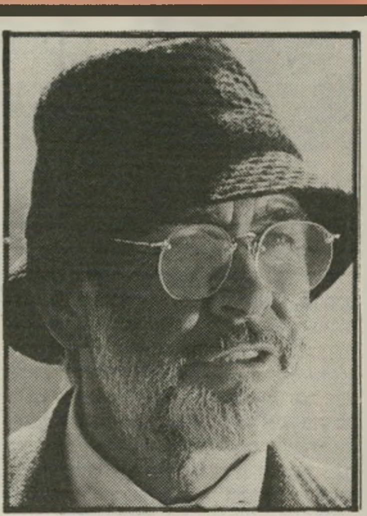

שחקן־מישנה השנה

שון קונרי

אינדיאנה ג'ונס והגביע הקדוש

שחקנית־מישנה השנה

עדנה דור

תיקוות גדולות

(אשתו השמינית של כחול הזקן, מלאך) דרך **רובן מאמוליאן** (ג'י דספראדו), **מיצ'ל לייזן** (זה קרה בחצות), ועד ל**מאכס אופולס** (מיכתב מאשה אלמונית) ו**אלפרד היצ'קוק** (חשד).

מי שהלך לראות את הסרטים הללו ועיניים לו בראשו, יכול היה לראות שהקולנוע אולי למד להוסיף צבע, להגדיל את המסך ולשכלל את הסאונד, אבל יסודות השפה שלו נשארו כשהיו.

אבל לא צריך להתייאש. אמנם מייסטרים אין לנו בשנים האחרונות, אבל אנשים מוכשרים יש ויש. **רוב ריינר**, ראש הכרוב ממישפחתו של ארצ'י בנקר, הופך לאחד הבימאים היותר־מעניינים בהוליווד, וכמעט מבלי שירגישו בו עשה את אחת ההצלחות הגדולות של השנה, הנסיכה הקסומה. מחווה משעשעת וססגונית, לסירטי־ההרפתקות ההיסטוריים של פעם.

ג'ונתן דמי העמיד את סירטי־הפשע על הראש בנשואה למאפיה, כשהוא נעזר בכישרון הקומי של **מישל פייפר** המרליקה. מי שרצה לראות מה קורה לפייפר בלי הומור ובלי דמי, יכול היה למצוא אותה גם ביחסים

הסרט הרע תשמ"ט • הסרט הרע תשמ"ט • הס

3. פסים וכוכבים (ארצות־הברית)

4. פטסי הרסט (ארצות־הברית)

(המשך מעמוד 27)

מסוכנים. **ג'ין קליז** היכה שוב, ועוד איזו מכה, בקומדיה מטורפת על סיגנונות שור מתנגשים, בדג ושמו ואנדה, כשלצידו משחרר **קווין קליין** את כל הבלמים ומשתולל כאוות נפשו **וג'יימי־לי קרטיס** קורצת ועוקצת.

אחד המייסטרים האחרונים, **פדריקו פליני**, שמר על מעמדו הרם באינטרוויסטה, גירסה מעודכנת לשמונה וחצי, שבה מסביר הבימאי את מלאכתו לטלוויזיה היפאנית ובו־זמנית גם מכריז שוב על אימתו הנוראה מפני פראי־האדם מן המסך הקטן.

תיאו אנגלופולוס, שנמנה גם הוא על המייסטרים, זכה שאחד מסרטיו המרגשים ביותר, מסע לקיתרה, יוצג על בדי הארץ.

פיטר גרינאוואי אולי אינו מייסטר, אבל הוא בדרך לשם. בימאי הקולנוע הבריטי, בעל הדימיון החזותי העשיר, הוא איש בעל השכלה אנציקלופדית והוא משתמש בה לראווה בכל אחד מסרטיו, ששניים מהם אפשר היה לראות השנה, כרס של ארכיטקט וטובעים במיספרים.

אי־אפשר שלא להזכיר את הקומיסארית של **אלכסנדר אסקולדוב**. הסרט נאסר בברית־המועצות במשך 20 שנה ויותר, אולי משום שהוא באמת סרט הרבה יותר ציוני מכל מה שעשה, למשל, הקולנוע בישראל.

● ● ●

אם צריך להסתפק בארבעה נבחרים, מן הדין להתחיל בהוטל טרמינוס. אופולס האב כבר הוזכר כאן, הפעם זהו **מארסל אופולס**, הבן, הפורש יריעה רחבה ומרשימה שמתחילה ממישפטו של קלאוס בארבי, שנערך בעיר ליון שבצרפת, אבל מתפשטת קדימה ואחורה בתוך הזמן, נעה ונדה על פני שלוש יבשות, וחושפת תמונה עגומה, אפילו מאקאברית, של המצפון האנושי וגמישותו המופלאה. אולי סרט תיעודי, אבל מרתק, חכם ושנון יותר מכל סרט עלילתי.

הבימאי שראוי לתואר תגלית השנה הוא ללא ספק הטייוואני **הו הסיאו־הסיאן**. בעולם הוא כבר מזמן חביב הפסטיבלים, ורק לפני שבועות מעטים זכה סירטו החדש באריה הזהב בוונציה. שני סרטיו שהוצגו השנה בארץ, קיץ אצל סבא ועוד יותר מזה, עת לחיות ועת למות, הצביעו על כישרונו להעביר בלחש, בלי להרים קול, באיפוק מרהיב ויחד עם זאת בעוצמה רבה, חוויות שהן אמנם מאוד מקומיות באופיין, ויחד עם זאת מדברות לצופים בכל העולם. כל הצופה בעת לחיות ועת למות ימצא אמנם את הרקע המיוחד במינו של מישפחה סינית בשנות ה־50 המוקדמות, אבל יצליח, בלי שום קושי, למצוא במישפחה זו הדים למישפחות אחרות, הרבה יותר קרובות אליו. וזה סימן של יצירה גדולה באמת.

גזירה שווה גם לגבי ואז של **יושימיצו מוריטה**. אולי הסרט היפה ביותר, מבחינה חזותית, שראינו בארץ מזה הרבה מאוד שנים, הן בעיצוב התפאורה, הן באיכות הצילום. סיפור אהבה חסר־תיקווה, הנושא לקח מר בצידו, אבל יותר מזה, גם סיפור של חברה המשנה פניה, ושל תרבות שהיתה נעולה

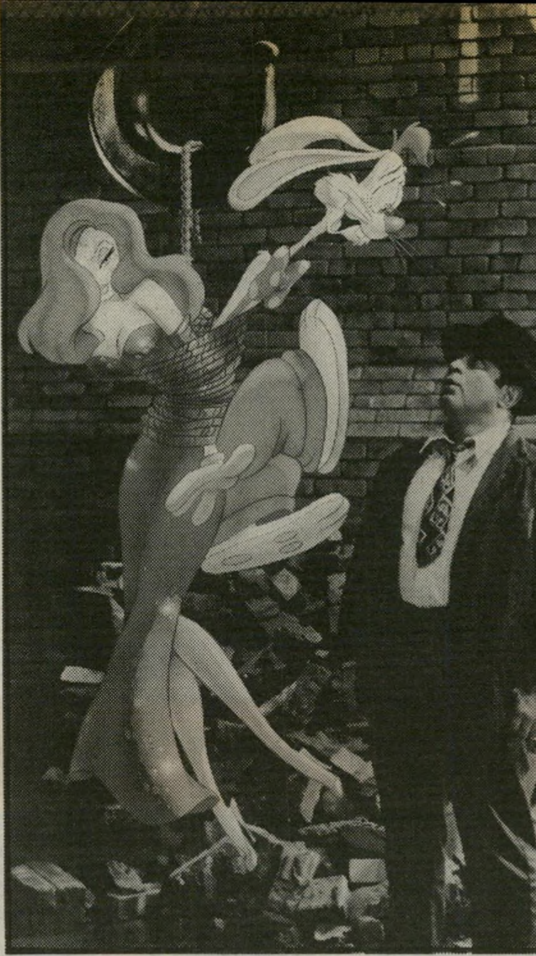

שחקן הוסקינס וג'יסיקה רביט
פצצת־המין של השנה

שנים מפני השפעות מבחוץ, התרבות היפאנית, הנפתחת בצימאון לרוחות המערב.

הסרט הרביעי הוא מהרבה בחינות הפתעה. **קלינט איסטווד** אינו בדיוק תגלית חדשה בתחום הבימוי, אבל מומחיותו הגדולה, עד עכשיו, היתה דווקא בסירטי־פעולה. הביוגראפיה של צ'ארלי פרקר, בירד, גילתה את שליטתו הגדולה בסיפורת הקולנועית. הוא נע בחופשיות מוחלטת קדימה ואחורה בזמן, מבלי לאבד אף פעם אחת את הצופים או את הסיפור, את האהבה הגדולה שהוא רוחש למוסיקת הג'ז, את האווירה המיוחדת שהוא משרה על הסיפור בעזרת הצלם ג'ק גרין ואת המישחק המשובח שמגישים בהדרכתו **פורסט ויטאקר**, בתפקיד פרקר **ודיאן ונורה**, כרעייתו, זוג יוצא־דופן בשנות ה־40 באמריקה, כושי ולבנה.

● ● ●

מסירטי השנה, לביזיונות השנה. וקודם כל, החיים הם נהר ארוך ורוגע. מי שהאמין בטעות כי סירטי בורקס הם המצאה ישראלית, יכול היה לגלות כאן את הגירסה הצרפתית, המרושעת והנבזית עוד יותר. ההשוואה בין בורגנות צרפתית קרתנית ומתנוונת לבין מהגרים צפון־אפריקאים רעשנים, מלוכלכים ומכוערים, מציגה את שני הצדדים כרוחים באותה המידה, מעוררים סלידה ותיעוב. למען הסדר הטוב צריך לציין שהסרט היה להיט קופתי אדיר בצרפת, אולי משום שכל אחד מן הצופים סבר שזה לא נוגע לו, אלא רק לאחרים.

שני בימאים אירופים נדדו לאמריקה, ושניהם נפלו בפח. **קוסטא גבאראס**, כדרכו, איבחן נכון תופעה, עליית הימין הקיצוני על פלגיו המטורפים, ניצל תקרית שהיתה, רצח של שדר־רדיו (אותו שדר המוזכר בשיחות לילה) ובנה מסביב עלילת־מתח, אמינה רק בקושי, על סוכנת ששותל האף־בי־איי בין הקיצוניים, ועל הרומאן שלה עם אחד מהם. הנושא מתמסמס ברומנטיקה מפוברקת והנבלים הם כל כך מטומטמים, שקשה להבין איך הם שורדים זמן רב כל כך.

האירי **פט או'קונור**, שהצטיין השנה בסרט צנוע ורגיש, אשר הוכתר בשם העברי המוזר חודש בקאנטרי, הגיש במקביל, מעין סאטירה פרועה על הרפתקותיו של מומחה־אמנות בריטי באמריקה. פסים וכוכבים הוא סאטירה שממנה נודף ריח של בהלה ופחד מן היבשת האחרת, מן הטיפוסים המשונים שחיים שם, מן ההתייחסות שלהם לחיים ומחוסר־התרבות הפראי והמשווע שלהם. כדי לעשות סאטירה, צריך להבין קודם כל את האובייקט שהיא מכוונת אליו, ובהלה אינה סגולה טובה לשם כך.

הבעייה עם פאטי הרסט של **פול שרדר**, היא בעיקר אתית. שרדר, שהיה פעם ליברל מתקדם ובעל חזון קולנועי אישי, נשכר לעשות סרט, שיוכיח כי הרסט הצעירה חפה מכל פשע, קורבן אצילי של אמצעי־התיקשורת. זה יכול בהחלט להיות, אבל כדי לשכנע בכך את הצופים, צריך היה לצייר תמונה אמינה יותר של כל האירועים סביב חטיפתה, ובעיקר דיוקן משכנע יותר של החוטפים, הנראים כחבורת קריקטורות מגוחכות. לא איש כשרדר צריך להתבזות בדייסות שכאלה.

עם כל הכבוד לדסטין הופמן, שזכה לפרס האוסקר השנה, ראוי להכתיר דווקא את **ג'ין הקמן**, שהצטיין בתפקידים מאופקים יותר וראוותניים פחות. הן בדמות החוקר המכיר היטב את הנפשות הפועלות סביבו במיסיסיפי בוערת ומודע למקורות העמוקים של הגזענות השתולה עמוק בתוכן, הן בתפקיד־המישנה הקצר והמרתק שלו באשה אחרת, גילה הקמן פעם נוספת את העוצמה האדירה הטמונה בהופעתו ואת האמנות שבה הוא מצליח ללבוש עליו כל דמות. אפילו בסרט־פעולה סתמי למדי כמו המשימה באט 21, ניצב הקמן משיכמו ומעלה מעל לכל הסובב אותו.

● ● ●

אם כבר הוזכר שם סירטו של **וודי אלן** אשה אחרת, אפשר כבר לעבור לשחקנית־השנה. **ג'ינה רולנדס** כבר זכתה פעם לכבוד הזה בזכות מיני ומוסקוביץ, שביים בעלה המנוח. השנה הציגו בישראל בפעם הראשונה, אחרי המתנה ארוכה, את אשה תחת השפעה, אולי הטוב שבכל תפקידיה, בבימוי בעלה המנוח **ג'ון קאסאבטס**. ובו־זמנית אפשר היה לראותה גם בדמות אשה העורכת חשבון־נפש בגיל 50, בהדרכתו של וודי אלן. שני תפקידים שונים בתכלית השינוי, מהתפרצויות של טירוף בסרט הראשון, ועד לאיפוק אינטלקטואלי בסרט השני, ובשניהם היא שולטת ללא מיצרין.

באותו סרט התגלה שוב אחד השחקנים המעולים שיש לבימה האנגלית ושבקולנוע הוא עושה תפקידי־מישנה רבים, כולם פניני, זהו **יאן הולם**, המשחק כאן את דמות הבעל, פארטנר שווה־כוחות באישיותו להקמן. תפקיד־מישנה אחר הראוי לכל שבח

שחקנית פייפר
הפרצוף של השנה

הוא זה של יהודה איש־קריות בעיצובו של **הארווי קייטל** בפיתוי האחרון של ישו.

קייטל היטיב לבטא את הקונפליקט הטראגי של הדמות והוכיח שלבגידה יש גם פרשנות אחרת — הוא היה האיש שלמעשה אהב ביותר את ישו והבין יותר את מילחמת הבשר ברוח, שהיא למעשה תמצית המעשה.

בין הנשים ציינו כבר בהבלטה את מישל פייפר, שחקנית בעלת אלף פרצופים. תגלית אחרת, שהיא שילוב של מיניות וליצנות, נראית עתה על בדינו לצד **רוברטו בניני** בשטן קטן שלי. זו האיטלקיה **ניקולטה בראסקי**, ששיחקה גם בסירטו של **ג'ים ג'רמוש**, נרדפי החוק, שכבר הוצג בארץ ומשחקת גם בסירטו החדש רכבת המסתורין שעוד יוצג.

דמות נוגעת ללב ומזעזעת באמת עיצבה שחקנית בריטית ותיקה, הידועה יותר לצופי הטלוויזיה בבריטניה. זוהי **עדנה דור**, שהופיעה בתפקיד אימו של סיריל, גיבור תיקוות גבוהות. אולי הסרט המריר ביותר שיצא באחרונה מבריטניה התאצ'ריסטית וכל מה שאפשר לומר על ישישים מרי־נפש המאבדים את רצון החיים. אין ספק, בריטניה היא עדיין חממה לשחקנים גדולים, אחד מהם, **לורנס אוליבייה**, הלך לעולמו בשנה שחלפה.

עדנה פיינרו ■

שחקנית אקברג ובימאי פליני
הפגישה של השנה

הורוסקופ

מרים בנימיני

מזל החודש:
מאזניים
הנחש והמאזניים

ההורוסקופ המוכר לנו, כלומר זה שמשתמשים בו במערב, אינו ההורוסקופ היחידי. גם תרבויות אחרות ותורות אחרות עוסקות בנסתר. האסטרולוגיה הסינית מחלקת את המזלות ל־12, אבל לא לפי חודשים, אלא לפי שנים. השנה הנוכחית היא שנת הנחש.

איך משתלבת שנת הנחש עם מזל מאזניים, כאשר מצרפים את האסטרולוגיה המוכרת לנו עם זו הסינית?

מי שנולדו וייוולדו השנה במזל מאזניים, בין ה־23 בספטמבר ל־23 באוקטובר, לא יהיו כל כך מאושרים. אי־אפשר יהיה לעמוד בפני הקסם שלהם, אך בתוכם הם יהיו עקשנים וקשים. רצונם חייב יהיה להיעשות. הם יהיו זדוניים. הם ירצו שהדברים ייעשו בדרכם ויצוו על כל הסובבים אותם.

אלה הם אנשים שהקסם שלהם שורף. מאזנים משנת נחש שולטים באחרים על־ידי סחיטה ריגשית. הם מהירי־תפיסה ואינטואיטיביים.

אלה אנשים הנולדים לשמש כרועים לעדר האנושי. הם יודעים לרתק קהל

באדישות שלהם ובקיסמם. מתאים להם להיות כמרים, רבנים, יועצים ומנהיגי כתות.

ילדי מאזניים בשנת הנחש וילדי השנים 1905, 1917, 1929, 1941, 1953, 1965, 1977 ו־1989.

● איך הם באהבה?

האם הם יודעים בכלל משהו אחר? העניין שלהם מתמצה באהבה, בחושניות, במין, וברומאנים גדולים. הם יותר מדי נפלאים מכדי להיות נאמנים לעד לאדם אחד, אבל הם בהחלט מסורים לבני־הזוג שלהם בכל צורה. ילידי מאזניים בנחש, עם כל יופים ורכותם, יכולים להיות נעימים ומשעשעים.

מצד שני, הם גם יודעים לצחוק על עצמם. לא חסר להם הומור. הכל צריך להיעשות באופן מיידי. אבל בן־הזוג צריך לגלות סבלנות ושלווה כשהם יוצאים בגפס לטיולים באפריקה. הוא זה שיצטרך לשמור על הילדים. צריך עוצמה נפשית גדולה כדי להישאר איתם.

מדיומים, כמרים, רבנים, מנהיגים רוחניים או דוגמנים וזמרים. אלה הם המיקצועות המתאימים לילדי מאזניים בנחש

● המיקצועות המתאימים להם

הם מנהיגים, אבל הם לא תחרותיים ואין להם עניין במאבקים. יש להם כוח־המשיכה. אנשים מוקירים אותם, מעריצים אותם ורוצים להיות איתם. אם משתמשים לרעה בכישרון הזה, הם יכולים להיות מאוד מסוכנים. הם אינם תאבי־כוח, ומוכנים לקחת את השילטון רק אם נותנים להם אותו ביד. הם אינם דיקטטורים ואין מה לחשוש מהם. הם לא מקבלים מרות ואינם משתייכים.

הם יודעים שהם ימלים לנהל את ההצגה ואינם מקבלים שמישהו אחר יעשה זאת. הם שותפים טובים בתנאי שהאנשים לצידם הם דהויים. הם יכולים להיות מנהיגים רוחניים, דוגמנים, שחקנים, זמרים, שדרני־טלוויזיה ורדיו, או פוליטיקאים.

● בית ומישפחה

הם ירהטו את הסביבה בבדים מבריקים ואת הקירות בחפצי אמנות. הם אוהבים מותרות, ושונאים לחיות בלי זה. בבית שלהם כל אחד מרגיש רצוי. אפשר לבוא תמיד ללא הזמנה. הדלת תמיד פתוחה. תמיד יש מקום לעוד כמה אורחים לא־קרואים.

הם רוצים הרבה ילדים, כי באופיים הם נותני חסות לאחרים. הורים כאלה נוטים לבלבל את הילדים בקיסמם. הם מטיפים מוסר, אך נוהגים מתוך קודים מוסריים משלהם.

הילדים שיוולדו במזל ובשנה יהיו ממש מקסימים ובעלי בגרות מוקדמת. הם יהיו בשלים, בעלי הבנה, והם יקסימו וישעשעו את סביבתם. אסור לפנק אותם בדברים חומריים. צריך ללמד אותם ערכים בסיסיים וטוב לצאת איתם למסעות ולפיקניקים. מאוד מומלץ על ספורט ותנועות־נוער. אם לא יהיו במישמעת ובמיסגרת מציאותית שתתן להם ביטחון הם עלולים לפתח אלרגיות פסיכוסומטיות.

האווירה סביבכם מתחממת והולכת. צריך לנהוג בכם בכפפות של משי, כל דבר הכי קטן מקפיץ אתכם מיד. ב־4 וב־5 יווצרו קשרים עם ארצות רחוקות. מיכתב, ידיעה, קישרי עבודה, יביאו לכיוון חיובי בעתיד הקרוב. בלימודים אתם מצליחים בבחינות, בעבודות ואז מתקבלים לתחום שבו אתם מעוניינים. קניית מכונית חדשה עדיפה על משומשת, כי היא עלולה לאכזב.

* * *

עובדים קשה מאוד. השבוע אמנם קצר, אבל העבודה חייבת להיעשות. לא תקבלו עזרה וכדאי שתארגנו סדר־יום יעיל יותר. קומו מוקדם בבוקר, ואז יהיה לכם הספק טוב ומהיר. הבריאות עלולה להציק לכם, בפרט לקראת הצום. מחלות, שמהן סבלתם לפני שלושה חודשים, ישובו להציק. בתחום הרומנטי קורה משהו מוזר. אהבות ישנות חוזרות ואלה שהחלו לא מזמן מתפרקות ולא ברור מה יהיה עתידן, ולאן הן יובילו.

* * *

מצב־הרוח אמור היה להשתפר, אך לפניכם כמה דברים לא קלים. עדיין מוטלת אחריות כבדה לבריאותם של הורים מבוגרים ודרישות גבוהות בעבודה או בלימודים. עליכם להוכיח את יכולתכם. מאמינים בכם ומצפים שתפתרו את כל הבעיות המתעוררות. באהבה, אתם נכנסים לתקופה חדשה. בקרוב תחדשו קשרים וכל הבעיות, הניתוקים והפרידות יישכחו כאילו לא היו.

המצב בבית לא קל. אתם מרבים לריב, להתרגז ולהכניס למתח גם את הסביבה. יש נטייה להיפצע, להיכוות או גם לקלקל מכשירים הקשורים בחום ובאש. יש צורך להיזהר מנפילות. אפשר לשבור יד או רגל מבלי לדעת איך זה קרה, ודווקא בבית. עדיף לבלות בחוץ. אהבות, שהחלו בחודש האחרון, עלולות לשנות כיוון — להתהדק או להסתיים. בעבודה תקבלו הצעה חדשה, אך יהיה קשה בשלב זה להפסיק את עבודתכם הנוכחית.

* * *

ה־5 וה־6 מראים על הצלחה בנסיעות, בפגישות ובראיונות לצורך עבודה ובכלל על יכולת שיכנוע טובה. בנסיעות דרושה זהירות. אתם נוהגים בצורה נמהרת ומסוכנת, וגם אם אתם נוהגים באדיבות, ונותנים זכות קדימה לאחרים, הם מסכנים אתכם. בעבודה יקרה משהו משמח הקשור בחו"ל. באהבה מתחיל עכשיו חודש מהסוג שאתם אוהבים והוא צופן הרפתקות.

* * *

הצום צריך להדליק אצלכם נורה אדומה. אם אתם צמים, חשוב שתשתו לפחות, ואם אתם לוקחים תרופות, אל תפסיקו. ה־9 וה־10 בחודש מצביעים על בעיות בריאות. ההוצאות הכספיות כל כך גדולות ומפתיעות, שאינכם מצליחים לעקוב אחרי מה שקורה. אל תיכנסו להשקעה או לקנייה שאינכם חייבים אותה בדחיפות. אין זה הזמן. שימרו על כספכם. גם מי שחושב שיש לו, אין זה הזמן לעזור לחברים וגם לא לבני־מישפחה.

נסיעה לצורך פגישת־עבודה ב־5 או ב־6 בחודש. אל תידחו, זה חשוב, ויביא אתכם לשינוי משמעותי בקאריירה. לא מייד תבינו במה מדובר, אך חשוב שלא לדחות את ההצעה. מבחינה כספית, תופתעו לטובה. מקור־הכנסה נוסף יוצע לכם פיתאום. חששתם ממחסור השנה, אבל תקופה זו תעמיד אתכם מחדש על בסיס כלכלי בטוח יותר. ה־7 וה־8 בחודש לא יהיו קלים.

* * *

אינכם מרגישים טוב. כל התקופה מאופיינת בחוסר־מרץ, ובחוסר־סבלנות ובמצב־רוח די מדוכא. רק יום הכיפורים עוד היה חסר לכם בתוך התקופה המדכאת. ה־5 וה־6 בחודש מראים על תוספת כלכלית משמחת. כספים יגיעו ממקורות שונים, ולאו דווקא צפויים. יתכן שמישהו ישלח לכם הזמנה, ואולי אפילו כרטיס לחו"ל. חישבו על כך. זה יכול לעזור למצב־הרוח. באהבה, נצלו עוד בחוכמה את הזמן שוונוס נמצאת במזלכם.

* * *

ידידים יפגשו אתכם, יעודדו וירימו את המורל. בתחום הרומנטי חשוב מאוד לשמור על מה שהתחיל שוב להיבנות. אינכם לוחצים, בדרך כלל, אבל מדברים יותר מדי ובגילוי־לב שיכול לקלקל לכם. הביקורת שנמתחת עליכם פוגעת בכם מאוד קשה, וכדאי לשמור בינתיים על שתיקה. ה־8 וה־9 בחודש יעברו עליכם ללא בעיות מיוחדות. אולי אפילו תמצאו עניין חדש.

במקום־העבודה קורים דברים חשובים. אתם עייפים, מרוגשים ובטוחים בצידקתכם. זה מביא אתכם להתעקש, לריב ולאבד, אולי, הזדמנות חשובה להתקדמות. יתכן שדווקא בימים אלה למישהו יש תוכנית עבורכם, אלא שהוא חושש מהמזג העקשני שלכם, ולכן כדאי שתרסנו את עצבכם. ממריבות עם הורים אי־אפשר להימנע. כל מה שקשור בהם מביא למתח. בחיי האהבה, התנאי להצלחה הוא חשאיות.

* * *

קשרים עם ארצות אחרות עדיין ממשיכים להעסיק אתכם. זה בא לידי ביטוי במיכתבים, בשיחות־טלפון, בידיעות או מבקרים. ממש בקרוב מאוד שוב תהיה לכם הזדמנות לצאת לנסיעה. מי שאינו מקפיד על החוק ומרשה לעצמו להתנהג כרצונו, עלול לשלם על כך ביוקר. ה־8 בחודש אינו מתאים לשיחות־עבודה. מישהו מנסה לטמון לכם פח, ואתם תסתבכו ללא יכולת לצאת ממנה.

* * *

מצב־הרוח כבד. ההרגשה אינה טובה. הורים אינם מרגישים טוב וצפויים לכם סיכסוכים על כספים עם בן־הזוג או עם האחים. יתכן שמישהו לוקח מה שמגיע לכם, אך בסופו של דבר תקבלו את מה ששייך לכם. באהבה משהו משתנה. הציפייה שהיתה החודש האחרון הפכה לאכזבה, אבל בקרוב תפגשו במישהו אחר במקום־העבודה. בקשרים קיימים, העניינים הופכים רציניים יותר. בקרוב מאוד ייקבע תאריך לחתונה.

רחל שקלובסקי:

ערך ההינתקות, ערך המגע

מאמר לזיכרו של ז'ורז' סימנון

ספריו הרבים של ז'ורז' סימנון הם ספרים גבריים מאוד. הוא הדין בהשלג היה שחור שלו, שבו בחרתי להתרכז ברשימה זו, שתורגם לעברית בידי אהרון אמיר וראה אור בהוצאת כתר ב־1980. זהו ספר גברי הן מבחינת סיגנונו, הן מבחינת התימאטיקה שלו, והן כשמתבוננים בדמויות ובאורח־החיים שהוא מתאר. קטע המציאות המתואר בספר — זה של העולם התחתון ושל צרפת תחת עול הכיבוש הנאצי — וזמן התרחשות הסיפור: בחורף, בקור, בשלג מרופש — אף הם גבריים בעיני. כמו כן, גיבור הספר, פראנק פרידמאייר בן ה־18, שמעולם לא הכיר את אביו ושאמו מנהלת בביתם בית־בושת קטן, הוא בחור קשוח שאיננו יודע מורא ושאין בו תודעת טוב ורע, המבקש להתנהג כגבר של ממש. באיפיונו של גיבור זה ממחיש איפוא סימנון את מה שנראה בעיניו כמהות החיים הגבריים האותנטיים, וזאת גם כשהוא מתאר אותו כפסיכופאט צעיר, וגם כשהוא מתארו בסוף תקופת ההתבגרות שלו — השלג היה שחור הוא בין השאר רומאן־התבגרות — היינו בזמן שבו מתוודע פראנק אל ערכיו האמיתיים, הנובעים מליבו פנימה, בניגוד לערכים הקודמים שלו, ערכי העולם התחתון, שאותם סיגל לעצמו באמצעות חיקוי אורח המחשבה וצורת ההתנהגות של מבוגרים נערצים.

נוסף על כך, במרכז העלילתי של הספר עומד סיפור אהבתו של פראנק לשכנו המבוגר גרהארד הולסט, היינו סיפור של ידידות בין גברים. ידידות מסוג זה, שעיקרה מגע של נשמה בנשמה, הבנה שהיא מעל ומעבר למילים, ואישור שנותן אדם לרעהו כמות שהוא, איננה מיוחדת אך ורק לגברים. הנסיך מישקין של דוסטוייבסקי קשור בידידות מסוג זה לגברים ונשים כאחד. גם סימנון, שהכיר את הספרות הרוסית הגדולה, מתאר בספר נודע אחר שלו, האלמנה קודאר, קשר כזה בין גבר לאשה. בכל זאת, יש משהו במושג „הידידות בין גברים", המוציא את האפשרות של ידידות דומה בין שתי נשים או בין גבר לאשה, חוץ מבמיקרים יוצאים מהכלל, והוא רווח, לצערי, גם בחברה הישראלית.

משהו מיוחד זה נמצא בספר שלפנינו, שבו הידידות של הולסט חשובה לפראנק הרבה יותר מאהבתה של סיסי, בתו של הולסט, אהובת ליבו. ולבסוף, סיגנון הכתיבה הלאקוני־תמציתי של סימנון הוא סיגנון־כתיבה גברי, שגם תואם להפליא את ארשת־הפנים האטומה והדיבור הלאקוני של גיבוריו.

אבל על אף גבריות שלטת ומקפת זו, השלג היה שחור איננו ספר הפונה לגברים בלבד. הקיום הגברי האותנטי מקביל בספר זה, למותר לומר, לקיום האנושי האותנטי ביותר, היאה לאדם בכלל (האלמנה קודאר חיה חיים „גבריים" כאלה). אכן, אנו מוצאים בספר זה כוונה סיפורית־מוסרית רצינית, איזו הצגה של אידיאל־חיים, ולכן, כמו־גם בשל תוכנו של אידיאל־חיים זה, שלתיאורו אפנה עתה, ספר זה של סימנון מעניין אותי במיוחד.

ערך הניתוק

עיקרה של צורת־הקיום האידיאלית שסימנון מציג בספר זה היא ההינתקות. ההינתקות מכל זיקה שהיא — לבני־אדם, לנכסים, לרגשות — מאפשרת לאדם, לדעת סימנון, להכיר את עצמו וללמוד את התשובה לשאלה המוסרית המרכזית: למה יש ערך ולמה אין? כלומר, רק הריחוק וההתבודדות עשויים להביא אדם להארה. אבל, כפי שראה בהמשך, ההינתקות איננה אידיאל חד־משמעי או, ליתר דיוק, סופי, בעיני סימנון. קריאה מלאה בספר מגלה כי ההינתקות מכל קשר, לאדם, לדבר או לרגש, נתפסת בעיני סימנון כצורת־הקיום האידיאלית, בעיקר משום שהיא מהווה תנאי־מוקדם הכרחי לא רק לגילוי־עצמי, ולא רק למציאת התשובה לשאלה: מה חשוב ומה לא חשוב?, אלא גם לגילויו המלא של ערך המגע.

סימנון מתאר את הגבר האידיאלי בספר בעזרת השוואות בין דמויות גברים שונות. כך, סיגנון־החיים של פראנק מעומת עם סיגנון־החיים של ידידו פרד קרומר. צורת־החיים של קרומר מעומתת מצידה עם זו של הולסט. התנהגותו של הקצין הגרמני, המכה בסרגל בפניו של פראנק לאחר שהלה נאסר, מעומתת עם ההתנהגות המאופקת והמחושבת של החוקר הקשיש בכלא, וכן הלאה. באמצעות מסכת השוואות זו מצייר סימנון את דיוקנו של הגבר האמיתי, וכך יוצא שפראנק, הולסט והחוקר הקשיש בכלא הם הגברים האמיתיים

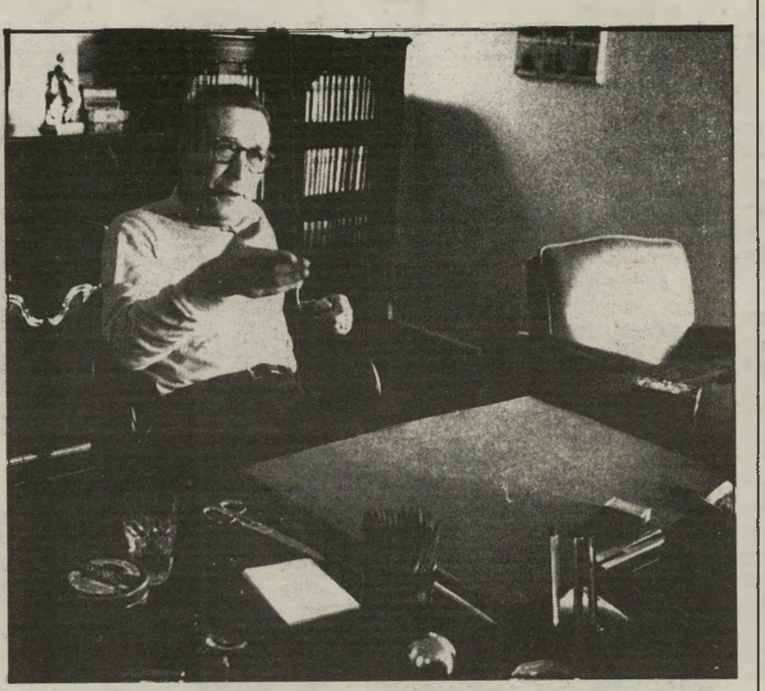

ז'ורז' סימנון: גבר של ממש

בספר, בשעה שהאחרים חסרים תכונות גבריות מהותיות.

פראנק הוא אדם מאופק, שתקן, אשר ארשת פניו לא מסגירה את המתחולל בליבו: „דומה היה שמעולם לא עשה מאמץ. מעולם לא העווה העוויות. לעיתים רחוקות ראוהו רץ או כועס, ולמעשה לא הגביה את קולו מעולם. תמיד נשאר שליו." יש משהו לא־אנושי בשלווה המתמדת ובארשת־הפנים האטומה של פראנק, משהו המצביע על עוצמה נפשית. ואכן, פראנק ניחן ביכולת ובנכונות ללכת עד הסוף — להגשים את הערכים שלו במעשים, ללא התחשבות ברגשותיו ובכאבו, וללא מורא.

עם פתיחת הסיפור ערכיו של פראנק הם אלה של העולם התחתון — פיאור הרצח, הזילזול באשה וביטול הרגש. לכן הוא רוצח בדם קר סמל גרמני אלמוני, שודד רכוש מהבית שבו גידלו אותו, ואף רוצח את האשה הזקנה שטיפלה בו. לבסוף הוא מחלל, ובצורה מזועזעת, גם את אהבתה של סיסי, בתו של הולסט, שבה הוא מאוהב בבלי־דעת, בלי להתחשב בכאב שהוא גורם בכך גם לעצמו.

אבל המאפיין העיקרי של פראנק הוא היותו „זאב בודד". פראנק הוא הצופה הבלתי־מעורב מהצד, אדם המתבונן בחיים יותר משהוא משתתף בהם. דרך קיום זו מומחשת סימלית במינהגו להציץ במעשי הזונות ולקוחותיהן בבית־הבושת של אמו. הצצה זו איננה מציצנות מינית, כי אם התבוננות סקרנית במעשיהם ובטיבעם של הבריות.

התבוננות בלתי־מעורבת זו בבני־אדם ובאורחותיהם נתפסת בעיני סימנון ופראנק גם־יחד כצורת־הקיום האידיאלית. לכן שניהם בזים לאנשים המשתייכים למחתרת האנטי־נאצית, אם כי, תיאורטית לפחות, גם צורת־הקיום שלהם היא גברית. אנשי המחתרת הם בני־אדם שייכים ומעורבים, בשעה שסימנון וגיבוריו בספר, פראנק והולסט, בזים להשתייכות ולמעורבות החברתית. גבר אמיתי יש לו חשבון אך ורק עם עצמו, והוא יתמודד עם גורלו פנים־אל־פנים לבדו.

ערך הקירבה

בתחילת דרכו בעולם המבוגרים רואה פראנק בפרד קרומר דוגמה ומופת. סיפוריו של קרומר על הגברים והנשים שרצח, מקנים לפראנק את ערכי העולם התחתון, השוללים את ערכי החברה המהוגנת, והוא נוהג לאורם. כך, ברצח הגרמני האלמוני הוא רומס את ערך קדושת חיי האדם; ברצח הזקנה שטיפלה בו הוא שולל את ערך הקירבה; ובבגידתו המזוויעה בסיסי הוא מנסה לרמוס את ערכי האמון והאהבה. נמצא כי פראנק משתמש ביכולת ההינתקות שלו בראשית דרכו בעולם המבוגרים לשם רמיסת ערכיה המקודשים של החברה הבורגנית המהוגנת. אבל, למעשה, ערכים אלה הם ערכיו האמיתיים, הפנימיים, והיו כאלה תמיד, כפי שהוא מגלה בעת בידודו בכלא. נראה איפוא, במבט לאחור, כי כל הפשעים שבאמצעותם ניסה פראנק להגשים את עצמו ואת מה שנראו לו כערכיו לא היו, למעשה, אלא פעולות של התכחשות עצמית. ההינתקות מכל זיקה וחוסר־המעורבות עשויים איפוא להוביל לא לגילוי עצמי והארה, אלא דווקא לחיים של שקר, הונאה עצמית ואובדן עצמי.

אבל פראנק מוכן, כאמור, ללכת עד הסוף ולהשיל את כל זיקותיו. כך, לאחר שהוא עושה מעשים המנתקים את זיקותיו לחברה המהוגנת, ולאחר שהוא מתנהג בצורה המביאה לרחייתו גם על־ידי חבריו בעולם התחתון, הוא מבקש להיאסר ולהישלח לכלא. וגם לאחר בידודו בכלא נמשך תהליך ניתוקו, שלבים שלבים, עד כי דומה לעיתים שאין קץ לזיקות הקושרות אדם לעולם החיים, ושמהן הוא עשוי, אם הוא בר־מזל, להינתק. ותוך כדי ולאחר השלת קשריו, מגלה פראנק את עצמו ואת התשובה לשאלה המוסרית המרכזית: למה יש ערך ולמה אין?

כך, הוא מתבונן — עתה, כאשר בשלו התנאים הדרושים להתבוננות אמיתית — מבעד לחלון חדר־הבידוד שלו בכלא באשה רחוקה, הנראית לו בגודל של בובה, התולה חיתולים, וחושב: „אי־שם בעיר, יש איש ההולך מדי בוקר לעבודתו מתוך ידיעה וודאית, שימצא את האשה הזאת מחכה לו בערב, ואת הילד בעריסתו, ואת המיטה עם ניחוח שניהם." בזה מגלה פראנק את עצמו כ„איש מישפחה" מטיבעו, כאדם הכמה לדברים הנחשבים כערכים בעיני החברה הבורגנית המהוגנת. הוא לומד לדעת כי הדברים החשובים באמת הם בית חם, אשה וילדים, בניגוד לכל מה שחשב עד כה, וכן דברים פשוטים כמו חום, שינה ואוכל, החסרים לו כל־כך בכלא.

לבסוף מודה פראנק גם בהערכתו ובאהבתו להולסט ולסיסי, ובמיוחד ברגשותיו כלפי הולסט. בזמן שבו חי מחוץ לכלא האמין פראנק שהוא בז להולסט, בשעה שהאמת היא שהוא אוהבו מההתחלה. כעת, בכלא, לומד פראנק כי „קודם־כל עליך לכבוש את פינתך, להיטמן עמוק בפינתך." זהו ה„אני־מאמין" של הולסט, אשר „דומה היה שמעולם אינו מביט באיש ואינו מעוניין בשום דבר מחוץ לקופסת האוכל העשוייה פח, שהוא נושא תחת זרועו." בניגוד לפראנק הצעיר, הולסט מגלם בחייו סיגנון נכון של ניתוק מהסובב. הוא חי לבד עם בתו ומטפח את ביתם המשותף. איש אינו בא לבקרם והוא אינו יוצא לבקר איש. הולסט עובד, עומד בתור לרכישת

אוכל, וקורא בקול לבתו מספרים. זוהי דרך־החיים שבה הוא מתמודד עם תהפוכות חייו — הפסקת עבודתו כסופר, התאבדות בנו, מחלתה הקשה של סיסי, ועוד. בפיכחון וללא אשליות מאמין הולסט, כמו וולטר של קאנדיד, כי „עלינו לעבוד בגננו,” וחי בהתאם לאמונה זו. ומשום שהוא חי לאור אמונה זו הוא אדם למופת.

פראנק מכיר לבסוף בערך סיגנון חייו של הולסט. והולסט, מצידו, מכיר בערך נעימת חייו של פראנק. הוא יודע כי מעשיו הנפשעים של פראנק, כולל פגיעתו בסיסי בתו, היו בעיקר בבחינת גישושים של גבר צעיר ונראש, ולא מעשים של רוע־לב. לכן הוא מבקש לבקר את פראנק בכלא, ופראנק מצידו עושה הכל כדי שפגישה זו, שלה הוא מייחל, תתקיים. וכשמתרחשת לבסוף הפגישה, הקורא חוזה במראה הנדיר של מגע של נשמה בנשמה וביפי האישור — השלם, שבלא תנאי — שמסוגל אדם להעניק לרעהו. כעת מוכן פראנק למות: „החשוב איננו משך־הזמן. החשוב הוא שקרה הדבר הזה.”

נראה איפוא כי ההינתקות היא צורת־הקיום האידיאלית, בין השאר משום שהיא תנאי־מוקדם להגעה להכרה עצמאית וספונטאנית בערך הקירבה. וכפי שמבין פראנק פרידמאייר — לאחר שמתרחש נס המגע, אפשר באמת, ואולי אף כדאי, למות.

מנגד

זילות בית־המישפט

דומה שמעטים יערערו על כך שיוסף חריש אינו המצויין שביועצים המישפטיים, שבהם זכו ממשלות־ישראל מיום היווסד המדינה. דומה שלא הרבה פחות יסכימו שמבחינת שיעור־קומתו המוסרית והאינטלקטואלית, הוא גם לא היה הבחירה המוצלחת ביותר לתפקיד, שבו שירתו לפניו אנשים כחיים כהן, אהרון ברק ויצחק זמיר.

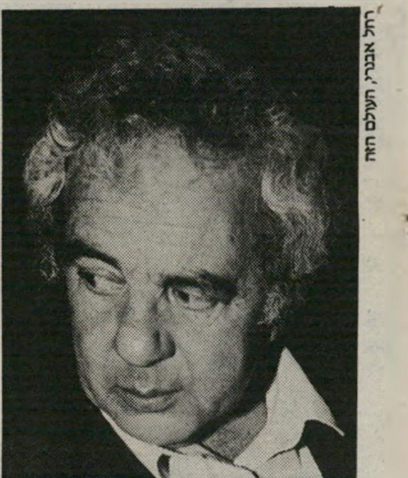

זילות: עמוס קינן

למה לי להלך סחור־סחור? כוונתי, כמובן, לפרשת מדינת־ישראל ורסוס עמוס קינן, הלא הוא התיק שעל פתיחתו הורה היועץ המישפטי, השופט לשעבר יוסף חריש, בימים אלה, באיחור מתמיה.

לא אומר כמובן דבר בפרשה שהיא „סוב יודיצה”. כלומר, לא אומר דבר בסוגיה הנהנית מן החיסיון המוענק להליכים מישפטיים תקינים, כל עוד הם מתנהלים. לא אומר אפילו שאני מצטרף בכל־לב לכל מה שכתב עמוס קינן בפרשיות השופטים אורי שטרוזמן ויצחק בנאי — כדי שלא אפליל את עצמי, לנוחותו של היועץ המישפטי חריש, בעל־הציטטין המפורסם.

ובכל זאת, שתי השנים שבהן למדתי מישפטים בבית־הספר הגבוה למישפט ולכלכלה בתל־אביב — באותן שנים רחוקות 1950־1952 — מספיקות לי כדי שאדע שאין זה נוגד את החוק לומר שהיועץ המישפטי חריש לא היה בחירה מוצלחת במיוחד לתפקיד, שבו שירתו לפניו אנשים כחיים כהן, אהרון ברק והפרופסור יצחק זמיר.

ככל שהשכלתי המישפטית והלא־מישפטית מגעת — דומני שעוד מותר לי גם לומר כי אם אמנם מיסתמנת תופעה של זילות מוסד המישפט, בסדום זו שבה אנו חיים, ניתן לשאול באיזו מידה לא תרם גם היועץ המישפטי חריש את חלקו לזילות זו; הוא ועמיתיו. במילים אחרות: כל אלה החוננים והמיתחשבים והמבינים והמיתחשבנים והפטריוטים — „גולני” ו„גיבעתי” של המישפט הישראלי.

כבוד: בנאי

אלה החוקרים במשך חודשים את נסיבות התעוורותה של פעוטה פלסטינית, ואלה המשהים את משפטו של הרב (רב ???) לוינגר, שהופיע במקום שהופיע ורובה (אקדח?) בידו ואף עשה בו (הרב) שימוש.

בקיצור, כל אלה הלא־שטרוזמנים, הלא־בנאים.

כל אלה שחיללו, הוזילו, זילזלו במערכת המישפט שלנו כדרך שהדוקטור רם ישי הוזיל, זילזל, חילל את המערכת הרפואית, בערותו כי העניינים בעזה מתנהלים כשורה. מבחינה רפואית, כמובן. Business as usual בסדום־סיטי.

ייתכן מאוד ש„עשיית השרירים” המאוחרת, המאחרת של השופט חריש בעניינם של השופטים שטרוזמן ובנאי, נובעת מכך שהיועץ חריש יודע היטב כי ימיו, בכהונה הנכבדה שבה הוא יושב, קרובים לתום. והוא רוצה לפרוש מן המישרה הנעלה אשר אכפו עליו בקול תרועה גדולה — או נפיחה גדולה — במקום בקול הדממה הדקה של מתי־המידבר הרגילים.

כך או כך, דומני שגם תרגיל זה לא יעזור לו.

בשעתו פניתי לשר־המישטרה, מר חיים בר־לב, בשאלה אם אין מקום לפתוח בהליכים מישפטיים כנגד היועץ המישפטי חריש, כיוון שגזר את דינו של עמוס קינן — ובפומבי, בהבל־פיו — עוד בטרם מישפט. שר־המישטרה השיב לי אז כי עיין בסוגיה והגיע למסקנה שאין מקום להעמיד לדין את היועץ חריש, כיוון שהיועץ אמר את דבריו — המרשיעים את קינן, בלשון בוטה במיוחד — עוד לפני שהוגש כתב־אישום כנגד הנ״ל.

במילים אחרות: נימוק פורמאלי־מישפטי, אבל תקף.

אבל עכשיו, אחרי שהוגש סוף־סוף, ובאיחור כזה (מפחדים? חוששים, חריש?!) כתב־האישום כנגד עמוס קינן, האם אין מקום לחזור ולעיין באותם דברים שבהם חרץ יועץ־שופט בישראל את דינו של אזרח עוד בטרם הועמד לדין?

אני מודה שהשכלתי המישפטית אינה מגעת עד כדי תשובה לשאלה זו. אבל בשביל מה יש עורכי־דין?

בכל זאת, דומני שאפילו השכלה מישפטית מיזערית כזו שלי מגעת עד כדי הקביעה שהיועץ חריש לא הוסיף בשנות כהונתו תיפארת ויוקרה רבות לתפקיד שבו... אבל את זה הרי אמרתי כבר.

אולי יש לו באמתחתו איזה פסוק או ציטאט מן המידרשים כדי לטהר את השרץ. לא. מובן שלא התכוונתי לשרץ, אלא לק״ן הטעמים.

אשר לשופטים שטרוזמן ובנאי — מסופקני מאוד אם ירוו נחת מן התיק מדינת־ישראל/התביעה הכללית נגד עמוס קינן.

מדוע?

קודם כל, מפני שעכשיו יקראו הכל — גם אלה שלא היו מודעים לפרשיות — את מה שאירע אז/נאמר אז/מה שגרם לעמוס קינן לכתוב את אשר כתב ולהגיב כדרך שהגיב.

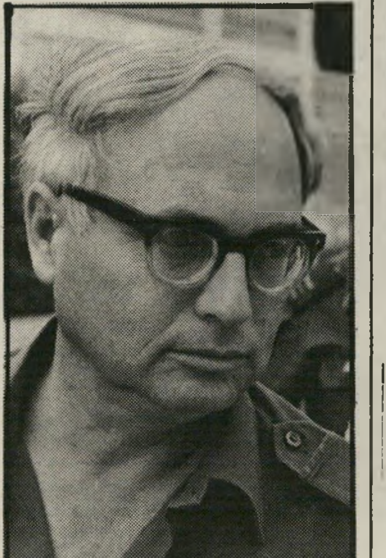
בית־המישפט: שטרוזמן

ואני מסופק מאוד אם השופטים שטרוזמן/בנאי ירוו הרבה נחת מן האיזכור ומן הפירסום החוזר.

אבל, אולי, בעצם — יטען מי שיטען — זה מגיע להם.

נכון. גם לדעתנו יש להעלות את זכר שתי הפרשיות האלה. לא לעד נישאר עם פרשת רצח ארלוזורוב בלבד. לא אלמנה ישראל!

ועל כך, על כך בלבד, מגיעה כל התודה ליועץ חריש.

נתן זך ■

ספרים

הימין הקיצוני בצרפת (1965—1984)

(בליווית ניספח בנושא הספרות ה„רוויזיוניסטית” המכחישה את השואה)

בסוף חודש יוני יצא לאור בפאריס, בהוצאת L'Harmattan, ספר חדש על הימין הקיצוני בצרפת, מאז סיום מילחמת אלז'יריה ועד עלייתה המטאורית של מיפלגתו של ז'אן־מארי לה פן: *L'Extreme-Droite en France de 1965 a 1984*, מאת יוסף אלגזי. זהו סיפרו השני של המחבר (מרצה להיסטוריה בסמינר הקיבוצים בתל־אביב) באותו הנושא; הראשון עסק בתקופה שמתום מילחמת־העולם השנייה עד סיום מילחמת אלז'יריה.

בחלקו הראשון, מתאר הספר החדש את הנפילה של הימין־הקיצוני הצרפתי בתום המילחמה באלז'יריה, ובהמשך — את חלקו במאורעות מאי 1968 בצרפת. הספר סוקר את האירגונים ואת הקבוצות של הימין הקיצוני, שקמו ופעלו (בחלקם גם גוועו), תחת שלטון שארל דה־גול ויורשיו, את האידיאולוגיה שלהם, את מאפייניהם, את הרכבם הסוציאלי והגילי, את מנהיגיהם, את קישריהם הבינלאומיים.

מאז הבחירות לנשיאות בדצמבר 1965 ועד הבחירות הלגיסלטיוויות ביוני 1981, הופיע הימין הקיצוני, „הלאומני־מהפכני” כהגדרתו, בתור כוח שולי, מפולג ותשוש (כמה עשיריות האחוז בבחירות); אולם שלוש שנים לאחר־מכן — שיטפון: בבחירות לפרלמנט האירופי, ביוני 1984, השיג יותר מ־10% של כלל הקולות!

מה גרם מיפנה זה? המשבר הכלכלי? האבטלה? המסע הגיזעני נגד המהגרים? האכזבות מממשלת השמאל? ההסכמים החלקיים שנחתמו בין הימין הקיצוני לימין המסורתי? במגמה לשוב לשילטון, עשה האחרון בריתות עם „השטן” וסיפק לו באותה הזדמנות את הלגיטימיות ואת הרספקטביליות שחסרו לו כל־כך. אולי טמונה הסיבה בהיחלשותה של המיפלגה הקומוניסטית ואולי היו אלה האמצעים החומריים הגדולים שעמדו הפעם לרשותו? ייתכן שהאחראית לשינוי היתה התדמית החדשה שעשה לעצמו הימין הקיצוני ואמצעי־התיקשורת שהפכו את לה פן לכוכב־תיקשורת. כך או כך, דומה שאחרי שנים ארוכות של חולשה ובידוד, מצא הימין הקיצוני את הנוסחה הגואלת שהאירה לו פנים. אלה השאלות וההשערות שהמחבר בוחן בסיפרו.

פלוני — שנרדף בשנת 1962 על־ידי רוב שרותי הביון באירופה — הפך ציר האסיפה הלאומית הצרפתית. אלמוני — שהיה חבר בקומנדו־בירינים של תנועת Occident בשנות ה־60 — החזיק תיק מיניסטריאלי בשנות ה־80. תפניות מעין אלו ראויות שיתחקו על מקורותיהן.

הפרק האחרון של הספר עורך מעין אנטומיה של הספרות „הרוויזיוניסטית” המטהרת את הנאציזם ומכחישה את השואה. המחבר, שדן גם ב־Historiker Debatte (פולמוס ההיסטוריונים בנושא השואה) בגרמניה הפדרלית, חולק על התיזות של ארנסט נולטה ושל אנדראס הילגרובר.

מ. שני ■

עורך נתן זך

אולי עורך־הדין סתם התברבר לפני הפורץ כשאמר שהוא פועל למען ח"כ קליינר

פריצה למצודה

מדוע פרצו למצודת זאב? מי הרוויח מזה? מי היו חברי־הכנסת שהיו מעורבים בפרשה?

אילנה אלון

„**א**ין זה מתפקידי להיכנס למניעים אשר המריצו את הנאשם לפעול כפי שפעל. זוהי עבודתו של פסיכולוג, ולא של שופט," כתבה השופטת ויקטוריה אוסטרובסקי־כהן, אשר נדהמה מהעבירות והמעשים שהוכחו לפניה.

השופטת נימקה את פסק־דינה על פני 146 עמודים מורפסים, שבהם ניתחה ברקדקנות את הראיות שהובאו לפניה, ומצאה שהיא מאמינה ליהודה פרנקל, עד־מדינה ועבריין במיקצועו, יותר מאשר לנאשם רונלד חיים, עורך־דין במיקצועו.

השופטת קבעה שהיתה קשירת־קשר בין עורך־הדין והעבריין לשחר שופטים, וכי עורך־הדין חיים האמין שבידי פרנקל האפשרות לשחר שופטי־תעבורה. הוא שלח אליו לקוחות, ששילמו לו כסף למטרה זו. השופטת קבעה כי בסופו של דבר לא היו שופטים שקיבלו שוחד, אלא שהיה זה אברהם פלאי, מזכיר בית־המישפט לתעבורה, שסידר את העניינים בעצמו תמורת שוחד.

השופטת קבעה כי עורך־הדין חיים היה מעורב עם פרנקל גם בעניינים של „גואל־נפש", כפי שכינה פרנקל את עיסקי הנשים. בשני מיקרים שילם עורך־הדין חיים כסף לפרנקל כדי שיספק נשים לאנשים שבהם היה מעוניין. פעם למנהל הטאבו בנתניה, כדי שפרנקל יוכל לסחוט אותו אחר־כך לטובת חיים, ופעם לעורך־דין ששימש כבורר בעניין שבו הופיע חיים כעורך־דין של אחד הצדדים. חיים ביקש שיאמרו לבורר כי הבחורה היא מתנה מרונלד חיים, כדי שהוא יהיה אסיר־תודה ויביע את תודתו בפסק־הבוררות.

אולם גם אחרי הקביעות הללו הצליחה פרשה אחת להדהים ולזעזע את השופטת.

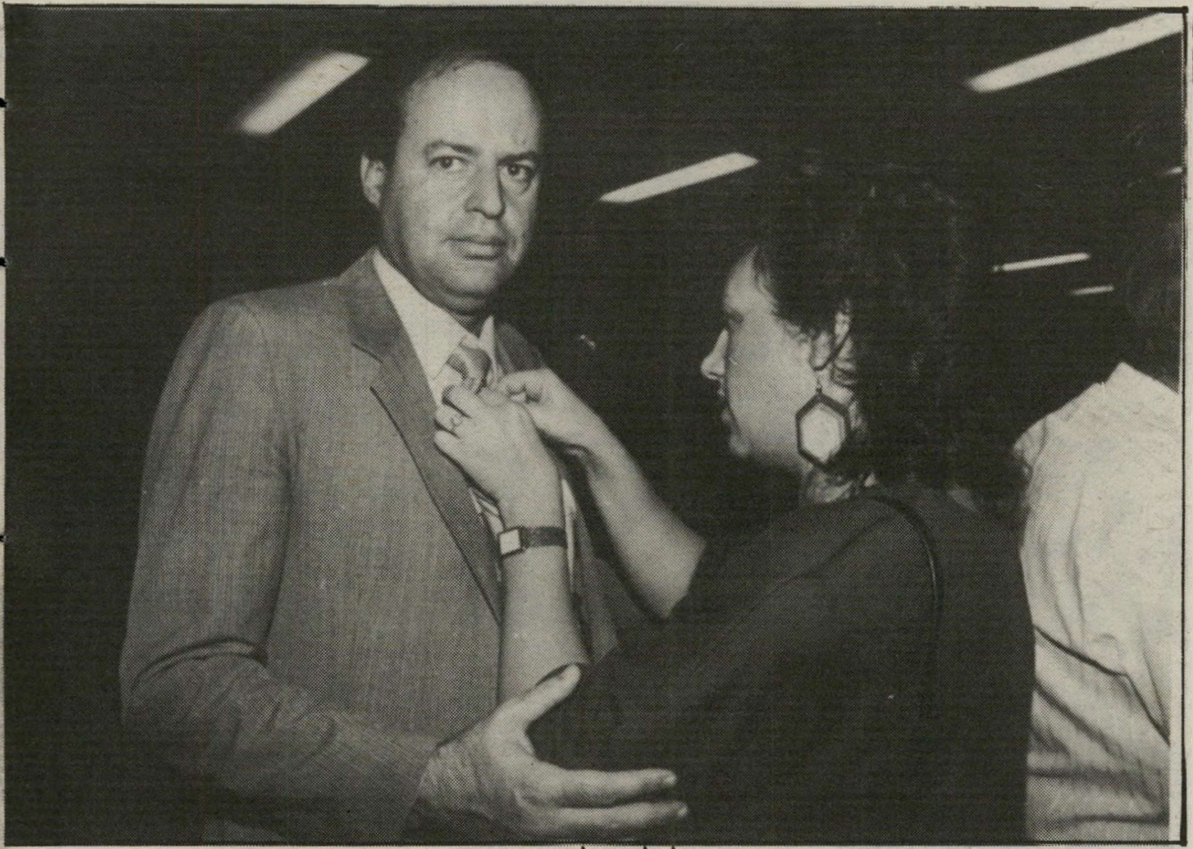

מיכאל ולאה קליינר
איש אלמוני בחניון

היתה זו הפרשה של הפריצה למצודת־זאב, כדי לגנוב משם טפסים של סניף־רעננה. זוהי פרשה פוליטית מובהקת, שעורך־הדין חיים היה מעוניין בה עקב עסקנותו בתנועת־החרות.

עורך־הדין חיים הצהיר מפעם לפעם כי פרנקל „נדבק אליו", מכיוון שהאמין בעתידו הפוליטי, וקיווה שיגיע לדרגת חבר־כנסת מטעם חרות. השופטת אינה מאמינה בכישרונו הפוליטי של חיים. „הנאשם ניסה להסביר מיספר פעמים את דבקותו של פרנקל בו, ואת ,הטובות' שפרנקל היה מוכן לעשות עבורו, באמונתו של פרנקל כי הוא — הנאשם — הפעיל במיפלגת־חרות, יגיע אולי ביום מן הימים למעמד שאותו יוכל פרנקל לנצל בשעת־הצורך. גם אם דבריו אלה של הנאשם לא שיכנעו אותי בחשיבות מעמדו בתנועה הפוליטית שאליה השתייך, הם מצביעים על־כך כי לפחות בעיני עצמו הצטייר כבעל פוטנציאל להגיע לעמדות־מפתח, ויתכן שהרגשתו זו הביאה אותו לביצוע פעולות להאדרת מעמדו בעיני החברים במחנהו של דויד לוי."

לקראת הוועידה ה־15 של תנועת־החרות שהתקיימה במרס 1986, נערכו בחירות כדי לקבוע את הצירים לוועידה. זכות הבחירה הוענקה רק לחברים שהצטרפו לתנועה עד ה־14 באפריל 1985. כל מי שהצטרף מאוחר יותר לא יכול היה להצביע. טפסי־ההצטרפות לתנועה, חתומים ומאושרים על ידי יושב־ראש ומזכיר־הסניף, נשלחו למצודת־זאב. משם הועבר החומר למחשב.

בין המחנות השונים בתנועה היו חשדות הדדיים וסיכסוכים חריפים, ונשמעו תלונות על זיוף תאריכים בטפסי ההצטרפות.

בדצמבר 1985 הוגשה תלונה למישטרת כפר־סבא, על־ידי מזכיר סניף תנועת־החרות ברעננה, נגד שלושה: אשתו של יו"ר הסניף, אלי קצין; לאה קליינר, אשתו של חבר־הכנסת מיכאל קליינר, ונורמן פלאט. בתלונה דובר על זיוף תאריכי־הצטרפות, כדי להגדיל את התמיכה בקצין. אלי קצין השתייך למחנהו של דויד לוי, וכך גם רונלד חיים.

השופטת קובעת שאין לה ספק בכך שהתלונה למישטרה גרמה לדאגה רבה אצל חברי־הסניף, ועורך־הדין חיים נרתם לפעולה.

פרנקל העיד בבית־המישפט כי בסוף 1985 או בתחילת 1986 התבקש על־ידי חיים להתלוות אליו למצודת־זאב. בדרך הציע לו לפרוץ למצודה ולהוציא משם תיקים מסויימים. הוא אמר כי בתיקים ייעשו שינויים, ואחר־כך יוחזרו למצודה. „כדי לשכנעו, כנראה, להסכים להצעה, הסביר הנאשם לפרנקל כי השינויים דרושים למיכאל קליינר, והיענות לבקשתו של קליינר עשויה לעזור לנאשם לקידומו במיפלגה." כך נאמר בפסק־הדין.

סוכם בין השניים כי פרנקל יבצע את הפריצה תמורת 3000 דולר. הם עלו לקומה ה־11, שם נמצא גם חדרו של מיכאל רייסר המנוח. עורך־הדין חיים הראה לפרנקל את החדר שבו נמצאו הטפסים, וציין כי הוא רוצה את הקלסר שעליו כתוב „רעננה".

פרנקל הצטייד בתיק־יד גדול, נכנס לחדר בקומה ה־11, הוריד את הקלסרים הדרושים וחזר לחניון של דיזנגוף־סנטר, שם נמצא מישרדו של עורך־הדין חיים. הוא הכניס את תיק־היד לתא המיטען של מכוניתו, עלה למישרדו של חיים, קיבל ממנו את מפתחות מכוניתו והעביר את התיק למכוניתו של עורך־הדין חיים.

„פרנקל סיפר כי בנוכחותו טילפן חיים לאדם שהוא קרא לו בשם מיכאל, והודיע לו כי התיקים בידיו. עם אותו אדם קבע להיפגש בחניון, לדברי פרנקל. פרנקל אומר כי הנאשם סיפר לו שהאיש שאליו טילפן הוא ח"כ מיכאל קליינר. פרנקל ירד אחר־כך לחניון וראה את הנאשם נפגש עם מישהו, אך לא ראה את פניו של אותו איש." אחרי שעה וחצי חזר פרנקל למישרדו של חיים, קיבל בחזרה את התיקים והחזירם למקומם במצודה.

הפריצה וגניבת־התיקים לא התגלו מעולם, ואיש לא התלונן על־כך במישטרה. פרנקל גילה את העניין כאשר החליט להפוך לעד־מדינה ולספר למישטרה על כל חטאיו.

ח"כ קליינר הופיע במישפט כעד־הגנה

לאה קליינר
פעילות אחרי הנישואין

ליליאן חיים, אשתו של עורך־הדין, זועמת על מערכת המישפט ששלחה את בעלה למאסר של שלוש וחצי שנים

„היה לי כאב־בטן..."

אלי דסה, העולם הזה

ליליאן חיים
אין מקצוע, אין ילדים, הבעל בכלא

„**לא, אינני** לובשת שחורים מפני שא־ני כאבל," אמרה ליליאן חיים. האשה הנאה היתה לבושה במיכנסיים שחורים הדו־קים ובחולצת־טריקו מתנפנפת. רק קולה הצרוד מכעס ומבכי הסגיר את ריגשותיה.

ליליאן איננה מתאבלת, היא עסוקה מדי בכעסה ובהרגשת העוול שנעשה לבעלה, לדבריה. היא איננה משלימה עם פסק־הדין שהרשיע את בעלה בעבירות חמורות ומוזרות לעורך־דין, והיא ממשיכה לטעון לחפותו.

ליליאן נישאה לעורך־הדין חיים חצי שנה לפני שנעצר, ומאז היא חיה איתו את המיש־פט והמעצר. בנעוריה למדה ליליאן ספרות אנגלית, ורצתה לנסוע לארצות־הברית כדי ללמוד גם מישפטים. לשם־כך התייעצה עם עורך־הדין חיים, שהיה ידיד של חברים. אחרי היכרות קצרה החליטו לקשור את חייהם. הם מתגוררים בדירה מרווחת בשיכון ל' בתל־אביב. היא מסתכלת בעתידה בחרדה. ללי־ליאן אין מיקצוע, אין לה ילדים, ובעלה נשלח לשלוש ותצי שנות־מאסר.

כאשה מאוהבת, אין ליליאן כועסת על בעלה. היא כועסת על יהודה פרנקל, שהיה שותפו של בעלה לעבירות, והפך לעד־מדינה נגדו. והיא כועסת מאוד על השופטת, ויק־טוריה אוסטרובסקי־כהן, שהרשיעה את בעלה ושלחה אותו למאסר.

מספרת ליליאן:

ערב הכרעת־הדין הייתי אופטימית, אבל היו לי חששות כבדים.

היינו בהרגשה שהצלחנו להוכיח שכל אחד מסעיפי־האישום איננו נכון, שהפרכנו את כל הראיות נגדנו, אבל לא היינו בטוחים שכך הסיקה גם השופטת. עשינו מין מאזן של המישפט.

הגענו לכך שלפחות בארבעה סעיפי־אי־שום השופטת צריכה לזכות. בשלושת הס־עיפים האחרים חששנו שיורשע על־ידי השו־פטת.

באתי לכל ישיבה של בית־המישפט, ובכל פעם היה לי כאב־בטן, פיק־בירכיים והזעה קלה מהתרגשות ומחרדה.

ביום הקבוע להכרעת־הדין השופטת הת־חילה ישר לקרוא. כאשר שמענו שהיא הרשי־עה בסעיף האישום הראשון, הבטנו זה לזה בעיניים, רוני מעל ספסל־הנאשמים ואני מהקהל, וידענו שאין תיקווה. כי זה היה סיפור שהוכחנו בו שגירסתנו נכונה ללא ספק. אז ידענו שאנחנו הולכים לחטוף אותה.

אחרי זה איבדתי את התחושות שלי. נעשיתי רדומה כזאת. שמעתי רק מילים מקוטעות, והרגשתי עוול ואי־צדק ומין חוסר־אונים. הוצאנו הון־עתק להוכיח את חפותנו במישפט הזה, כי האמנו בצדק, וההרשעה עירערה בי את האמון במערכת־המישפט.

השופטת לא קראה את כל פסק־הדין, אלא רק פרקים נבחרים, וזה ארך שעה וחצי.

בכל מהלך המישפט הייתי מעורה מאוד בעניינים. ידעתי את כל הראיות, ולכן כל מילה שלה פגעה בי, כי עשינו הכל ולא השגנו כלום. המישפט נראה לי כמו מסיכה.

אילו היה יושב חבר־מושבעים במישפט הזה הכל היה נראה אחרת לגמרי. פרנקל מאוד הרשים את השופטת, אבל הוא היה חלקלק ונהגה להכפיש את רוני. הוא שמח לראות אותו בכלא.

אלי דסה, העולם הזה

רונלד וליליאן חיים
אותו עד־המדינה

זה שהשופטת הרשיעה את רוני רק בחמישה וחצי אישומים מתוך השיבעה הפתיע אותנו. לא הבנו מדוע זיכתה דווקא באישום הרביעי.

גם מהעונש הופתעתי. אנחנו לקחנו כקנה־מידה את העונש שקיבל יחיאל בן־עמי, (מז־כיר בית־מישפט השלום בתל־אביב, שהורשע גם הוא באותה פרשה על־ידי השופטת אוסטרובסקי־כהן, ושנידון לארבע שנות מא־סר). הוא הורשע בקבלת שוחד וקיבל ארבע שנות מאסר, והרי מי שמורשע במתן־שוחד מקבל רק חצי העונש. על כן חשבנו שהעונש יהיה בגבולות שנתיים. אבל רוני קיבל כמעט כפליים. הוא קיבל שלוש וחצי שנים, וניכו מזה רק שיבעה חודשים שישב במעצר. לא התחשבו בתקופה שישב במעצר־בית, ולא בתקופה שישב חצי שנה בכלא תוך כדי המ־עצר, בגלל עונש של בית־מישפט השלום, הקשור באחת העבירות של כתב־האישום הנוכחי. השופטת לא עשתה את העונש חופף.

להקלת העונש הבאנו עדי־אופי, והשופטת ביקרה אותם על־כך שהעידו לטובת רוני.

לרוני היו 800 תיקים במישרדו, והלקוחות שלו היו מרוצים. איש לא התלונן. רואה־החשבון שלו העיד שהוא אדם ישר והגון, שעשה עבודה נאמנה. חבר־הכנסת רובי

גם העונש הפתיע אותה. היא חשבה על שנתיים. היא כועסת על השופטת, שסירבה לפסול עצמה

ריבלין שלח עדות בכתב, כי הוא לא היה בארץ.

הכרעת־הדין היתה ביום החמישי וגזר־הדין ביום הראשון. בסוף השבוע שלפני גזר־הדין באו אלינו המון אנשים, כמו לניחום אבלים. כולם היו המומים. באו גם לימור ליבנת ומיכאל קליינר.

הטלפונים אחרי גזר־הדין היו נוגעים ללב, כל אחד היה נרגש ועצוב.

בשלב זה כבר לא היה לי כאב־בטן, היתה לי הרגשה שזה לא קורה לי. כי איך זה יכול לקרות לנו?

בעיקר אני כועסת על שהשופטת לא פס־לה את עצמה בתחילת הדיון, כמו שביקשנו ממנה. הרי היא כבר ישבה במישפטו של בן־עמי, שמעה את יהודה פרנקל, שהיה עד־מדינה גם שם, והאמינה לו. במישפט שלנו אותו עד־המדינה עמד שוב לפניה וסיפר לה על פרשיות דומות בקשר לרוני. איך יכלה לקבוע פעם אחת שפרנקל אמין וכפעם אחרת שהוא שקרן? מדוע היה עליה להכניס את עצמה למצב כזה? למה לא פסלה את עצמה, ושופט אחר, שלא שמע את פרנקל קודם לכן, היה שומע את המישפט? כולנו היינו מר־גישים הרבה יותר טוב אילו נהגה כך.

והכחיש כי „הזמין" את הפריצה: „אף כי לא יכול היה להכחיש שהנאשם, אולי, התרברב לפני פרנקל והזכיר את שמו של קליינר. הוא אישר כי השתייך למחנהו של דויד לוי, והתיידד עם הנאשם. הוא גם אישר דבר מעניין — אשתו היתה אחת הפעילות ברעננה בהחתמת חברים חדשים, והחלה בפעילותה זו אחרי נישואיה, ביולי 1985.

„עיון בטפסי ההצטרפות ת/43 ת/44, למשל, שהוחתמו על־ידי הגברת קליינר, מראים תאריכים מוקדמים יותר מהתאריך הנ"ל... היו קיימים חששות כבדים בסניף רע־ננה מפני גילויים אפשריים בעיקבות חקירת המישטרה ויתכן, אולי, כי נמצא מי שחשב שכל מאמץ לשים יד על הטפסים המפוקפקים הוא מאמץ כדאי..."

בסוף פסק־הדין דנה השופטת את עורך־הדין חיים לשלוש וחצי שנות־מאסר.

האם מישהו מטפל בפרשת הפריצה למצו־דת זאב?

אייבי נתן נפרד מחברים בדרך אל הכלא ★
וליאת לא יכולה להישאר חייבת דבר לאיש

מסיבות והפתעות, הכל בזוגות

אמא, הביתה! הגר, בתה של ה־שחקנית גילה אל־מגור, לא כל־כך אהבה את מסיבת־הגן, והפצירה באמה לחזור הביתה. גילה ישבה עימה ומצ־אה שפה משותפת עם הזמר הוותיק אמנון ברנזון, שאשתו רונית הופיעה בפני האורחים.

אשה מפורסמת שלום פרודהאוס (משמאל), מנכ"ל חברת „ערוצים", עם אשתו עירית שבאחרונה כיכבה בפירסומת למשקה חדש.

כיום ההפתעות הולכות בזוגות. לפני חודש הפתיע מלך הבורקס, **איציק אלקולומברי**, את אשתו **ליאת** במסיבת יום־הולדת שערך לה על סיפון יאכטה בטבריה. היתה זאת מסיבה משעשעת, מלאת הפ־תעות וריגושים. איציק, שנולד ב־הפרש של חודש ימים ועוד 15 שנה מאשתו, הופתע כשליאת החליטה לא להישאר חייבת וערכה לו מסי־בת יום־הולדת בחברת 200 ידידים בחווילתם בהרצליה־פיתוח.

בדרך לאוכל צועדים עורך־הדין אורי סלונים ואש־תו. סלונים, מעורכי־הדין הפופולא־ריים, דומה במיקצת לרן פקר, קונסול ישראל בלוס־אנג'לס.

ערב המהפך על מה שוחחו רותי לר־מן־גורליצקי, אשתו בהירת־השיער של הזמר והשחקן אילי גורליצקי, והעיתונאית הנאה ג'ודי ניר מוזס (משמאל)! ימים אחדים לאחר מכן חל המהפך בצהרון „ידיעות אחרונות", המקנה שליטה מלאה למישפחת מוזס.

ליד הצלחת נפגשים נערת־הזוהר לשעבר, שולי חנני, הנשואה כיום פלוס ילדים ואיש־הטל־וויזיה, רפי גינת שממסיבה למסיבה הוא נראה יותר ויותר מלא.

הגיורת ברברה טאופר, לשעבר ניספחת אוסטריה בישראל ויחצנית „מוסיאון ישראל", כעת יהודיה כשרה לכל דבר, המקפידה על שמירת השבת, אוכל כשר ושאר דינים.

אל הכלא! אייבי נתן מרים כוסית, כשידידיו מצטרפים אליו לשימחה. ברקע מאחור נראים ניצה לוין, חברתו לחיים של בועז אפלבאום, איל־הספנות יולי עופר והשחקנית גילה אלמגור. אייבי לא הפסיק להתלוצץ ולהתבדח על ישיבתו הצפוייה בכלא.

אייבי נתן נפרד מהחבר'ה

כשאייבי נתן טס לתוניס, כדי להיפגש עם **יאסר ערפאת**, לא שיער איש כיצד יתגלגלו הענ־יינים. רבים התייחסו לסיפור כהמ־שך לטיסת־השלום שלו למצריים ב־1966. מצריים הפכה בינתיים שכנה שקטה המארחת ישראלים. נתן לקח בחשבון את ההיבטים המישפטיים של מעשיו ואף הצהיר שלמען הצלת חיי־אדם הוא מוכן לעבור על החוק. ימים אחדים לפני שהורשע בדין הוא אירגן בדי־רת־הגג שלו שבצפון תל־אביב שר־שרת־מסיבות לידידיו הרבים. מא־חר והדירה שלו קטנה מלהכיל את כל ידידיו, הוא אסף אותם קבוצות־קבוצות, וכל ערב הוא הקדיש לק־בוצה אחרת.

למרות שלא ניתן עדיין גזר־דין, דיברו הכל על אפשרות של הליכה לכלא, ואייבי אף התבדח ואמר שהוא מעדיף ישיבה בכלא, מאשר עיסוק בעבודות ציבוריות, דבר שהוא עושה כל השנה.

באותו היום הוא זכה במישפט־הדיבה שהגיש נגד העיתונאי **מאיר ליפשיץ**, על דברים ש־פירסם ליפשיץ בחדשות. חדשות התנצל על הדברים שפורסמו, ליפ־שיץ לא הגיש כתב־הגנה, הפסיד במישפט ונדרש לשלם 100 אלף שקלים כפיצוי, סכום חסר־תקדים במונחים ישראליים.

נשיקת פרידה סגן־אלוף (מיל') רונית יערי, לשעבר אשתו של איל־הספנות יולי עופר, נפרדת מאייבי. יערי עסקה ביחצנות עבור „כלבו שלום".

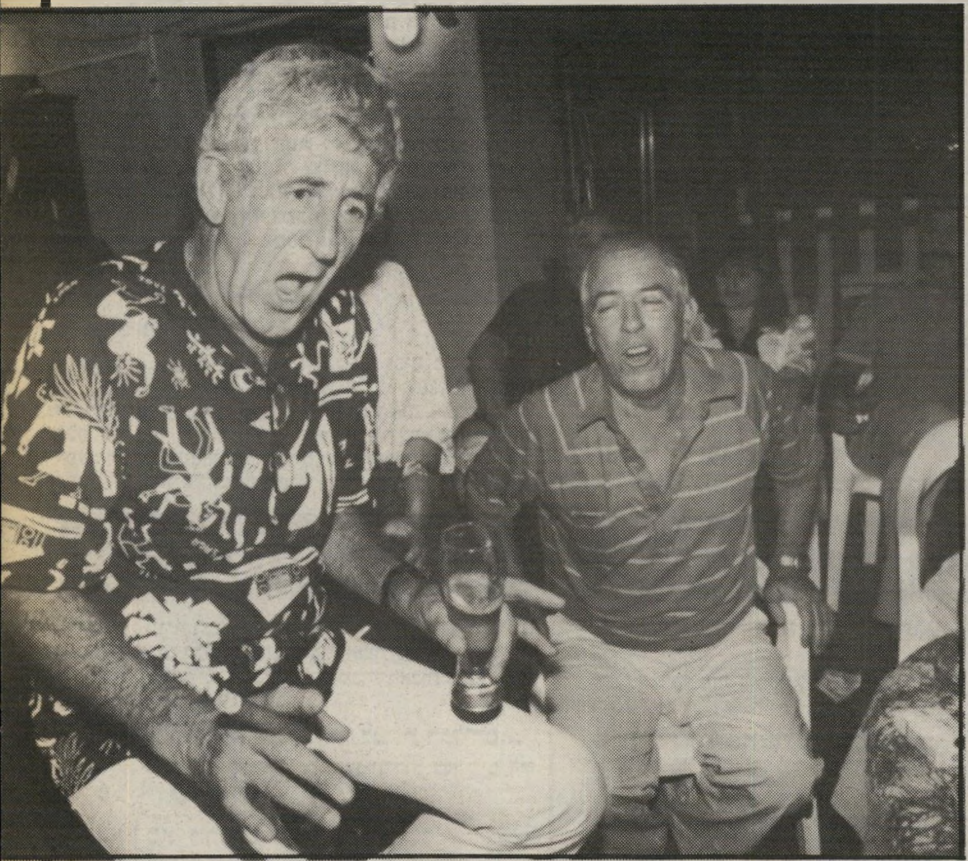

שירי מולדת אלוף־מישנה (מיל') מנוזם דיגלי היה בין מארגני השירה בציבור. למרות כישרונו של דיגלי כמנצח מוסיקאלי, הפכה השירה במהלך הערב לצעקות רמות, שלא בדיוק נשמעו כמו שירה. השכנים ידעו מי חוגג ולמה, ולא התלוננו.

כתב: זוהר אוהליאב, צילמו: אלי דסה וציון צפריר

ה הם אומרים... מה הן אומרות... מה הם אומרים... מה הן אומרות...

אילן ברונר

גרשון גלמן:

„אי־אפשר להעמיד קלפי לכל מאה בוחרים!"

כשאין מחלוקת של ממש בין המיפלגות המתמודדות בבחירות בהסתדרות, מתנגחים בעיקר על רקע פעלולי בחירות. ועדת־הבחירות בהסתדרות (שבה יש, כמובן, רוב למערך) החליטה על צימצום מיספר הקלפיות שיוצבו ביום־הבחירות בתל־אביב, בהשוואה לבחירות לכנסת. 241 קלפיות, לעומת כ־480 קלפיות בבחירות לכנסת. הליכוד זועם וטוען שהמערך מצמצם בכוונה את מיספר הקלפיות דווקא באיזור דרום־העיר, מעוזו האלקטורלי של הליכוד. שאלתי את גרשון גלמן, מועמד המערך לתפקיד מזכיר מועצת־הפועלים בתל־אביב, לתגובתו על האשמות הליכוד.

יש צימצום במיספר הקלפיות בכל תל־אביב, ולא רק באיזור דרום תל־אביב, ויש לכך סיבה מאוד פשוטה ומוצדקת.

● והיא?

בבחירות לכנסת יש 290 אלף בעלי זכות בחירה בתל־אביב, ובבחירות בהסתדרות יש בתל־אביב רק 120 אלף בעלי זכות־בחירה. אי־אפשר לעשות קלפי לכל 100 מצביעים. יש קלפי לכל 400־500 מצביעים. יש משאבים מסויימים. קלפיות אפשר למקם במוסדות־הסתדרות, כגון סיפרייה, מועדון, קופת־חולים, סניף של הנוער העובד, וכו'. גם בתוך מיפלגתי יש

בחירות

תלונות על ועדת הבחירות. היא הזיזה אנשים באיזורים שונים ממקום למקום. למשל, תושבי בית־אבות מסויים, הרגילים להצביע ברמת־אביב, צריכים ללכת מבית־האבות ברגל לאפקה.

● אני מניח שלא תתנו להם לכתת רגליהם...

כן, יש להניח שייקלו עליהם. העניין הוא שאנשים היו רגילים לצאת מהבית ובכל 50 מטר היה קלפי.

● ואין כאן טריק פוליטי?

זה אבסורד להפוך החלטה הגיונית לנושא לוויכוח פוליטי. אי־אפשר להעמיד קלפי לכל 100 בוחרים. מי שחשוב לו להצביע בהסתדרות — יצביע בכל מקום שהקלפי תהיה. נושאים טכניים לא קובעים איך מצביע הציבור. רק נושאים מהותיים.

(גידעון סער)

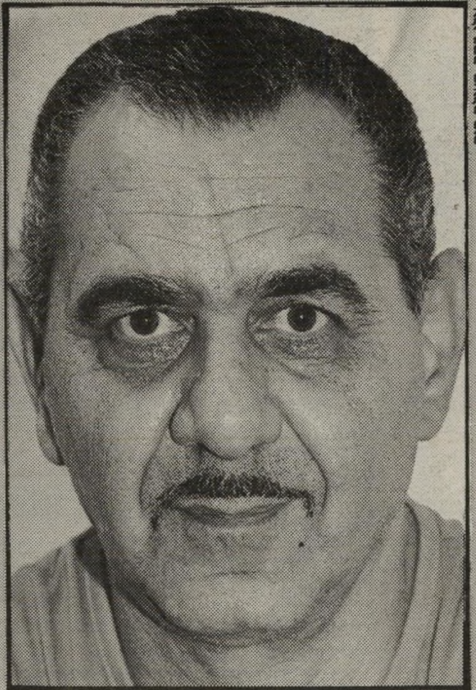

אלי דסה, העולם הזה

אלי בן־קסוס:

„מי שטוב הוא מי שתומך בעובדים!"

התופעה של אנשי־ליכוד, ה„עורקים" משורות המחנה והמביעים את תמיכתם בישראל קיסר בבחירות להסתדרות, הפכה בשבועות האחרונים לחזון נפרץ.

אלי בן־קסוס, יו"ר הוועד הארצי של „מגן־דויד־אדום", פעיל מרכזי של הליכוד בדימונה, הולך עם המערך בבחירות להסתדרות. שאלתי אותו מה הביא אותו לתפנית.

לא הצטרפתי למערך. רק הצהרתי שאני תומך בקיסר לקדנציה הבאה כמזכ"ל ההסתדרות.

● למה קיסר?

אני יו"ר עובדי מד"א, ונוכחתי שבקדנציה הנוכחית הוא עזר מאוד לעובדים. ללא כל קשר לדיעותי הפוליטיות, אני רוצה לעזור לו להיבחר. אני חושב שמגיע לו. כמו שהרבה אנשי־ליכוד תומכים בטדי קולק בירושלים, ואנשי־מערך תומכים בשלמה להט בתל־אביב, אני תומך בקיסר.

אין כל קשר בין השקפה מדינית למאבק מיקצועי. אם מפטרים עובדים בתל־אביב או בדימונה, זאת לא בעייה מדינית, אלא בעייה חברתית. ולכן אין כל קשר בין הבחירות בהסתדרות לבחירות לכנסת. רק מרובע יכול לחשוב שיש קשר בין בעיות מיקצועיות, במד"א למשל, וחשיבה מדינית. אילו היה מישהו טוב בליכוד, הייתי תומך בו. בשבילי, מי שטוב הוא מי שתומך בעובדים.

● ושמאי אינו די טוב?

אין לי דבר נגדו. הוא טוב, אבל פחות טוב מקיסר.

הסתדרות

● הצעד שלך גרר בעיקבותיו תגובות מחברי ליכוד?

אני לא סובל מזה. לא קיבלתי אף איום אחד. אף מילה רעה אחת לא נאמרה.

● קיימת החלטה של מזכירות הליכוד, הקובעת כי יושעה מי שפועל במיסגרת מיפלגות יריבות. זה לא מרתיע אותך?

לא יכולים לשנות את השקפת־העולם שלי. לא יכולים לשלול ממני את זכותי להחזיק בדיעות כאלה. זה טימטום. גם אם יגיעו להחלטה כזאת, ויחליטו שאני לא שייך, אמשיך להצביע ליכוד. את זה הם לא יכולים לקחת ממני. אני גם לא קליבר כזה גדול, כדי שהם ינקטו בכאלה צעדים נגדי. אני לא אריה נאור. אני פשוט מייצג עובדים. אני חושב שקיסר עזר למד"א, ואני רוצה לעזור לו.

(אורית זרובבל)

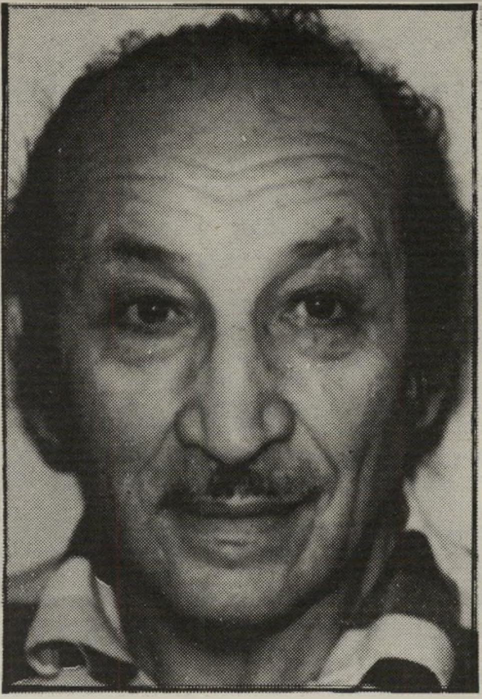

אלי רוזן:

„לא המאזוכיזם המוצג כיום, לא סמים!"

אי־אפשר היה להתעלם מהמודעה שהיתה תלוייה ב„מצודת זאב" ושאמרה: „לאנשים שאיכפת להם מהשתלטות השמאל על הדרמה בישראל, נפתח חוג לדרמה חופשית."

שאלתי את אלי רוזן, יוזם הרעיון, האם הוא באמת מודאג מהשתלטות השמאל על הדרמה.

כל הפנייה הזאת מיועדת לנוער. זה בא אחרי שידיד שלי, מחזאי, סיפר שהוא הציע מחזה שלו לפסטיבל עכו ונדחה בכל מיני תירוצים שונים ומשונים. בהתחלה דחו את המחזה, אחר־כך קיבלו אותו בתנאים מסויימים, ובסוף טענו שאין מקום למחזה, שהוא עלול להרגיז את הערבים בעכו. השאלה היא: האם ערבים מעכו לא מגיעים לתל־אביב? למה החד־סיטריות הזאת? זה הביא אותי לכך שהבנתי שצריכים להקים דור חדש, שיידע לספק תשובות על מחזות שלא מתניפים לצה"ל, כמו מלכת האמבטיה ועוד מחזות רבים אחרים. עם־ישראל יפה בעיני, וצה"ל אינו נאצי. חוץ מזה אני עושה את זה כדי למנוע את הידרדרות הנוער.

● אבל המגמה היא הפוכה. לראייה, גדליה בסר ויהושע סובול הודחו מתפקידיהם בתיאטרון חיפה. אין כמעט מחזות מקוריים.

כנראה את לא רואה את כל המחזות.

● מה יהיה הייחוד של החוג הזה?

החומר הנלמד וההצגות שיוצגו יהיו בכיוון אחר.

תיאטרון

● זאת אומרת?

כיוון יותר לאומי. אהבת־המולדת, אהבת־העם, ולא המאזוכיזם המוצג כיום, וטיפול אחר בעניין הסמים.

● איזה מחזות אתה מתכוון להעלות?

תהיה ועדה שתיקבע את הרפרטואר. יהיו בה אנשים בעלי רמה. יש ביניהם גם מרצים מאוניברסיטת תל־אביב.

● בעלי תפיסה לאומית?

אני לא מחפש אנשי „כך", אלא יהודים ציונים טובים. אין לי כוונה לבדוק בציציות.

● ומה לגבי התלמידים?

בתנאי שהם יזדהו עם רעיונות החוג. אני לא צריך מגילת־יוחסין. לא צריך שיוכיחו לי אבא חרותניק או מפא"יניק.

(אורית זרובבל)

אלי דסה, העולם הזה

תומאס קוזיאשווילי:

"אז מה קרה? אז אין לי אוטו. לא נורא..."

רוב בעלי־החנויות בארץ מחכים לתקופת החגים בכיליון־עיניים. יש מי שעושים מכה כזאת לפני החג, שכמעט לא איכפת להם לא להרוויח בין החגים. ומכולם, כמובן חוגגות חנויות־המזון.

אלא שלא כל חנויות המזון. אצל בעלי־המכולת – אלה שנשארו מהמוסד הוותיק הזה – דממה לפני החג. נכנסתי לחנות־המכולת של תומאס קוזיאשווילי ומצאתי אותו מפהק.

מה העניינים, שאלתי.

יהיה טוב אחרי החגים. עכשיו כל הלקוחות הקבועים עוזבים אותי והולכים לרשתות־השיווק. אחרי החגים הם יחזרו.

● ואתה לא נעלב מהלקוחות? לא אומר להם לא לקנות אצלך?

מה פתאום? אני מבין אותם. שם נותנים להם אשראי לשלושה חודשים, וגם איזה צינצנת־דבש במתנה, והם חושבים שהם עשירים גדולים. האיש הקטן, שבא לקנות ברשת־השיווק שכל־כך קורצת לו, לא יודע שכל מה שנותנים לו גובים בשבילו כסף.

● אתה לא יכול לתת אשראי כל־כך גדול, או לעשות מיבצע?

לא. אי־אפשר. אם תמצאי בעל־מכולת שנותן אשראי ליותר מחודש, סימן שהוא מרמה או גונב.

● אתה אומר ש"מכולת" זה דבר שתוך זמן קצר ייגמר? לא יהיה יותר?

חברות־גבייה

ככה כולם חושבים. אבל אני בטוח לגמרי שכאשר זה כמעט ייגמר, פתאום זה יחזור בבום גדול. אנשים יבינו שהארץ הזאת מלאה באנשים שצריכים לקנות במכולת, ולא בסופרמרקט. אנחנו לא עשירים. סופרמרקט על כל המדפים היפים, ואלפי המוצרים הציבעוניים, הוא דבר מפתה מאוד. כל אחד, בלי יוצא־מן־הכלל, בכל קנייה שלו בסופרמרקט, קונה שלושה דברים שהוא לא צריך, ובחשבון הסופי זה עולה כסף שאין לנו.

● אתה לא מדבר כמו בעל־מכולת רגיל.

אני לא בעל־מכולת רגיל. אני מהנדס־אנרגיה, שעלה ארצה ולא ידע עברית, ולכן הלכתי וקניתי לי מכולת, כי להגיד "שני חלב ואחד לחם" למדתי מהר מאוד.

● אפשר לחיות מהמכולת היום?

לחיות אפשר, אבל לנסוע באוטו לא. אז אין לי אוטו. לא נורא, נכון? (דניאלה שמי)

אלי דסה, העולם הזה

גילי:

"זה ממש עירער לי את הביטחון!"

העיתונים מלאים בסיפורים על מעללי חברות־הגבייה. מישפטים ארוכים מתנהלים היום בעניין זה, והכל נראה מרוחק, כאילו "לי זה לא יקרה." עד שמקיש נציג חברת־גבייה על דלתך.

חוויה כזאת עברה על גילי. ביקשתי ממנה לספר על המיקרה.

בשעה 8 בערב, ביום השלישי, היה פתאום צילצול בדלת. פתחתי את הדלת, מבלי לוודא את זהות המצלצל, והנה עומד לפניי גבר ממוצע־קומה, שמן, קרח, שרירי ומזרה־אימה. בקיצור, לא טיפוס שנעים להיתקל בו. הוא החזיק את הדלת וקרא לי מזל, שמה של שכנתי.

אמרתי לו שהוא טעה בכתובת, והפניתי אותו לדירה שלה, אבל הוא התעקש שאני זאת היא.

● למה דווקא את?

היא כנראה יודעת שמחפשים אחריה, ויכול להיות שהיא ירדה למחתרת. הוא אמר לי: "אל תשקרי עלי, כי בקומה השנייה לא גר אף אחד." ואז הוא התחיל בסידרת־איומים: "את לא מכירה אותי, אני עכשיו רגוע. חכי שאני אתעצבן. אני אפרק לך את הבית. אפרק אותך. אמא שלך לא תכיר אותך," ועוד סידרה ארוכה של קללות ואיומים. ואני, כל אותו הזמן, חוזרת על הטענה שאני לא היא. לא חשבתי בשיקול־דעת, כי יכולתי להציג לו מיסמכים שיכולים להעיד על זהותי. התחלתי לבכות, אבל גם זה לא השפיע עליו. הוא חזר וטען שאני חייבת כסף.

מיסחר

● הוא אמר מיהו? מאיפה נשלח?

הוא לא הזדהה. לא אמר מיהו, ומאין בא. לא נקב בשם חברת־הגבייה שהוא נציגה. ממה שהצלחתי להבין מדובר בצ'ק ללא כיסוי.

באיזה שהוא שלב יצאתי וצילצלתי בדלת של השכנים. השכנה זיהתה אותי לפי בקשתי, ואז הסתבר שהוא חיפש את הבחורה גם אצלם. היא התחילה לצעוק עליו, אני אמרתי שאני הולכת להתקשר למישטרה ואז הוא ברח. השכן ניסה לרדוף אחריו, אבל הוא נעלם.

● איך הרגשת?

זאת היתה חוויה טראומטית. אני פוחדת לעלות בחדר־מדרגות. פוחדת לפתוח את הדלת. אני מפחדת להיות לבד, ולא נרדמת בלילה. עד היום חייתי ללא חשש. מהיום, כל אחד שדופק על דלתי זוכה בחקירה צולבת. זה ממש עירער לי את הביטחון. אני מתכוונת לעבור מפה. (אורית זרובבל)

ציון צפריר, העולם הזה

איתן אטינגר:

"יש 150 אלף כלבים במדינה. שליש גזעיים!"

בעלי־הכלבים ברחבי־הארץ עסוקים השבוע. רחיצה טובה, חפיפת השיער, תיספורת פה ושם, ומילה טובה לעיצוב האישיות, כמו שאומרים ב"גשש". כל הכלבים היפים של מדינת־ישראל ובעליהם יתייצבו להם בשבת לתחרות הכלבים הבינלאומית, שתיערך בגני התערוכה.

שאלתי את איתן אטינגר, יו"ר ההתאחדות לכלבנות, מה זאת תחרות בינלאומית. האם יבואו כלבים מכל העולם להשתתף בה?

קודם כל יבואו 10 שופטים בינלאומיים לשפוט בתחרות. מלבד זאת, התואר שיינתן למנצח הוא תואר של אלוף בינלאומי, וחוץ מזה יבואו גם כמה כלבים מחו"ל.

● זו רק תחרות של יופי?

לא של יופי. של צורה. כלומר עד כמה הכלב קרוב לתקן של הגזע שלו. גובה, מיבנה, אופי וכו'.

● מה קורה בתחרות כזאת שנקראת בינלאומית? האם מלבד בחירת הכלב היפה, יש גם התקשרויות שונות או חילופי מידע?

בוודאי, אבל זה אחרי התחרות עצמה. אנחנו לוקחים את השופטים לבקר בבתי־הגידול שיש כאן, הם שומעים מאיתנו, אנחנו שומעים מהם.

תחרויות

● יש לנו כבר מה ללמד מומחי־כלבים בעולם?

תתפלאי. הפינצ'רים שלנו זכו באליפות־העולם בקופנהאגן במקום ראשון, ואלה פינצ'רים כחול־לבן ממש. מעניין אותם לדעת מה קורה אצלנו, איך אנחנו מגדלים, מאלפים. יש שיחות בעניין גנטיקה, אנטומיה ופיסיולוגיה של כלבים.

● למה תחרות כזאת, שהיא גם תערוכה לכל חובבי־הכלבים בישראל, פתוחה רק יום אחד?

כסף. הכל כסף, ולנו אין כסף. כשיהיה, נתכנן יותר.

● כמה בעלי־כלבים יש בארץ?

לפי החיסונים, יש כ־150 אלף כלבים בישראל, וכשליש מהם כלבים גזעיים.

● וזה הרבה למדינה כמו ישראל?

זה מתחיל להיות די מרשים. (דניאלה שמי)

רחל מרחלת על כל העולם

עוד נכד(ה) ליפה

מה אתם יודעים על הזמרת **יפה ירקוני**? שהיא זמרת ותיקה מאוד, שהוציאה הרבה תקליטים ושהופיעה בכל העולם. אני גם יודעת שהיא בשלנית מעולה ואם מסורה. בקיצור, אמא יהודית קלאסית. ולמה אתם חושבים שאמא כזאת שואפת? שהבנות שלה תינשאנה לבחורים מוצלחים ושיהיו לה כמה שיותר נכדים.

ליפה שלוש בנות. האמצעית, **תמי צרפתי**, היתה נשואה לרופא **אליאב צרפתי**, ועוסקת בהוראה. הבכורה, **אורית שוחט**, נשואה לרופא **יגאל שוחט**, ועובדת כעורכת מוסף הארץ. השלישית, **רותי ירקוני**, נשואה לשחקן **מאיר סוויסה**.

משתי הבנות הראשונות, תמי ואורית, יש ליפה נכדים. אך הבעייה התעוררה אצל רותי, שהתקשתה להרות. היא סבלה מאוד ועשתה הרבה ניסיונות. למזלה היא נולדה בתקופה ובארץ שהיא מפותחת מבחינה רפואית. היא עברה הפריית־מבחנה בהצלחה, וכעת היא נמצאת בחודש השלישי להריונה. ומה שנותר לעם־ישראל זה לאחל לה הצלחה.

רותי ומאיר סוויסה
מחידושי המדע

אל המיליון הראשון

כבר שנה וחצי אני מחכה לרגע שבו תהיה בידי תמונה של דוגמנית־הצמרת הבינלאומית **מיכאלה ברקו** במדים. אך נראה שאני לא אזכה לראות תמונה כזאת לעולם, מפני שמיכאלה בת ה־20 נישאה בניו־יורק לפני שבוע בנישואין אזרחים לבן־זוגה מזה שלוש שנים, הסטודנט **יוסי הלר** בן למישפחה אמידה ומכובדת.

ולמה היא מיהרה להתחתן? בגלל הצבא. כי מיכאלה היא אחת מעשר הדוגמניות המצליחות ביותר בעולם כיום, והיא עשתה כבר עשרות שערים, כמעט 40, בכל הירחונים

אלי דסה, העולם הזה

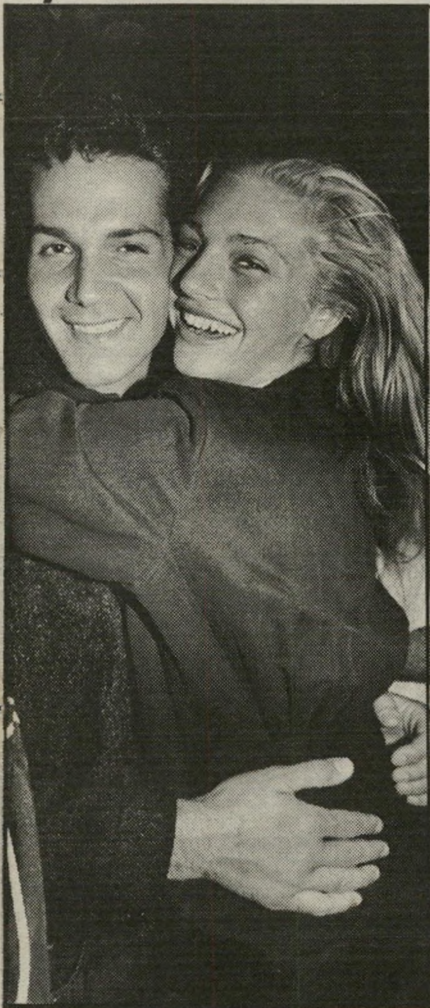

מיכאלה ברקו ויוסי הלר
נישואין בניו־יורק

והשבועונים החשובים. היא מרוויחה ליום עבודה כמו שמרוויח לחודש מנהל בכיר מאוד במיפעל ישראלי גדול. מיכאלה, דוגמנית של חצי מיליון דולר בשנה — כך היא מוגדרת — אינה מרוויחה עדיין את הסכום הזה בשנה, מפני שהיא מופיעה בעיקר בכתבות מערכתיות ובשערי ירחונים, בעוד שהכסף הגדול טמון בחוזים ובפירסומים של מוצרי־קוסמטיקה. אך היא בדרך הנכונה. המיכשול היחידי לפני העושר והאושר היה הצבא. החברים לחצו על מיכאלה להתחתן. גם אנשי־האופנה, שבאו איתה במגע, לחצו.

תחילה היא סירבה, והודיעה שהיא חוזרת ארצה לשרת. אך במהלך החודשים האחרונים היא ביקשה וקיבלה דחיית־שרות. טעם־ההצלחה וריח־הכסף עשו את שלהם, ומיכאלה נכנעה ללחצי הבנקאים. בלית־ברירה היא נישאה בנישואין אזרחיים לסטודנט, הלומד טקסטיל אי־שם באירופה ועתה דרכה למיליון הראשון בטוחה יותר מתמיד.

אהבה במשולש

בארצות־הברית ב־20 השנים האחרונות, חזרה ארצה בסערה ותפסה לה מקום של קבע במשולש־הבילויים של צפון תל־אביב, בואכה רחוב הירקון.

כמעט בכל ערב היא פוקדת את המשולש, כשהיא מלווה בכמה חברות. באחד האירועים החברתיים היא הכירה את דן כנר, והשניים נדלקו זה על זה. למישל, שהיא פריקית עירונית, יש מישפחה המתגוררת בחו"ל ועסקים שטיבם לא ברור. אבל זה באמת לא צריך להפריע לשניים לבלות ביחד.

אלי דסה, העולם הזה

מישל דרעי
נדלקו זה על זה

זה כבר לא סוד שהנישואין של הקריין **דן כנר** ואשתו **דפנה** התרסקו, ויש כל־כך הרבה שברים שכבר קשה לאחות אותם.

מה כבר לא שמענו על המערכת המקולקלת הזאת — מכות ואיומים ונאצות והשמצות ותלונות במישטרה, ומהכל לא סובלים בני־הזוג, אלא הילדים.

אצל דן הרומאנים נעים בשרשרת, ואם זיכרוני אינו מטעה אותי, אז היו לו כמה רומאנים עם רקדניות־בטן. עכשיו, כשנמאס לו מהסיגנון המיזרחי, הוא עבר לסטייל אחר. הוא מנהל רומאן עם בליינית תל־אביבית ידועה בשם **מישל דרעי**. היא התגוררה

ציון צפריר, העולם הזה

דפנה ודן כנר
הרבה שברים שכבר קשה לאחות

כור ההיתוך

השבוע נערכה לדני שנבל, אחד המנכ"לים הבכירים בכור, מסיבת־הפתעה ליום־הולדתו בווילה של מנחת־התצוגות אילנה מרגלית, המתגוררת ברמת־השרון.

חברה מאוד טובה שלי, אבל באמת טובה, לא סתם, היא החברה הכי־טובה של החברה של שנבל, והיא סיפרה לי שהיא בכלל לא מבינה מה הוא כל־כך חוגג כל הזמן. נכון שידידתו, היחצנית עדנה גרינשטיין, שנפרדה מבעלה לפני כמה חודשים, מאוד אוהבת אותו, והוא אותה, אבל מה שמתרחש מאחורי הקלעים עלול להעיב על שימחתם.

כי שנבל, שהיה מנהל בכיר בכור, התפטר מתפקידו אחרי שגילו שבזמן שהוא שירת כמנהל כור כימיה, הוא היה שותף סמוי בשני מיפעלים, שהיו קשורים ישירות לכור. הוא דאג שלמוצרי כור תהיה מעורבות בעסקים שהוא שותף בהם.

במסיבה כולם ריכלו על העניין ואמרו שזה לא יפה, וכולם שאלו ונורא רצו לדעת האם החבר'ה מכור יודעים בכלל על מעשיו, והאם הוא התפטר בגלל החששות האלה.

החברה שלו, עדנה, אחת היחצניות היותר־יפות והיותר־אלגנטיות, מאוהבת בו ותומכת בו לכל אורך הדרך.

אם אתם רוצים לדעת פרטים נוספים, אתם יכולים להתקשר עם טדי ודמני בבית הטקסטיל, או עם אלי גור, מנכ"ל נעלי בריל. שניהם חברים טובים של שנבל, והם יכולים לתת הרבה פרטים אודותיו. אילו ידעו כמה מהמקורבים שלהם, שהם חברים של החברים שלי, ושאחד מהם הוא החבר של החברה הטובה שלי, הם היו נחרדים.

מחקר עיתונאי

בעיתון מעריב עובדת עורכת בשם **דני־אלה בוקשטיין**. זוהי אשה חרוצה, סולידית ושקטה. היא לא בדיוק יודעת מה נעשה באחרונה בחדרה, בשעות שבהן היא מבלה בביתה עם בני־מישפחתה.

אחד הכתבים של העיתון, **גבר נשוי**, כתב חרוץ, אוהב לעבוד שעות נוספות. כולם מאוד התפעלו מהחריצות שהוא גילה, אך אף אחד לא בדק על איזה נושאים הוא עובד בכל־זאת שקרנות.

באחד הימים עבר במיסדרון אחד העובדים בעיתון, לא עיתונאי, ושמע רחשים מוזרים הבוקעים מחדרה של העורכת. העובד המסור פתח את הדלת בערינות, ולהפתעתו הרבה הוא ראה שהעיתונאי השקדן עובד על נשר־אות, במקום על נושאים. על שולחנה של העורכת שכבה **עיתונאית** צעירה מעיתון אחר, והעיתונאי הנשוי שכב עליה בתנוחה כזאת שגם עיוור יכול היה להבחין שהם לא עוסקים במלאכת העיתונאות.

אולי החליט מעריב גם על הקמת מדור חדש לענייני־סכס, והכתב החרוץ פשוט ערך מחקר. בכל אופן אני יודעת שהרומאן בין השניים נמשך. אבל לא אני אגלה לכם במי מדובר. טלפנו למעריב. הם יודעים.

ליד הכותל

באתי למסיבה, היה משעמם, רציתי ללכת, אז המארחת אמרה לי שכדאי לי לחכות כי יש לה סקופ בשבילי.

נשארתי, ואכן כעבור כמה דקות הגיעה מישהי שהיא מאוד IN באחרונה, ועוד לפני שהיא הספיקה לשבת היא פלטה לאוויר את הסקופ: הדוגמנית הוותיקה **קארין דונסקי** מתחתנת בקרוב.

לי זה נשמע כמו מדע בדיוני, אבל מי אני שאחליט מה נכון ומה לא? מלבד זאת אתם חייבים להודות שזה משהו שונה. קארין דונס־קי בת ה־49 היתה נשואה בעבר הרחוק לאיש־העסקים **שלמה דונסקי**, אבי בנה **נואל** בן ה־13. אחרי גירושיהם היה לה רומאן ארוך עם **פרופסור** ידוע ומכובד בתחום הרפואה, ומ־אז — וזה היה באמת מזמן — לא נקשר שמה בשמו של שום גבר.

עכשיו אני חוזרת לימינו אנו. תוך דקות טיילה האצבע שלי על חוגת הטלפון, ואחרי כמה שניות שמעתי את הדרינג־דרינג המו־נה, ולאחריו את קולה של קארין.

„שלום קארין, זאת המרחלת,"

„טילפנת לאחל לי שנה טובה?"

ציון צבריה, העולם הזה

קארין דונסקי
„בשלב זה אנחנו רק מתכתבים..."

„גם. אבל מה שמסקרן אותי, וגם את כל עם ישראל, זה הרומאן הסודי שלך והנישואין עם ההוא!"

„אמת, יתכן שנחליט להינשא בקרוב."

„מי המאושר?"

„**עורך־דין**, יהודי לא־ישראלי, המגיע ארצה בענייני־עסקים. היכרנו וגילינו שיש לנו הרבה במשותף, מעבר לענייני־הלב."

„ומתי החתונה?"

„בשלב זה אנחנו רק מתכננים. עוד לא הגענו להחלטה בנושא."

„מתי אוכל לראות אותו?"

„הוא מגיע ארצה בקרוב, ואני מבטיחה לך שאת תהיי הראשונה להכיר אותו."

„ומה עוד את מוכנה לגלות לעם היושב בציון?"

„זה הכל!"

„טוב, אז שתהיה לך שנה טובה."

ומאחר ואני חושבת שבארץ יש שני דברים ניצחיים — הדוגמנית קארין דונסקי וירוש־לים בירת־הנצח — אני מציעה לאחד את שניהם יחד, ולערוך בכותל את טכס־הני־שואין.

איחוד מישפחות

לורן וארנון בס
ניסיונות פיוס

למדינת־ישראל לא היו מעולם קש־רים טובים עם קבוצת המדינות הבלתי־מזדהות, או מדינות העולם השלישי. עובדה שלא השפיעה על אשת־החברה ניצה מעוז, גרושתו של רואה־החשבון דני מעוז, הבעל־בנפרד של מירה לב, הלשעברית של הבאבא־ברוך מנתי־בות, ליצור קשרים הדוקים עם כמה דמויות מהמדינות האלה.

אז מובן שיש לנו ברשימה איש־הע־סקים התורכי ז'אק תותח, ויש לנו גם פרנץ יוזף, לשעבר שגריר האיטי ביש־ראל, וכיום שגריר ארצו ברומא. והיה גם רומאן גדול עם נשיא של איזה מדינה אפריקאית.

עם־ישראל ממש היה נפעם מהקש־רים האלה, ומאוד שמח עם היוזמה הפ־רטית הזאת. אך בשנה האחרונה נעלמו עיקבותיה של הגברת מעוז, בעיקר בגלל נושיה. היא הורידה פרופיל ורמת־חיים.

מסתבר שאמנם כל המדינאים ואנ־שי־העסקים, שהיו לצידה, זנחו אותה, אך מי ששמר לה אמונים כל העת היה אחיה, עורך־הדין משה כרמלי, שעזר לה בכל יכולתו ואפשרויותיו.

במשך תקופה מסוימת היא אף הת־גוררה במישרד שלו. אך לא רק הוא עזר לה, גם בתה לורן, הנשואה לארנון בס, בעל תחנת־דלק בתל־אביב, סבלה מאד ממה שעובר על אמה. בעיקר הפריע לה הניתוק בין שני הוריה. אז הבת הדואגת החליטה לפשר בין הצ־דדים. הפגישה שלהם התקיימה בביתה של לורן. מלבד זאת נפגשו השניים אצל הגברת מרגריטה מזוז, אמו של מעוז, המתגוררת בכיכר־המדינה בישראל.

הגברת מזוז היא בשלנית מעולה, והג־ברת מעוז אנינת־הטעם אוהבת במיוחד את הספגטי בנוסח טריפוליטני, שעושה חמותה לשעבר.

מה יהיה ההמשך אני באמת שלא יו־דעת, אבל נראה לי שהמישפחה־לשעבר מתאחדת לקראת השנה החדשה. אמנם לא בכיוון הרומנטי, אך לפחות בתחום של איחוד־מישפחות.

שומרת את החיים הפרטיים לעצמה

אחת השחקניות הצעירות הכי יפות והכי כישרוניות בארץ, לדעתי, ולא רק לדעתי, היא **שרון הכהן** (כפפות, שדות ירוקים, נשר הברזל 2) שרון בת ה־24 שייכת לאותם

שרון הכהן ויהושע מאירי
קשוחה...

האוהבים לשמור את חייהם הפרטיים לעצמם. ובאמת, עד היום לא הגיע אלי שום דיווח עליה, בעל אופי רומנטי.

באחרונה היא נראתה בעיר, וגם צולמה, בכמה אירועים, בחברת עיתונאי צעיר, **יהושע** („שוקי") **מאירי**, בן 31, לשעבר הכתב הכלכלי של הארץ בכנסת.

צילצלתי לשרון ושאלתי אותה אם יש רומאן — ממתי, מהיכן, כמה זמן, כמה רציני — השאלות הרגילות שלי, אתם יודעים. היא היתה נחמדה מאוד, אבל די מהר היה לי ברור שאין לה שום כוונות לפתח איתי שיחה בנושא הנרון. גם כאשר החמאתי לה שהיא מזכירה לי (באמת!) את הכוכבת האמריקאית **קלי מקג'ילים**, היא לא התרככה.

טוב, לא כל „דרינג־דרינג" של המרחלת הוא סיפור־הצלחה.

גבר פופולארי

מה הן מוצאות בו? תהרגו אותי, אני לא מבינה. אולי אשם המצב הדמוגרפי בארץ.

אלברט כהן, השחקן בן ה־58, הפך מאז פטירת אשתו, הפסנתרנית הבינלאומית **רות מנסה**, לגבר מבוקש ביותר.

„ברטו", כפי שהוא מכונה בפי ידידיו, ניהל רומאן ארוך עם עורכת־הדין **אלה גטליץ**, רווקה בשנות ה־40 המוקדמות לחייה.

מה לא אמרו על הרומאן הזה? היו גם בדיחות על זה שהם נפגשים בשעות מוזרות, מפני שהיא עובדת ביום במישרד עורכי־הדין שלה, ובערב, כשהיא היתה פנויה, הוא היה עסוק בתיאטרון בהצגות שבהן שיחק. אבל מה, האהבה שם היתה גדולה מכל המי־כשולים, ברטו עבר להתגורר אצל חברתו־לחיים, וכבר דיברו שם על נישואין.

לפני חודש הם הלכו לרבנות להירשם, ופתאום, זמן קצר ביותר לאחר־מכן, הודיע לה ברטו שנישואין זה לא מתאים לו במצבו, והוא מעדיף פרידה על מיסוד המערכת. במקביל סיפרו חבריה של אלה שהיא בהריון, עובדה שהתגלתה כלא־נכונה.

אך החיים נמשכים, וההצגה חייבת להימ־שך. אלה וברטו נפרדו, אבל הרווק המבוקש לא נשאר בודד זמן רב. הוא הכיר את המפיקה **תאירה שפירא** מהטלוויזיה, אם לילד בן 10, בלתי־נשואה, דבר שהוא מאוד פופולארי בטלוויזיה הישראלית, דבר המחייב מחקר.

ציון צבריה, העולם הזה

אלברט כהן
ההצגה חייבת להימשך

תאירה וברטו התאהבו ונסעו יחד לחו"ל, ונר־אה שהם נהנים מהחיים.

בין לבין, כלומר בסרק־הזמן הקצר שבין אלה לתאירה, היו לברטו הרבה מחזרות מה־סוג האסרטיבי. נשים בגילים שונים היו מת־קשרות איתו לתיאטרון או לבית, מציגות את עצמן ויוזמות פגישות.

החיים הטובים

בנק דיסקונט הוא לא רק בנק, הוא גם ידיד. זאת הסיסמה של הבנק.

נראה לי שברוח זאת תסתיים פרשת־הגירושין של אילנה ואודי רקנטי, מבעלי־המניות של בנק דיסקונט. בני־הזוג הסכימו על בוררות, והבורר יהיה, כנראה, עורך־הדין מיכה כספי.

אני, כמובן, התעניינתי מה עובר על הגברת רקנטי, שהיא מזכירה רפואית בבית־החולים איכילוב בתל־אביב. בשבוע שעבר נערכה חתונתם של רותי סוקולו־בסקי ואלון ליטבק. רותי היא הבת של פרופסור מרדכי סוקולובסקי מאוניברסיטת תל־אביב, שהיה סגן־נשיא־האוניברסיטה. וכמובן שהיו הרבה חשובים בחתונה הזאת, ביניהם אילנה רקנטי. היא הופיעה לאירוע עם החבר החדש שלה מזה כמה חודשים. היא אף הציגה אותו בשמו הפרטי, אבי, ואז עשיתי כמה בירורים אצל החברות המשותפות שלנו וגיליתי שהם כבר נראו בכמה אירועים. למשל, באמצע חודש יולי בילתה אילנה רקנטי במועדון הים התיכון באכזיב. אמנם אני לא יודעת אם היא היתה כבר צמודה אליו, אבל החברות המשותפות גילו לי שהיא עשתה חיים משגעים.

למה כשנשות העשירים והמפורסמים מתגרשות, הן לא עושות חשבון לאף אחד, ולא חוששות מכלום? הן לא שמעו על הרבנות ועל כל הדינים והחוקים ומעמד האשה אצל הרבנים?

ואם בכדורגל משחקים 90 דקות, והכדור הוא עגול

הקשר

עופר מיזרחי

עופר מיזרחי

אוהד מעוז

קודם כל מדובר בכסף. הרבה כסף. בשביל הכסף הזה לא צריך לקנות עיתונים, גם לא למלא טוטו. צריך רק לעבור עוד 180 דקות והאוצר אצלנו.

חשבון פשוט: קבוצה שמעפילה אל גמר הגביע העולמי מקבלת מפיפ"א, הלא היא התאחדות הכדורגל הבינלאומית מענק ראשוני לצורך ההכנות בסך שני מיליון דולר, וזאת בלי לחשב את תשלום הזכויות עבור שידורי המישחקים בכל רשתות־הטלוויזיה בעולם.

לא רק המדינה זוכה. כל שחקן יקבל גם הוא סכומים, שבאומדן ראשון לא יהיו קטנים מעשרות אלפי דולארים. אחר כך יזכו השחקנים לחשיפה גדולה בפני טובי המאמנים בעולם. שיחקת טוב — זכית. מישהו כבר יקנה אותך, ובספורט הזה משלמים טוב.

19 הבחורים הצעירים (המבוגר שביניהם הוא בן 33) לא ידברו איתך על כסף. גם המאמנים לא. כולם מעדיפים לחזור על הקלישאות המסורתיות של מאבק למען המדינה, מילחמה למען הדגל. אם היה מדובר בעסק פרטי, בטוח שבעל־המניות היה עכשיו רועד מפחד ומדאגה. כמה מיליוני דולארים הם בהחלט הכנסה שיכולה להדיר שינה מאיש־עסקים ממוצע.

אז גם אנחנו לא נדבר על כסף ונחזור אל עניין השליחות. תהיו בטוחים שאם בעולם מכירים את ישראל מבעד למסך־העשן של רימוני האינתיפאדה, בעוד שנה, אם הקולומביאנים לא יקלקלו, יוכל העולם לראות את ישראל האמיתית.

ישראל האמיתית, לצורך זה, הם קודם כל יצחק שניאור ויענקל'ה גרונדמן. הלהקה שלהם סיימה השבוע את ההכנות האחרונות לקראת ההצגה וכבר היא יוצאת לדרך. האתגר הראשון הוא להוכיח לקולומביאנים שישראל אינה רק חוד החנית של יאיר קליין. המחליפים שלו, אוחנה, רוזנטל ומיזרחי, אמורים להיות לא־פחות מיקצועיים.

ב־15 לחודש בבאראנקיה אשר בקולומביה לא תישמע הצעקה „אל־אל ישראל". 70 אלף צופים, אוהדי הנבחרת הקולומביאנית, ימלאו את האיצטדיון עד אפס מקום.

בתוך הר־הגעש של האיצטדיון יהיו לנבחרת ישראל אוהדים מעטים: הקהילה היהודית של באראנקיה, המונה 1100 איש ואנשי השגרירות. הכל מקווים כי פרשת חוד החנית לא תעיב על הביקור. ספורט הוא ספורט, אומרים כל הנוגעים בדבר. ההיסטוריה מלמדת שלא כך הוא. תענוג גדול זה בוודאי לא יהיה.

לנצח. לנצח. לנצח. „כל מה שאני מאחל לעצמי לשנה החדשה," אומר יענקל'ה גרונדמן, מאמן הנבחרת, „הוא שער אחד יותר מלנבחרת קולומביה."

„זה לא עוד מישחק־כדורגל. זוהי משימה לאומית ממדרגה ראשונה. אולי סוף־סוף נזכה שוב לשחק בגביע העולם." אומר יובל אוחנה. יובל ידע עוד ביום החמישי כי לא יצטרף למסע. באירופה ישנם חלוצים ברמה אירופאית, והם אלה שיסעו.

לצופה מן הצד זה נראה התיסכול במיטבו — להגיע עד למטוס ולא להמריא; לעבור את כל מחנות־האימונים; להתאמן פעמיים ביום, ללכת לישון ולחלום שאולי יקרה פיתאום הנס ואחד משחקני אירופה לא יגיע. איך עומדים בלחץ?

להיות ספורטאי אמיתי דרוש יותר מיכולת לרוץ אחרי כדור ולבעוט. צריכים עצבים של ברזל. „להגיד שאני לא מקווה לאיזה נס, יהיה שקר," ממשיך יובל אוחנה. „אבל, ברור לי שאני לא אסע והשלמתי עם זה. עצם זה שאני בנבחרת, זהו הכבוד הגדול. אני בטוח שכל שחקן בארץ שאינו בסגל מקנא בי."

ביום המישחק ישב יובל אוחנה יחד עם שולי גילארדי, השוער שנופה, ועם ראובן עטר, שנשאר אף הוא בארץ. הם יתנו לרגליים ללכת במקומם על שטיחי הסלון, כאן, בארץ. זה לא שהם לא טובים. להיפך. לנבחרת ישראל בכדורגל 1989 יש כדורגלנים מצויינים, רק שעל המיגרש (כאימרתו המפורסמת של ישעיהו ליבוביץ') משחקים רק 11 שחקנים.

ניסים ברדה (33), יכול להוות לשלושת החברים את הדוגמה לכך שאף פעם לא מאוחר מדי. לפני חודש זומן ניסים לנבחרת, אחרי ששחקן אחר, ירון פרסלני, נפצע ונאלץ להפסיק לשחק. לניסים זו היתה כבר כמעט סיומה של קאריירה. הוא אפילו כבר דאג לעבודה חלופית. ערב אחד הוא קיבל את שיחת־הטלפון — שכולנו מייחלים לה בשלב זה או אחר בחיינו — השחקן הראשי חלה, עליך להתייצב ולהחליפו. זה מהחיים.

„לפני כחודש עוד חשבתי שאטוס לאיטליה למישחקי גביע העולם כצופה. פתאום אני אולי אהיה שם במיגרש עצמו עם נבחרת ישראל. קשה להאמין," אומר ניסים. את מזל, אשתו, יותר מכל דבר אחר, מעניין שיחזור בשלום. מזל, כשאר בני מישפחות השחקנים, מודאגת מקולומביה. הכל מודאגים מקולומביה.

„אין לנו מושג לאן אנחנו נוסעים. למה לצפות," מנסה להסביר את הפחד יפתח הלוי. „על קולומביה שומעים בתקופה האחרונה רק דברים רעים. הרי אי־אפשר להתעלם מכך. אנחנו, השחקנים, עובדים על עצמנו שעות נוספות כדי להתגבר על המתח והחרדה. לכולנו יש מישפחות, לחלק גדול יש אשה וילדים. בזכות הצוות המיקצועי אנו מצליחים לגווט את עצמנו רק לאותן 90 דקות מישחק. שלא כמו בנסיעות אחרות, כאן אנחנו צריכים גם להרגיע את המישפחה."

לסמן מיגרש ב„לבן"

חלק מהומור הנבחרת כולל את הבדיחות על סימון המיגרש ב„לבן". הומור שחור תמיד עוזר להתגבר על פחד, לנקז אותו.

מלון דן אכדיה יום החמישי בבוקר. החבר'ה אחרי אימון בוקר. מתכנסים בחדרים. באחד החדרים מתפתחת שיחה על קולומביה. אחד מהחבר'ה מציע לפנות ליאיר קליין, שיארגן את החוואים שלו כקציני־ביטחון לנבחרת. מישהו זורק לאויר הצעת־יעול נוספת. כולם צוחקים. צחוק עצבני, משחרר.

לא רק סמים מטרידים אותם. באחד התידרוכים קיבלו השחקנים הוראה כי עליהם להוריד שרשרות וצמידים לפני הנסיעה, „שלא יורידו לאף אחד את הצוואר או כף היד בשביל התכשיט." ארץ ענייה היא קולומביה. גם מאכליה לא בדיוק מוכרים. איש לא לוקח סיכון. למסע הנבחרת מצטרף טבח מיוחד. השף של מלון דן אכדיה. לוקחים אוכל מהארץ, ברובו דגים ותבלינים שונים. מקווים להסתדר עם הקהילה היהודית בבאראנקיה להספקת בשר כשר. זה לא נעים לראות נבחרת כדורגל עולה למיגרש עם עוויתות־בטן. לא לוקחים סיכון.

במשך עשרה ימים תשהה הנבחרת במיאמי שבארצות־הברית. שעה וחצי טיסה מפרידות בינה לבין קולומביה. מעדיפים לערוך מחנה באווירה כמעט־ישראלית. מיאמי מוצפת בישראלים וביהודים. כבר שומעים בקשות שונות של השכנה והחבר מהרחוב השני המבקשים מהשחקנים ומהצוות „רק למסור ד"ש, רק להעביר מעטפה."

הקהילה הישראלית במיאמי לא מחמיצה לעולם את שידורי תוצאות המישחקים של הליגה. הכבוד הגדול שנפל בחלקם לארח בעירם את הנבחרת גורם להם להשתולל מ־

ניר קלינגר

מרק רוסנובסקי

דויד פיזנטי

מתכופף

והכל פתוח, אז אולי גם נבחרת ישראל יכולה לנצח

שימחה. איגוד נהגי המוניות הישראלים מבקש לערוך להם קבלת־פנים. בדרך יש גם הזמנה של איגוד חנויות־החשמל של 220 וולט. אין מה לדאוג. לא יהיו מסיבות־שחיתות עד אור הבוקר עם שכנים לשעבר. תהיה קבלת־פנים רישמית, אחת ויחידה, בנציגות הישראלית.

ממריאים ביום השלישי הקרוב לפנות בו־קר. את החג בילו כולם עם המישפחות. עד לפני כמה ימים עדיין לא היה ברור אם תצט־רך הנבחרת לשחק בגובה פני הים או גבוה מכך. תאריך היציאה היה לפיכך נזיל. אם היו נאלצים לשחק בגובה של 2000 מטרים מעל פני הים, כי אז היה על הנבחרת לצאת שבוע קודם. להתרגל להפרשי הגבהים.

טיינת הנבחרת הזאת בשקט תיקשורתי. אין השמצות.

זוהי הפעם הראשונה שנבחרת ישראל, על הצוות המיקצועי שלה, מדברת בלשון אחת. זוהי אולי הפעם הראשונה שניתן להגדיר את קובץ השחקנים כ,קבוצה'. הפירגון ההדדי מעורר בשעות הראשונות תהיות. הכל כאילו נאלצים לפרגן.

אחרי שלושה ימים אינטנסיביים עם הנבח־רת, באימון, בשולחן־האוכל, בחדרים ובבתים מתברר כי לא יעזור כלום לציניקנים — החב־ר'ה באמת מפרגנים זה לזה. באמת רואים את הקבוצה כיחידה אחת.

שולי גילארדי מתנדב לקחת אותנו לחדר אחר. הוא מאוד מצונן. הדבר הראשון שמע־

אברהם בנדורי, מנהל הנבחרת. במשך 24 שעות ביממה מעסיק אותו רק נושא אחד — איך להקל על כולם, איך לפטור את המאמנים והשחקנים מטרדות היומיום, לעשות את הדברים כך שהכל ידפוק. במיקרה של בנדורי כולל הכל את הכל. החל מדאגה לכדורים, לנעליים להחלפה ועד לסידורי טיסה וחלוקת הבחורים לחדרים במלון.

שום דבר לא נעשה אצל בנדורי באופן שרירותי. אין בנים מועדפים. עד לפני תשע שנים היה התואר של מנהל הנבחרת תואר ללא שיניים. נהגו למלא אותו בתוכן בהתאם לנסיבות. 32 איש התחרו על המיכרז של ההתאחדות לכדורגל. אברהם בנדורי זכה. „אנחנו הכל בשבילו," אומר יפתח הלוי, כולם

יצחק שניאור

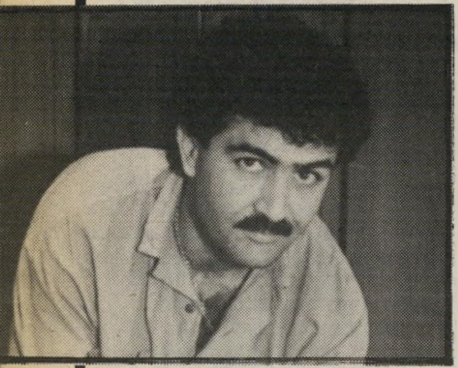

ניסים ברדה

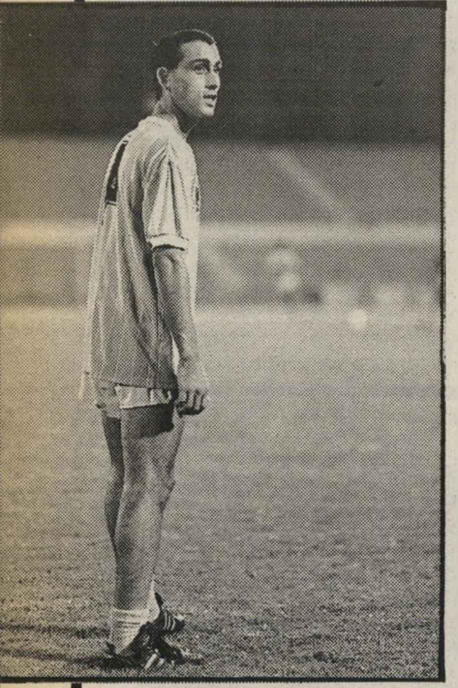

משה סיני

הקולומביאני

והנה לפניכם הכתבה המפרגנת, אולי האחרונה, על נבחרת ישראל. תהיו בטוחים שאם הם לא ינצחו בשני המישחקים הבאים, תתחיל העיתונות בחיסול החשבונות

שרית רום, צילם ציון צפריר

התאחדות הכדורגל העולמית החליטה כי המישחק יתקיים בארנקיה, הנמצאת בגובה פני הים. הקלה גדולה. עושים את ראש־השנה בבית. הסיכויים שהתפילה אכן תתממש טו־בים יותר אם מתפללים במיגרש הביתי, ב־בית־הכנסת הקבוע. ולכולם תפילה אחת בנאלית — להביא את הניצחון.

פירגון הדדי

חובבי הספורט השרופים יודעים שהחלק הארי במדורי־הספורט בעיתו־נות הישראלית עוסק בסיכסוכים ובמריבות בין השחקנים לבין עצמם. אין כמעט שבוע שבו לא עוסקים בקללות שהשמיע חלוץ זה או אחר או בידיעה על חילופי מהלומות בין שחקנים.

אולי בגלל גודל המשימה ואולי פשוט מפ־ני שלפחות עד עכשיו הכל הלך כשורה, מצ־ניין את אופיר שמואלי הוא לא מאיזה עיתון אנחנו. הוא מתעניין אם שולי צריך טיפות־אף. המחוות הקטנות של החיים.

סיפור לדוגמה: במישחק שקיימה הנבחרת באוסטרליה נותרו שתי דקות לסיום המיש־חק. הנבחרת ניסתה למשוך זמן. בכדורגל, ממשיך השעון לרוץ גם אם מבצעים החלפה. השחקנים קיבלו פרמיה בסך 25 אלף דולר על ניצחון. כל שחקן ששיחק, ולוא לדקה, זכאי היה לפרמיה. שחקן שצורף לסגל, אך לא שיחק, קיבל רק את מחצית הסכום. המאמנים ביקשו את אלי דריקס להתכונן. אלי ניגש לגרונדמן וביקש אותו להכניס את ניר לוין במקומו. הוא, אלי, כבר שיחק בארץ, הוא כבר היה זכאי למלוא המענק. ניר לוין עוד לא. ניר לוין הוכנס וזכה במלוא הסכום.

כמו בכל מישפחה טובה גם כאן יש אבא. אולי הוא האיש, שיותר מכל אחד אחר הצליח להביא לכך שהנבחרת נראית כפי שהיא. וזהו

מהנהגים בהסכמה. „הוא נותן עבורנו את חייו. הוא פשוט נכס. אני לא יודע אם יש מישהו שיוכל אי פעם להחליף אותו. כולם יודעים את זה." הכל מסכימים.

לא הייתם יכולים לשלוח את החבר'ה האלה לתחרות נאומים. לא מדברים, ואם כבר אומרים משהו, כמעט תמיד מדובר בקלישאה מעולם הספורט. שלא כמו בכדור־סל אין כמ־עט אקדמאים בין שחקני הכדורגל. „אם היינו מצטיינים בלדבר היינו הולכים לכנסת או לאקדמיה", אומר שחקן צעיר וממהר מיד לרדת למיגרש להתאמן בהקפצות. אף אחד לא יזכור להם את המיגרעת הזאת אם יחזרו עם ניצחון. להיפך, הפוליטיקאים כולם יבואו להתחכך, לזכות במעט מהתהילה שהשיגו השחקנים ברגליים.

ישראל קודמת לכל

רוב חברי הנבחרת הנוכחית החלו דרכם בנבחרת הנוער של ישראל. כשהם נבחרו להיות בסגל הנבחרת הבוגרת, הינחה את המאמנים, יצחק שניאור ויענקל'ה גרונדמן, קריטריון אחד עיקרי: לא די בכך שהשחקן יצטיין בכדורגל, עליו להצטיין בראש ורא־שונה כבן־אדם. עליו להיות מסוגל לעבוד בצוות, להתחלק.

היום, כבר מסוגלים לנתח את הכישלונות הקודמים. הנבחרות הקודמות הורכבו מכו־כבים — אורי מלמיליאן בשיאו, משה סיני

(המשך בעמוד 46)

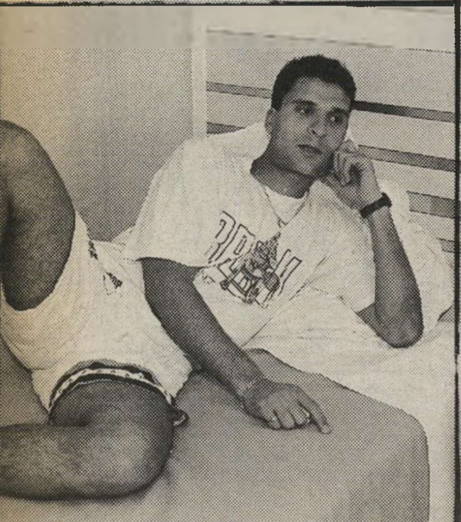

שולי גילארדי

בנדורי וגרונדמן

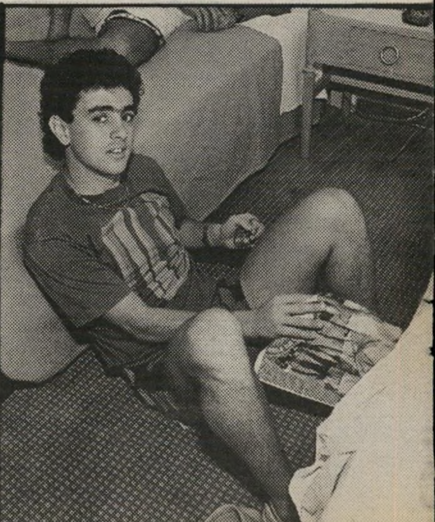

ראובן עטר

193

לפי דיווחי צה"ל והמישטרה נרצחו בשבוע שנעל את תשמ"ט 5 ערבים בידי בני עמם.

ספירת „דיעה אחרת" מראה כי מאז תחילת מאורעות האלימות הערבית ב־9.12.87 קטל הטירור 193 איש ואישה, ערבים ויהודים, לפי הפירוט הבא:

- **148 ערבים נדקרו, נורו ונשרפו על ידי אחיהם.**
- **45 יהודים נרצחו.**
- **1 חייל ישראל נעדר.**

מאיר ליפשיץ

אין כל צורך בהצצה לכיוון לוח השנה העברי על מנת לקבוע בוודאות כי אנו נמצאים בעיצומה של תקופת „הימים הנוראים". אין גם סיבה נראית לעין לטפח אמונה בסיום מהיר של „הזמן השחור" תוך פרק זמן סביר, או לחלופין, באמצעות קטרזיס כדוגמת „יום הכיפורים" לפי מיטב המסורת היהודית.

הפעם אנו צפויים למשבר הולך ומתמשך, הולך ומתגבר. הקטסטרופה הנוכחית בכל תחומי החיים החיונים תיראה בעתיד הקרוב כמשחק ילדים תמים. עוד נתגעגע לאסונות של תשמ"ט כאשר יפלו עלינו מכות הגורל מתוצרת תש"ן. לאופטימיות זהירה זו יש על מה לסמוך: העובדה כי העדר הישראלי אדיש ואטום, משלימה את תמונת המציאות בו הוא אוכל את הקש מידי צמרת המנהיגות.

וכך נזכה אי"ה, מחר, יום ה', לחזות בסצינה נוספת במחזה. שוב יעלו 12 שרים בכירים לעיר הקודש לצורך ישיבה קריטית של הקאבינט. על הפרק תעמוד שאלת נקודות מובארק (מתוצרת ארה"ב, לפי דרישת אש"ף, בהשראת המערך). על סדר היום תוצב בעצם הבעיה שמטרידה יותר מכל את משתפי הפעולה להמשך קיום הממשלה – איך אוכלים את העוגה המקולקלת בלי לפגום בשלמותה וללא קבלת כאב בטן.

ושלא תהיה לאיש אשליה, הם ימצאו את הנוסחה. לאמריקאים היה די זמן כדי להעביר רעיונות והצעות, דרישות פתיונות ולחצים, מוושינגטון לירושלים. בלישכת שמיר עבדו פקידים ועוזרים על מנת להעניק לבוס את קצה החוט שימנע את פירוק חבילת האחדות. גם במפלגת העבודה לא משתגעים על המחשבה לרוץ עתה לבחירה חדשה.

אז עכשיו כבר אפשר להירגע, הממשלה הזאת תמשיך בדרכה. שום מוקש אידיאי לא יעצור את תנופת ההרס העצמי. באופק עדיין לא רואים את העילה הבטחונית שתבלום את הנפילה החופשית. כשאוירת החברותא המזויפת שולטת בכיפה, אפילו עסקנים זוטרים כדוגמת הרב דרעי וזבולון המר יספיקו כרגע לשמש כדבק מגע. נשארת רק שאלה אחת פתוחה – אם כל כך טוב לנו ולהם, אז איך זה שבעצם כל כך רע?!

מרדכי הורוביץ

תהי שנת ניצחון

מזימת עשר הנקודות של מובארכ התבשלה במסתרים לפחות חודשיים לפני שפרצה החוצה. הצעד הגלוי הראשון בכיוון יישומה של התוכנית התפוצץ בכותרות עם ביקורו הפתאומי והמוזר של אוסאמה אל־בז בישראל בו הציע את תיווכה של מצרים במו"מ לשלום בין ישראל והפלשתינים.

משהו כמו תוכנית מובארכ נעשה נחוץ לאחר שהתברר כי פלאטרו, שגריר ארה"ב בתוניס שניהל בשמה את המו"מ עם אש"ף, לא הצליח להזיז את ערפאת מעמדותיו אפילו במילימטר אחד. ארה"ב נקלעה לבעייה. אי אפשר לבוא לישראל ולומר: ערפאת לא ויתר על כלום אז אולי תוותרו אתם. מכאן נוצר הצורך במסגרת־התייחסות חדשה שתאמץ עמדות פתיחה כאלה שתאפשרנה לאש"ף להגיע, כביכול תוך כדי וויתורים ונסיגה, אל אותן העמדות הקיצוניות שהוא נקט במו"מ עם פלאטרו. כך נולדה תוכנית מובארכ.

בשלב הבא ארה"ב הכניסה בסוד העניין את מפלגת העבודה הישראלית. מנהיגיה של מפלגה זו הצטרפו בהתלהבות למזימה, בעצה אחת עם שונאי ישראל המובהקים ביותר, מאחורי גבו של עם ישראל ושל הממשלה שבה הם יושבים. הם לא הפתיעו איש. הם נהגו כך לעתים קרובות בעבר.

את שר הביטחון יצחק רבין תוכנית מובארכ הכניסה לדילמה קשה: אם לא יצטרף ליוזמה הריהו ממרה את פי האמריקאים, דבר שלא יעלה בדעתם של מנהיגי מפלגת העבודה שדומה כי יש להם בנשמה מין כימיקאל מיוחד ההופך רצון אמריקאי באופן אוטומאטי למציאות פוליטית בישראל. מאידך — אם יצטרף ליוזמה הוא עלול לשבש את יחסיו עם ראש הממשלה החשובים לו ביותר בשלב זה. לבסוף — מסורת ארוכה של שתדלני־עיירה התממשה בנפשו החצוייה של שר הביטחון. קול אדוניו גבר על ההיסוס. באמצע ספטמבר הכריזו כותרות ענק: „רבין ייצא למצרים". בכך הצטרף שר הביטחון לשורה ארוכה של שרים, מנהיגים, רבנים וגדולים בתורה היורדים מצריימה לשבור בר פוליטי. הם נופלים היישר לתוך מלתעותיו של תימסח היאור הערמומי.

הריכוך ושטיפת המח בתקשורת היו הדבר המאסיבי ביותר שהארץ ידעה מזה שנים רבות. היו אזהרות כי בלי תהליך מדיני הממשלה תתפרק. יוזמת מובארכ תוארה כסיכוי הסטורי חד־פעמי. מדינת ישראל הוזהרה שוב ושוב לא להחמיץ את ההזדמנות ההסטורית. קלישאות שחוקות הוצאו מהנפטאלין. הוזכרה ההחמצה ההסטורית של האופציה הירדנית, כאשר מדינת ישראל דחתה את הסכם לונדון. כל זה בלי להביא בחשבון את ההתפתחויות שחלו מאז. בגל הטירוף הסוחף את מדינות האיסלאם בזו אחר זו, הגיע עתה תורה של ירדן להשתגע. אלמלא החמצנו את האופציה הירדנית היה לנו עכשיו עסק עם חייליו המשוגעים של חוסיין ליד פתח־תקווה וכפר סבא במקום על הגדה המזרחית של הירדן.

והיה האיום המעניין מכולם: אם לא יהיה תהליך מדיני תהיה התפוצצות ב„שטחים". בעניין התפוצצות זו שכלי תקשורת מתודרכים הפחידו בה את הציבור, התרחש הדבר הכי מאלף בקשר לקנוניה החושפנית של עשר הנקודות. בזמן שהמזימה נרקמה במסתרים היתה רגיעה בתהליך המדיני שעל פני השטח עד כדי כך שהציבור היהודי והערבי בארץ וכן עיתונאים ופוליטיקאים שלא היו בעניינים חשבו באמת ובתמים שהתהליך המדיני נעצר. והנה דווקא באותה עת, כאשר לא היה לכאורה תהליך מדיני, דווקא אז במקום שתתחולל התפוצצות קרה ההפך: הפעילות החבלנית המאורגנת פחתה באופן משמעותי. במטכ"ל אמרו אז שהאינתיפאדה דועכת.

נשמת אפה של האינתיפאדה היא תקוות הפלשתינים להפיק ממנה תועלת מדינית. דבר זה ניתן רק במסגרת התהליך המדיני. מסתבר שדווקא תהליך מדיני מואץ מעודד את הפלשתינים ומפיח רוח חיים באינתיפאדה. זו, ככל הנראה, הסיבה לקורילאציה המפתיעה שבין האטה בתהליך המדיני ובין הפחתת עוצמתה של האינתיפאדה.

סיבה נוספת לרגיעה יחסית באינתיפאדה באותה תקופה נושאת אופי כללי יותר. משני מקורות העוצמה הטאקטית של האינתיפאדה, האבן ומצלמת הטלוויזיה, המצלמה התעייפה ונסוגה מהחזית. תקשורת מודרנית בנוייה על זרם בלתי פוסק של נושאים מתחלפים. עם כל התענוג לצלם יהודים עושים מעשי זוועה, אף עורך חדשות ברשת שידור כלשהי אינו יכול להרשות לעצמו להישאר תקוע יותר מדי זמן בנושא אחד. האינתיפאדה נפלה סוף סוף קורבן לקצב החיים המודרניים. היא התחילה לשעמם את העולם.

ייתכן שהיינו כבר זוכים היום לשמוע את חירחורי הגסיסה האחרונים של האינתיפאדה. ה"ה פרס ורבין הצילו אותה. הסטוץ התקשורתי שהם יצרו בבירות העולם סביב תוכנית מובארכ החזיר אל האינתיפאדה את העיתונאים ואת הפוליטיקאים. קשה להבין את התזזית ששני האנשים האלה אחוזים בה כשהם משרתים את האינטרסים הזרים והעוינים העומדים מאחורי תוכנית עשר הנקודות.

ישנם מחקרים בהם מובעת הדיעה כי השואה לא היתה אלא מימושו של יצר הרס עצמי שפיעם ביהודי הגולה. מפלגת העבודה המייצגת בישראל את המשכה האינרטי של הפאתולוגיה הגלותית, מייצגת כפי הנראה גם את כוחות ההרס העצמי.

אשר על כן, בפרוס שנת תש"ן, אל נאחל לעצמנו איחולי אחדות שאבלוניים. תהי שנת תש"ן שנת עימות פוליטי וניצחון פוליטי מכריע של כוחות התחייה היהודית על כוחות ההרס העצמי.

רענן לוריא מדבר:

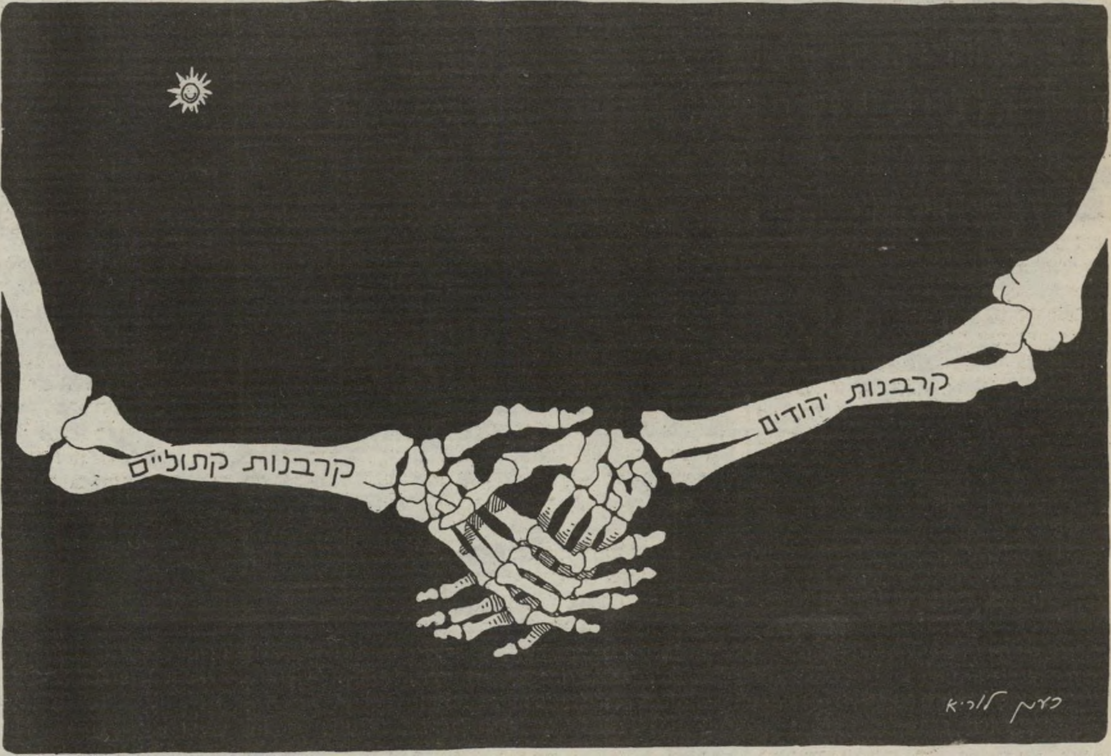

דטנט באושוויץ

אורי דן

קזבלנקה

סוף סוף זכו אזרחי ישראל בראש השנה לחזות בסרט הקלאסי של הקולנוע בשחור־לבן, „קזבלנקה". מי יכול היה להסיר את עיניו מעל מסך־הטלוויזיה בכל רגע שצפו עליו דמויותיהם של האמפרי בוגארט הקשוח ואינגריד ברגמן האגדתית וממיסת הלבבות.

אהבתם חסרת התוחלת של השניים בלטה על רקע הבוגדנות והשקרנות של קזבלנקה במלחמת העולם השנייה. סוחרים בחיי אדם המנסים להינצל מהמפלצת הנאצית, סוכנים כפולים, מרגלים, משתפי פעולה עם האוייב הנאצי, סתם אופורטוניסטים, הכל עם הומור וגרוטסקה. והאמפרי בוגארט בעל הבר האמריקאי והקאזינו, מסוגל לעצור את גלגל הרולטה כשהוא רק רוצה, ואז מתגלה שיש לו לב של זהב: במקרה אחד עצר את הרולטה כדי להציל פליטה מבולגריה מידי הנאצים ומשתפי־הפעולה שלהם, קציני המשטרה של משטר הבוגדנות של וישי.

האמפרי בוגארט ואינגריד ברגמן
קזבלנקה כאן ועכשיו

הציניקן חסר הרחמים בוגארט, מי שנראה לרגע כאדם המוכן למכור לאוייב הנאצי אפילו מנהיג מחתרת נועז, והעיקר לשמור לעצמו את אשתו אינגריד ברגמן — מתגלה לבסוף כבעל נשמה יתרה. הוא מוכן להקריב את עצמו לא רק על מזבח האהבה, אלא למען אידיאל המלחמה באוייב הנאצי, ומבריח את זוג האוהבים־הלוחמים לאמריקה.

סיפור פשטני זה היה משתכח במהירות כמו אלפי סרטים אחרים, אם לא היו שם האמפרי ואינגריד בני האלמוות. השחקנים עושים את הסרט ולעיתים את ההיסטוריה.

■ החיים כסרט טורקי

לבאורה קזבלנקה היא כאן ועכשיו. אין גבול לשיתוף הפעולה בין גורמים ישראלים בכירים וזוטרים במדינאות, בפוליטיקה ובתקשורת, לבין אוייבי ישראל באש"ף ותומכיהם במצרים. רבים מהישראלים הללו נוסעים לאמריקה כדי לרתום גם אותה למאבק הזה להכנעת ישראל החופשית. אווירת וישי הצרפתית, הכנועה והמתרפסת בפני האוייב הגרמני, שולטת במהדורה חדשה בקרב חוגים „מתקדמים" בקזבלנקה־ישראל.

ראש הממשלה יצחק שמיר חוזר ואומר לאנשיו שהוא משוכנע כי את „תכנית עשר הנקודות" של חוסני מובארק תכננו חיברו והעבירו למצרים ראשי מפלגת העבודה. האשמה חמורה מאין כמוה שבוודאי יש לשמיר על מה לבססה. סוף סוף הוא הרי יודע שכך ארע גם בפרשת טאבה, כאשר מתוך צמרת מפלגת העבודה יעצו למצרים כיצד להביס את ישראל, בגלל שיתוף פעולה זה מאחורי הקלעים. אבל כפי שלא קם שמיר להילחם בבוגדנות הזו בפרשת טאבה, כך הוא נוהג עכשיו כשעל שולחן הרולטה מונח גורלה של ארץ־ישראל.

ובכל זאת מתאמצים תומכיו של שמיר להציג אותו בסיפורים לציבור כמעט כאילו היה האמפרי בוגארט מודרני בקזבלנקה: קשוח, אבל יחד עם זאת בעל לב חם ואידיאליסט. אוהב וקשור לארץ ישראל על יהודה שומרון וחבל עזה — כפי שרק בוגארט נשרף על מזבח אהבתו לאינגריד.

והם רוצים שנאמין כי האמפרי שמיר הוא היחידי שיידע, יעזור ויעצור את גלגל הרולטה הפוליטית המסובב אותנו ככדור משחק במהירות אימים של גלגל המזלות, על המספר הנכון. הוא המנהיג האחרון שמגן כך על ארץ־ישראל מידי מהמריה.

במדינת הטוטו והלוטו ייתכן שגם זאת נקראת מדיניות. בארצות נורמליות קוראים לכך בשם המלא: הגרלה, הימור. ומעולם אין מניחים שם על השולחן הזה את גורל העמים עצמם.

ייתכן שיצחק בוגארט טהור בכוונותיו רוויות האהבה כפי שהיה אז לפני כחמישים שנה במחתרת, כשבגרוש היה חור והגלגל עורר עדיין התפעלות. אבל בעידן השקל וגלגל־המזלות אין הכוונות חשובות יותר, אלא התוצאות.

עוד לפני שקמה ממשלת האחדות כבר ניתן היה לשמוע מהאנשים הקרובים ביותר לשמיר והעומדים עמו בסודותיו, כי „העם כבר ויתר על יהודה ושומרון" וכי הפלשתינאים ואש"ף „ישלטו בסופו של דבר ביהודה ושומרון". אותם קרובים לשמיר לא העזו כמובן לאמר זאת בגלוי לציבור ערב הבחירות ובעת הרכבת הממשלה הנוכחית. גם היום הם עדיין נזהרים בכך, מסיבות ברורות, נוכח מצע הליכוד והתחייבויותיו לבוחריו ולחברי המרכז.

אבל מי שידע סודות אלה ממטבחו של שמיר, לא התפלא שהוא מכר למעשה את השלטון לידי יצחק רבין ושמעון פרס. וכיום, כאשר שמיר בלשכתו מדבר על פרס בשנאה של ממש, חסרת פשרה, על מה שהוא „מערלל" בארה"ב ובקהיר, יכול הוא להאשים רק את עצמו.

בכל שלב ושלב של ויתוריו לאש"ף מאז הוקמה הממשלה, מופיעים לבלריו ונושאי כליו של שמיר ומסבירים שיצחק בוגארט „לא ייתן למכור את ארץ ישראל". עוד מעט יופיע הקשוח „ואפילו יפרק את הממשלה" ולא ירשה שיחות עם אש"ף, הם חוזרים ומבטיחים. כך מרדימים ומרגילים עם שלם עייף, מותש ולעיתים קשה־יום לכרסם ביסודותיו.

■ הקאזינו הלאומי

אבל את יצחק רבין, שיצר ראשון את הקשר המעשי על אש"ף, שלח למצרים — לא אחר מאשר הבוגארט הזה מירושלים, כדי לסחור באהובה אינגריד. במהדורה הערבית של ליל שבת של הסרט קזבלנקה, לאדלררבין והאמפרי־שמיר מחפשים את הדרך לשאת ולתת על גורל ישראל ושטחי־הבטחון החיוניים שלה עם המושבעים שבאויביה.

אלה הן התוצאות עד כה, כאשר יצחק שמיר מנסה לעצור את הרולטה לא לטובת זכיית העם, אלא לטובת עצמו. כיצד להמשיך ולא להביא את המהלכים החמורים לממשלה ולקאבינט, ואם כבר לדון בקאבינט — כיצד להבטיח שהקאזינו יזכה: כלומר הוא ויצחק רבין שותפו, רק כדי שיוכלו להמשיך ולהחזיק הלאה בממשלה, ולעזאזל העם והמדינה.

יצחק שמיר
רולטה פוליטית

במילים אחרות, בשנת תשמ"ט השמיט שמיר את הקרקע מתחת לרגלי אזרחי המדינה לא רק בכך שהבטיח בחירות לפלשתינאים ללא מקדמי בטחון אלמנטריים. אלא בכך שהגיעו בסופה, באמצעות רבין, למצב כו אין שואלים אותו יותר אם אש"ף שותף לתהליך — אלא מי הם נציגי אש"ף למו"מ שיהיו מקובלים גם על ישראל.

שמיר הכניס את המדינה למהלך נסיגה פסיכולוגי, ומעשית למלכודת. הוא קיווה כל הזמן, וזה כל תוכן מחשבתו, ש„הערבים לא יסכימו". אבל כל הערכותיו של בעל הקאזינו התבדו. בכל פעם „מסכימים עמו" אש"ף והמצרים. במיוחד שהוא, האמפרי שמיר, מקל עליהם את כללי ההימורים ומאפשר להם לא רק לזכות במכונית ובפרס הכספי, אלא גם בזכייה הגדולה בטוטו. מהלך הנסיגה יצר מומנטום שרץ קדימה — כשאנו נדחקים אחורה, מירושלים דרך קאהיר ועד וואשינגטון.

לכן, מה זה חשוב בכלל מהן כוונותיו ואמונותיו של בוגארט שלנו, כשזרים עושים באינגריד כבשלהם. והיא כולה מרוטה וחבולה, פצע מבקבוק תבערה ומכה טרייה מאבנים. שלימה היא כבר לא תחזור לקזבלנקה.

■ תקדים נאצר

די לעיין במאמרי הנצחון, המוכתבים בחלקם מלשכת הראיס בעתונות המצרית, כדי להבין מעט מהמתרחש. הצלחנו אומרים שם המצרים, גרמנו לקרע בתוך ישראל והשכלנו לכתר את הניצים בליכוד. כלומר עבורם יצחק שמיר הוא מישהו שמוכן לקבל את תביעותיהם.

בשנתיים שקדמו למלחמת ששת הימים היתה זאת מצרים של עבדול נאצר, לא של מובארק, אשר הבטיחה לישראל „שיחות שלום". אז בסודי סודות, בשעה שישראל היתה בדמורליזציה פנימית של הנהגה כושלת ומכשילה ומרבה מחלוקת. בעיצומו של מיתון כלכלי, ביקש נאצר לדבר על שלום. נאצר עצמו, שמצבו הכלכלי היה חמור עוד יותר, היה תקוע עם מחצית צבאו בתימן.

תחילה קפצו על הצעתו של נאצר כעל מציאה גדולה. נשאו ונתנו עמו על משלחת ישראלית שתצא לקהיר ובין השאר תדון גם בשחרור האסירים היהודים האומללים של פרשת לבון. נאצר הזמין משלחת ישראלית שתכלול את סגן שר הבטחון דאז צבי דינשטיין הכל יכול, (זוכרים בכלל מיהו?) ואת ראש המוסד האלוף (מיל') מאיר עמית. ועוד רצה נאצר „סיוע כלכלי" ראשוני של 30 מיליון דולר (בערכם באותם הימים) על חשבון „שיחות השלום".

לוי אשכול לא היה מנהיג, אבל לפחות היה יהודי חכם. הוא נזהר ולא הסכים לשגר למצרים את המשלחת המבוקשת, אך יחד עם זאת שמר על צינור פתוח לנאצר באמצעות „המוסד". כי לא היו לו ערובות מספיקות למהימנות כוונותיו של הראיס.

בכל זאת אפילו אותו קו פתוח בין ירושלים ללשכתו של נאצר בקאהיר יצר אשלייה של פעמי שלום בצמרת המדינית־בטחונית דאז, כאילו אין מה לחשוש ממלחמה עם מצרים. זה השפיע כנראה גם על הערכות המצב של אמ"ן שקבעו כי סכנת מלחמה עם מצרים רחוקה מהלך מספר שנים.

צ'ארלי צ'פלין
ליצן במקום מקצוען

ולכן כאשר אותו נאצר, עם הקו הפתוח לאשכול, ריכז את צבאו בפתאומיות בסיני היו הזעזוע וההפתעה כפולים ומכופלים, לאשכול וראשי הצבא והמודיעין שלו: אילו לא נסתיימה המלחמה בנצחון כה מזהיר, היתה מתמנית כבר אז ועדת חקירה, שש שנים לפני ועדת אגראנט, כדי לחקור את מחדלי הרמטכ"ל רב־אלוף יצחק רבין ואלוף המודיעין שלו אהרון יריב נוכח ההפתעה הנאצרית. אגב בהודעה האחרונה שמסר נאצר בקו הפתוח לירושלים, לפני המלחמה הוא אמר למעשה, שאין לו מה למסור...

הישראלים המתדפקים כיום בהיסטריה על דלתות יורשם של נאצר וסאדאת, כנראה שלא למדו שום דבר ולא שכחו דבר. בגירסה הישראלית־ערבית של קזבלנקה צ'ארלי צ'פלין החליף את האמפרי בוגארט. ליצן במקום מקצוען. שחקן גדול אבל פאתטי, ובעיקר מצחיק ועצוב לצופים בסרט, מה עוד שהם בעצם ניצביו האמיתיים. ■

דניאלה אשכנזי

איזון חוזר

„ידיעות אחרונות" נאות לתת לאהרון בכר ז"ל את המילה האחרונה. את מיטב רשימותיו הוציא בספר „יריות באוויר". גם אני הייתי בין קהל קוראיו. אהרון בכר יזכר כ„גיבור מקומי". אין כאן כוונה להפחית מערכו, חלילה. בימינו, כשהאוניברסלי הפך למדד כמעט בלעדי לערכו של יוצר, רבים רואים בכינוי „גיבור מקומי" שם גנאי. אין זה כך. האוניברסלי הוא רק מחצית העניין האנושי. אין לנו הערכה מס־פקת למקומו של היחודי שבתרבויות אנוש. השוני בין קבוצות אתניות, עמים ולאומים לא פחות בעל ערך מהמכנה המשותף. סופ־רים המבטאים תרבות מקומית בצורה שור־שית ואותנטית, זר לא יבין אותם, אפילו בתרגום. אהרון בכר, גיבור מקומי, כתב כ„אחד מאיתנו", וזה היה מקור עוצמתו.

★ ★ ★

מעשה באיש רשע ומרושע שבכל חייו עשה רק מעשה טוב אחד — חילץ עגלון ששקע בבוץ. בלכתו בדרך כל בשר, עמד הרשע לפני כס הקב"ה. כשהערימו על כפות המאזניים את כל עוונותיו מול המע־שה הטוב שעשה לא נשאר ספק בגודלו אך סניגורו של הרשע לא עמד נואש. על כף הזכות הערים זה אחר זה את העגלון והעג־לה, את הסחורות והבהמות אך מרוב רשע, לא היה בהם לאזן את כף המאזנים. בנסיון אחרון, השליך אל תוך כף המאזנים גם את הבוץ מהעגלה והטה את הכף לטובת מרשו.

יהורים המחפשים סימטריה יהודית־ער־בית בכל מחיר, מגיעים עד סף לימוד סני־גוריה על מעשים שאין עליהם מחילה, בכדי לאזן 1100 מקרי הצתות אשתקד ב־135,000 דונם יער — הכוללים כמיליון עצי קק"ל, כדי לאזן 80 שריפות באיזור ירושלים ויהודיה השנה, והשריפה הגרולה בכרמל — כמו בסיפור העגלון, זקוקים „עורכי הדין וחשבון", להרבה בוץ. בחיפוש אחר סיבות מקלות, ירון לונדון הצליח, בקושי רב, לגייס „מאות דונמים שהורעלו ע"י מתנחלים בפעולות ענישה". מהיכן יבוא הבוץ הגואל? את כף החובה של היהו־דים, מאזנים עם כף ההובה של הפלשתינ־אים, גרושת העצים השרופים — בכל כובד משקלם של עצורי אנסר, פצועי והרוגי האינתיפארה, וליתר הביטחון, זורק לונדון אל תוך כף המאזניים גם את אבני בתי רוצחים, שפוצצו. לזה קוראים חשבון נפש.

★ ★ ★

„מה התשובה?" שאלה המשוררת האמ־ריקאית גרטרוד שטיין הגוססת. „אנו לא יודעים", ענתה חברתה, אליס ב. טוקליס. „אז מה השאלה?" שאלה גרטרוד והשיבה את נשמתה לבורא. אולי רצתה להגיד שיו־תר חשובות השאלות שאנו שואלים מאשר התשובות שאנו נותנים. לי אין תשובות מהיכן יבוא המימון להמשך מפעל לאומי כפרוייקט הלביא, אבל יש לי שאלה נוקבת אחת: זמן לא רב לפני המראת ה„לביא 3", הופיעה כתבה גדולה בעיתונות תחת הכות־רת „איך הרווחנו ממות ה„לביא". יש תשו־בות חותכות: במספרים מוחלטים הכותב צודק. רווח יש. השאלה היא: מה הפסדנו?

★ ★ ★

הטלוויזיה קברה במו ידיה את הסרט הת־עודי „בדרך אל היערות". מסיבות השמר־רות עימה, הקרינה את סרטה היחודי על הפרטיזנים ב־3:30 אחה"צ ביום שישי, שעה שרוב עם ישראל נם לקראת השבת. את סרט הילדים „רובה חוליות" שידרו באמצע השבוע בשעה 22:30 בלילה ...

ח"כ דראושה: אני פועל על־פי הוראת ערפאת

ש: האם אתה מבקר בקהיר בתור ח"כ ישראלי או בהיותך פלסטיני המתקומם נגד הכיבוש בתוך ארצו?

ת: לא באתי לקהיר בתור ח"כ או כנציג של גורם כלשהוא בתוך ישראל, אלא בתור אחד מנאבקי (לוחמי) העם הפלסטיני אשר נאבק בכיבוש בפנים (מונח פוליטי — אלדאח'ל — המשמש לציון הטריי־טוריה שבשלטון ישראל). וכ"כ בהיותו ראש המפלגה הדמוקרטית הערבית שהיא המפלגה הערבית הראשונה בתוך פלסטין בצל הכיבוש הצבאי הישראלי. ואכן באתי בראש משלחת מטעם המפלגה הזו ע"מ להיפגש עם מנהיגי המפלגה הלאומית המצרית מתוך תקווה שמפגשנו יניב שיתוף פעולה הדוק.

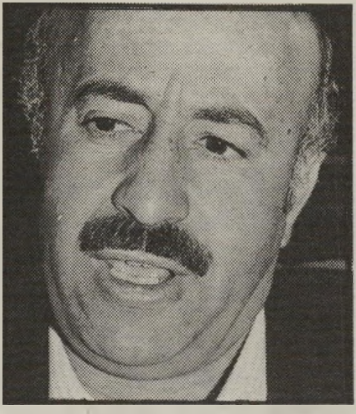

ח"כ דראושה
לזחול על הבטן עד טוניס

ש: יש אומרים שהתאמת עצמך למדיניות של הישראלים באדמות הכבושות וכי התעלית מעל המטרות הלאומיות של העם הפלסטיני?

עיתונות ערבית

ת: דבר זה לא היה ולא יהיה לעולם. התשובה הטובה ביותר על שאלה זו יכולה לבוא מבני העם הפלסטיני. שאלו אותם מי הוא הנציג (בכנסת) הפותח לבו ושכלו וביתו תמיד לבני מולדתו ומקל עליהם את עול הכיבוש ומגיש להם יד מסייעת? הם יספרו שזהו עבד אלוהאב דראווש. ואם יספר מישהו דבר שונה מכך הריני מוכן ללכת אל יאסר ערפאת בזחילה על בטני מירושלים לתוניס ע"מ שיהרגני, במקום שיאמר עלי שאני התאמתי עצמי למדיניות הישראלים

●●●

ש: מה הגשת אתה או מפלגתך לאינתיפאדה הפלסטינית לאחר עשרים חרשים מאז החלה?

ת: מן הרגע הראשון הכרזנו על שביתות רצופות ביחד עם אחי הפלסטינים בפנים (ישראל) כתמיכה לאינתיפאדה וכן קיימנו הפגנות. ביחד עם חברי המפלגה הדמוקרטית הערבית תיאמתי את החלטות ועדת המעקב.

ביקרנו בכל הכפרים והערים ובתי הכלא הפלסטינים תוך קריאת תגר על החוקים הפשיסטיים שכופים כוחות הכיבוש. ובטרם באתי לקהיר הנהגתי הפגנה בתגובה על שריפת כרמי הענבים של הפלס־טינים ע"י המתנחלים. ובשל תמיכתי החומרית והמוסרית לאינתי־פאדה מאז יומה הראשון הגישו אותי השלטונות הצבאיים לדין פע־מיים בטענה של ביצוע פעולות טרור, ואני עדיין מצפה לפסק דין

●●●

ש: האם מי שרוצה לשרת את ארצו מסכים לשבת ולשתף פעולה לשבת ולשתף פעולה עם האויבים?

ת: איני משתף פעולה עם האויבים. האחים הפלסטינים בפנים ובחוץ יודעים זאת היטב. וכל צעדי בפנים נעשים בהוראות מיאסר ער־פאת וכמה ממנהיגי הארגון והם יודעים עליהם. ומי שטוען טענות כאלה יודע את המצב העובדתי שבו חיים הפלסטינים בפנים. ישנם 100 אלף בעלי זכות בחירה וזכות להיות מועמדים לגופים ביצועיים שונים ורוצים להרכיב כוח פוליטי היכול להשפיע על המוסד הצבאי השליט למען הגשמת השויון ופתרון בעיות האדמה והחינוך והתקציבים והמגורים והעבודה.

ש: מה הן תחושותיך האמיתיות כחבר בכנסת הישראלית כאשר שורשיך הם בנצרת?

ת: אני חלק בלתי נפרד מן העם הפלסטיני ומן האומה הערבית בתרבותנו ושפתנו וחינוכנו והשתייכותנו הלאומית. כ"כ אנו לא בחרנו את האזרחות הישראלית אלא היא נכפתה עלינו מטעם הכיבוש. כל הערבים והעולם יודעים זאת היטב. אזרחות זו בפני עצמה יש לה חוקים משלה וחובות וזכויות. על כן אני משתתף בחברות בכנסת להגן על זכויותנו ולהחזיק בהן ועל מנת שלא לאפשר לקיצוניים היהודים לטעון שאין לנו זכות כלשהיא בתוך המדינה הישראלית.

ש: יש הסבורים שאין לך זכות לשאת דרכון ערבי?

ת: אני משרת את בעיית מולדתי מבפנים ואני לא משתף פעולה עם הישראלים, להיפך, אני עומד כנגדם על המשמר, כפי שעושים פלס־טינים אחרים זולתי מחוץ לאדמות הכבושות. ומטרתנו היא הקמת מדינתנו העצמאית. וביום שתקום המדינה אני מצפה לפסק דיני מטעם הנהגתה — לכיבודי או להוצאתי להורג.

מתוך ראיון בשבועון אל־מג'לה מיום 12.9.89 (עמ' 11).

ענת גטניו־סמרי

משמאל לשמאל

קשה מאד להתחמק בלי חשבון נפש לאו־מי, במעבר הזה שבין השנים. זו שהיתה וזו שתהיה.

על לשון המאזניים עומדת כמובן האינתי־פאדה. ללא ספק זו היתה שנתם של המתקומ־מים, המתנערים בני שני העמים. הכורעים תחת הממשלה הישראלית.

התקוממותם של תושבי השטחים — הער־בים ושל המתנחלים היהודים, והתנערותם של 150 אלף המובטלים שבשנה הבאה עוד נשמע מהם ביתר שאת. וזו התקווה האחרונה.

אינתיפארה כאמור בתרגום לעברית — פירושה: נעור אבק. ובחידוד קל מפיו של אורי פורת הלשעבר של השנה שעברה — נעור, בא מנעירת חמור.

השנה שחלפה למרבה הפלא הותירה את חיילנו מתרוצצים ברחובות ובסמטאות חשו־כים בכפרים ערביים חשופים למטר אבנים, דקירות סכין ושאר אמצעים קטלניים. התוש־בים ברחוב הערבי שם לא ירגעו גם אם יפתחו להם בתי מלון ולא רק בתי ספר. הפלשתינים, למרות תרדמתו של ראש ממשלתנו יצחק שמיר ולמרות דבריו הסותרים של שר הבט־חון יצחק רבין, ימשיכו להתנער עד שתשב ממשלתנו רווית האישים החשובים למשא ומ־תן עם אש"ף. ולמה אש"ף — לפחות מחשבון השנה שהיתה, זו ההנהגה הערבית היחידה הברורה שיש כיום בשוק הערבי.

התושבים היהודים שבשטחים מזמן התנע־רו אף הם ולא יעזרו אלף התנצלויות לאחר מהומות בהלוויות, למשל. הצד היהודי בשט־חים בשנה שחלפה, השיג תקרימים בבתי מש־פט שלא היו מביישים כל שלטון אנארכיסטי, פגום.

האינתיפאדה הישראלית שהחלה משנה שעברה היא זו שנשמע עליה בזו שתבוא. „אנשים הם לא קרטונים" קבע איזה פלג שולי בהסתדרות. אבל כל עוד עומדת ההסתדרות במתכונתה, לא תשתנה התפישה הרואה בנו קרטונים. מה גם שתרדמת ראש ממשלתנו ואדישותו לענין זה כה רבה. ובהתחשב בעוב־דה ששר האוצר הנוכחי מר שמעון פרס שכח את הענין הפעוט שנקרא תיק האוצר, ומחזיק באופן משונה במינוי של עצמו בתפקיד שר־החוץ. ראה נסיעותיו לוואשינגטון.

התנערות המובטלים אם כן, שתהיה ברור־כה בשנה הבאה, מוטב לה להיות בשיווק אגר־סיבי, אחרת תהיה נעירת חמור בלבד. כפי שקרסה לה בדומיה תכנית מאה הפרוייקטים, כמו שהמיתון חובק כאן כל עסק וכל בית.

בשנה הבאה בירושלים, נהוג לומר. השנה הבאה היא שנת האבטלה. לפחות ההפגנות יהיו בירושלים, בשורה גדולה אל תצפו שתבוא משם.

ציון צפריר, העולם הזה

חבל על זמנך מר מובארק

חוסני יקר!

אני מצטער שאני כותב כל כך מאוחר, היום ולא לפני שלושה שבועות. פשוט הייתי עסוק בקריאת כל ה„שנות טר־בות" שהציפו את תיבת הדואר. אבל מוטב מאוחר מאשר אף פעם לא.

אני משוכנע שחזרת למצרים שבע רצון מהביקור בארה"ב. סך הכל המאמצים הדיפלומטיים לשלום אף פעם לא הזיקו בדרך ל(ת)שלום. בדרך לסיוע מ־ארה"ב.

גיל סמסונוב

אני חייב לומר לך שאני פשוט לא מבין אותך. אתה נשיא מדינה כה גדולה, צפופת אוכלוסין ורוויית בעיות, מבזבז שעות כה יקרות על שמעון ויצחק. שעות שיכלו להיות מוקדשות לפתרון בעיות העוני והר־רעב במצרים, לסיום המאבק התוך ערבי בסודן, מבוזבזות על מגעים רי־קים עם מי שכבר הוכיחו שאינם מסוגלים.

שמעון ויצחק ופעם יצחק ושמעון כבר הוכיחו כשהיו מה שאינם עוד, שהם אינם יכולים. בשנות השבעים כשעמדו בראש המדינה, לבדם, לא קלטו את מה שבגין קלט מיד עם הבחרו. הוכיחו כבר אז שהם אינם מבינים, אינם יודעים וגם **אינם מסוגלים להביא שלום.**

סאדאת קודמך קלט מיד שעם המערך יש דיבורים יפים על שלום ואחווה, דיבורים „תכליתיים" על תכניות ויוזמות על ניירות ועל נקודות. ובסוף חוסני, איך אתם אומרים? „קלאם פאדי", דיבורים ריקים. שום ת'כלס. לכן הלך אנואר אל מנחם. הלך אל מי שרוצה וגם יכול, הלך אל בגין וחזר עם שלום.

איך אומרים בערבית „איזהו חכם הלומד מנסיונם של אח־רים"? שאל חוסני את ידידך המלך, חוסיין, על פגישותיו החשאיות עם שמעון. שאל גם את המלך ממערב, את חסן. שאל את הסובייטים וגם את האמריקאים: כמה „הבנות עמוקות" ו„הסכמות מלאות" ו„תכניות מפורטות", היו להם עם שמעון ומפלגתו? שאל על תכנית מרשל ואלון ולונדון, שאל אותם גם מה יצא? הם מחכים למימוש הבטחות שמעון, דיבורי המערך, מחכים לעבודה, כמו שהתעשייה מחכה לחלופות ואנו „ללביא 2000".

אתה יודע למה חוסני?

כי עסקים בינלאומיים עושים עם מי שמדבר ת'כלס וגם עושה ת'כלס. כי שלום עושים עם מי שמסוגל לעשות שלום. כי חולשה מביאה תוקפנות ואיתנות מביאה בסוף שלום. כך חולשת קרטר הזמינה תוקפנות חו־מייניסטית וכך שמרנות ריגן הביאה להתקרבות והתפייסות דנג סיאו פינג וגורבצ'וב. כך הססנות רבין והתנצלות מצנע הזמינו את המשך תקפנות האינתיפאדה. וכך הביאה איתנות בגין את סאדאת לשלום. ואם היה קם סאדאת מקברו, היה אומר לך שבמקום להשחית זמנך על יצחק ושמעון תקדיש אותו ליצחק, ול־מישה, לדוד ולאריק, לקצב ולמילוא. על כל דקה למערך תקדיש שעה לליכוד. כי בלי הליכוד אף אחד לא יכול. **כי רק הליכוד יכול.**

אילו יכל היה סאדאת קורא לך לבית הקברות ושם מייעץ לך: דבר לעצים ולא ל„רבינים", דבר לאבנים ולא לפרסים. כי מהעצים ומהאבנים אתה לפחות יודע מראש שלא יצא לך כלום...

ביום ה' אתה תתחיל להבין. בישיבת הקבינט, כמו גם בשבוע שאחריה אתה תתחיל סוף סוף להבין מה שחוסיין כבר שכח. שבישראל יש ראש ממשלה ושמו יצחק שמיר. אמנם שקט, אמנם סבלני ומבליג, **אך בלעדיו אתה לא יכול (!)**. תסע לוושינגטון וגם לפריס, ללונדון וניו־יורק ודבר לא יעזור. בקרית הממשלה בירושלים, בקומה השניה, אחרי שאתה עובר את החדר של חווה, חגית ושלומית אתה פוגש את האדם שהוא נבחר העם, הוא המפתח, והוא גם הקובע. שמו יצחק שמיר.

אז בחודשיים הבאים, כשיוזמתך תהפוך להיסטוריה עתיקה ועשר נקודותיך למוצג ארכיאולוגי, אתה כבר תבין מנסיונך שלך, **שבישראל רק הליכוד יכול.**

טבע האדם

נחש נועד להכיש, עקרב לעקוץ והמערך לדבוק בכסאות־השלטון.

תולדותיהן של ממשלות האחדות מתמצות בתהליך עקבי: כאשר פרס מכהן כראש הממשלה הוא עוסק במדיניות החוץ, כי „יש לכך נגיעה" לתפקידו. כשפרס מכהן כשר החוץ לבטח הוא עוסק בעניני החוץ, כי זה עיקר תפקידו. כשפרס מכהן כשר אוצר, הוא עוסק בעניני החוץ, כיון שאינו צריך „רשיון פוליטי" מאף אחד על מנת לעסוק בעניני החוץ.

העיסוק האינטנסיבי בעניני החוץ צמוד לארועי הפנים. סמוך לבחירות, מופרים כמעט כל כללי המשחק לגבי הסכמים קואליציונים. סמוך לבחירות לרשויות המקומיות, יש התעור־רות חדשה לניגוח ממשלת האחדות. ועתה, סמוך לבחירות להסתדרות, נעשה מסע מכירות חסר תקדים, עם ג'ינגל „עשר הנקודות" בהשתתפות חוסני מובארק, אגב רתימתה של הטל־ויזיה הישראלית כ„רץ" כנוע וחרוץ.

יש להודות, מבחינת עורמת השלטון ותחושת העתוי, עולה המערך על הליכוד לאין ערוך. קולו של ראש הממשלה נשמע רק כאשר הוא מגיב לדברי המ"מ שלו. המחנה הלאומי כולו מגיב באמירות קלושות, פולמוסיות־מפולגות, שאין מאחריהן עמדה חד־משמעית, ברורה ואקטיבית. „ערב חדש" ו„מבט", משמיעים, באופן בלתי פרופורציונלי לחלוטין, את עמדו־תיהם של פרס־רבין־ביילין המצטיירים כמי ששועטים אל „הסכם שלום" בלתי נמנע. הצורך הנפשי להידבר עם אש"ף מקבל הילה של קדושה כמו בעלי דחף לאו בר־כיבוש להיפטר משטחיה של ארץ ישראל.

בולטת בחסרונה הופעה שהיא אנטי־תזה: יוזמת, תוקפת ומטרפדת. המעידה כי לא רק שזו לא הדרך, אלא שיש אפש־רויות אחרות, חיוביות, נושאות שלום והסדרים לטווח הארוך. גם כאשר המערך לא יתפקד ככונס הנכסים של מדינת ישר־אל.

עדיין לא מאוחר לחשוף את האינטרסים האישיים והשל־טוניים של אנשי המערך העוטים מסוה של „יוזמת שלום". להופיע בפני הצבור כמחנה האמון על השלום חרף האינטר־סים האישיים.

לאור היוזמות, הטקטיקות והאסטרטגיות האחרונות של המערך, יש לקוות שראש הממשלה וצמרת הליכוד הבינו בשלב זה כי הכושי לא יחליף עורו והנמר לא ידהה חבר־בורותיו.

א. אכדיב

חרדל

איזה כף! החזרנו את סיני, הרסנו ישובים, טרנספרנו מתייש־בים, ויתרנו על הנפט, מסרנו שדות תעופה עזבנו את החר־פים ... ומובארק צילצל לשמיר — הללויה! ●●● אגב בכל „סיכומי העשור" שנחתו עלינו לקראת ראש השנה, הטלפון של מובארק לשמיר היה מאורע הרבה יותר משמעו־תי מהנסיגה מסיני. הענין הלך חלף לו כמו התאונה בצומת הבונים, כמו חטיפת ה"אקילה לאורו" כמו קריסת מסגר חסן בק ביפו. ●●● לקח למוח האנליטי של שר הבטחון שלנו 22 חודשים וכמה עשרות פיגועים כדי להחליט על הוצאת תנועת ההתנגדות האיסלאמית (החמא"ס) אל מחוץ לחוק. ●●● לפעמים נדמה שקצב החשיבה האנליטית של „המוח" רבין, איטי יותר מקצב הדיבור של ידידו הבוקר בר־לב שהוא במקרה גם שר משטרתנו. ועם צמד „שולפים" זריזים אלה מנהל „הראש היהודי" מלחמה כנגד האינתיפא־דה. ועוד חושב לנצח. ●●● אלה האנשים, זה התפקוד ואלה התוצאות ... ●●● לא פלא שאלייס פרייג' מתוודה מעל דפי „העיר" ואומר: „אני מאמין ברבין". ●●● מי שראה את סצינת שקיעת אי השלוה בסרט „אריק (לא שרון) הויקינג" (בעוד שקברניטי האי, בעיצומה של אותה שקיעה, טוענים נחרצות ש„מעולם מצבינו לא היה טוב יותר") עוד עלול לחשוב שחבורת מונטי פייטון חיה בסתר בישראל, אם לא מנהיגה את המדינה ●●● לראות כדי להבין. ●●● פסוקון השבוע שייך ללא ספק למוטי קירשנבאום (שגם אותו קיבלנו ב„העיר" להנעמת זמננו בראש השנה). החברים נורא נהנו לקרוא את קירשנבאום משרטט גבולות: „עם כל הכבוד לחי־בר, קצת קנה מידה. אנחנו רוצים שערפאת יודיע שהוא מגנה את השריפה בכרמל. באמת, הרי יש גבול". ●●● שרפו לנו את הכרמל, ריחמו על חיפה וחסו על בתי הזיקוק, ואנו דורשים גינוי מהחביב ערפאת. באמת חוצפה ישראלית ●●● היכן היו אנשי זכויות האדם, „אמ־נסטי ישראל", „בצלם" ושאר אנשי המצפון ומצפן כאשר התחככו השבוע שרינו ומכובדינו עם נציגי המשטר הסיני שחיסל בפקודה אחת אלפי צעירים סינים, שוחרי דמוקר־טיה, בכיכר השלום השמימי. ●●● זו אופנה עולמית לירוק בפניהם של גזענים אפריקנים וללחוץ בחום ידיהם של רוצחים סינים. בין אופנה עולמית לארגוני שמאל מקו־מיים אנחנו תמיד בראש רשימת ה־IN ●●● פרסום ספרו החדש של יונתן שפירא בו הוא מנתח את השפעת התרבות הפולנית על תנועת החרות, הוא זה שדירבן ככל הנראה את מנהלי „החברה הממשלתית למדליות ולמטב־עות" להעניק את המדליה הראשונה, שהונפקה לציון אלף שנים ליהדות פולין, דווקא למנחם בגין שהוכתר כ„מלך הפולנים" ולא לחיים הרצוג, למשל, „נשיא היהו־דים". ●●● מעניין אם על „המדליה הפולנית" מוטבע קרפיון ●●● פייסל חוסייני וד"ר סרי נוסייבה, „הנאורים" מבין מנהיגי האינתיפאדה, סירבו השבוע לגנות רצח „מש־תפי פעולה". הם אף הצדיקו תחביב זה, הנפוץ בקרב האוכ־לוסיה הערבית „שוחרת הדמוקרטיה", היושבת חמש דקות מכפר סבא. התייצבותם הגאה לצד תלייני השטחים רק תוסיף ליחס המכובד, האוהד והסלחני שזוכים לו השניים אצל מגיני ולוחמי זכויות האדם הישראלים. ●●● ע"פ אמות המידה של אותם אנשי „קומנדו זכויות", המשת"פ אינו אדם ולקרובו אין זכות לחיות. ואם נרצחים כמה עשרות חפים מ„פשע" בטעות, משק כנפי הזעזוע לא יחלוף במשרדי המשתפי"ם היהודים העוסקים בצייד אינטנסיבי של חיילים. הרי המטרה מקדשת את כל האמצעים כל עוד המהפכה היא פלסטינית ●●● בסקר „מודיעין אזרחי" לכבוד ראש הש־נה בדקו מיהו „האיש השנוא ביותר במדינה". את הסקר מוביל מי אם לא היו"ר הנצחי, ממציא המיזמים המוזמים, שימעון פרס, שיש עוד כאלה החושבים שאפשר לנצח איתו בחירות בישראל ●●● החברים היו ששים להלאות אתכם בעוד ניתוחים לולא המסקנה העיקרית מהסקר מלמדת: לא העיתונות היא המשניאה או מאדירה את מנהיגינו אחרת התוצאות היו לגמרי אחרות כפי שאולי קיוו כמה פוליטיק־אים משופעי מסעות פרסום ●●● ואולי, זה הזמן (והחגים), לחשבון נפש שיגלה את הסיבות לפער העצום בין מה שהעי־תונים כותבים על מנהיגינו, בבירכתם, בשליחותם או למורת רוחם, לבין מה שהעם חושב עליהם. חשבון נפש של „המנהיגות" כמו חשבון נפש של „העתונות". ●●● גמר חתימה טובה! ●●● ***החברים של אופירה*** ■

נ.ב. כששמיר הציע לעיראקים לפתוח משרד אינטרסים בישראל, מעניין אם הוא חשב על המיקום. רמת־גן למשל.

(המשך מעמוד 11)

בשיאו ועוד. כל אחד דאג בעיקר לעצמו. סמל המדינה היה בחשיבות מישנית. היו ויכוחים על כסף, היו השגות של שחקנים על גובה המענקים. שניאור וגרונדמן הפכו את הקערה על פיה. מדינת ישראל קודמת לכל. הרגל והסמל קיבלו אצלם משמעות אחרת. עד עכ־שיו זה עובד מצויין. בנדורי עוד סוחב איתו את טראומת נבחרת הנוער בכדורגל, שנסעה לקובלנץ ולא השאירה שם כמעט חנות אחת עם כל הפריטים. אגב, הם לא קנו. הם גנבו.

לנבחרת שיוצאת השבוע לא יהיה זמן לבז־בז כסף. לא יהיו מסעות־קניות. יהיו רק 90 דקות, שבסופן צריך לצאת עם ניצחון. גם אם יהיה להם זמן לקנות, הם לא יוכלו לעשות זאת מהכסף שהם מקבלים מההתאחדות. בע־בור כל יום אימונים עם הנבחרת מקבל כל שחקן 100 שקלים, הכוללים נסיעות.

בשלב הזה הכסף לא חשוב. ההתאחדות דואגת להשלים לקבוצות את הסכום עד לגובה משכורתו של השחקן, על התקופה שבה הוא לא משחק בקבוצה. והיה ותעפיל הנבחרת למישחקי גביע העולם, או אז יתחילו לזרום הכספים האמיתיים. אם תעלה הנבחרת לשלב הבא, תוכל לערוך קניות באיטליה. כסף לא יהווה בעייה.

19 בחורים יוצאים למישחק בקולומביה. 15 מהם יצאו ביום השלישי בטיסת אל על למדריד ולמיאמי. חמישה משחקני הנבחרת משחקים באירופה. הם יצטרפו מאוחר יותר. מהארץ יוצאים המאמנים יענקל'ה ושניאור, המנהל אברהם בנדורי, הצוות הרפואי הכולל את הד"ר רוסנובסקי ואת עסיין הנבחרת שמו־אל רוזנצוויג. מנהל המישלחת יהיה משה אביב, סגן יו"ר ההתאחדות לכדורגל. אבי אל־מוג הוא מאמן הכושר.

ואם יוצאים למילחמה איך אפשר בלי הפ־סיכולוג. יש מתח, יש חרדות. אוהד מעוז הוא האיש שעליו מוטלת משימת ההרגעה. בנבח־רת לא כל־כך מתלהבים מהתפקיד הזה. לאו־רך כל תקופת־האימונים לא נראה תור של ממתינים לפני חדרו של השרינק הלאומי. הוא לא מוסיף ולא מזיק, אומרים בנבחרת, אבל בטוח שאם תהיה הצלחה, גם הפסיכולוג יעמוד בתור לקבלת המדליה.

מעוז, אולי מתחמק ואולי סתם מודאג, אינו רוצה להגדיר את התפקיד. בינתיים יש איתו בעייה קטנה. הוא לא כל־כך שמח לחלק חדר עם הטבח. חושש אולי שלא יוכל לעשות דינמיקה קבוצתית לתפוחי־האדמה.

פעם אחת, ב־1970, הופיעה נבחרת ישרא־לית בגמר הגביע העולמי. אלה שעשו זאת זכו בתהילת עולם. המאמן שפר מוזמן עד היום כמומחה מס' 1 בזכות אותה נבחרת. אנשי קולומביה 1989 מכירים את האגדה. הם קרובים והם רוצים. גם אנחנו.

גרונדמן באימון
100 שקלים לכל שחקן בעבור יום־אימונים

שניאור וגרונדמן
ש"ג

להיראות צעיר בתוך 5 דקות

JUST FOR MEN הינו צבע שיער חדשני שכבש את הגבר האמריקאי הודות ל־2 יתרונות בולטים:

1. המראה הטבעי
בניגוד לחומרי צבע אחרים, JUST FOR MEN פועל בעיקר על השיער האפור ואינו משנה את הגוון המקורי של השיער. המראה שמתקבל הינו טבעי.

2. נוחות השימוש
במינימום מאמץ, בחפיפה פשוטה, בתוך 5 דקות נעלם האפור מהשיער ללא זכר.
הטיפול מוסיף נפח לשיער ומעניק לו מגע משיי רך.
ניתן לבחור בין 3 גוונים - חום כהה, חום בינוני וחום בהיר.

האמריקאים כבר יודעים להיראות טוב
הגבר האמריקאי גילה כבר מזמן שהטיפוח אינו שייך לנשים בלבד. הגבר האמריקאי מודע היטב ליתרונות המראה הצעיר והמטופח התורם לתדמיתו ולבטחונו העצמי בעסקים, בבית ובבילויים. ולראיה, מיליוני אמריקאים משתמשים במוצרי קוסמטיקה ובצבעי שיער.

50% מהישראלים מוכנים לנסות
מסתבר שהגבר הישראלי אינו מפגר בהרבה אחרי האמריקאי.
בסקר טלפוני* נמצא ש־50% מבעלי השיער האפור הביעו נכונות לנסות את JUST FOR MEN על שיערם.
זה לא מפתיע, בעולם השייך יותר ויותר לצעירים, חש גם הישראלי שאין ברירה, ומה שלא עושה הטבע יעשה הצבע.

* סקר טלפוני שנערך ע"י מכון ברנדמן במאי 89'

להשיג בבתי המרקחת, במשביר לצרכן ובחנויות מובחרות להיגיינה וקוסמטיקה.
יבוא ושיווק: מדיליין בע"מ, ת.ד. 2096 הרצליה.

JUST FOR MEN™
חופף וצובע בתוך 5 דקות

ארץ בלי שרותים

(המשך מעמוד 13)

הספקנו לראות בעיקר מבעד לחלונות האוטובוס, או בטיולים רגליים קצרים ש"גנבנו" בין ארוחה לארוחה.

את ניכבדי המקומות האלה ראינו גם ראינו. ליד שולחנות, מבעד לצלחות עמוסות מזון מכל טוב הארץ ומשמניה.

ביקרנו בטסחלטובו, עיירה יפהפיה שבה יש מעיינות־מרפא למכביר ושאליה נוהרים חולים מכל רחבי ברית־המועצות. העיירה טובלת בירק ומלאה בגנים יפהפיים. היא משופעת בבתי־מלון.

וכאן זומנה לנו ההפתעה. נלקחנו לראות את בתי־המלון שאליהם באים החולים לטיפול. ראינו ארכיטקטורה מסוגננת, חדרי־קבלה מפוארים שבהם מנורות משתלשלות מהתיקרה, ריצפות־עץ, מעקות מגולפים. חדרים רחבי־ידיים, עטורי שטיחים ותמונות.

כאשר ביקשנו לראות חדר לדוגמה, הבחנו בהבדל המר. החדרים מיושנים בריהוטם ובעיקר, חדרי־האמבטיה ובתי־השימוש מוזנחים, לא נקיים.

יש בעיירה הזו פוטנציאל עצום. היא יפה, יש בה מעיינות־מרפא המסוגלים, כך אמר לנו המדען הראשי, לרפא מחלות מסוגים שונים: החל ממחלות עור, דרך ראומטיזם ואפילו בעיות עקרות.

חסרה שם יד מערבית, קפיטליסטית, שתיתן את המגע הסופי להזנחה.

אזרחי ברית־המועצות משלמים מחירים אפסיים לשהייה במקום. גם לתיירים המחיר אינו גבוה, בעיקר אם התייר משלם ברובלים, שאותם החליף בשוק השחור. אפשר בהחלט לראות בדימיון קבוצות של ישראלים מגיעות לחופשה זולה בעיירה קסומה, אם וכאשר ישופרו תנאי־המחייה.

התרשמתי שהגרוזים כמהים לתיירות המערב, ובעיקר לכספים המערביים. הם מוכנים לעשות כל מאמץ כדי לקדם השקעות מבחוץ. יתכן שאיש עסקים ממולח וזריז יצליח, אם יתגבר על הביורוקרטיה, לעשות שם עסקים גדולים. כמה אנשי עסקים ישראלים, שהגיעו אחרינו לגרוזיה, התחילו לבדוק אפשרויות אלה, והיו גם שחתמו על כמה הסכמים.

תפקידנו היה, מכל מקום, להתרשם. ואנחנו התרשמנו. התרשמות קצרה, אומנם, מפאת הריצה המטורפת, אבל בהחלט מרשימה.

משם נסענו הלאה, לעיירות נוספות, לארוחות נוספות ואפילו לפגישה עם קהילה יהודית, השוכנת בעיירה קטנה — אכלסיחישמה — על הגבול התורכי, בין הרים ויערות.

שם הכינו לנו הפתעה מיוחדת במינה: נוסף על הארוחה, הברכות והנאומים, שבהם כבר הורגלנו, היו שם גם הופעות של ריקודי פולקלור בבגדים מסורתיים.

הנסיעה בחזרה לטביליסי בשעת לילה מאוחרת, בכביש עקלקל בין הרים, בתוך אוטובוס גדול, תוך כדי שירה רמה, נראתה אז כמו נסיעה הביתה. התגעגענו וכמהנו אל חדרינו בבית־המלון בבירה. התגעגענו כמו חייל המתגעגע הביתה אחרי סידרת־אימונים קשה.

התגעגענו למיטה עם הסדינים הנקיים, התגעגענו למיקלחת הנקייה, התגעגענו לחדרים שהכרנו, ובעיקר התגעגענו לבתי־השימוש.

כל זה עבר עלינו בגרוזיה, ועדיין לא הזכרתי את טוביה החולב שזימר בגרוזית שוטפת, את ערב ההצדעה לישראל, שבו התברר לנו שבדיוק באותם ימים היסטוריים שוהה בטביליסי מישלחת נוספת מישראל, שחבריה התעקשו שהם הראשונים, והחשובים יותר. ועוד לא הזכרתי את המרד שערכנו, אנחנו העיתונאים, תחת הסיסמה "שלח את עמי", פשוט מפני שרצינו כבר לנסוע למוסקווה.

מארחינו ניסו לבטל את הביקור בבירה הסובייטית בטענות שונות. אנחנו התעקשנו, כמעט איימנו, שברנו את הכלים ונסענו, על אפם וחמתם של כל מי שנשאר מאחור.

נחתנו במוסקווה על מיזוודותינו, ללא מלון, ללא סידור, ללא מדריך, ללא בירכת־הדרך הגרוזית, ושרדנו.

אנדרטת סטאלין בעיר־מולדתו, גורי
חסרה יד מערבית, קפיטליסטית שתיתן את המגע הסופי להזנחה

ZIVA TELEM

דוד המלך 10 הרצליה פיתוח

לאחר הצלחה מרובה באירופה ובארה"ב

מכירה מיוחדת בגדי עור ובד

ביום ו' 6.10.89 בשעות 10:00–14:00
ובשבת 7.10.89 בשעות 10:00–16:00

אצל "זיוה תלם", דוד המלך 10
הרצליה פיתוח

הנחות מיוחדות בימים אלה על כל הסחורה

– טיפול אישי של זיוה תלם –
יום יום בין השעות 10:00–16:00
ניתן להזמין גם הזמנות מיוחדות

תיאומים מיוחדים בטל. 052-572976

חדש! חדש! נפתח ברמת־גן!

ויהי אור

גופי־תאורה בעיצוב חדשני
לתאורת פנים וחוץ

★

ייעוץ לתאורה

★

התקנה על־ידי חשמלאי מוסמך

★

ביצוע עבודות חשמל ביתיות

ויהי אור רמת־גן, ז'בוטינסקי 97
(מול ה"מי ומי")
טלפון: 7524045

תמרורים

נישואין מאוחרים

נישאו ♦ באוקלנד, ניו־זילנד, **בוב טיזרד** (65), שר־ההגנה של מדינת־האיים במערב האוקינוס השקט, **ובריל ויניאל**, גרושה קנדית (ואם לשלושה בנים), שאותה הכיר טיזרד לפני 45 שנה, עת שרת, במילחמת־העולם, ביחידת חיל־האוויר הניו־זילנדי שהיתה מוצבת בקנדה. הקשר בין בני־הזוג, שאלה הם נישואיהם השלישיים כל אחד, חודש, משפירסם טיזרד, באחרונה, מודעה בביטאון חיל־האוויר הקנדי, שבה ביקש לאתר את אהובתו משכבר הימים.

● ● ●

משקיע מקובל

נחוג ♦ בירושלים יום־הולדתו ה־80 של **ויקטור קארטר**, איש־עסקים יהודי עתיר־נכסים מקליפורניה. קארטר, המקובל מאוד כמארח אח"מים בעיר־מגוריו, לוס־אנג'לס (בין השאר: ניקיטה כרושצ'וב, מנהיג ברית־המועצות ורונלד רגן, נשיא ארצות־הברית), הוא מחשובי המשקיעים הזרים בארץ (כלל, טבע). הגאה על כך כי ביקורו הנוכחי הוא ביקורו המאה בארץ מאז קום המדינה, שלה גם תרם ביד רחבה (בין היתר: מימון פארקים בירושלים ובתל־אביב, בניין הספרייה של בית־התפוצות).

● ● ●

החיים הארוכים

נחוג ♦ ביפאן, יום־הולדתה ה־113 של **מיצי סוג'יסווה**, הנחשבת לאדם הקשיש בארצה. ביפאן מקפידים לנהל מעקב מפורט אחרי כל בני מאה ויותר: 3079 יפאנים בסך הכל, מהם 2448 נשים ו־631 גברים.

● ● ●

קרקעות גנובות

נפטר ♦ ממחלת־לב, בהונולולו שבמדינת הוואי האמריקאית, 17 יום אחרי יום־הולדתו ה־72, **פרדיננד מרקוס**, נשיא ה־פיליפינים המודח, שגלה מארצו לפני יותר משלוש שנים, משעלתה קורסון אקינו לשילטון. מרקוס, מישפטן לפי השכלתו, שהורשע בגיל צעיר ברצח יריב פוליטי של אביו, שלט בפיליפינים במשך 21 שנה, שבהן נטלו, לפי סיכומים די מבוססים, הוא ואשתו אימלדה, מלכת־יופי פיליפינית לשעבר, מאוצר המדינה מאות מיליוני דולארים. הם

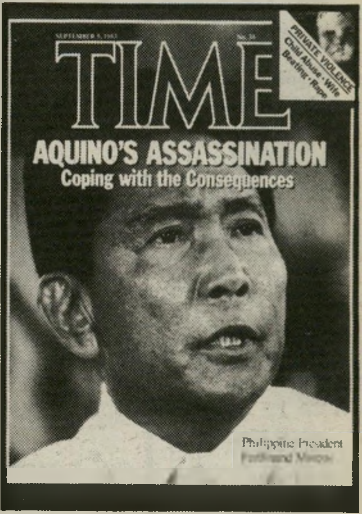

מרקוס (1983)*
מישפטן, רוצח, גנב

הבריחו אותם מעבר לים וחלק נכבד מהם השקיעו בנכסי־דלא־ניידי בארצות־הברית, שעל בעלותם מתנהל בימים אלה מישפט בניו־יורק.

* *על שער שבועון החדשות האמריקאי "טיים".*

כמו כל אסיר ותיק, מבטיח ג'וזה שזו הפעם האחרונה

ערב ראש־השנה תש"ן קיבל ג'וזה אישור לשלושה ימי־חופשה. לא לכל אחד מחכות בבית אשה אוהבת ובת קטנה. שלושה ימים ללא שינה. מנסים לספוג הכל פנימה, לאסוף כוח לשארית תקופת־המאסר. פרק רביעי

יוסף (״ג׳וזה״) וילף

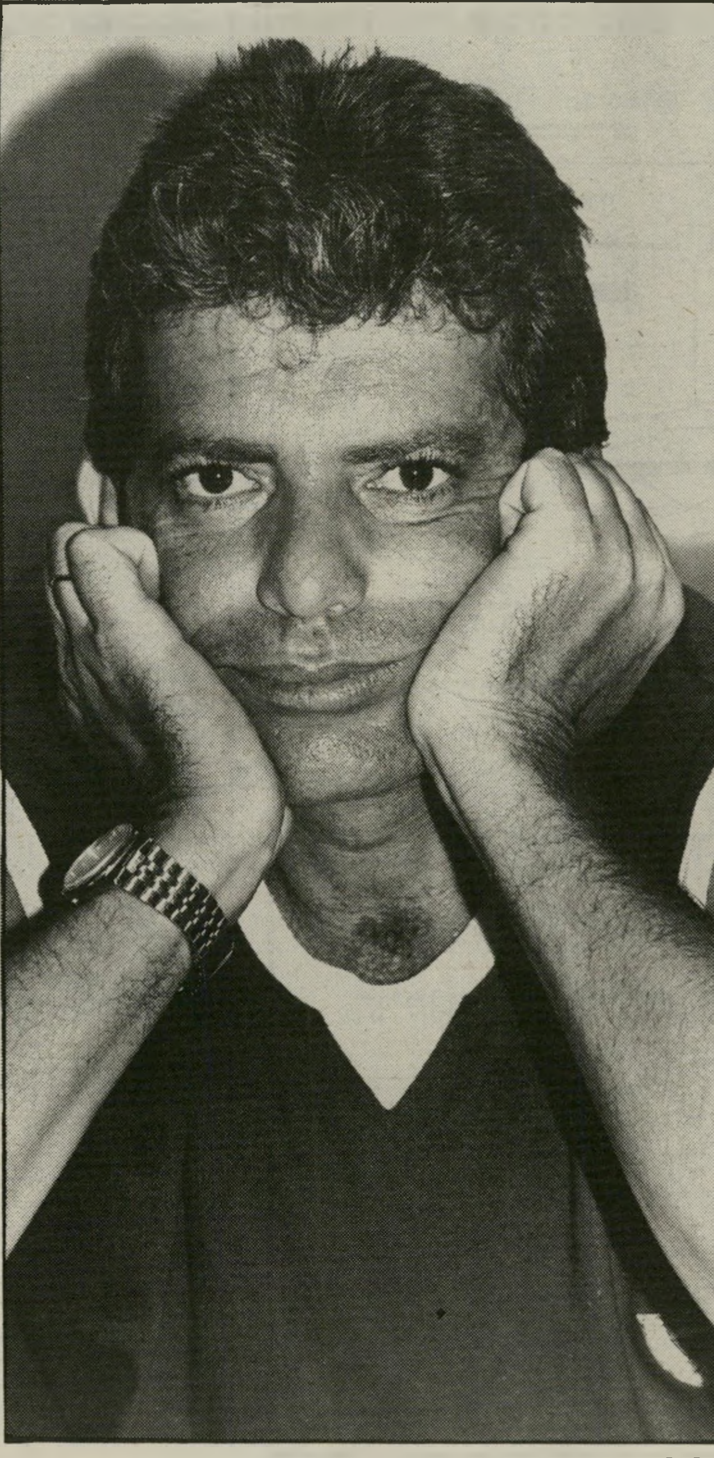

אלי דסה, העולם הזה

נתנו לי לצאת לחופשי, לקבל את שנת "תשן". אסור לישון בחופש, חבל על כל דקה. כמה פעמים שקראתי וכתבתי את המי־שפט "אין מחיר לחופש" לא התייחסתי למי־לים כמו עכשיו.

שעות ספורות לפני שאני צריך לחזור ל"פנימיה" אני מרגיש בפנים שהכל מתהפך אצלי.

אימפוטנט — ככה מרגיש גבר שצריך לחזור ולהיכנס למקום שממנו רק רוצים לצאת, סיטואציה שלא כל אחד יכול לעמוד בה — לדפוק על שער הברזל הגדול, להגיד "שלום" ולבקש להיכנס פנימה. לפחות היו מקבלים אותך כמו אורח — אבל איפה? מקבלים אותך בתתפשט, תתכופף, עין סוהר צופיה... בתחת שלי. וזה לא נגמר בזה...

והיה ופרצופך בעיניהם חן לא ימצא/
או שהגיעה איזו הלשנה טריה /
אתה יושב בצנוק ומחרבן על הריצפה /
עד שיבדק בדיוק מה אכלת בחומשה/

אל תשכחו. אני באתי היום מרצוני! יכולתי להיות היום אי־שם בריו דה־ז'נירו. להיות זה שמסתכל על איזה תחת מולטי שרוקד לפני.

כן, כל זה עובר לך בראש ביום שאתה עומד לחזור מחופשה. ישבתי ודמעות ירדו לי, סתם כך. בלי סיבה. אורחים שהגיעו חשבו שאני בוכה בגלל קישון שבכה ב"חיים שכ־אלה" אני בכיתי על החיים, שהם כאלה.

חיים יפים היו לי. אני חירבנתי אותם. צעד אחרי צעד הובלתי אותם לרגעים האלה. וזה לא בדאי — אני האחרון שיכול להטיף נגד, אבל אני גם הראשון שיכול להגיד זה — לא משתלם.

אני לא יודע איך להעביר במילים את הרגעים הקשים האלה. אשתי ובתי ישנות עכשיו ממש לידי ואני מרצוני הולך לישון מחר עם פופאי. אני לא משתלט על העיר־בוביה הזו בראש, שיורדת לבטן ויוצאת החוצה בשילשולים. אבל אמרתי כבר שאמר ויקטור פרנקל: אם יש לאדם "למה" למענו יחיה... יוכל לקבל כמעט כל "איך".

אם רק יכולתי לפגוש אותו הייתי שואל אותו: "למה התכוונת כשכתבת את המילה 'כמעט', האם ה'כמעט' הזה כולל לילות כמו הלילה הזה?"

אז מי אמר שאין מחיר לחופש. הנה המחיר שלו. רק בסיגריות שאני טוחן הלילה ניכר המחיר.

4 לפנות בוקר. עוד שש שעות ימניאק. אני מביט מהחלון. עדיין חושך בחוץ. אסור לי לצאת מהבית. אני במעצר לילה. המשטרה קיטרגה אותנו לפי קטגוריות. הקטגוריה שלי אומרת שפעמיים ביום אני צריך להתייצב במישטרה, ועם רדת החשכה להיכנס הביתה ואוי לראשך ואוי לחופשות הבאות שלך, אם רק תעז להוציא את הראש החוצה.

הרי יצאתי לחופשה. יש לי אבא זקן בפתח־תיקווה. רציתי לאכול איתו את ארוחת ראש השנה. כתבתי, צילצלתי, חיפשתי אישור לצאת לכמה שעות חשכה. אין עם מי לדבר — נייט, אמרו לי. אבא שלי לא מבין את זה. הוא רק נזכר שגם בגטו היה אסור לצאת בלילה.

פעמיים בערב גם טיפס השוטר את כל הקומות לבדוק אם אמנם אני בבית. פעם אחת הייתי באמצע, אבל רצתי לפתוח לו, פן יאמרו שהפרתי את התנאים. אבל זה בסדר, זה סתם מצב־הרוח שלי שנותן לי לראות עכשיו רק את האיוולת שבדבר. יש גם המון רגעים יפים שאתה שוכח לגמרי שאתה אסיר.

לפני שלושה ימים יצאתי לחופש. בלי הכנה מוקדמת — השער הגדול נפתח ואתה בחוץ. הכל מותר, סע ולך לדרכך. זהו, זה עומד להסתיים בעוד כמה שעות. אני בוהה בשעון הדיגיטלי של הוידיאו ומסתכל איך הספרות מתחלפות. ליותר מזה אני לא מסוגל היום.

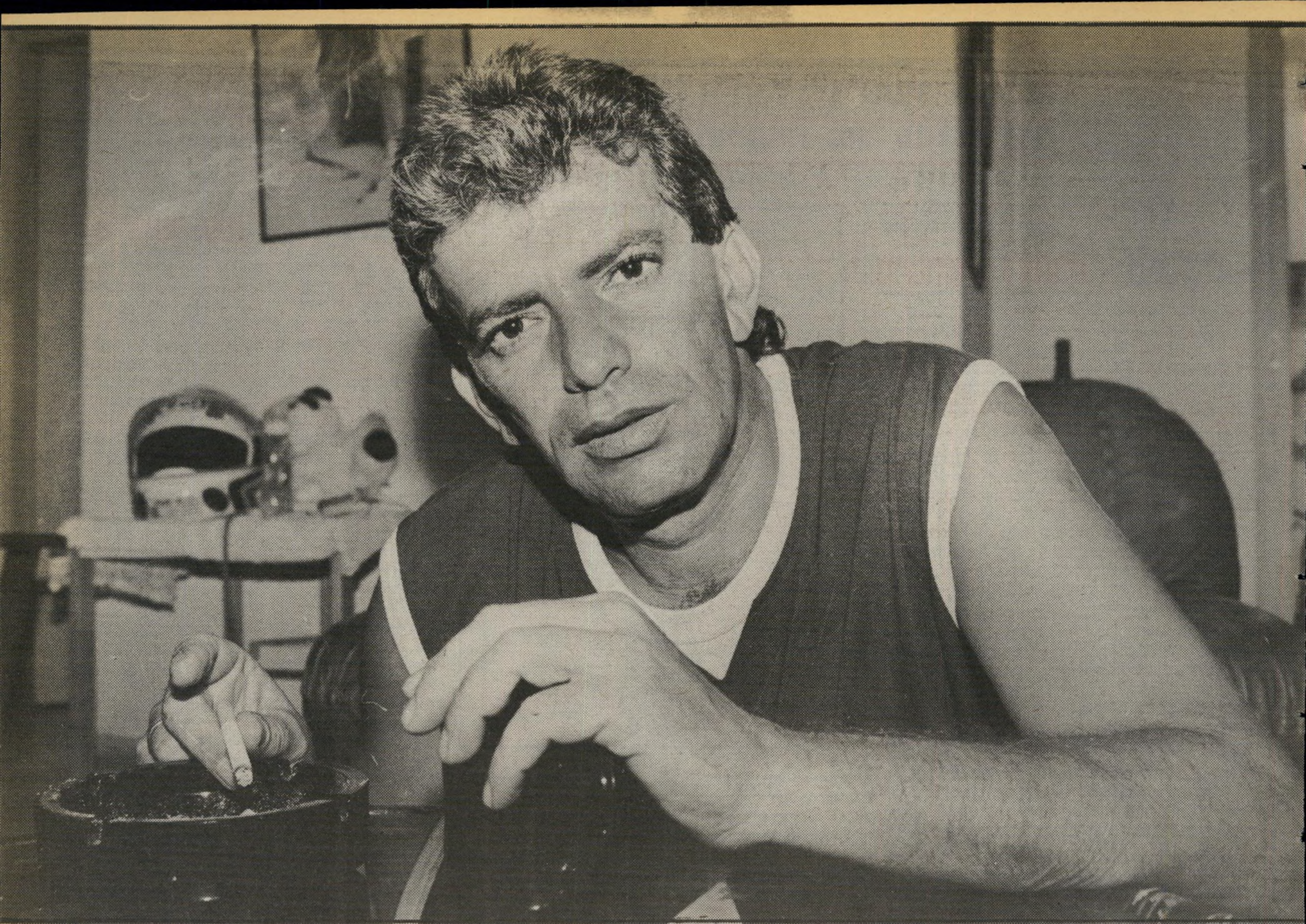

אלי דסה, העולם הזה

שלושה ימים וילדה

עכשיו בדיוק שעת ההשכמה באבו־כביר — 5.30 בבוקר. להעיר נרקומן בשעה כזאת, זה כמו להעיר דב באמצע החורף — מאוד כועס, אבל יש תמורה בעד האגרה. זו השעה שמחלקים את האדולן! תור מפה ועד להודעה חדשה. כל אחד עטוף שמיכה או סדין. קר בבוקר ואין דין הקור בקריז כדינו ביום רגיל. נרקומן בקריז חוסך חשמל, הוא לא צריך מזגן.

כל אחד נכנס לחובש בתורו. פה גדול והמ־לאך בלבן מטפטף וסופר לכל אחד את מיספר הטיפות שנקבע לו על־ידי הרופא המיש־טרתי. יש כאלה שהרופא עוד לא ראה אותם. הוא לא יכול לבוא כל יום. יש קיצוצים. צריך להסתדר לבד, אז שמים פילטר של סיגריה בפה שסופג את האדולן וכך עוד מישהו יכול ליהנות. הראש היהודי תמיד ממציא פטנטים. לפעמים אני מתלבט אם לכתוב את הדברים האלה, אבל אני מגלה רק את הידוע לכל. השיטות משתכללות בקצב מדהים. לוא רק השקענו חלק מהאנרגיה הזאת במשהו חיובי היה אבו־כביר הופך להיות חברה־בת של מכון וייצמן.

ב־6.00 בבוקר מתחיל הטיול בריצה. חימום לקראת ארוחת־הבוקר. בינתיים אסירי העבודה שוטפים את התאים למעלה.

אני רואה שלושה חבר'ה פורשים את השמיכה על הריצפה בחדר, מוציאים נייר כסף, עטופים בסדינים, מריצים את הרצת השחרית.

שני שוטרים שעומדים בדלת, בפתח החצר, קולטים את התמונה (שאף אחד לא

„החל משעות הערב אני חייב להישאר בבית. פעמיים במשך הערב טיפס השוטר את כל הקומות, לבדוק אם לא ברחתי. פעם אחת אפילו תפש אותי באמצע... כמובן שלא העליתי בדעתי להפר את תנאיי־החופשה"

מנסה להסתיר). מזנקים עליהם בריצה וצ'יק לוקחים להם את... השמיכה, שהרי אסור להוריד שמיכות מהתא לחצר. יש חוקים ברורים באבו־כביר.

החצר בבוקר מלאה אנשים, המון פרצופים חדשים. המאסף של הלילה הביא דיירים חדשים ל„מלון". לא צריך עיתון בוקר... כמ־עט כל מה שקרה בלילה בעיר מתייצב בבוקר לטיול השכמה — סיפורים חדשים. או ישנים שחוזרים על עצמם בוריאציות שונות. רק באידיש הגדירו את זה נכון דער זלבה דרעק.

בגלל שאני כותב בבית כמעט כתבתי „אותה גברת בשינוי אדרת" אבל אוי לו לאותו איש שיכתוב „גברת" על מישהו באבו־כביר.

חדר־האוכל נפתח. כולם נדחקים פנימה. כוס תה דלות, אבל עושה חם על הנשמה, קצת זיתים, קצת ביצה (חצי), לחם אף פעם לא חסר, ריבה, ארוחה קונטיננטלית מוגשת על שולחן בפינה.

מגיעה שעת הקראת השמות לטרנס־פורטים שיוצאים לבית־המישפט, לפחות שתי פוסטות מלאות — (פוסטה — דבר דואר) בדיוק ככה אתה יושב באוטו הזה — מחובר באזיקים לשכן, צפוף־צפוף ואז, מהר, מכניסים עוד כמה זוגות כבולים.

סוגרים דלת ברזל. „תסתדרו חבר'ה, זה מה שיש". קיצוצים. נוסעים, לא שרים הנהג שלנו חברמן, כי הוא לא כזה. אם הוא קם על צד שמאל הוא מפרק את זה בברקסים שמדביקים אותך לדפנות.

6.00 בבוקר. הבת שלי התעוררה... אני לא יכול יותר לכתוב היום. אני יודע שאני צריך להמשיך לכתוב, אבל באמת שהבת שלי התעוררה. ונשארו לנו שלוש שעות להיות יחד ומי שקורא אותי יבין אותי.

באמת שתהיה לנו שנה טובה!

ג'ויזה

נ.ב.

השעה 8.00 בבוקר. זהו. אזל שעון החול. נשארה טיפה קטנה, אבל הייתי חייב להוסיף כמה מילים.

באו לקחת את הילדה שלי, את נופר, למעון. חשבתי לתומי שאני מסוגל לרדת איתה במדרגות, למסור אותה לנהג שאוסף את הילדים. התחלתי ללכת איתה כשהיא על הידיים, נעצרתי בדלת, עם דמעות בעיניים, מסרתי אותה לאשתי ורצתי להציץ דרך החלון.

איך זה נראה לכם על הנייר? לא משכנע, אני יודע, אבל אני ממליץ מכל הלב — אל לאדם נורמלי להגיע למעמד כזה — שום סם לא שווה רגע כזה, שאתה מנשק לילדה ואתה לא יודע מתי תראה אותה. בכלא קורים דברים, גם זו עיר ללא הפסקה, אתה נכנס עם המחשבה לצאת, אבל לא תמיד אתה שולט במצב.

עוד רבע שעה, השלוקים האחרונים של קפה בייתי, אוכל מסרב להיבלע. אני אמשיך, אבל לא היום.

ג'ויזה

השפעת והבעייה העיתונאית ★ המדריך הסודי העושה טוב לרעבי־המין ★ תחרות חופשית של עוזרות־בית

וידוי אישי קטן

תל־אביב

אחרי שבמשך חמישה ימים רצופים ריחפתי לי מעל הסדינים, כשאני הלום־שפעת, חזרתי סוף־סוף אל בין החיים.

כיאה למי שאחראי לחוג הסילון, זו לא היתה כמובן שפעת־חררה או משהו שחוטפים בשיינקין, אלא משהו יותר אכזוטי, כמו שפעת הונג־קונג או זן אסיאתי אחר (לא יכול להרשות לעצמי משהו מקומי).

מי מאיתנו לא עבר את המחלה הדבילית הזאת, שלמרות שהטיפול בה פשוט (מנוחה, שתייה רבה ואקמול), אתה נמצא בהרגשה שהקץ קרוב? חברים שביקרו אותי מספרים שהצחקתי אותם בפולנית (שפה שאני לא מכיר בכלל) ושבאופן כללי נראיתי לגמרי לא רע בשביל שכיב־מרע.

אבל אני חשבתי אחרת, וכמובן הרגשתי אחרת. ברגעים נדירים של צלילות־דעת, כשעדיין הרגשתי שקיצי קרוב, חשבתי גם על המדור הזה, ואיך שזה יהיה עצוב אם מישהו אחר יכתוב אותו. מה יהיה אם הוא, או הם, לא יהיו נהדרים כמוני, או — יותר גרוע — יהיו בלי טיפה של חוש־הומור? והרי יש גם אנשים כאלה, לצערי. ואז המדור ייראה כמו הגיגים של פעילת־נעמת מרעננה, והרי גם את זה אני לא יכול להרשות לעצמי.

חשבתי גם על הקוראים שלי (בהנחה שיש כאלה בכלל) או לפחות על הקוראה היחידה הבטוחה שיש לי, וזו האמא שלי, שאני מאמין שהיא די נהנית מהבושות שעושה לה הבן הלא־קונבנציונלי שלה במדור שלו בהעולם הזה. זה הלא יכול היה להיות הרבה יותר גרוע, אילו היה לי, למשל, טור הדרכה למריטת גבות ושיער מיותר בשבועון לאשה, או שסתם הייתי כותב לביטאון ש"ס. היא לא היתה עומדת בזה בכלל, יתכן שהיא לוקחת וליום לפני שהיא קוראת את המדור שלי, ומקווה שאני לא הולך להעליב הפעם אף אחד, ושאני אהיה, לשם־שינוי, סולידי.

כשהיא מסיימת היא מתחילה סבב של טלפונים בין החברות שלה ומתנצלת.

אז אני יכול לתת לזה להיגמר? חס וחלילה! רק המחשבה על המדור והקוראים גרמה לי לאגור את שארית כוחותי, לשנס מותני ואת טיפת רצון־החיים שעוד נותרה בי, ולהמשיך לשכב כמו שק שמאטעס עוד שלושה ימים רצופים, ואחר־כך להחלים באופן טיבעי ולחזור לעצמי. הללויה, אני שוב איתכם.

בדרך לוורסאי

פאריס

בדרך־לא־דרך, ולזמן קצר בלבד, הגיעה לידי חוברת, אשר על פני השטח נראית תמימה לחלוטין. אולם חוברת זו היא המדריך, בה' הידיעה, של כל מועדוני־המין־והזימה באירופה.

חרמני־היבשת, אשר הפרוטה מצוייה בכיסם, רואים בחוברת זו את האורים והתומים בכל מה שקשור במועדוני המין הלא־קונבנציונלי.

נאלצתי להבטיח שלא אספר לאיש על קיומה של החוברת, ושאני אחזור בתשובה לפני שאני מוציא מילה מהפה על תוכנה. אז אני לא מוציא מילה ולא מספר לאיש. אולם לא הבטחתי שלא לכתוב, ואת זה אני עושה כאן.

המועדונים המוזכרים במדריך הזה הם, ברובם הגדול, בעלי רמה, יקרים ומיועדים לחברים בלבד.

האיש אשר השאיל לי את המדריך האמור (ל־20 דקות בערך), ביקר במועדון אחד בלבד. אבל עובדה זו הספיקה לו

להעריך את מה שיש לו ביד כשווה זהב. המועדון הזה נקרא LE ROI RENE והוא נמצא במקום שנקרא VILLE DAVRAY, בצרפת, ב־82 RUE DE VERSAILLES בערך 14 ק"מ מפאריס בדרך לוורסאי. טל' 709־6400.

הכניסה למועדון היא לחברים בלבד, להוציא מיקרים חריגים.

מחיר החברות הוא 200 ליש"ט לשנה לזוג. זה אולי נשמע

לא כל־כך יקר, אבל זה רק מקנה לזוג הרשום כניסה, לא יותר. כאשר הגבר מגיע לבדו, או כאשר האשה מגיעה עם גבר אחר מזה שנרשמה איתו, על הגבר לשלם 50 ליש"ט כניסה.

מה בעצם יכול מקום כזה להציע לחברים בו, שהמתנ"ס בקריית־מלאכי לא יכול?

להלן הרשימה של האפשרויות שם, והערות משלי.

- אפשרות למין קבוצתי (כל קיבוץ בארץ יכול לסדר את זה לאורחים שלו).
- גברים מנומסים ומתחשבים (יש גם בכנסת).
- נקבות חרמניות (יש גם בויצ"ו).
- דקורציה אירוטית (משהו כמו אהילים בצורת חזיות, או מנורות בצורת ויברטורים או משהו כזה).
- היגיינה וניקיון (כנראה יש רק שם).
- האורחים מוצגים על־ידי המארח.
- המועדון הוא לחברים בלבד.
- אוכל מעולה (מי בא לאכול שם, בדיוק?)
- מגישים יין ומשקאות (לפני, אחרי או במקום?)
- נשים יכולות לקבל דפיקה קבוצתית (את זה הייתי רוצה לראות).
- מדברים אנגלית (איך אפשר לדבר בפה מלא?)
- יש אפשרות לפעילות בי־סכסואלית (הכרתי פעם בי־סכסואל אחד, שאהב גם בחורים וגם גברים).

המועדון, כאמור, הוא לחברים בלבד, אולם אם אתם מודיעים מראש, ואתם נראים סכסיים בבואכם, יתכן ויתנו לכם להיכנס. מצלמות־וידיאו עוקבות אחריכם עוד ברחוב לפני המועדון, כדי למנוע כניסת אורחים לא־רצויים.

כאשר אתם מגיעים למקום הזה, הצוות לוקח מכם את כל הבגדים שאתם רוצים להסיר. מי שלא רוצה להיות לגמרי עירום יכול להישאר לבוש גרב או חובש כובע. נשים הנכנסות ערומות, או בלי לבוש תחתון, מוזהרות שהמושבים ליד הבר הם כמו גלגל־הצלה קטן, עם חור באמצע (כזה שיושבים עליו מי שסובלים מטחורים) ושלא יהיו מופתעות אם מישהו ידגדג אותן מלמטה.

באחרונה הוסיפו שם אגף בצבע ירוק־לבן, ובו תאים קטנים למעוניינים בדפיקה עם קצת פרטיות. פתחו שם גם מירפסת־גן, ובקיץ אפשר להזמין שם ארוחת־ערב.

המדריך יודע לספר שהמזון המוגש מעולה ממש, וכאשר מזמינים קוויאר, מגיעה עגלה ארוכה ועליה שוכבת מלצרית ערומה והקוויאר מונח לה בדיוק במקום שבימים כתיקונם מיועד למטרות אחרות.

כדי שהפמיניסטיות לא יזעקו חמס, כאשר מזמינים מגש של HORS D' OEUVRES (מתאבנים) שוב מגיעה עגלה ארוכה, ובין המתאבנים מציצים פה ושם איברי־מין זיכריים, אותנטיים לחלוטין. האורחים (במיוחד האורחות) מתבקשים לשים לב לעניין ולא לנסות לקטוף בכוח.

מנהלי המועדון, המשמש כמועדון־מין כבר 50 שנים, מודים שקיימת בעייה קטנה. מאז ומעולם מבקרים במועדון הזה יותר גברים מאשר נשים, ואין זה נדיר לראות שורה של גברים ליד תא המחכים בנימוס ובסבלנות לתורם להיכנס, והם כמובן נכנסים רק כאשר הם מוזמנים. לא נראה לי שיש לנשים המבקרות שם סיבה להתלונן.

מישחקים לעוזרת

לוס־אנג'לס

הטלוויזיה האמריקאית משופעת בשעשועונים למיניהם. חידוני־טלוויזיה משודרים בעיקר בשעות־ הבוקר, וכל הרשתות הגדולות משדרות אותם. יש שעשועונים בעלי־רמה הדורשים מהמתחרים אינטליגנציה וידע כללי רב, אולם אלה בטלים בשישים לעומת אחרים, אשר אינם דורשים דבר מן הנוטלים בהם חלק, מלבד היכולת לצרוח ולהתרגש ולקפץ.

מישחק־הטלוויזיה הדבילי ביותר שראיתי עד היום — והוא, משום מה, גם הפופולרי ביותר, ומוקרן על המירקע כבר יותר מ־20 שנה — הוא השעשועון המחיר הנכון של רשת סי־בי־אס, המשודר מלוס־אנג'לס בערוץ 2 בכל ימות־השבוע, בין 11:00 ל־12:00 לפני־הצהריים. האמריקאים קוראים לו שעשועון לעוזרות־בית, משום שמיליוני עקרות־בית ועוזרות־בית מתוסכלות צופות בו מדי יום בכל רחבי היבשת. כל מי שביקר אי־פעם בארצות־הברית וצפה בטלוויזיה בשעות הבוקר לא יכול היה להימנע מצפייה במיפגע הזה.

עיקרון המישחק פשוט. מתוך אולם, שבו יושבים עשרות אנשים במתח רב, נקראים לעלות לבימה ארבעה משתתפים. מהרגע שקראו בשמם הם כבר מתרגשים וצורחים ואפילו מתעלפים קצת. לארבעה מוצג פריט כלשהו. זו יכולה להיות קופסת־טמפונים ויכולה להיות גבינת־קוטג' מקולקלת. על המשתתפים לנחש את המחיר הנכון של הפריט. לא דורשים ממך ידע, ואף לא אינטליגנציה מינימלית. אתה רק צריך לקוות ששלושת המשתתפים האחרים הם יותר דבילים ממך.

מובן שאין צורך לדעת בדיוק את מחיר הפריט. די שתהיה הכי קרוב אליו, ואתה זוכה. כך, למשל, אם מראים שקית ובה חצי קילו גויאבות, ואתה אומר שהמחיר שלהן 500 דולר, אתה יכול עוד לזכות אם שאר האימבצילים המשתתפים יתנו לגרויאבות מחיר גבוה יותר.

גובה הפרסים יכול אולי להסביר את ההיסטריה המלווה את השעשועון כולו. בחיים שלי לא ראיתי כל־כך הרבה אנשים מבוגרים צורחים וקופצים בהיסטריה כמו בשעשועון הזה, זה ממש מביך. אבל אם אתה יוצא ממישחק כזה עם מכונית חדשה או 10 אלף דולר במזומן, מה איכפת לך בכלל מה אני חושב?

עוזרת־בית על גלגליות
במיקרה הטוב, מטאטא חדש

הזוכה הגאון עולה לשלב הבא. הדרך לשלב זה מלווה אף היא בצרחות ובשאגות של הזוכים ובני־מישפחותיהם באולם, המתחבקים והמתנשקים, כאילו שמעו זה עתה שהסבתא שלהם זכתה בפרס־נובל לבישול.

למשתתף בשלב השני מוצגות חמש או שש שאלות, כגון אם מחיר של שמפו X גבוה יותר או נמוך יותר משני דולר. שלוש תשובות נכונות מתוך שש השאלות מזכות את הנישאל בפרסים שלא ייאמנו ממש. אתה יכול לזכות במכונית מפוארת, בטיול מסביב לעולם, ביאכטה ענקית, בסכומי־כסף אדירים, בריהוט לכל הדירה ובעוד עשרות פרסים יקרי־ערך.

הטלוויזיה הישראלית בשעשועוניה, לאחר שהתעללה במשתתפים במשך חצי שעה, מעניקה לזוכה, במיקרה הטוב, מטאטא חדש, ובמיקרה הפחות טוב, שני גלילי נייר־טואלט לקחת הביתה. בטלוויזיה האמריקאית, השמיים הם הגבול.

חדש!

לבתי דפוס

מעצבים גרפיים

מכוני הפרדה

משרדי פרסום

חנויות צילום

FUJI COLORCOPIER AP5000

כל השאר הן העתקים חיוורים לעומתה

השם "מכונת צילום" עושה עוול ל-AP 5000 של פוג'י.

AP 5000 מייצרת רפרודוקציות צבעוניות נאמנות למקור באיכות שאיננה נופלת ממנו. צילומי הצבע שלה קולטים כל גוון והצללה ברגישות מדהימה, איכות הטקסטורות והגירעון (GRAIN) עולה על איכות עבודות הדפוס האיכותיות ביותר.

מגוון הפעולות של AP 5000 מביא אותך לעידן חדש של נוחות, אפשרויות, איכויות ביצוע ורמת שירות ללקוחות.

אדי מור

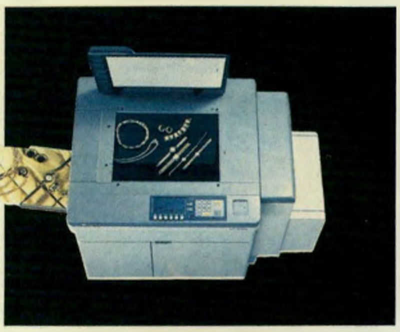

הגדלות והקטנות - גם מנגטיב ושקופיות
רוצה להראות ללקוח שלך כיצד תראה השקופית שלו כפלקט? AP 5000 תגדיל בדיוק מקסימלי מ-1:1 ועד A3 (297×420 מ"מ).

משחקי צבע
עם AP 5000 ניתן אפילו לשפר את האורגינל - לשנות גוונים וטונים - עד לשלמות הרצויה.

שקפים ציבעוניים
יש לך "פרזנטיישן"? תוכל להציג ללקוח שלך פרזנטיישן מלא - כולל "קריאטיב" ציבעוני - על שקפים בוויוגראף.

צילומי חפצים במקור
כבר אין צורך לגזור ממגזינים צבעוניים כדי להציג סקיצות מרשימות. מסדרים את הקומפוזיציה על לוח הצילום והלקוח מקבל סקיצה עם המוצרים שלו!

הלקוח שלך לא זקוק ל"מינימום" 500...
הלקוח שלך זקוק סך הכל ל-20 פלקטים או "דיספלייס"... FUJI AP 5000 תפיק לך את ההעתקים הללו באיכות העולה על איכות הפרוצס הטוב ביותר.

ITALIA'90
OFFICIAL FILM OF WORLD CUP 1990
FUJI FILM

זה רק חלק קטן של יתרונות AP 5000-את כל המגוון צריך לראות כדי להאמין...

לקבלת פרוספקט ופרטים נוספים, אנא התקשר לפוג'י טל' 7525959, 03-7525960 FUJI COLORCOPIER AP5000

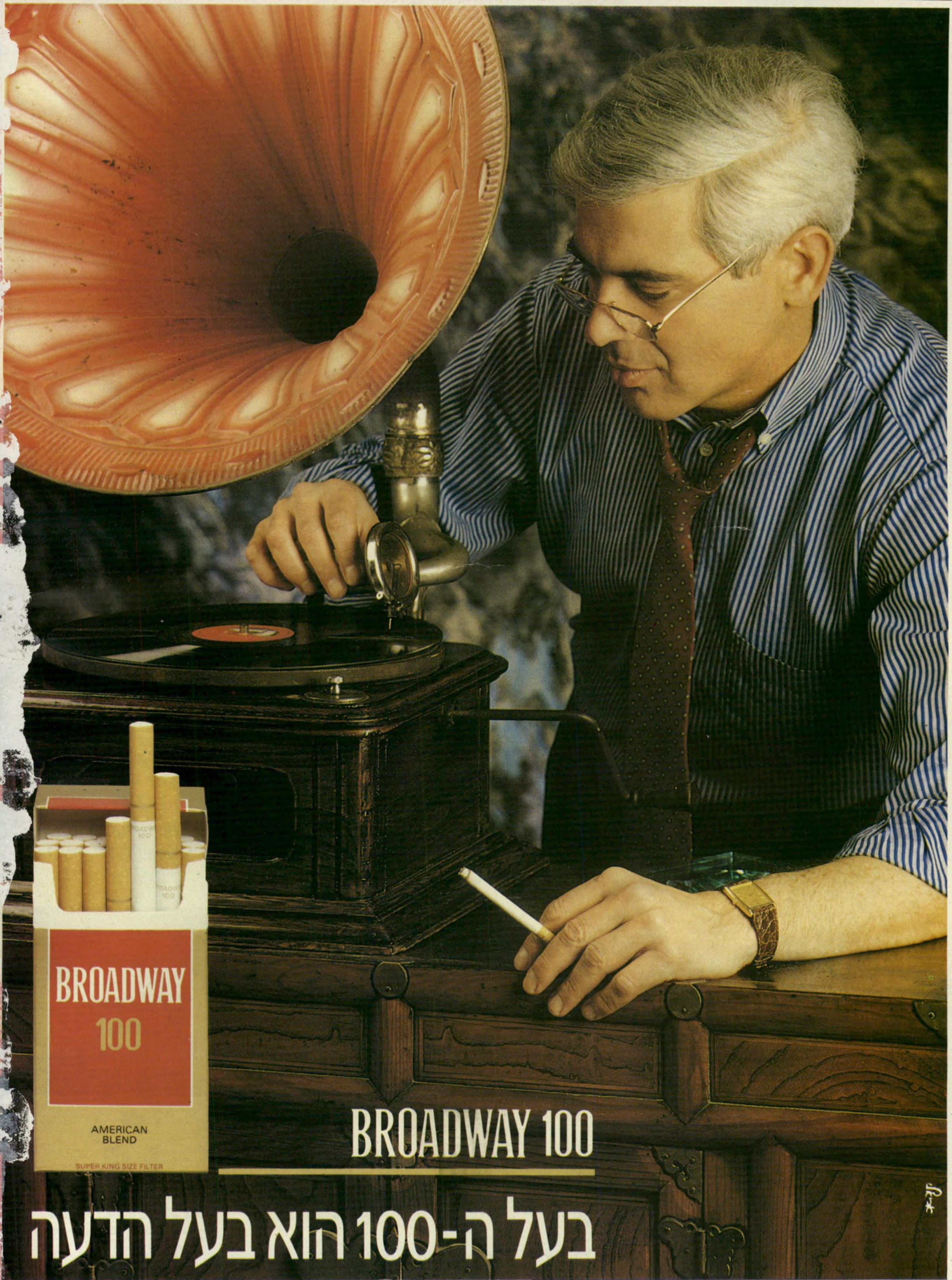

אזהרה — משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות